

MUSEUM.

Časopis katolických slovanských bohoslovců.

Ročník LVIII.

1926—1927.

Dvě kráské spanilých duše mé ovládnulo stánek:
zemská jedna, druhá s výšiny pošla nebes;
církev a vlast — ty v mojí miluji sestersky se nadrech:
každá půl, každá má moje srdce celé. *Sušil.*

Redaktor Antonín Fiala.

Nákladem „Růže Sušilovy“ v Brně. — Tiskl „Typos“ v Brně.

Obsah ročníku 58.

Básně

	Strana
Cella Jaroslav (Ol.): Jitřící svítání — — — — —	82
— Stědré noci — — — — —	90
— Jsem vděčen — — — — —	143
Divoký Josef (Br.): Až procitneme — — — — —	16
— Nám otec zemřel — — — — —	33
Olešnický Vojtěch (Ol.): Housle — — — — —	41
— Dva žebraři — — — — —	117
— Epilog (L. Venillot) — — — — —	110
Opatoňský Alois (Ol.): Tajemství Sienny — — — — —	7
— Konvertité — — — — —	72
— U nohou Madony — — — — —	114
Pecháček F. M. (Pr.): Břevnov — — — — —	148
Rjepkin F. (Ol.): Velká žena — — — — —	108

Články.

Bříza D. (Ol.): Velikášství — — — — —	81
— Hrdinům — — — — —	101
Cella Jaroslav (Ol.): Modlitba k sv. Františku — — — — —	11
— Vůně fialky — — — — —	78
— Trny — — — — —	136
Coll Rudolf (Ol.): Doba působení proroka Oseáše — — — — —	34, 79
Dlouhý Jindř. Maria (Pr.): Z myšlenek katol. bohoslovce — — — — —	91
Doležal Josef (Hr.): Latina liturgickou řečí — — — — —	117, 137
Just J. Al. (Hr.): Velikonoční meditace — — — — —	111
Macek Alfred (Br.): Boj ras a katolické misie — — — — —	17, 55
— Co my máme dáti misím a co misie dají nám? — — — — —	143
Merell Jan (Pr.): Animarum pastor in medio nebulae constitutus — — — — —	52
— Vlastenecké a literární snahy pražských bohoslovců — — — — —	83
Mravík Jan (Tr.): Nábožnost slovenského žudu — — — — —	122, 148
Olešnický Vojtěch (Ol.): „Nechte maličkých přijít ke Mně“ — — — — —	45
Rjepkin Fedorovič (Ol.): My jsme již staří — — — — —	37
Sadílek Václav Fr., O. S. A. (Br.): Paměti kvardiána Minoritů v Olomouci P. Paulina Zaczkovice — — — — —	7, 42
Slezák Jar. (Ol.): Opora kněžského mládí — — — — —	88
Trtek Josef, C. SS. R. (Ob.): Přijímal Jidáš? — — — — —	2, 46, 72, 115
Zdražil Ladislav (Br.): Atheismus a přirozené poznání Boha — — — — —	12, 37, 69, 102, 133
Zeman Josef: Budhismus v Číně — — — — —	108
Charitas Christi urget nos — — — — —	1

Cyrlometodějská hlídka.

J. M. (Br.): Zpráva o sjezdu bohoslovců na Velehradě 1926 — — — — —	19
Macek Alfred (Br.): Problémy východních misí — — — — —	152

Slovanská hlídka.

	Strana
Zjednoczenie kól teologicznych katól. polskiej młodzieży akad. w Krakowie	22
Zbor duhovne mladeži zagrebačke, Zagreb	156
Pohledy do života.	
—am— (B r.): Albae iam ad messem!	94
— Čínská revoluce	127
A. Š. (O l.): Vlasy	59
F. B. (B r.): Kněžský dorost v Holandsku	25
— Nestor české katol. poesie	28
I š. (B r.): Strach komunismu z křesf. socialismu	61
— Moderní pastorage	125
J. H. (B r.): Postavení kleru v sovětském Rusku	27
—l— (B r.): Pastorage mládeže	93
—lz— (B r.): Náhrobní nápisy	95
— Tys zabila	127
R ₆₅ (B r.): Kněz-voják	92
S. B. (B r.): Bohoslovci ve škol. roce 1926—27	24
Ss. (B r.): Z ulice	93, 126, 159
— Vira stavitelka	157
X. (B r.): Třetí mezinárodní kongres misijní v Litoměřicích	26
— Sv. Alois a misie	60
— Misie v Číně	158
—zl— (B r.): Jaký byl	129
Katolicismus v Kanadě	95

Nové knihy.

—a. (B r.): P. B. Skácel O. Praed.: Politika podle zásad katolických	62
— Ant. Špale: Kniha pouťníkova	162
—á b. (B r.): J. Š. Baar: Hanče, Pro kravičku	65
— Nová Legenda zlatá	163
—af— (B r.): V. Svatohor: Řím v plamenech	30
— Hardy Schillgen, S. J.: Ty a ona	63
— Jos. Pospíšil: Život	63
— Jar. Rehulka: Stréci	64
— F. X. Meško: Náš život	65
— Fr. Kašpar: Mír neděl	97
—bš— (B r.): Annie Vivanti: Vae victis!	64
F. B. (B r.): Sv. Aurelius Augustin: Vyznání	96
— Sv. Bonaventura: Život sv. Františka	96
—fb— (B r.): Dom. Pecka: Člověčenství naše	161
—fv— (B r.): Sv. František a Čechové	30
— Baarův památník	96
— J. Š. Baar: Báby a dědkové	161
I š. (B r.): Edna Ferber: Jak veliký	98
J. H. (B r.): Alois Dostál: Dcery strážníkovy	65
— Dr. Josef Svítil-Karnik: Pod perulí bílého orla	31
Rel. (P r.): Listy sv. Terezie Ježíškovy	62
—sb— (B r.): Dr. P. Hilarin Felder, O. M. Cap.: Ideály sv. Františka z Assisi	61
— Dobrota	66
— Blah. Petr Jul. Eymard: O sv. přijímání	99

--sb-- (B r.): J. B. Chautard, O. C. R.: Duše veškerého apo- štolátu	129
-- Svatý František a příroda	98
--š-- (B r.): Otakar Bystřina: Súchovská republ k.	29
--šil. (B r.): Ivo Děželíč: Pouť za bludičkou	97
-- Květy Nejsvětější Svátosti	130
-- Dr. J. Kratochvil: Mediface věků	163
-- Fr. Odvalil: Svitání	160
V--a. (B r.): Dr. Bedřich Vašek: Z problému dnešní společnosti	62
Charles Dickens: Nicholas Nickleby	98
Dr. K. Vrátný: Četba	161
Dr. K. Keltner: Věčný žid	162
A. Mazanec: Hluboko v noci	162

Cizojazyčná literatura.

F. B. (B r.): Eucharistische Funken	32
-- A. Huonder: Zu Füßen des Meisters	32
I š. (B r.): Biblische Geschichte	132
J. M. (B r.): Rauschen, Grundriß der Patrologie	32
-- Baumann, Der heilige Paulus	66
-- Nissen O. Pr., Der Rembrandtdeutsche	67
-- Vom Leben getölet	99
-- Willibrord Verkade, O. S. B.: Die Unruhe zu Gott	130
-- Pierre L'Ermite: Die „alte Jungfer“	131
-- Heinrich Federer: Eine Nacht in den Abruzzen	164
-- Jahrbuch der angewandten Naturwissenschaften	164
--ka-- (B r.): Alfred D'Rahilly: Verborgenes Heldenium	100
R e l. (P r.): Dr. Herr, Stadtpfarrer in Frankfurt a. M.: Vereins- seelsorge	132
X. (B r.): Dr. Ludwig Eisenhofer: Grundriß der kathol. Liturgik	31
-- Joseph Braun, S. J.: Handlexikon der kathol. Dogmatik	68
-- Dr. Paul Wilhelm von Keppler: Predigt und heilige Schrift	100
-- Josef Kühnel: Von Gott und von uns	164
Franz Wutz: Die Psalmen des Breviers	67
Georg Goyau: Friedrich Ozanan	68
Th. Dr. Robert Linhardt: Feuerige Wolke	131

Z našeho ruchu.

Zprávy z jednot.

Spišská kapitula: Spolok sv. Pavla Apoštola. — Trnava: „Osvaldov“, lit. krúžok. — Nitra: „Bernolák“, cír.-literárny spolok bohosl. — Olomouc: Stojanova literárni jednota. — Praha: Růže Sušilova. — Brno: Růže Sušilova. — Hradec Králové: Literárně-řečnická jednota.

MUSEUM

ROČNÍK 58.

1926—27.

ČÍSLO 1.

CARITAS CHRISTI URGET NOS . . .

V továrně hučí příšerně stroje. Jsou mrtvé ty stroje. Příšerně však je, že za sluchy mají stroje živé. A tyto jsou tak tiché, tak mlčelivé! Mrtvý stroj až do morku vyssává jejich energii, jejich životní sílu. A pod tyranii neúprosné hmoty hlasitě úptá a bolestně sténá lidská duše! Či již snad ani nesténá, otupěna jsouc ranami vraždící všednosti a jednotvárnosti? — Neslyšíš, budoucí sluho všech a především sluho Boží, láskyplného hlasu Syna dělníkova? Či, myslíš, je povinností vybourávat tyto duše z rumu hmoty a občerstvovati a posilovati je ze Zdroje života a radosti? Či chceš zůstat zločinně nevštmavým a klidně se dívat na ponezáhlé umírání duší? Bojíš se nevděku, urážek? — Pravý sluha Boží od lidí odměny nečeká! — —

Zapadlou, špinavou uličkou podél chatrných oken s papírovými tabulkami matně plíží se postava ženy. Tíhou života shrbená, hlava zmořená, do předu nachýlená se žlutými, vpadlými tvářemi, vysoké čelo smutkem zastřené a hlubokými brázdami rozrytá a z pod hustého obočí divně jaksi svítí jí oči. Je životem strhána, dětmi vyčerpána. Její oči horečně planoucí dychtivě pátrají, kdo by do jejího bolesti zkyprného života vлил pár kapek útěšného balsámu, kdo by jí podal útěchu, pravou posilu. — Neozývá se v nitru tvém prudkém touha posiliti a potěšiti ji Kristem Svátostným? Jak vznešená a krásná je úloha prostředníka Božího, těšiti zarmoucené útěchou tak sladkou a silnou! — —

Mladík-student. Duše vnitřavá, ochotně přijímá vše, co se jí namane v cestu. Je přímo nabita banálností, duši nadouvajícími frásemi. Ty odvádějí ji od vážných úvah o otázkách života a smrti. Je spokojen se svým chaosem bezkrvných myšlenek a názorů, je přímo hrdý na tuto směs, jejíž výslednicí je: nevěřím již v idealismus, nevěřím již v nic . . . ! — Ubohý! K zoufání je jeho život bez cíle, bez účelu! Kdo mu ukáže Zdroj života, pramen vody živé? — —

Ve stínu košatých lip na starém, omšelém dřevě kříže rozptíná Ukřižovaný své ruce, jakoby chtěl svět celý v nesmírnosti své lásky obejmout. Před křížem stojí dítě a svýma blankytnýma očkami kouká se plno nevinnosti na Ukřižovaného a naivním hláskem se ptá: „Ježíšku, oni Tě ukřižovali? Jeeé . . .!“ Kolik to podivu, lítosti a soustrasti chvělo se v jeho stříbřitém hlásku! Jak instinktivně cítí dítě nevinné v Ukřižovaném svého nejlepšího Přítel! — A dítě přichází do školy. Zde něžná pouta přátelství tak čistého a svatého surově jsou trhána a duše dětská loupena vědomě o nejdražší své poklady! A tento hrozný zločin děje se před našimi zraky a jest páchan na tisícech a tisícech dětí! Neslyšíš slaboučké jich hlásky, chvějící se nevinností a prostotou dětskou, neslyšíš, kterak hlásky ty slévají se v mohutné a úpěnlivé volání: „Nedej, by nám vzat byl Přítel náš!“

Neproniká tobě výkřik ten až do kostí? Nesvívá se ti tísnivou úzkostí a obavou o dětská srdéčka i tvé srdce? — —

— — Vraťme se o 7 století zpět. Co vidíme? Žádost očí, žádost těla a pýcha života. Nestvůry ty již tenkrát poutaly ve svých okovech lidstvo. Však hle! Na obzoru objevuje se hvězda zárná, která vrhá do temnot tehdejšího lidstva jasné a radostné paprsky nového života. Srdce sv. Františka, planoucí pochodeň lásky, paprsky zářivými proniká pusté temnoty srdcí a žárem svým prudkým zapaluje je k síle nebývalé! Nevýslovná hloubka pokory jeho jako mocná rána perliku otrásá duši pyšnou. Před vznešenou jeho chotí, paní Chudobou, zděšené prchá Mamon. A světlý zjev kráčí a rozsévá lásku všude, kudy jde, vnáší radost, mír a požehnutí.

Rozsévá, čeho lid nyní tolik potřebuje. — —

A koho posílá Bůh, aby se stal hlasatelem Míru, zprostředkovatelem Milostí Božích? — —

Caritas Christi urget nos . . . !

JOSEF TRTEK C. SS. R., OBORIŠTĚ:

P Ř I J Í M A L J I D Á Š ?

Již téměř od počátku církve sv. zaměstnávala křesťanské exegety otázka, zdali také Jidáš byl přítomen při poslední večeři eucharistické hostině, či odešel-li dříve, než mohl do svých nevhodných úst přijmouti Svatého svatých. Podnět k otázce dalo nedostí jasné vypravování sv. evangelií. Sv. Matouš totiž (26, 21) a sv. Marek (14, 18) mluví o prozrazení Jidáše před ustanovením Nejsv. Svátosti, sv. Lukáš (22, 21) naopak až po ustanovení. Kdy odešel, žádný z nich nepraví, ale z vypravování sv. Jana je téměř jisto, že odešel hned po prozrazení (Jan, 13, 21). Podle toho Jidáš přijímal, následujeme-li sv. Lukáše, nepřijímal však, přidržíme-li se prvních dvou synoptiků. Komu dáti přednost, koho se přidržeti? — Odpověď není snadná, ale pokusme se o ni pomocí úvah exegetických, tradice a důvodů psychologických.¹⁾

¹⁾ Prameny: a) Mínení kladné: P. Sigm. Bernhard S. J., Zeitschrift für katholische Theologie, XXXV. (1911), 30; XXXVI. (1912), 411. — Wouters, In historiam et concordantiam evang. dilucidatae quaestiones, cap. 24, quaest. 5 (Migne, Cursus Scripturae s. XXIII., 1042). — Cornelius a Lap. (ed. Crampon 1857, XVI., 529), Commentaria in Jo. XIII., 21. — Van Steenkiste, Evangelium secundum Matthaeum³, Brugges 1880, 911. — Sušil, Evang. sv. Jana, Praha 1867, 220. — Sv. Tomáš, Summa theol., p. 3, q. 81, a. 2. — v. Keppler, Unseres Herrn Trost, Freiburg 1887, 14; tentýž, čl. Judas Iscar. ve Wetzler und Welte's Kirchenlexikon², VI., 1923. — Rietzler, Evang. nach Lukas, Brixen 1900, 559. — Grimm, Das Leben Jesu,³ VI., 24—150 (zvl. 137, 63, 76, 143 a. j.). — Sýkora, Umučení a oslavení Ježíše Krista, Praha 1896, 157. — Schuster-Holzammer, Handbuch zur Biblischen Geschichte,⁶ II., 414. — Schanz, Comment. über das Evang. des hl. Matth., Freiburg 1879, 511. — Calmet, Comment. Novi Testam. (ed. Mansi), Würzburg 1787, I., 453. — Arnoldi, Comment. zum Evang. des hl. Matth., Trevír 1856, 509. — Nickel, Das Neue Testam., Rejno 1846, II. 282.

Otázka ve světle Exegese.

Po stránce exegetické jest třeba srovnati spolu nejdříve sv. Lukáše s ostatními synoptiky a potom vypravování synoptiků se sv. Janem. Srovnání to je nejvšej zajímavé a poučné. Učí nás všimati si pozorně každého slova a každé okolnosti ve sv. evangeliu.

a) Sv. Lukáš a ostatní synoptikové. — Tu přichází nám především na mysl všeobecný důvod, který nás nutká, abychom se přiklonili k postupu sv. Lukáše. 1. Sv. Lukáš totiž, jak je známo, mívá obyčejně správnější chronologii, než ostatní synoptikové. Zůstává tak věren svému úmyslu, jež vyjádřil již v prvním verši svého evangelia: psáti vše popořádku (*καθ' ἑξῆς*, *ex ordine*), jak se to právě stalo; druzi dva synoptikové naproti tomu často chronologie nešetří. Jest tedy a priori pravděpodobno, že i zde postup prozrazení a ustanovení Nejsv. Svátosti udál se tak, jak sv. Lukáš zaznamenal. — To jest ovšem pravda, a všichni to uznávají, než nesmí se také zapomínati, že ani sv. Lukáš vždy pořadu chronologického nešetří, jak učinil na př. hned v téže hlavě ještě dvakráte. Vypravuje totiž o sporu apoštolů o přednost až po ustanovení Nejsv. Svátosti (22, 24), ač se má všeobecně za to, že se tak stalo před ustanovením, při zmínce o království božím (22, 16).²⁾ Doněvadž však evangelista nechtěl rušiti spojitosti mezi staro- a novozákonní večeří, položil vypravování o sporu až za večeří novozákonní. Z téhož důvodu lze tvrditi také, že přeložil i vypravování o zradě, aby tak typus a antitypus lépe vynikl. — Podobně nezdá se býti správný pořádek chronologický v téže hlavě v. 54 nn. (srovnej Mat. 26, 57 nn., Mar. 14, 53 nn., Jan 18. 12 nn.) a v hl. 23,

b) Pro mňnění záporné: M. Meinertz, *Biblische Zeitschrift* IX. (1911), 372. — Belser, *Die Geschichte des Leidens*,²⁾ Freiburg 1913, 143. *Das Evang. des hl. Johannes*, Freiburg 1905, 382. — Knabenbauer, *Evang. secundum Matth.*, Paříž 1893, II., 438; tenlýž, *Evang. sec. Lucam*, Paříž 1896, 576; tenlýž, *Evang. sec. Joannem*, Paříž 1896, 409. — Schegg, *Evang. nach Matth.*, Mnichov 1858, III., 383. — Berning, *Die Einsetzung der hl. Eucharistie*, Münster 1901, 248. — Hagen, *Lexicon Biblicum*, II., 873. — Cigoj, *Život Ježíše Krista* (přeložil Fr. Teplý), Praha 1911, II., 250. — Cornely, *Introducť*, Paříž 1885, III., 298. — P. H. Simon, *Praelectiones Biblicae*, Nov. Test., Madrid 1920, I., 455. — Maier, *Commentar über das Evangelium des Johannes*, Freiburg 1845, II., 290. — Massl, *Erklärung der hl. Schriften*³⁾, Vídeň 1841, V., 210. — Messner, *Johannes Evangelium*, Innsbruck 1860, 279. — Scisenberger, *Erklärung des Johannes Evangelium*, Řezno 1910, 202.

c) Ostatní: Vigouroux, *Dictionnaire de la Bible*²⁾, III., 1804. — Zorell, *Lexicon Graecum Novi Testamenti*, 462 (*πλύν*). — Laqranc, *Évangille selon saint Jean*, Paříž 1925, 362 (*τὸ ψομίον*). — Felten, *Neufestamentliche Zeitgeschichte*, Řezno 1910, I., 476.

²⁾ Viz Grimm, *Das Leben Jesu* 49, pozn. 3; Belser, *Die Geschichte des Leidens* 166; Meinertz, *Bibl. Ztschr.*, IX., 378; Bernhard, *Z. f. k. Th.*, ^{33'} 49. — Naproti tomu Sýkora, *Umučení J. Kr.*, 175.

36 nn. (srovn. Mat. 27, 33, Mar. 15, 22 nn., Jan 19. 17). — A priori tedy souditi nelze, že vypravování sv. Lukáše je zde chronologicky správnější a že tedy Jidáš byl i na hostině eucharistické.

2. Námitka tato vyvrací se zastánci strany kladné tím, že sv. Lukáš, když nemíni pořad chronologický zachovati, dá to nějakým způsobem také najevo, jak učinil na př. při zmíněném sporu. Praví totiž: *Facta est autem et contentio . . .* (22, 24), t. j. mimo jiné věci při poslední večeři udála se také hádka mezi apoštolý, kdo z nich se zdá býti větší. Naopak při vypravování o prozrazení Jidášově je vazba docela jiná, velmi těsná a vyjadřující ostrou protivu k předchozímu: „*verumtamen ecce (πλήν ἰδοῦ) manus tradentis mecum est in mensa*“ (Lk. 22, 21). Touto vazbou stávi Kristus P. nevděk Jidášův do příkrého protikladu se svou nekonečnou láskou, která neváhala právě teď dáti lidem tělo své za pokrm, od lidí však dostává se jí tak krutého nevděku, jakoby řekl: Vizte, jak vás miluji; své tělo a svou krev, která za vás obětována bude, dal jsem vám za pokrm — avšak hle! Za tu lásku jakého nevděku se mi dostane. právě od jednoho z vás; neboť jeden z vás mne zradí. Tak ostrou protivu nemohl si sv. Lukáš vymysleti, kdyby jí Kristus P. sám nebyl užil, jinak by zbarvoval slova Kristova a vkládal do nich myšlenku, které tam nebylo, což není u hagiografa přípustné. — Avšak co se týče onoho sporu, spojka *ἐγένετο καὶ* sama o sobě nikterak nepraví, že zde evangelista pořadu chronologického nechtěl zachovati; teprve ze srovnání, a zde především z úvah psychologických lze pravděpodobně usuzovati, že sem spor nepatří. Na druhé straně pak jest otázka, zda spojka *πλήν* (verumtamen) nemůže býti také takovou spojkou, kterou začíná nové vypravování, s předešlým časově nesouvisející. Někteří vykladaelé to tvrdí a s Berningem³⁾ veškeru protivu popírají. Podobně Dalmann⁴⁾ vykládá *πλήν* jako *ἀμήν* (sr. Mat. 26, 21, Mar. 14, 18), začínající nové, zlomkovité vypravování; sv. Lukáš totiž se chce k vůli svým čtenářům z pohanstva varovati co nejvíce hebrejských slov, a proto místo *ἀμήν* položil *πλήν*. Ostatně veškeru protivu upíratí není ani třeba, neboť protiva ta dá se vysvětliti docela dobře, i když vypravování o zradě položíme před ustanovení Nejsv. Svátosti Oltářní. Zdali nestačí k protivě dosti silné a ostré i to, co učinil Kristus P. před ustanovením této svátosti lásky? Jidáš vyvolen za apoštola, byl jedním z jeho nejdůvěrnějších přátel, zahrnut tolika milostmi; Kristus P. vyjevil apoštolům, s jakou touhou žádal tohoto beránka jísti s nimi, chystá se ustanoviti Nejsvětější Svátost a svou krev za lidi v nejbolestnějších mukách prolíti — to vše mu tanulo na mysli, ale tu vidí, jak jeden z jeho nejbližších důvěrníků jej zradí,

³⁾ Die Einsetzung der hl. Eucharistie, 253; stejně Knabenbauer, in Luc. 576 a j.

⁴⁾ Dalmann, Worte Jesu s. 186. — Také Schanz (Comm. über das Ev. des hl. Lk., Tubinky 1883, 510), ač zastává pořad sv. Lukáše, myslí, že *πλήν* uvozuje pouze nové vypravování, protiva však, ačkoliv zde je, zamýšlena není.

odkopne a vydá nepřítelům. Ký div, že se zarmoutil božský Spasitel nad takovým nevděkem a bolestně zaúpěl: „verumtamen ecce, manus tradentis me mecum est in mensa!“ Zdali je třeba k protivě ještě uskutečněného již ustanovení Nejsv. Svátosti? Zajisté nikoliv. Myšlenkové zbarvení zde tedy žádné není, i když přeložíme celé místo před v. 19, ano i slovné znění zůstává neporušeno, ač toho třeba není; vždyť ostatní evangelisté *πλὴν* nemají.⁹⁾

3. Uvádí se však ještě jiný důvod, který prý nás nutí, abychom se přidrželi sv. Lukáše. Jest to okolnost, že právě na tomto místě je vypravování sv. Lukáše časově přesněji vymezeno než u jiných evangelistů synoptických, neboť udává přesně počátek večeře (*καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα*, t. j. hodina určená k večeři velikonoční; ostatní pouze: *vespere facto*. Luk. 22, 14, Mat. 26, 20, Mar. 14, 17), rozdíl mezi večeří staro- a novozákonní (když prohlásil: *non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat*, Luk. 22, 18, t. j. po skončení večeře a smlouvy starozákonní, teprve potom vzal chléb a kalich úmluvy nové, Luk. 22, 20) a konečně dobu konsekrace kalicha (*postquam coenavit, μετὰ τὸ δειπνῆσαι*, Luk. 22, 20; ostatní pouze, *accipiens calicem, accepto calice*, Mat. 26, 27, Mar. 14, 21).¹⁰⁾

Jest pravda, že sv. Lukáš udává pro Židy přesněji počátek večeře, ale zdali je označení *καὶ ἡ ὥρα*, také přesnější pro pohankřesfany, pro něž sv. Lukáš psal? Těmto zajisté *ἡ ὥρα* nepraví ani tolik, co *vespere facto*; neboť kdy je večer, vědí všichni, ne však hodina určená k večeři velikonoční. Ale budiž, že určení to je objektivně přesnější. Co platí o dalších bodech? — Právě ta okolnost, že sv. Lukáš udává rozdíl mezi večeří staro- a novozákonní, že staví typus a antitypus proti sobě, je odpůrcům přijímání Jidášova vítanou zbraní, která jim lehce pomáhá přemoci obtíž vzniklou z postupu sv. Lukáše. Evangelista totiž, tak praví, nechťje rušiti spojitosti mezi obojí večeří, obrazem a jeho splněním, přeložil vše, co by tomu překáželo, až za obojí večeří; tak učinil se sporem o přednost, jak se všeobecně téměř uznává, tak učinil z léhož důvodu i s vypravováním o zrádci. Naopak ostatní synoptikové toho důvodu neměli, neboť mluví jen všeobecně, *coena facta*, proto položili vypravování o zrádci na pravé místo. Poslup sv. Lukáše byl by dle toho spisovatelský, logický, dle vnitřního významu uspořádaný, nikoliv chronologický.¹¹⁾

Co se týče určení doby konsekrace kalicha, nesmí se upřílišovali. Zpráva sv. Lukáše je závislá na Pavlově (I. Cor. 11, 27), i nelze jí dáti přednost se stanoviska lidského před zprávou očitého svědka (sv. Mat.) a zpravodaje svědka očitého (sv. Mar.). Ale

⁹⁾ Meinertz, *Bibl. Ztschrft.*, 9, 380.

¹⁰⁾ Bernhard, *Z. f. k. Th.*, 35, 48; proti Meinertz, l. c. 379.

¹¹⁾ Ihm ist es mehr darum zu tun, die Begebenheiten beim letzten Abendmahl nach ihrer inneren Bedeutung als nach der äußern Zeitfolge hervortreten zu lassen. Roth, *Die Zeit des letzten Abendmahls*, 7; stejné Belser, *Die Geschichte des Leidens*, 170.

naopak ani sv. Matouši a Marku přednost dávati nemusíme proto, že jsou dva proti jednomu a svědkové očití. Neboť vše záleží na tom, zdali chtěli skutečně postup chronologický, který pod inspirací nespadá, zachovati, či ne. Toho však o žádném ze synoptiků zde dokázati nelze. O sv. Lukáši jsme již slyšeli, že mohl užiti postupu spisovatelského, sv. Mat. a Mar. pak často chronologie nešetlí. Důvod by zde k tomu také měli: totiž nejasné narážky u sv. Jana, které se staly před ustanovením Nejsv. Svátosti, při umývání nohou; aby však nemuseli dvakrát o tom mluvit, podávají celé prozrazení napřed.⁹⁾ — Mimo to určení *μετὰ τὸ δεῖπνῆσαι* také proto jest bráti s rezervou, poněvadž ve skutečnosti již všelijak bylo vykládáno: buďto o skončení večeře starozákonní vůbec, nebo jen o snědení beránka. Nejsou tedy tak určitá.

4. Někdo snad ještě namítne: Sv. Lukáš psal později než sv. Matouš a Marek, jejich evangelia jistě dobře znal; kdyby jejich chronologie byla správná, jistě by jí neměnil. — Ano, první je správné. Ale zdali důvodem pro změnu postupu musela býti jen chronologie, a ne spíše vnilfňní význam toho, co se událo, jak bylo již ukázáno?

5. Konečně lze uvéstí ještě jeden důvod pro mínění kladné, čerpaný ze sv. Marka. Poznamenáv, že do večeřadla přišel Kristus P. se dvanácti učedníky (14, 17), a nezmíniv se, že by některý z nich odešel, praví ve v. 23: *et biberunt ex illo omnes*. Tedy také dvanáct jich přijímalo, jinak by vypravování jeho nebylo historicky správné. — Sám P. Bernhard, zastávce přijímání Jidášova, považuje to za úzkoprsé stavění na slovíčku, na gramatické formě, ne na kontextu. Rozumějí se všichni, kteří byli přítomni. Vždyť sv. Marek o odchodu Jidášově vůbec nemluví, a plyne snad z toho, že vůbec neodešel? —

Jest tedy dosti jasno, že srovnání synoptiků mezi sebou nedokazuje nutně, ba ani pravděpodobněji, že Jidáš byl přítomen hostině eucharistické. Jsou důvody pro postup sv. Lukáše, ale i pro postup sv. Matouše a Marka, jak v námitkách bylo naznačeno, žádný z nich však není takový, že by se rozumně a věcně nedal vyvrátiti. K rozhodnutí otázky má přispěti evangelium sv. Jana.

(Dokračování.)

Jest jen jeden smutek: že nejsme svatí! . . .

(Léon Bloy.)

---

⁹⁾ P. Bernhard, *Z. f. k. Th.*, 64 n; ač-li toto vysvětlení je správné, neboť o nejasných narážkách se vůbec nezmiňují a kladou pouze určité prozrazení. *Meinertz, Bibl. Ztschr.*, 9, 389.

TAJEMSTVÍ SIENY.

(Při četbě Listů sv. Kateřiny Sienské.)

Století krví pokřtěné, plné ran, zarudlých jizev
dala Ti zkvěsti. Kající úsměv, zrak plamenných výzev,
srdce Tvé žhavé vždy — sálaly k duším, jež mřely hladem
po zlatě prokletém — při bojích uštknuty smrticím hadem,
blesky, jež vychrlil z naděr svých, pustošil království Boží.
Nevěstu krví kdys Beránka zrosenou zřela jsi v hloží,
slzy, jež padaly z očí Ji mlčících, čítala's za tiché noci,
Tvoje rty, když k nebi šeptaly — za zemi zakletou do válek moci.

S hořícím mečem jen stála jsi při bráně Zahrady svaté,
bděla jsi při horkých polednách i nebe když bylo vznaté
hvězdami, laskajíc zem. Sion když přesvatý v Řítmě se chmuřil,
blesky jej plenily, orkán kol zuřil,

přišla jsi — světice s pochoďní víry své ku prahům města,
přišla jsi v rozkošnou Provanci, v Avignon klečet a prosit,
tišary leskem jen, blahem všech duší Tvých, zjasněná vzpomínkou cesta,
v níž Tvoje tělo tak zemdlené hrozila smrt přísná zkosit.

Ó luzná, šťastná Sieno, ó dala's světu věno,
jež zlatem duše odívá. Dnes k Tobě svatá žena
já úpím v touhách tajemných: Kéž jasný jsem a čistý
při záři, vůni Tvé, jež vydechují Listy.

FR. VACLAV SADILEK O. S. A.

PAMĚTI KVARDIÁNA MINORITŮ V OLOMOUCI
P. PAULINA ZACZKOVICE (1642—1650).

I.

Kronika tato, pojednávající ve formě denníku o panství Švédů v Olomouci od r. 1642 do r. 1650, byla vydána r. 1881 historiografem moravským drem. B. Dudíkem, benediktinem rajhradským¹⁾ a od té doby zůstala nepovšimnuta, přes to, že její historická cena je veliká.

Spisovatelem jejím je kvardián minoritů, P. Paulinus Zaczkovic, očitý svědek událostí, o nichž píše, který též sám několikrát do běhu událostí činně zasáhl.

P. Paulin Zaczkovic narodil se v Koselu, v Pruském Slezsku, ze staropolské rodiny, která se psala z Gniazdów. Již v mládí svém vstoupil do rakouské provincie minoritů, k níž patřila i Morava a pro své nevšední vzdělání theologické, nabytí hodnosti bakaláře theologie, zastával zprvu duchovní správu v různých klášterích, až konečně řádovým provinciálem, za souhlasu kapituly, byl ustanoven kvardiánem minoritského kláštera u sv. Jakuba v Olomouci. Jsa zároveň zповědňikem tamnějších klarisek a německým kazatelem,

¹⁾ Zvláštní otisk z Archiv für österreichische Geschichte, sv. 62.

byl řeholník tento vzorem křesťanské lásky k bližnímu, pravé zbožnosti a obětavosti, který ve službě svého povolání nelekal se žádných obtíží a snášel radostně hlad, posměch a žalářování, vydával se v nebezpečí morové nákazy, jen aby v době panství švédského v Olomouci mohl poskytnouti útěchy a duchovní pomoci duším namnoze opuštěným i svými duchovními správci. Po smrti P. Konráda z Tovaryšstva Ježíšova samojediný připravoval na věčnost duše nakažených morem, jenž po dvakráte v této době krutě řádl mezi zdmí olomouckými. Současníci jeho — přátelé i nepřátelé — nemohou mu odepřítí své úcty. Podle usnesení řádové kapituly, konané v září 1649 ve Vídni, byla mu nunciem Kamilem Meltiem, ve Vídni meškajícím, udělena hodnost doktora theologie, řádovým generálem dán mu titul „perpetuus defensor“, městská rada v Olomouci vystavila mu čestné vysvědčení. Než P. Paulinus všechny tyto pocty odmítl a jediné toužil po tom, aby mu v jeho stáří, čítal při odchodu Švédů z Olomouce r. 1650 přes 70 roků, bylo popřáno v provincii klidně zemřítí. Toto přání zasloužilého kněze bylo splněno. Zůstal ve sv.-Jakubském klášteře v Olomouci, slavil tam v tehdejším farním chrámu sv. Petra, který časem pro nedostatek kněžstva spravoval, aniž byl při něm ustanoven farářem, své kněžské jubileum a zemřel v Olomouci, dle nekrologu brněnských minoritů, 29. září 1682.

II.

Kronika P. Paulina Zaczkovice jest dílem naprosto objektivním, po stránce formální i obsahové. Autor vypravuje o sobě všude v osobě třetí, takže kdyby se byl v předmluvě neprohlásil sám za autora kroniky, bylo by nutno zjistiti jeho autorství kritickou zkouškou pramene. Tolik, co do formy. — Než i v obsahu jest zřejma objektivnost Zaczkovicova. Nezamlčuje stinných stránek kleru, nezmenšuje jeho chyb. Tak na př. vypravuje o mnichu-minoritovi, jenž kukátkem díval se na dvě řeholnice z protilehlého kláštera sv. Kláry a ony podobným způsobem mu splácely jeho pozornost, nebo o zrádném premonstrátu hradištském. Na druhé straně zdrželivě mluví o kněžích a řeholnicích-apostátech i Švédech a jejich kazatelích, ačkoliv byli vyloženými nepřáteli všeho katolického a jemu samotnému bylo od nich mnoho vytrpěti.

Jako řeholníka zajímaly Zaczkovice věci církevně-kulturní a to zejména pokud se týkaly klášterů, františkánských především. Válečné události zaznamenány jsou pouze pod vlivem vnějším, pokud byly příčinou Zaczkovicových útrap a svízelfů.

III.

Donecháme stranou vypravování o událostech válečných a budeme se zabývali věcmi církevně-kulturními.

V první řadě všimněme si poměrů náboženských na Moravě v době předbělohorské! Morava byla před Bílou horou dosti katolickou. Možno usuzovati tak z počtu komunikantů v této době, neboť, jak uvádí Tenora na základě předmluvy ke kronice Rozenpluta ze

Švarcenbachu, přistupovalo v některých katolických chrámech 4000—5000 lidí ku stolu Páně. V názoru, že obyvatelstvo Moravy bylo v předbělohorské době značně katolickým, utvrzuje nás i Zaczkovic, když praví, že Morava byla od nepaměti katolickou. Byl tedy stav katolické církve na Moravě asi daleko lepší než-li v Čechách. Ovšem ani Morava nebyla od nekatolíků úplně prostá. Než kardinál Ditrichštejn snažil se po bitvě bělohorské přivést nekatolíky zpět do ovčince Kristova — církve katolické — hojnými a dobrými missiemi. Povolával horlivé misionáře z Itálie a zvláště z Polska, kteří by se dovedli s lidem dorozuměti. Dílo to se kardinálu Ditrichštejnovi tím lépe dařilo, že byl zároveň i nejvyšším politickým pánem na Moravě a tím jeho záměry nebyly kříženy a práce ztěžována konflikty s místodržitelem, jak tomu bylo v Čechách.

Pekatoličtění byla naše země, jak již na to prof. Pekař poukázal, vytržena z prostředí a vlivu germánského, připojena ke kultuře a prostředí západnímu, románskému, jak tomu nasvědčuje : zaváděný a obnovovaný kult románských svatých. To se obráží i v pamětech Zaczkovicových. Jelikož pak byl členem řádu sv. Františka, chápeme, že se v jeho pamětech dočítáme o románských světcích jeho řádu, totiž o sv. Františku z Assisi a sv. Antonínu Paduánském.

Po odchodu Švédů z Olomouce bylo Zaczkovicem znovu v život uvedeno bratrstvo sv. Františka, které sice již před tím existovalo, avšak za panství švédského v Olomouci se rozpadlo. Vedle sv. Františka požíval i jiný světec františkánský veliké úcty u lidu. Byl to, jak již podočknuto, sv. Antonín Paduánský, jehož nemocní zejména prosili o navrácení zdraví a to s úspěchem, jak sám Zaczkovic uvádí. Tak na př. dcerka olomouckého lékaře Winklera byla stížena padoucníci, ale kdykoli byla přinesena do kostela ke mši sv. a při ní obětována sv. Antonínu, nikdy se toho dne nemoc neukázala.

Olomouc byla tedy téměř úplně katolickou, jak tomu nasvědčuje arcibratrstvo sv. Františka, v němž byli sdruženi všichni přední občané olomoučtí. Než nebylo tomu tak na celé Moravě.

Stálý styk nekatolíků s katolíky měl na tyto neblahý vliv. Katolíci začali pozbývat svého náboženského sebevědomí, v nitru svém počali se přizpůsobovati nekatolíkům a — z katolíků stávali se tak protestanti. Tato změna náboženského smýšlení vyšla na jevo při vpádu švédském a zejména je patrna z povstání valašského. Hornatý tento kraj, od ostatního světa oddělený, byl již sám sebou jako stvořený pro tajné nekatolíky.

O povstání Valachů vypravuje P. Zaczkovic takto:

Do Olomouce přišlo asi 300 Valachů, jež vedl zatvrdilý kacír, přijím Kovář, se svým synem, pocházející z panství hukvaldského. Všichni tyto opatření zbraní, chtěli vstoupiti do švédského vojska. Švédský velitel, nechťže jim hned uvěřiti, poručil jim, aby šli dobýt bohaté valašské vsi Hlobučka (nepochybně Lobodice), jež zůstala věrna císaři. K ruce jim dal asi 100 Švédův. Když však vsi dobyli a

vraceli se po bystřické silnici s bohatou kořistí, vyskočili na ně z úkrytů císařští vojáci, mnoho Valachů i Švédů pobili, jiné zjímali a jenom několik se jich navrátilo do Olomouce. Za tři týdny pak císařský generál Puchaim povstání valašské potlačil a schytané Valachy krvavě potrestal. Náčelníky pak povstání, Kováře a jeho syna, odvedl do Brna, kdež byli mučeni a na kole popraveni. Tolik vypravování kronikáře.

Srovnej podobnost vypravování Zaczkovice, str. 33, s Poselkyní Beckovského, III. (str. 299, vydání Rezkovo z r. 1880 v Dědictví sv. Prokopa):

Ex districtu Hochwaldensi (anno 1643) et circumiacentibus dominiis Capituli Olomucensis magnus haereticus et filius eius Kowarz, seu Schmidt, ad trecentos ex iuventute haeretica selectissima collegit, qui, muniti suis Czeschincis et securibus, venerunt ad Svecos pro servitio; ad civitatem quidem intronmissi, non tamen cito dabatur eis fides, absque quartiriis in foro tribus diebus resolutionem expectarunt. Est hinc duobus milliariibus pagus inter montes, Hlubočko nominatus, ubi omnes Walachi morantur, ad quos ex locis circumiacentibus rustici et nobiles omnia sua exportarunt, inter petras sese munierunt. A Svecis facto consilio, et resolutione accepta, dictum est eis: „Probatissimum vestram fidelitatem, quicquid adquisieritis, omnia vestra erunt“, dein locum et gratiam inter Svecos habituri. „Pugnate, spoliare et comburite, addidit eis Commendans unam companiam Musquetierorum, et aliquos Officiales. Walachi se obtulerunt, at ex parte, ubi minime sperabatur, pagum aggressi spoliarunt et combusserunt, et parva victoria cum magna praeda redeunt securi, Bistricii, et in confinibus sylvarum Caesariani absconditi, eos ruinarunt, et praedam eripuerunt, ad ducentos illorum manserunt in loco, aliqui capti fuerunt. Secunda die reditus eorum expectabatur Olomucii, sed nemo comparet; id ipsum contristavit Commendantem prima die; post tertia die pauci redeunt ex Svecis spoliati, et vulnerati, ex Officialibus nullus; Walachi se vero

Jeden Valach, příjmím Kovář, zavrhlil kacíř, z panskvi Hochwaldského, s synem svým a s jinými třemi sty Valachy státnými do Holomauce přišel a že u Švejdů všickni chtějí slaužití, se prohlásili, také tři dni pořád na rynku zůstali ležeti, dobrá zbrání opatření. Holomaucký kommandant, nemoža jim hned věřiti, že jemu věrni zůstanau, poručil jim, řka: „Jděte na ves Lobucko dvě míle od Holomauce, která jest velkým zbožím naplněna i také pevně ohraděna a kterau vaši spolu-Valaši v svém opatrování mají, vy při ní vaše štěstí hledejte, co v ní dostanete, sobě nechejte a kteří se zpátkem sem do Holomauce navráťíte, milost u nás dostanete i službu.“ — Sto mužův své přechoť daje on těm Valachům k pomoci, poslal je do té dědiny, kterou oni, státečně se chovajíce, po dlouhém odporu předce opanovali, ji celau vybrali i posledně zapálili. Když se již oni s velkými kořistmi k Holomauci obraceli a navracovali, nenadále císařští vojáci na cestě Bystřické při lesích z svých záloh na Valachy a na Švejdý vyskočili, Valachův do dvauch set i také mnoho Švejdův s jich auředníky na bojišti zmordovali a všechny kořisti jim pobrali. Do Holomauce málo drábův švejdských tehdaž se navrátilo a ti téměř všickni raněni se nacházeli; auředník pak žádný se nenavrátil, neboť kteří pomordováni nebýli, ti zajati byli. Podobně toliko třidceť Valachův se navrátilo, ostatní pak buď pobiti aueb zajati byli. Každýmu z těch třidcíť

collegerunt 30 numero, et com-
paruerunt; non laetus Commendans
eos salutavit, quia una cum eis
compagnia ruinafa et Officiales
occisi; itaque Walachis non suc-
cessit, non suscepti, unusquisque
per tres grossos accipientes do-
mum redierunt.

Executio cum Walachis.

Post tres hebdomadas a Sua Cae-
sarea Maiestate illustrissimus do-
minus Generalis de Buchaim contra
Walachos rebelles cum aliquot mil-
libus armatorum militum ad montes
Hochwaldenses expeditus fuit.
Paulo post quotquot erant carnifices
in Moravia, castra sequebantur et
iuxta unius cuiusque delictum iu-
stiliam exequebantur; multi ad
palos dati, aliqui decolati, vel sus-
pensi fuere non solum illa iuventus
rebellis, sed et parentes eorum, qui
erant complices et causa rebellio-
nis; multi a militibus et carnificibus
perierunt; dicebatur, quod ultra cen-
tum viduae fuerint superstites. Pri-
marii authores in catenis et funibus
ducebantur Brunam, maxime
Schmidt et filius eius, et alii plurimi;
qui non poterant prae debilitate
procedere, in via suspendebantur.
Ultima fuit executio reliquorum
Brunae, potuit aliquis ibi videre tot
ad rotas et palos datos, et multa
capita decoloratum in patibulo.

Z podobnosti této ne neprávem
domnívá se Rezek, že kronika
Zaczkovicova byla pramenem „Pos
elkyni“ Beckovského.

P. Paulin pak na naléhání olomoucké kapituly, která v těchto
krajích měla veliké statky a proto hlavně pocífovala radost z potla-
čení vzpoury, složil na Valachy píseň, v níž věnuje zejména pozor-
nost trestům, k nimž byli povstalci odsouzeni. (P. d.)

MODLITBA K SV. FRANTIŠKU!

Jaroslav Cella.

*Z těch posledních jdeme my, ještě ne zcela Tvoje děti. Když už svičky
kouří a kostel duní kroky odcházejících nelitostných, kteří snad dovedli
srdce Tě dát, však za chvílku je chtěli zpátky, poněvadž se báli žárlivosti
světa, jenž ze všeho nejlépe dovede vraždit duše a nenávidět nebe. Nevěděli,
že je uměním: nezapomínati na obcování svatých. Jsme tedy z posledních
poslední a dáváme — věř, že stydlivě — vdovin halěr. — Dáváme však*

ne danajsky, dáváme ne sobecky, dáváme ne s obavou, že zbytečně, my dáváme s láskou vdovy — svoje halče třesoucích se srdcí, jež jen pro svět snad nejsou ničím, pro Boha a pro Tebe však mohou býti lupénkem z růže, jež i otrhána, zavoní tiše, pokorně, však úžasně sladce. — Roztrhaná srdce! Bolavá srdce — srdce scvrklá přemáháním a chlazením žáří světa — ale srdce vonící radostí a ochotou i pro smrt, protože srdce mladá. — Ta srdce, můžeš-li vezmi a daruj zase Bohu, že Tebou byla získána. — Vezmi je, prosíme vřele. — Váháš-li, pohled na ten malý trn — dobrovolný — v ně vbodnutý; jeho bolest je pro nás hostinou, neboť Ty's dokázal, že z něho mohou i růže kvésti, zalévá-li se rosou plného, nenáročného oddání Pánu. — I teď však musíme ukázati, že jsme sobci! — Sobci, kteří dají-li, už natahují žebračky dlaň . . . To je ještě záchvív vlnobití, jež znáš . . . Nuže: za svůj dáreček prosíme Tebe o něco. — Miloval's červíčky ubohoučké, prostičká pokorná kvítečka, skrytá za rozpadávajícím se plotem, miloval's chudoučkého vrabčička, starajících se jen o pelech v prachu . . . Vše, vše miloval's, co dýchalo i nedýchalo . . . Vše, nač si dosud málo lidí vzpomnělo, vše, co dávno i zavržli, vše, co dosud ohnivě nenáviděli a vše, čemu se bláznivě smáli, nebo před čím se ztáhli třáslí, protože byli pyšní — Vše miloval's . . . Nuže, tedy lásce k tomu všemu nás nauč. — Bude to pro Boha, pro Ježíše a pro Marii. — Všechno! Duše hlavně — pak bolest a sestru její, smrt! Vypros nám na Kristu, Jež ony hořce políbily, lásky k nim a ten starý strach před nimi vezmi a žhavostí své lásky překovej, přelav ve strach před peklem. — Do našich oddané připravených nití vpusť jen prášek léčivé něhy, s jakou se's díval na ty nejhorší lidské vředy. — Těch bylo kdysi tolik a dnes je jich ještě víc, vždyť hřešit je tak lehkým . . .

Na Tvou přitlumu i nás Bůh přerodí ve světce, zvláště když chceme, byl i nesměle a tak dětsky . . . Svatý Františku, miluj nás až po smrt . . .

LADISLAV ZDRAŽIL, BRNO.

ATHEISMUS A PŘIROZENÉ POZNÁNÍ BOHA.

(Apologie důkazů existence Boží.)

Sledujeme-li současné proudy moderní filosofie a všimneme-li si zvláště, kterak řeší onu „životní“ svou otázku poznatelnosti existence Boží a následkem toho nutného vztahu k Stvořiteli všech věcí, upozorujeme, že se dosud moderní myšlení nevybavilo z neodůvodněných předsudků proti metafysice. „Vlivem pozitivismu a kantovského kriticismu ovládla řadu dnešních druhů pravá metafysikofobie.“¹⁾ Dosud panuje celkem vzato takový poměr mezi vědou a náboženstvím, který Masaryk označil slovem boj.²⁾

Mluvíme o krizi moderního myšlení. Dnešní člověk není schopen hlubší myšlenky, dnešní člověk nemyslí, ale dává za sebe myslet jiné, netvoří, ale podléhá sugesci současných myšlenkových proudů. Povrchnost a naprostá desorientace v každém ohledu je podstatnou známkou dneška. Do moderního myšlení dostalo se cosi mělkého, neklidného. To vše je známkou životní bezprogramovosti duševní

¹⁾ Dr. Jos. Kratochvíl, Úvod do filosofie, 3. vydání. Olomouc 1922. str. 233.

²⁾ T. G. Masaryk, Základové konkrétní logiky, str. 170.

prázdnoty a rychlého žití. A do toho všeho zaznívá vykřičený boj mezi vědou a vírou, který však jest právě oním bacilem, rozkládajícím lidskou společnost a vnitřní chorobou každého sociálního celku.

Kořeny tohoto boje jsou v l u t e r a n i s m u.³⁾ Martin Luther to byl, jenž svou myšlenkou jedovatého subjektivismu položil plodný základ k systematickému boji mezi vědou a náboženstvím.⁴⁾ Luther využil totiž nominalismu a výstředního realismu pro svoji nauku, způsobil onu trhlinu v tom krásném souladu vědy a scholastické filosofie. Že n o m i n a l i s m u s měl na Luthera rozhodný vliv, jest nepochybné. Sám Luther praví o sobě: „I c h b i n v o n O c c a m ' s S c h u l e“ (factionis Occamicae).⁵⁾

Z této půdy, to jest půdy luteranismu vyrostl (lépe řečeno je n z n í mohl povstati) filosofický systém největšího filosofa protestantismu K a n t a. Kant to byl, který omezením principu kauzality na pouhé jevy přírodní došel ke konklusi nemožnosti stanoviti první příčinu všech věcí a vycházeje z falešných předpokladů své noetiky, stal se otcem i d e e s u b j e k t i v i t y p o z n á n í. Takovýto filosofický podklad, kterého se dostalo moderní theologii protestantské, vedl ovšem k p r o t e s t a n t s k é m u a t h e i s m u, poněvadž „protestantismus, stojí na stanovisku monismu a čistého subjektivismu, ztrácí pojem Boha, jakožto Bytosti od člověka rozdílné — — —.“⁶⁾

Z Kanta vyrostla pak všechna moderní filosofie. Všechny filosofické směry moderní stojí ať už vědomě či nevědomky pod vlivem a na podkladě jeho criticismu. A v tom spočívá právě vliv protestantské filosofie na moderní smýšlení vůbec, které uvedlo lidstvo do spárů bezživotného atheismu a materialismu.

Díváme-li se pak na praktický život dnešní společnosti a hledáme-li příčiny všeobecné dekadence mravnosti, kultury a autority zákona, jsme nuceni vzpomenouti D a r w i n a, jehož myšlenka e v o l u c i o n i s m u jest to právě, která stavši se nezbytným postulátem každého odvětví lidského vědění, ba i moderní s o c i o l o g i e⁷⁾ (evolucionismus sociální), učinila z člověka, krále přírody pouhý článek a číslici společnosti lidské. Nic tak

³⁾ Ne, že by tehdy počal (historicky), poněvadž již nominalisté čili terministé Vilém Occam († 1347) upřeli rozumu lidskému schopnost dokázati existenci Boží, jeho jednotu, nekonečnost, ale proto, že půda luteranismu je to, ze které ve skutečnosti všechno proti-theistické vzešlo, ježto právě protestantismus to byl, jenž myšlenku subjektivismu uvedl v praxi životní.

⁴⁾ Jeho subjektivismus není ovšem propracovanou filosofickou thesí; je to subjektivismus mravní. Filosofický systém subjektivismu vypracoval Kant.

⁵⁾ H. Grisar S. I., Martin Luthers Leben und sein Werk. Freiburg im Breisgau 1926, str. 7.

⁶⁾ C. Jež T. J., Osobní Bůh a náboženství, Praha 1923, str. 16.

⁷⁾ Viz o tom pěkné pojednání, Dr. B. Vašek, Z problémů dnešní společnosti. Olomouc 1926. Str. 56—66.

člověk a nesnížilo ani tak neznamenavnilo jako myšlenka evolucionismu vůbec a sociálního evolucionismu zvláště. Následky pocifuje dnešní společnost sama.

Kanta a Darwin,⁸⁾ to jsou pravé příčiny každého atheismu, jenž zavínil dnešní kritické postavení společnosti lidské, kritické proto, poněvadž nevzpamatovali se, hrozí jí úplný rozklad mravní a hospodářský.

Kanta a Darwin, toť theoretický a praktický podklad každého bezvěří.

Kanta a Darwin, toť základ, na němž stojí a buduje moderní věda a filosofie, která vzavši člověku víru, zpřetrhala každé spojení s Bohem.

Zapomněl však člověk, že „nikdo nemůže jiného základu položit leč ten, jenž jest položen a ten jest Ježíš Kristus.“⁹⁾

Mluvíme-li tedy o krizi moderního myšlení, které vyrostlo jako jedovatá bylina z půdy protestantismu a evolucionismu, mluvíme tím také o krizi kantianismu a Darwinismu (evolucionismu), neboť to jsou ony pravé vniřní choroby, kterými hynie lidstvo. Záleží tedy na člověku, jež zdravý rozum burcuje ze škodlivého poblouzení, aby odhodil masku falešného subjektivismu a náboženského a mravního indiferentismu a dostal se tak na tu cestu, kterou jest Kristus, jenž o sobě pravil výlučně: „Ego sum via, veritas et vita.“

Vhled do myšlení dneška.

Zatím co na jedné straně nevěra a štvánice protináboženská vnášena jest hrubým násilím mezi dav, znamenati lze na druhé straně volání touhy po něčem vyšším, než je hmota, po něčem duchovém a vzrůstání se falešného mysticismu, okkultních věd, spiritismu a theosofie.

To jsou pathologické zjevy dneška, na pohled různé, ve skutečnosti však velmi podobné, vycházející z e společné půdy atheismu, jenž se dnes úplně vtělil v praktický život společnosti lidské, v život rodinný i veřejný. Kdežto dříve měla nevěra ráz spekulativní a omezovala se tím celkem na jednotlivce, zachvátil dnes proud bezvěří celý život společnosti lidské — ba ještě hůře, dnešní člověk prožívá úplně nauku atheismu a materialismu do všech jeho praktických důsledků. Na náboženství hledí dnešní člověk jako na zbytečný přežitek — ba ještě hůře, dnešní člověk žije vůbec bez zájmu náboženského.

Nevěra otřásla základy společnosti, poněvadž pomíjejíc autoritu Boží, poráží nutně i autoritu státní, rodinnou a zdvihajíc hrdě šíji proti úřadům, učitelům, rodičům, staví se vůbec proti všemu řádu a pořádku, plodíc anarchii a revoluci. Mravnost, onen nezbytný základ lidské společnosti, nemajíc svého důvodu, v autoritě Boží, spočívá dnes na základě tak kolísavém, jako je

⁸⁾ Idea subjektivity poznání a myšlenka evolucionismu.

⁹⁾ I. Cor. 3¹¹.

člověk, hodnota stále se mění. Není tudíž morálky, nýbrž existuje pouze demoralisace a amoralisace lidské společnosti. Hledisko subjektivismu a naprosté nezodpovědnosti přešlo úplně do krve lidského jednání. Pádem autority Boží padla autorita vůbec. Vedle degradace autority na pouhou usurpaci ničím neodůvodněné, odiosní moci, jeví se na druhé straně hrubá moc a násilnictví, kteréžto věci jsou nutným následkem nevázanosti a naprosté dekadence zákona.¹⁰⁾

Tážeme se, co zavedlo lidstvo do toho úskalí nesčetných problémů, které vyžadují okamžitého řešení, aby se zabránilo degeneraci a anarchii, jež hrozí lidské společnosti? — To, že člověk učinil falešnou doktrínou Boha neviditelným a neexistujícím, to, že rozumu přiznal absolutní hodnotu a hegemonii v každém ohledu lidského jednání, to, že rozum se stal jediným a posledním zdůvodněním a absolutním měřítkem lidského žití, — ten rozum, jehož světlo bouře citu a nával vášní tak často zatemňují, ten rozum, jenž již tolikrát se klamal a tak často bloudil, ten rozum, jímž člověk zavrhl Boha, aby sám se Bohem stal.

„Moderní člověk prchá před závislostí na Bohu; proto se zdráhá uznati osobního Boha a náboženství na pojmu osobního Boha založené. Postulát nezávislosti na Bohu jest mu vodítkem při tvoření pojmu Boha a náboženství, ostatní pak názory filosofické musejí se tomuto základnímu postulátu přizpůsobiti.“¹¹⁾

V tom spočívá právě krise moderního myšlení, která musela za takových okolností nutně nastati, poněvadž popřením poznatelnosti Boha, ztratilo pevný bod a následkem toho nikdy nemohlo vytvořiti systému, jenž by s naprostou logičností determinoval smysl lidského života ve všech jeho vzlazích a dal uspokojivou odpověď na ony věčné otázky: Odkud, kam a proč?, jak to činí filosofie křesťanská.

Dnešní myšlení je uvedeno na scestí, — na dráhu, po níž člověk kráčeje Boha nikdy nepotkal, na dráhu pyšné osobní suverenity a individuálního božství. Toť ovoce bezvěří.

Než nevěrecký materialismus nedovede na dlouho člověka uspokojiti. Normální člověk chce žít celý život, nejen půl, chce být celým člověkem. V atheismu se mu něčeho nedostává, něco mu schází, něco hledá, něco si uvědomuje, něco víc, než je hmota, — chtěl by něco, co by odpovídalo jeho duševní stránce, — rozum jeho se něčemu vzpírá. — — — Ten rozum, jenž se spil na tak dlouho opojným nápojem pokroku a moderní vědy, jemuž Kant vymezil hranice možnosti jeho poznání a zakázal palčiti na nutnou závislost na Příčině veškerensíva, — ten rozum, jež nám Bůh ve své nekonečné moudrosti dal jako ukazatele a průvodce v chaosu lidského žití, se probouzí a vida to hrozné poblouzení, vzpírá se oslabené vůli, (kterou moderní filosofie úplně zanedbala, odhodivši ji jako bezmocné děcko do vln vášně a pudů) — s hrozným

¹⁰⁾ Viz o tom Dr. B. Vašek. *ibidem*, str. 69—87.

¹¹⁾ C. Jež T. J., *Osobní Bůh a náboženství*. Praha 1923. Úvod.

výkřikem vyčítavé otázky: Odkud, kam, proč? — a diktuje v zoufalém volání: „Hledám tajemství života.“¹²⁾

To je jediný zdravý zjev moderního myšlení dneška. To hledání a touha po pravdě. Ten výkřik lidského rozumu, hledajícího cestu z labyrintu lži a klamu, — z mrákoť k Světlu Božímu. Tu rozum, jakoby cítil přítomnost odhozeného Boha a chtěl se vzepnouti tam, odkud vyšel, z Boha, Milosrdenství samého, Stvořitele a zachovatele všech věcí.

Praví krásně Tertullian: „Hoc est summa delicti nolentium recognoscere eum, quem ignorare non possunt: — — — Vultis ex animae ipsius testimonio comprobemus, quae licet carcere corporis pressa, licet institutionibus pravis circumsepta, licet libidinibus et concupiscentiis evigorata, licet falsis diis exancillata, cum tamen resipiscit, ut ex crapula, ut ex somno, ut ex aliqua valetudine et sanitate suam patitur, Deum nominat hoc solo (nomine), quia proprie verus hic unus, Deus magnus et bonus! Et quod Deus dederit, omnium vox est. Iudicem quoque contestatur illum. Deus videt, Deo commendo et Deus mihi reddet. O testimonium animae naturaliter Christianae.“¹³⁾ (Pokrač.)

Jos. Divoký:

AŽ PROCITNEME . . .

*Až otevrou se uši, jež zalil nám život
krvavým voskem špinavých vášní,
až otevřem oči fascinované zrcadlem bludů,
jež hýří v námaze a honbě denní,
až do mozku pronikne Poznání světlo
a vzbudí nás ze spánku pochmurných strastí,
tu uvidíme, jak žijí nevinní životem díků;
ol jásavého mládí hrajícího si v písku
přes bohatýrů věk, zkrápících potem rádlu
až k těžké agonii, již zmlkajícího stáří.
Tu uslyšíme hymnus těch, kteří žijí životem čistým
jak pojí se s pianem zpívajících větrů,
a tichým trilkováním fléty ptačích tónů,
a těžkým vážným kontrabasem hučících lesů
se světelnou hrou slunce a padajících meteorů,*

¹²⁾ Tak je také nadepsán spis: Dr. Tomáš Trnka, Hledám tajemství života (Základy filosofického systému). Praha 1923. Je to spis na podkladě Bergsonovského dynamismu a myšlenkových prací Tolstojce a Dostojevského v odvážném zpracování.

¹³⁾ A p o l o g. c 17. „To je svrchovaná vina těch, kteří nechtějí uznati Boha, kteréhož nemohou neznati. — — — Máme to dokazati svědectvím vlastní duše? Nechť je duše sevřena tělesným žalářem, zkažena špatnou výchovou, vysílána zlými vášněmi a žádostmi, oťrokyní nepravých Bohů, přece jak mile se probeře z mrákoť, jakoby ze sna, jakoby z nějaké choroby a pocítí svoje zdraví, Boha jmenuje a to tím jediným jménem atd. — — — O svědectví duše od přirozenosi křesťanské.“

*hymnus, jež píše svět ve vřelém děkování
Tvůrci a Životodárci.*

*Až procitneme ze spánku nenávisť a hříchů
a v srdcích vznítíme mocný plamen víry
a spojíme své hlasy s chorálem Nekonečna:*

*„O, Tobě díky, náš Stvořiteli,
náš Bože veliký a Nejmocnější
za spasení a lásku věnovanou bídným,
dnes pějeme díky v den probuzení svého
a budem pěti věčně až naše duše vzlétnou
do Tvého sídla blaha s andělskými sbory...“*

ALFRED MACEK: BOJ RAS A KATOLICKÉ MISIE.

Kdo pozorně a soudně uvažuje o problémech a otázkách, které dnes hýbají světem a kdo studuje problémy vědy misionářské, musí se mimoděk zamyslet. Dnesní celý svět má zřejmě charakteristikou velkého boje. Jak bude patrné z dalších údajů a závěrů jest to boj o světovou hegemonii, boj ras a národů, boj velkých a věkovitých kultur. V Americe vyšla kniha amerického učence Lothroppe Stoddarda, kterou Dr. Abel Doysié vydal v jazyku francouzském pod názvem: „Le flot montant des peuples de couleur“. ¹⁾ Tato kniha, ačkoliv její autor jest stoupencem směru materialisticko-darwinistického, je pro nás co do otázek, o kterých jednáme, velmi poučná. Nemůžeme souhlasiti s názory autorovými o životě a o biologii ras, s jeho řešením otázek a problémů, o kterých jedná, nicméně jest kniha tato zajímavá a poučná pro nás tím, že nám popisuje věrně stav velkého boje světového. Údaje statistické, zvláště stav dependance ras a území, jsou vzaty hlavně ze statistik velkého díla, jež má titul: „Jahrbuch für Diplomatie Verwaltung und Wirtschaft“ a jež vyšlo v Gotha. Postup a význam tohoto boje o hegemonii světovou budou předmětem naší úvahy.

Různé a prastaré jsou cesty, kterými se lidstvo ubíralo a ubírá k výšinám dnešní kultury. Základem a principem celého vývoje lidské kultury je příkaz boží: „Crescite et multiplicamini et implete terram“. A tak různé rasy a národy naplnily a plní země. Tu namane se nám otázka, dobyla-li snad jedna z těchto ras vládu nad ostatními a to vlády světové? Vidíme totiž, že až doposud jedna z ras a to bílá rasa dovedla udržeti vládu nad světem. Že bílá rasa skutečně panuje, je patrné především z poměru bílé rasy k ostatním rasám co do území, obyvatelstva a vlivu politického. Tak v roce 1500, kdy začal boj o světovládu čítala bílá rasa 70—90 milionů, v roce 1800 však již přes 150 milionů a dnes čítá již na 550 milionů. Třetina lidstva patří k bílé rase. A všimněme si nyní území obydlých bílou rasou. Celý svět můžeme takřka rozdělit na dva díly: na

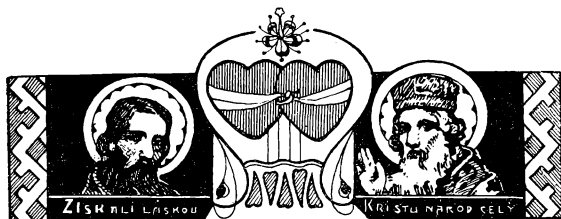
¹⁾ Vzmáhající se vlna barevných národů.

země obydlené rasou bílou a země jiných ras, které však fakticky jsou pod vládou bílé rasy. Tři díly světa patří bílé rase. (Evropa, Severní Amerika a Austrálie). Rovněž Jižní Amerika a Sibiř je z velké části obydlena bílou rasou. 121 milionů km čtv. patří bílé rase a zbytek 16 milionů km čtv. patří obyvatelům jiných ras barevných. Všechny státy jiných plemen (východní Asie: Čína, Japonsko, Siam; západní Asie: Turecko, Persie, Afghanistan a jiné státy arabské; v Africe: Habeš a Liberie) nejsou v politickém životě tak důležitým činitelem, aby mohly omezovati světovládu bílého plemene. Srovnáme-li však mapu zeměkoule s hlediska politického a populace, jeví se nám poměr bílého a barevného plemene velmi nepříznivý. Z devíti desetin světa politicky bílého jsou jen čtyři desetiny národně bílé s 57 mil. km čtv. Z toho patrně, že z 121 mil. km čtv., nad nimiž panuje bílé plemě, jest jen 57 mil. km čtv. čistě národně obydleno plemenem bílým, kdežto 80 mil. km čtv., to jest většina, jsou obydleny plemenem barevným. Všimneme-li si pak ještě populace země, vidíme, že z 1700 mil. obyvatelů zeměkoule jest jen 550 mil. bílého plemene, kdežto 220 mil. patří k plemenům barevným. A tento poměr se časem ještě zhorší. Je na př. fakt, že přírůstek porodů u bílého plemene je menší než přírůstek u plemen barevných. Bílá rasa se zdvojnásobila v 80 letech, kdežto žlutá rasa již v 60 a černá již v 40. Podle Stoddarda se jisté africké kmeny v 50 letech nejen ztrojnásobily, nýbrž i zdesateronásobily. Bílá rasa se rozšiřuje velmi pomalu. Barevné rasy neukazují úbytek porodů. Jsou sice některé okolnosti, působící nepříznivě na populaci plemen barevných, jako hlad, mor a zvláště boje mezi jednotlivými kmeny. Ale tyto překážky zvětšení populace národů barevných jsou a bývají odstraněny od samých národů bílých tím, že bílá rasa kolonizací zamezuje boje kmenů a tím i hlavní zdroj překážek. Populace barevných ras stále vzrůstá. Velmi tomu napomáhá průmysl. Již bílá rasa, jak tvrdí Stoddard, ukaje, že vzrůstající se průmysl má v zájmu přírůstek populace. V 19. století, století to průmyslu, se bílá rasa ztrojnásobila. Totéž bude nutno připustiti i u jiných ras. Je jisto, že vzrůstající se počet obyvatelstva barevných ras nelze sevířiti do úzkých politických území nynějších jejich státních útvarů. Je zřejmo, že emigrace stává se nutností.

Všimneme-li si však nyní území obydleného bílou rasou vidíme, že bílá rasa, která tvoří jen jednu třetinu lidstva a která dle toho měla by míti jen jednu třetinu země, t. j. 47 mil. km čtv., má fakticky 57 mil. km čtv., tedy o 10 mil. km čtv. více než by jí příslušelo dle poměrů počtu příslušníků. Ostře proti této nespravedlnosti píše Dr. Ryataro Nagai z Japonska: „Svět není jen pro bílou rasu, nýbrž i pro jiné; v Australii, v jižní Africe, v Kanadě, ve Spojených státech jsou mnohé kraje neobydlené. Ačkoliv bílá rasa nechce se tam usaditi, přece brání v tom žlutým národům. Bílá rasa tyto kraje raději dává ptákům a dravým zvířatům, než aby dovolila, aby žlutí bratři tam našli útulek,“ takto mluví japonský universitní profesor.

(Pokračování.)

CYRILOMETODĚJSKÁ HLÍDKA, ZPRÁVA O SJEZDU BOHOSLOVCŮ NA VELEHRADĚ 1926.

„Sdruzte nás pod svým praporem,
Vy svať naši patronové . . .“

Vl. Šťastný.

Tato slova Vladimíra Šťastného vyjadřují nám krásně a prosíř touhu a přání kněží, odchovaných nezapomenutelným Sušilem, vždy nadšeným činitelem našich sv. patronů Cyrila a Metoda. Touha ta nezůstala však skryta v srdcích těchto nadšenců, ona ještě dnes uchvacuje všechny, kteří milují Krista a Jeho svaťou církev. A oheň ideální apoštolské touhy má rozniťiti především srdce každého slovanského bohoslovce, jenž chce později pracovati pro rozšíření a upevnění říše Kristovy na zemi. Aby však tolo ideální zanícení nevyrchalo z mladistvé duše bohoslovce, pořádá se každého roku sjezd katolických slovanských bohoslovců na posvátném Velehradě, který rozkvěťá vždy znova a který jest úzce spjat s myšlenkou cyrilo-metodějskou. Stalo se tak i letos. —

V pátek 30. července sjížděli se se všech stran naší republiky bohoslovci na Velehrad, aby se sčastnili sjezdu. Bylo nás celkem 75. Shromáždili jsme se v 5 hod. odpoledne v basilice, kde nás po zapění písně: „Fihle sv. Velehrad už září“ uvítal s kazatelny vldp. rektor P. Emanuel Kubíček slovy nehledanými, ale přesvědčivými.

Z kostela se odebrali účastníci sjezdu ihned do „Slovanské dvorany“, kde čtp. Vrána, předseda Stojanovy literární jednoty bohoslovců v Olomouci, zahájil sjezdování a pouť. Ve svém uvítacím proslovu poukazuje na to, že programem slovanského katolického bohoslovce má býti především Velehrad a s ním spojená myšlenka cyrilo-metodějská, z níž tryská síla, vytrvalost a ideální radost. Uvítav všechny sjezdovníky, navrhuje čestné předsednictvo sjezdu a výkonného předsedu, jímž zvolen prelát msgr. dr. J. Hejčl, universitní profesor z Olomouce, který ochotně řízení sjezdu přijímá. Následují proslovy členů čest. předsednictva. Dr. Kachník vzpomíná sv. Františka, jehož jubileum právě letos slavíme. Vys. dp. senátor Valoušek končí svůj proslov vybídnuťim, aby budoucí náš kněžský život byl vskutku vřelenou křesťanskou demokracií. Dr. Hejčl pronáší pozdravení toho, jenž dlí ve svých myšlenkách jistě mezi námi, p. arcibiskupa olomouckého dra. L. Prečana. Předseda sjezdu předčítá pak pozdravné přípisy a telegramy, které zaslali Dr. Fr. Kordáč,

arcibiskup v Praze, Dr. Kmeřko, biskup v Nitře, Dr. K. Skoupý, regens alumnátu v Brně, a P. A. Pryč, farář a spisovatel v Brodce u Nezamyslic. Novosvěcenec P. Jar. Španiel z Prahy vyřizuje pozdravy od opata Zavorala a msgra. Říhánka, kteří oba jeví velký zájem na zdaru sjezdu. Za pražskou R. S. zdraví sjezd její předseda ctp. J. Merell, který přináší též pozdravy od ústředí katol. studentského čsl., od Dra. Valenty a P. Klementa, sekretáře Sdružení katol. mládeže. Za brněnskou R. S. promlouvá ctp. Antonín Fiala. — Zapěním písně „Hospodine, pomiluj ny“ byl pro tento den sjezd ukončen.

Večer shromáždili jsme se v královské kapli k pietní vzpomínce na zemřelého arcibiskupa Stojana. Děvecký kroužek olomouckých bratří zapěl sborové písně „Blíž k Tobě, o Bože můj“, načež vldp. rektor P. Em. Kubíček T. J. promluvil několik pročitěných slov o zemřelém, vybízející při tom, aby při vši úctě zachována byla sobrietas. Sborovým zpěvem byl tento dojemný akt ukončen. Šero již zahalilo ohromné prostory basiliky, když účastníci po společné večerní modlitbě z ní odcházeli.

V sobotu, 31. července, zahájen byl druhý sjezdový den kázáním a slavnými bohoslužbami. O 6. hod. kázal v basilice msgr. A. Melka z Budějovic předváděje před naše zraky krásný vzor ze Starého Zákona — Samuele, tohoto mladistvého sluhy Božího, jenž se připravuje na vznešený svůj úřad. I náš budoucí kněžský život má býti ustavičné „ministerium in conspectu Dei ante faciem eius“. — Slova p. kazatele, osvědčeného vůdce v duchovním životě, zanechala ve všech posluchačích hluboký dojem. Nechť zrno, které on do duší našich zasil, přinese hojně, hojně ovoce. Po kázání sloužil u hlavního oltáře slavnou mši sv. P. Anř. Al. Suránek, odstupující předseda „Stojanovy literární jednoty bohoslovců“ v Olomouci, při níž mu asistovali zástupci R. S. z Prahy a Brna. Všichni účastníci přistoupili hromadně ke stolu Pánč. Současně sloužil v královské kapli mši sv. P. Al. Gillig, odstupující knihovník „Slovanské knihovny“ při „Stoj. literár. jedn. bohosl.“ v Olomouci. Přesně o půl 9. hod. zahájil pan výkonný předseda další jednání sjezdové. Vítá p. Dra. Alfr. Fuchse z Prahy jako zvláštního příznivce bohoslovců a vldp. Th. a Ph. Dr. J. K. Vyskočila O. F. M. z Prahy. Za liter.-řečnickou jednotu v Hradci Králové zdraví sjezd ctp. J. Doležal, jenž nabádá svoje bratry k práci ve společném katol. mládeže, která snad jediná naši práci jednou ocení. Vzácná slova pronesl k nám p. dr. Alfr. Fuchs, náš vzácný příznivec. Nemůžeme si řádně uvědomiti význam Velehradu proto, poněvadž nechápeme ještě stále unionismu, jenž jest otázkou celé Evropy. Autorita Evropy velice poklesla u národů Asie, neboť vše, čímž jsme jim mohli kdysi imponovati, i oni si osvojují. Jedině misionář ještě něco zmůže u těchto národů, poněvadž jim přináší to, co jest dosud jaksi společnou ideou Evropy: křesťanství. Toto křesťanství však musí býti silné a uvědomělé, musí člověka celého naplňovati, neboť jedině pak má působivou moc na jiné, k nimž blahověst ta ještě nepronikla. Slova P. Strnada: „Nebudeme-li víru vyvážeti, nebudeme ji míti.“ (v „Hlasu malého Petřička“), zní skoro jako paradox, jsou však pravdivá. Velká, vznešená idea neposiluje jen toho, jemuž jest určena, ale i toho, jenž jest jejím nositelem. V těchto slovech jest obsažen i význam unionismu, který není jen úkolem Slovanů, ale veškerého světa katolického, ačkoliv Slovanům jest ňu určena hlavní úloha. My, katolíci, máme dnes světů co říci. Není to jen prázdným heslem, řekneme-li: Velehrad jest naším programem. — Na to předseda uděluje slovo vldp. Dr. Janu Kap. Vyskočilovi O. F. M. z

Prahy, který mluví o „svatém Františku a unii“ a zahajuje svým referátem přednáškovou část sjezdu. Sv. František — tento vir catholicus et apostolicus — jak jej právem nazývá sv. Církev, přijímá slova evangelia s prostotou holubice a stává se andělem míru. Svou vznešenou sestru — Chudobu — přivádí z pouště, kamž se utekla, zase zpět do měst a vesnic a získává jí nové nadšené čitatele a přátele. Modlitbou se posiluje a srdce jeho milující Boha a Jeho tvorů, touží po tom, aby blahozvěst N. Z. zazněla i národům dosud modloslužbě oddaným, a proto posílá své bratry do Marokka, on sám spěchá na východ k sultánu egyptskému, aby i jej získal Kristu Pánu. Tyto skutky svatého Františka nám jasně ukazují, že tento se již neřídí zákony lidského rozumu, ale že se povznesl nad veškeré důvody rozumové a že žije jen ve své chudobě a v Bohu. Dílo sv. Františka nese jeho charakteristiku v každém směru.

Františkánství zvláště jest schopno býti mostem mezi východem a západem. Již dříve jako na př. za papeže Innocence IV. byli synové sv. Františka posláni na východ jako apokrysiati. Především byli to Minorité, kterým se dostalo těžkého úkolu pracovali na východě pro sjednocení obou církví. Chudoba a mystika františkánská získává si lásku lidu. Celá věda františkánská se nám jeví jako ucelená harmonie. Theologie františkánská jest více praktická než theoretická. V psychologii zdůrazňuje především citovost a voluntarismus, což činí i ruska filosofie. Františkánství skrývá v sobě mnoho prostředků, kterých by se dalo použítí v akci sjednocovací. Musíme především získávat srdcem a pak teprve rozumem. Moudrosť a učenosť nezískáme světa, jednič vroucnosť a nelfčenou, opravdovou láskou.

Přednáška byla s to, aby nám objasnila obsah 700letého jubilea Františkánského. Rečníku poděkoval srdečnými slovy výkonný předseda a udělil pak slovo mládému kaplanu z Třebiče, vldp. Frant. Strnadovi. Mluvil na théma: „Jak vésti děti ke Kristu svátostnému.“ Není snadno podatí zprávu o této přednášce, která by alespoň jen trochu vystihla to, co tak krásně se poslouchalo. Všichni jsme byli přesvědčeni, že tento mladý, nadšený kněz mluví z hloubi srdce, které hoří mocným plamenem lásky ke Kristu eucharistickému a k Jeho sv. církvi. Toť srdce však strávuje ještě plamen té lásky, o které čteme v Písmě sv. a která se vyjadřuje slovy samého Krista: „Nechť maličkých přijíjí ke mně!“ A proto, že je má rád — tyto maličké přátele Spasitelovy — chce jim dáti to nejlepší, to nejvznešenější: chce jim dáti samého Krista, aby Jej milovali a s Ním spojeni žili. „Není národa, který by se tak málo staral o svého Boha jako je náš“, tať jeho slova zní vskučku jako výkřik duše pro Krista nesmírně trpící a každý se bezděčně při nich zachvěje. Proto chce, aby alespoň ti malí o Něj se starali a Jej každého dne navštěvovali u stolu Páně. Vzácné náměty přednášejícího zaujaly pozornost všech a když pak po dvou hodinách svůj referát skončil, zaburácela celou dvooranou dlouho trvající bouře pollesku.

Odpoledne po 2. hodině bylo v přednáškách pokračováno. Třetí a zároveň poslední referát na théma: „Novokněz na vinici Páně“ přednesl P. Antonín Salajka, kaplan ve Velvarech v Čechách. Opět tu mluví mladý kněz ke svým ještě mladším bratřím z vlastní zkušenosti o začátcích novokněze v pastoraci. Mnoho a mnoho praktických pokynů a námětů sebral a výstižně je rozvádí, aby uchránil své spolubratry od nepříjemnosti, které se mohou snadno mládému a nezkušenému knězi na-

skytnutí. Po ukončení přednášky, která měla více ráz praktický, udělil pan předseda slovo vldp. kanovníkovi J. Tenorovi z Brna, referentu Literární a umělecké družiny v Olomouci, který svou přednáškou podal s pietou obraz o životě a díle J. N. Soukupa, nadšeného pěvce cyrilometodějského.

Do přednášce vldp. kanovníka poděkoval vys. dp. prelát Dr. Hejčl všem, jak referentům tak i účastníkům, a skončil zdařilý tento sjezd s přáním, abychom se příštího roku — dá-li Pán Bůh — zase u této kolébky křesťanství v našich vlastech sešli a shledali. — Večer pak byla akademie ku počtě rusínských poutníků.

Odnášíme si z Velehradu vzpomínky krásné a srdce plné nadšení a lásky pro náš budoucí kněžský život, který má býti tak vzorný a čistý, jako život mladého Samuele — ministerium in conspectu Dei ante faciem eius. Nebude to prospěšno jen naší duši, ale i celému národu, kterému s Kristem přineseme spásu a záchranu.

J. M.

S L O V A N S K Á H L Í D K A.

ZJEDNOCZENIE KÓŁ' TEOLOGICZNYCH KATOL. POLSKIEJ MŁODZIEDZY AKAD. W KRAKOWIE.

(Úryvek z dopisu.)

Polska Młodzież duchowna zrozumiała dobrze, co znaczy wspólny wysiłek i zbiorowa praca i dla tego zorganizowała się w specjalnym związku, który nosi nazwę: „Zjednoczenie Kół Teologicznych Katolickich Polskiej Młodzieży Akademickiej“. Siedzibą tegoż Zjednoczenia jest miasto uniwersyteckie, tak że w każdym roku się zmienia. W tym roku administracyjnym 1926 siedzibą Zjednoczenia jest Kraków.

Cele Zjednoczenia określa Statut w § 3, a temi są: a) utrzymywanie stałego kontaktu pomiędzy Kołami teologicznymi wszystkich środowisk uniwersyteckich, b) utrzymywanie kontaktu pomiędzy Kołami Naukowymi innych wydziałów, c) ożywianie pracy naukowej w poszczególnych Kołach i Sekcjach teologicznych, d) podejmowanie zbiorowych wysiłków naukowych, e) reprezentowanie Kół teol. wobec władz duchownych, sądowych i akademickich.

Zjednoczenie odbyło dotychczas 3 Walne Zebrania, a mianowicie: pierwsze w Warszawie, w dniach 8 i 9 maja 1923 r., drugie w Lublinie w dniach 28 i 29 czerwca 1924 r., trzecie w Warszawie w dniach 6, 7, 8 grudnia 1925 r., na których omawiano sprawy organizacyjne Zjednoczenia, podział pracy między poszczególne Koła i Sekcje a wreszcie uchwalono aktualne i praktyczne wnioski.

Do Zjednoczenia należą obecnie 8 Kół teologicznych istniejących przy uniwersytetach, a mianowicie: 1. Koło Teologiczne U. Warszawskiego, 28 członków; 2. Koło Teologiczne U. Lubelskiego, 9 członków; 3. Koło Kanonistów U. Lubelskiego, 12 członków; 4. Koło Badań nad Kościołami wschodnimi U.

Lubelskiego, 13 członków; 5. Czytelnia Słuchaczy Wydziału Teologicznego U. J. w Krakowie, 81 członków; 6. Koło Bibliistów U. U. J. w Krakowie, 4 członków; 7. Koło Teologów U. S. B. w Wilnie, 30 członków; 8. Koło Odczytowe im. Ks. Skargi U. Lwowskiego, 62 członków.

Co do Kół pokrewnych istniejących przy seminarjach duchownych, to jakkolwiek Kola te do Zjednoczenia obecnie nie należą, Zarząd Zjednoczenia doloży wszelkich starań, by z temi Kółami nawiązać ścisłą łączność i przygotować, o ile to od niego będzie zależało, odpowiedni grunt celem zrzeszenia wszystkich Kół teologicznych w Zjednoczeniu.

Tak więc w najogólniejszych zarysach kształtuje się praca zbiorowa Zjednoczenia Kół Teologicznych Katolickich P. M. A. w Polsce.

Kończąc mamy zaszczyt zaprosić Szanownych Kolegów na IV. Zjazd Kół Teol. K. P. M. A., który odbędzie się z końcem roku administr. 1926, gdzieś około 10 grudnia w Krakowie. Bardzo byśmy się ucieszyli, gdybyśmy pośród innych delegatów ze wszystkich dzielnic Polski, mogli powitać także braci delegatów Czechów. Pragnąc szczerze by do tego doszło, Zarząd Zjednoczenia Kół Teol. K. P. M. A. chce niejako zobowiązać kochanych Kolegów Czechów do wzięcia udziału w naszym IV. Zjeździe w Krakowie, a to w ten sposób, że bardzo chętnie przyjechałby na Wasz Zjazd do Welehradu w imieniu Polskiej Młodzieży duchownej sam Prezes Zjednoczenia osobiście, naturalnie o ile by mu czas i zajęcia na to pozwoliły.

Prosimy jeszcze raz przyjąć serdeczne podziękowanie za list, jak również za zawiadomienie o wyborze nowego Zarządu „Růže Sušilova“, oraz zapewnić wszystkich Braci Czechosłowaków, że Polska Młodzież duchowna cieszy się niezmiernie z nawiązania z nimi wzajemnych, braterskich stosunków; żywiąc gorące uczucia szczerzej przyjaźni i miłości kończymy okrzykiem:

„Niech żyje Czecho-Słowacka Młodzież
duchowna!“

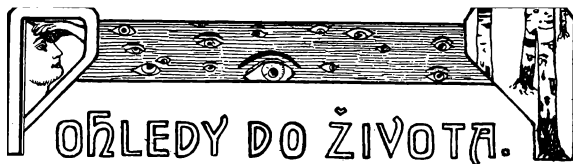
Za Zarząd Centralny:

Skarbek Czesław,
Sekretarz.

Cęcek Sławomir,
Prezes.

Velice nás potěšil tento upřímný dopis našich bratrů z milé
Polsky. Jsme jim vděční za tak krásné porozumění, které jeví
pro společnou práci všech slovanských bohoslovců. Jistě velmi
přilehává jsou ti slova polského spis. Luc. Rydela, jež cituje
i náš známý polonofil Dr. Svítal-Karník: „Sblížiti duše obou
našich národů, navázati srdečné svazky, aby kultury oba-
polně na sebe působily, to jediná a správná cesta ke shodě
česko-polské. — Těšíme se upřímně na další spolupráci našich
dolských bratrů, jimž všem srdečný pozdrav! R.

BOHOSLOVCI VE ŠKOL. ROCE 1926 - 27.

	I. roč.		II. roč.		III. roč.		IV. roč.		Celkem		
	Čechů	Němců	Čechů	Němců	Čechů	Němců	Čechů	Němců	Čechů	Němců	Všech
Brno	16	4	9	2	6	2	12	1	43	9	52
České Budějovice	1	—	3	2	1	3	2	1	7	6	13
Hradec Králové	4	4	4	4	4	3	—	3	12	14	26
Litoměřice	—	11	1	10	1	4	—	6	2	31	33
Olomouc	30	18	20	11	14	8	8	6	72	43	115
Praha	7	11	7	4	4	8	4	6	22	29	51
Vidnava	12		6		1		6		2	12	25
									160	144	315

BOHOSLOVCI NA SLOVENSKU A PODKARP. RUSI.

	Připr. roč. nř.		I. roč.		II. roč.		III. roč.		IV. roč.		Celkem		
	Slováci	Maďari	Slováci	Maďari	Slováci	Maďari	Slováci	Maďari	Slováci	Maďari	Slováci	Maďari	Všech
Báňská Bystrice	—	—	4	—	6	—	3	—	2	—	15	—	15
Košice	5	3	—	7	6	1	3	2	4	2	18	15	33
Nitra	—	—	7	—	5	—	9	—	2	—	23	—	23
Trnava	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	36	54
Rožnava	—	—	1	—	4	—	2	—	—	—	—	—	7
Spišská Kapitula	9	—	7	—	3	—	3	—	7	—	24	—	29
Prešov	—	—	8	—	7	—	4	—	4	—	—	—	23
Užhorod	—	—	13	—	7	—	5	—	7	—	—	—	32
											160	144	315

Celkový počet všech studujících bohosloví v naší republice i s těmi, co studují v cizině, vykonávají vojens službu a pod., činí 642 (loni 526). Z toho je 191 Čechů, 176 Němců. Na vojně je celkem 36 bohoslovců.

Brno: Do počtu bohoslovců I. roč. jsou započítáni: 1 klerik O. S. A., 5 realistů a 1 z hosp. školy.

České Budějovice: Kromě uvedených studují 3 bohosl. v Římě.

Hradec Králové: Kromě toho studují v Římě: 5 Čechů a 1 Němec. 1 Němec koná vojenskou službu.

Olomouc: Na fakultě studují ještě: 3 Rusíni, 1 Slovák, 3 Bulhaři. 1 bohosl. studuje ve Štrasburku, 2 bohosl. jsou na vojně.

Litoměřice: Ve statistice nejsou započítáni: 6 bohosl. studujících v Římě (v Bohemiku 5, v Germaniku 1 — z nich 1 Čech) a 3 bohoslovci studující v Insbrucku. 3 bohosl. jsou na vojně, 2 mají zdravotní dovolenou.

Praha: Kromě uvedených studují ještě na čes. fakultě: 3 Slováci 2 mimoř. posluchači, 8 řeholníků (3 kříž., 2 frant., 1 bened., 2 praem.). Celkový počet bohosl. na čes. fakultě je 35. Kromě toho 1 bohosl. 3. roč. koná pres. službu. Na něm. fakultě kromě uvedených studují ještě: 2 mimoř. posluch., 15 řeholn. (3 cist., 3 kříž., 4 frant., 1 kapuc., 3 bened., 1 praem.). Celkový počet na něm. fakultě je 46. Úhrnný počet bohosl. na obou fakultách činí 81.

Vidnava: V I. roč. je 5 Poláků, 5 Němců, 2 Češi. V II. roč.: 5 Němců, 1 Polák. Ve III. roč. 1 Němec, ve IV. roč. 1 Němec a 5 Prusů. Vojens. službu koná 1 bohosl.

Báňská Bystřice: Do statistiky nejsou započítáni: 2 bohoslovci (2., 3. roč.) studující v Praze, na vojně jsou 4 (z 2. a 3. roč.).

Košice: V celkovém počtu jsou započítáni bohosl. (7) ze satmarské diecese. Kromě toho studuje ještě: 1 bohosl. v Římě, 2 v Insbrucku, 1 v Olomouci; 3 bohosl. jsou na vojně.

Nitra: Ještě 3 studují v Insbrucku (2 z 2., 1 ze 4. roč.), 2 konají vojenskou službu.

Rožnava: Kromě toho studuje 1 bohosl. v cizině, 3 jsou při vojsku (1 z 1., 2 z 3. roč.).

Spišská Kapitula: Kromě uvedených studují 2 bohosl. v Římě (Bohemiku) a 2 v Insbrucku. 2 bohosl. jsou na vojně. Z uvedených bohosl. ve statistice je 5 národnosti německé.

Prešov: Mimo seminář studují: 3 bohosl. v Olomouci, 2 ve Lvově, 1 v Římě. 7 bohosl. koná vojenskou službu. Studující mimo seminář a sloužící bohosl. na vojně nejsou ve statistice uvedeni. Z celkového počtu všech bohosl. je 33 Rusínů a 3 Maďaři.

S. B.

Užhorod: V Římě studují 2, 1 v Praze; na vojně je 7 bohoslovců.

KNĚŽSKÝ DOROST V HOLANDSKU.

Snad jedinou zemí na světě, kde je nadbytek kněžstva a kde dorostu kněžského je více než země poře- buje, je Holandsko. V Holandsku je katolíků přes třetinu obyvatelstva, celkem 2,445.000 duší. Celé území rozděleno je na 5 biskupství, v nichž působí asi 5000 kněží světských a řádových. Dorostu kněžského má Holandsko přes 2000; více než třetina kněží odchází do misí. Na 100.000 obyvatel připadá tedy asi 95 kandidátů kněžství, kdežto v zemích jiných, průměrně jen 26,

u nás dle loňského stavu jen 5 (!). Pátráme-li po příčinách tohoto bo- hatství kněžských povolání, odpoví nám znalci holandských poměrů, že důvod toho dlužno hledati hlavně v tom, že Holanďané poslušně provedli dekrety Pia X. o sv. přijímání, zvláště o časném přijímání dítek. Od té doby se počet kněžských povolání zdvojnásobil, ačkoliv i dříve bylo dosti kně- ží. Pro dorost kněžský se však i značně agituje. V mnohých ko- stelích jsou tabulky s nápisem: „Mohu se stát knězem?“ Pro mla- dýka z dobré rodiny, který se chce stát, se vyžaduje: 1. dobrý úmysl,

2. způsobilost, t. j. číslý život a (duchovní i tělesná) schopnost podstoupiti nutná studia. — Dobrý Ježíši, daruj mi vlohy ke kněžskému povolání!“ Na tabulce je obraz Spasitele, jak ukazuje mladíku směr cesty a vyzývá ho: „Jdi i ty na mou vlnici!“ — Tuťo agitaci podporuje i katolická škola, která v Holandsku za podpory státní všude je zřízena. Podobně i hnutí exerciční, které rok od roku vzrůstá. Od r. 1906 až do r. 1921 pořádáno bylo 2528 kursů pro mužské účastníky za přítomnosti 136.751 exercitanti a 2811 kursů se 111.056 ženskými účastníky, dohromady 5339 kursů s 247.807 exercitanti. Nápadná je převaľa mužských účastníků.

Čtème-li takové zprávy, zní nám to jako hudba vzdálených sfér. Bude třeba ještě mnoho houževnaté práce, než se poněkud přiblížíme holandskému vzoru. Jen úžeji se přivinuťi k Božskému Srdci a jeho svatě církvi a i nám se podaří zkypriti těžkou naši půdu. Hollandia docet!

F. B.

TŘETÍ MEZINÁRODNÍ KONGRES MISIJNÍ V LITOMĚŘICÍCH.

Kongres tento má pro naléhavost a důležitost projednáváních problémů význam svěťový: byl to praktický závěr encykliky *Rerum Ecclesiae gestarum*. Průběh jeho byl zdařilý. Zahájen byl slavným *Veni Creator Spiritus* v biskupské katedrále dne 19. srpna. Po uvítání hodnostářů měl Msgr. dr. Feierfeil úvodní řeč, v níž svolával požehnaní Nejsv. Trojice a *Matky* Boží na jednání kongresu. Potom pronesli pozdravné řeči zástupci jednotlivých států (Československa, Německa, Polska, Maďarska a Rakouska). Po pozdravech ujal se slova dr. Gross, biskup litoměřický. Poukázal na úkoly církve katolické, která má *irvali usque ad consummationem saeculi*. Zdůraznil, že církev omnia

suo facit tempore. Ukázal na různou činnost posledních velkých papežů (Lev XIII., Pius X.) a na velkou misijní činnost Pia XI. *Suo tempore agit*. Nynější doba je dobou misii. A nynější doba potřebuje zvláště „Missionstat“ a „Missionsgebeť“. Zvláště naše modlitba musí míti notam et sensum catholicum.

Do nadšené řeči velepastýře ujal se slova horlivý misijní pracovník z Německa dr. P. Freitag S. V. D. Mluvil na tema: Naši akademikové a misie mezi pohany. Řeč jeho byla nadšeným apelem na katolickou inteligenci a studující mládež, aby pochopila vážnost doby, aby i na poli vědeckém nevládl amoralismus a materialismus dnešní kultury, nýbrž Kristus rex et centrum omnium cordium. Katolická inteligence má v dnešní misijní době velký úkol: aby totiž inteligenci pohanskou změnila v katolickou a ne nevěreckou.

Druhého dne po ranních bohoslužbách, jež měl dr. Vykoukal, opat emauzský, pokračováno v přednáškách. Zakladatel misionářské vědy universitní prof. dr. Schmidlin přednášel na tema: *Kultura a misie*. Zdůraznil, že mezi kulturou a misiemi je vztah reciproity a dokazoval to s hlediska náboženského, sociálního a vědeckého. Každý kněz, misionář je nositelem kultury. — Po něm mluvil dr. Freitag o nynějším stavu kat. misii. Podal obraz kat. misii v jednotlivých zemích a líčil boje dnešních misionářů. Ve své řeči projevoval nadšený optimismus, který se modlí a tak podporuje naše novodobě věřozvěsty. — Na to mluvil P. dr. Thaurén S. V. D. o protestantských misiích, jejichž nebezpečí je dosti značné, ale „hi in curribus et equis nos autem in nomine Domini“. — Odpoledne mluvil dr. Feierfeil na tema: *Poslední papežské misijní listy a Československo*, a dr. Schmidlin o *misijní vědě*. Večer

světelné obrazy ze života misionářů. — V sobotu konal v katedrále bohoslužby dr. Mořic Pícha z Prahy. Tohoto dne bylo 5 přednášek. Univerzitní prof. dr. Aufhauser z Mnichova promluvil o velkém problému domorodého kleru. Dr. Váth S. I. pojednával o problému akomodace a poukázal na zhoubné následky europaeismu. Odpo. přednášel Dr. Naeale, prof. něm. pražské university, o pokřesfanění Čech. Téma však a tendenční ráz přednášky vybočovaly z rámce sjezdových porad. P. Aug. de Galen O. S. B. zabýval se náboženskou otázkou na východě a na konec promluvil dr. Mařocha, sekretář Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje o katolicismu v Československu. Vybízěl k jednotě všech katolíků a povzbuzoval k práci pro unionismus. — V neděli 22. srpna byla lidová, misijní slavnost: mše sv. a sv. přijímání ve všech chrámech byla obětována za misionáře a za zdar jejich prací. x.

POSTAVENÍ KLERU V SOVĚTSKÉM RUSKU.

V jakých poměrech nachází se dnes v Rusku klerus, píše v „Les Amities Catholiques françaises“ msgr. Baupin. Hlavní zásadou sovětské ústavy je svoboda. Ve jménu svobody provedena rozluka církve od státu. „Aby byla zajištěna dělníkům pravá svoboda svědomí církev je odloučena od státu, škola od církve a svobodná propagace náboženská nebo protináboženská jest přiznána všem občanům“, praví 13. článek ústavy. Církevní majetek skonfiskován; kolik bylo zabaveno, praví brožura, vydaná r. 1919 — „ABC komunismu“. Sv. Synod měl v bankách 70 milionů rublů; církev r. 1905 měla 1,870.000 desjatín půdy a kláštery 740.000, mimo obrovské peníze uložené v pokladech chrámových (v rouchách bohoslužebných, nádobách a p.) a mimo budovy kostelní a klášterní. Věřící

mohou se sdružit v náboženské sdružení, je-li aspoň 50 členů; jeho stanovy musí se shodovati s předlohou, jakou jim dala vláda. Sdružení nesmí mít nikdy majetku; kostel je pouze propůjčen od vlády a to dvěma členům tohoto sdružení; nikdy nemůže dostati podpory od státu nebo od jiné veřejné instituce. Náklad na účely bohoslužebné a na výživu duchovenstva hradí se dobrovolnými příspěvky a dary. Každé sdružení je autonomní jednotkou nezávislou na biskupovi. Farář může být zvolen, aniž by o tom věděl biskup. Zákonodárství sovětské uznává v principu rovnost všech občanů před zákonem. Duchovní však této rovnosti se netěší. Nemají ani aktivního ani pasivního volebního práva, jak praví 65. článek ústavy z r. 1918. Pátá sekce lidového komisařství odůvodňuje r. 1920 tento zákon takto: „Kulturní zřízení věnují se práci neproduktivní a nedobývají si existenčních prostředků prací v pravém smyslu dělnického a selského zákonodárství, nemohou tedy požívatí plnost práv občanských stejně jako pracující obyvatelstvo republiky.“ Ve školách se nesmí vyučovat náboženství; kněží nesmí vůbec ve škole vyučovati žádnému předmětu, leda že by se zřekli svého stavu.

Osud klášterů byl vložen úplně do rukou místních sovětů. Mohou s nimi naložit zcela libovolně; mohou je zavřít, učinit z nich školní budovy, chudobince, chorobince, invalidovny, nebo obytná stavení. Mnichové jsou taktéž nuceni utvořit sdružení a věnovat se „produktivní práci“. Mohou i nadále sloužit chrámům, ale pod podmínkou, „nevykořisťovati důvěry jiných“, to jest nekonati pro sebe žádných sbírek. Mohou někdy zůstat ve svém bývalém klášteře. Nejsou tam však již sami; obyčejně nastěhovaly se tam rodiny dělníků, komunistů. Mnichové jsou zatlačo-

váni do koutů a ubohých světniček. P. d'Herbigny uvádí ve svém spise „l'aspect religieux de Moscou en octobre 1925“ jako výmluvný doklad vidného stavu duchovenstva, že našel v jednom moskevském klášteře, obydleném rodinami dělníků, mladého orthodoxního biskupa z nouze ubytovaného společně s klášterní sestrou v úzké světničce přichycené až u samotného vrchu ohradní zdi, z venku neviditelné, jež má snadný přístup.

Takové jsou výsledky práce sovětského režimu, jehož heslem byla svoboda všech. Je to však svoboda všech, kdož bojují proti náboženství, jehož se vládnoucí kruhy obávají pro jeho vnitřní sílu, nutně vedoucí k pořádku a spravedlnosti. Proto to legalisované pronásledování. „Bezbojník“ napsal r. 1923: „Súčtovali jsme s carem pozemským a nyní súčtujeme s carem nebeským.“ Zůstanou tyto blasfemie, taťo bezpráví bez trestu? Jistě ne, neboť osudy národů jsou řízeny Bohem nejvyšš spravedlivým. J. H.

NESTOR ČESKÉ KATOL. POESIE.

Nestorem české katol. poesie lze bez odporu nazvat básníka Františka Kyselého (vl. jm. P. Bruno F. Sauer O. Praem.) Světlo světa spatřil dne 12. ledna 1857 v Kudlovicích u Velehradu. Gymnasium (tehdy ještě německé) studoval v Kroměříži a po skončených studiích gymnasijských odešel do semináře olomuckého a později do Čes. Budějovic. Po delším pobytu v semináři vstoupil do kláštera strahovského a na kněze byl vysvěcen r. 1882.

Počátek jeho básnické činnosti spadá již do dob studentských. Jako 19letý jinoch uložil své básnické prvotiny v dnes již zašlé olomucké „Koledě“ r. 1876 (pod pseudonymem Spytihněvský). Slaví tedy Kyselý letošního roku 50. výročí své básnické činnosti a ro-

ku příštího (12. I.) slavili bude 70. narozeniny. — Půl století literární činnosti je jistě jubileum velmi řídké a významné a bude jistě vhodné všimnouti si Kyselého blíže, zvláště, když při jeho skromnosti o něm dosud téměř vůbec nebylo psáno.

Své básnické nadání pěstil Kyselý dále v olomuckém semináři. V době té uveřejnil řadu zdařilých básní v „Museu“ (r. XII. a XIII.) pod výše uvedeným pseud. Fr. Spytihněvský. I v semináři budějovickém cvičil se dále a básně jeho byly již tehdy ode všech s ochoťou a pochvalou poslouchány. (Vlast IX. s. 245.). Z doby té máme v „Museu“ pod jeho vlastním jménem (Fr. Sauer) několik posudků básnických děl. Také mnohé básně, které ve XIV. a XV. r. „Musea“ jsou prostě označeny „Z Budějovic“ mají zajisté v Kyselém svého původce. V dokonalého básníka rozkveřl však až po svém vstupu na Strahov a dosáhl tu takových kvalit, že i Vlček ve své „Osvětě“ mu ochoťně dopřával místa. Mladý kněz záhy však cítil, že prostředí „Osvěty“ není katolické, nýbrž jen nábožensky tolerantní a proto, když r. 1885 založena revue „Vlast“ s hledištěm přísně katolickým, hned v prvním čísle uveřejnil Kyselý báseň „Česká koruna“. A v dalších ročnících „Vlasti“ nalezneme mnoho roztroušených básnických plodů Kyselého. Tím však není básnický vývoj Kyselého ukončen.

Kyselý odchází záhy po vysvěcení za kooperátora do poněmčené Jihlavy. Na jihlavské faře se pak sešlo zajímavé literární trojlhvězdí. P. Metoděj Zavoral s včelí pílí překládal tu nejkrásnější květy cizí literatury homiletické a kladl tak základ k novému, nelušenému rozkvetu české homiletiky, žil tu dále bojovný publicista P. Isidor Zahradník a k ním družil se jako nejstarší náš P. Bruno Sauer. Společně se Zavoralem třibil svůj vkus ve známém listě mor. literární kritiky „Hlíďce literární“, kde

uveřejňoval četné posudky z literatury domácí i cizí. „Hlídka liter.“ připravovala půdu mladému, svěžímu hnutí básnickému a uměleckému, inspirovanému Sigis. Bouškou a vedenému K. D. Luřinovem (Katol. moderna) a proto je přirozeno, že hnutí to strhlo sebou i vážného jihlavského kaplana. Almanachu „Pod jedním praporem“ (1895) súčasťnil se básní „Láska mateřská“. — Stojíme tu před velmi zajímavým zjevem. Ačkoliv Kyselý zrodil se básnicky v době téměř sušilovské, ačkoliv byl jedním z budovatelů „Vlasti“, přece dovedl se tak přizpůsobiti době a tak se formálně i obsahově přeroditi, že mohl státi u kolébky nového, jareho katol. hnutí literárního. Později své liter. plody uveřejňoval v Luřinově „Novém Živoťe“, Podlahově „Obrázkové Revui“, Bitnarových „Meditacích“ a Luřinově „Arše“. Drobné verše nalezneme roztroušené i po jiných katol. časopisech.

Z Jihlavy odešel P. Bruno Sauer opět na Strahov, kde se r. 1900 stal novicmistrem a ředitelem kúru a r. 1908 administrátorem fary strahovské. Od r. 1909 stal se děkanem v Milevsku, odkud r. 1914 opět odchází za faráře do Jihlavy, kde působil až do r. 1919. Práce životní a námahy pastorační ubíjely v něm básníka, takže teprve po odchodu z Jihlavy probudilo se v něm opět básnické cítění. Dnes žije P. Bruno Sauer v Hradištsku u Štěchovic. Zde na břehu slibbrolesklé Vltavy a v tiché zeleni sadů a lesů spřádá dále své básnické dílo.

Samostatně vydal dvě básnické sbírky „Akkordy“ (Praha 1903) a „Z říše světla“ (Olomouc 1923). V první sbírce převládají tóny lyrické;

několik epických čísel bylo současnou kritikou všeobecně velmi vřele přijato. (Viz „Nový Živoť“, VIII., s. 100; „Obzor“, XXVI., s. 111.) Kniha taťto zní sladkým a vznešeným akordem duše zakotvené v Bohu a smířené s tímto životem. Zřejmě postupují se tu směry starší (Šťastný, Sv. Čech) s novějším moderním. Užívá ponejvíce moderní formy a moderních obrazů, obsahově se však více kloní k směru staršímu. Ozývá se tu převahou struna náboženská a národní, méně sociální a intimní. Epický duch Kyselého projevil se však plnou měrou v druhé sbírce „Z říše světla“. Kyselý ukázal se tu rozeným epikem. S dětinou zbožností, vroucím citem a horoucí láskou opěvuje tu legendy o Kristu eucharistickém, Královně nebeské a světcích Božích.

Své básnické dílo tím však ještě neukončil, neboť hodlá — podle zprávy liter. referenta „Vlasti“ — příštím rokem vydati sbírku básní „Matka Boží“ a knihu legend svato-norbertských pod názvem „Sv. Norbert“. Knihu tu již připravovali dávno a ukázky z ní uveřejnil v různých časopisech, ale po odmítavém úsudku jednoho z vůdců katol. moderny, celou sbírku v rukopise spálil. Jako vděčný syn sv. Norberta rozhodl se k nastávajícímu 200letému výročí přenesení ostatků sv. Norberta do Čech a jeho prohlášení za patrona země české knihu tuťto nově přepracovanou konečně vydati. — Bělovlasému kmetu-pěvci, poslednímu nositeli a hlumočníku tradic sušilovských přejeme k jeho jubileu hojnost Božího požehání.

F. B.

NOVÉ KNIHY.

OTAKAR BYSTRINA:

SÚCHOVSKÁ REPUBLIKA.

Kronika mládí. Vydal a vytiskl Fr. Obzina, Vyškov. Str. 255.

Bystřina-Dostál, známý humorista moravský, předkládá čtenáři kroniku mládí svého, i svých druhů a klade před oči několik bohémských figurek let 80tých ze za-

padlého koufu Slovácka t. zv. Horňácka. Visky kol Javoriny, se strany moravské, jsou svědkem veselého a bezstarostného žití našich mladých republikánů. Republika vznikla, jak Bystřina praví, seskupením několika bohémských postav kolem Maňúšova idylického působišťe — súchovské školy. Tam bylo centrum republiky a veškerého republikánského života a snažení. Tam vystudoval, od očíma vyhnanný, Bystřina, tu počíná svou uměleckou dráhu Úprka. Súchovská chasa, žijící ze dne na den, provádí zde své „bakuloviny“ a oblažuje svými kousky celé okolí, ať už jest to šenkýř Benda, který nechce dávat na dluh, neb evang. pastor Molnár se svými hezkými dcerami.

Mile působí, jak mladého adepta malířství Úprky, ujmá se blatnický farář P. M. Růžička. Čtenář dovídá se, jak těžké byly první začátky dnes slavného mistra živých slováckých barev. Dovídáme se o počátcích slavných Úprkových obrazů jako: Pouť u sv. Anthonička a j. Autor nad jiné povoláný kreslí truchlivé tyto počátky, jak Úprkovy tak i jiných dobyvatelů Parnassu.

Také Maňúšem jest rozuměti spisovatele M. Beňu, selkáváme se zde i s redaktorem a sběratelem Fr. Kretzem, do stýků s republikou přichází též Herben.

Neradi odkládáme knihu, jež jest nejen plna bujarého veselí, radosti a tance, která však jest též pěkným obrazem kulturních poměrů našeho venkova v letech 80- a 90tých min. stol. — Kniha kromě 13 fotografií obsahuje též 5 obrázků podle originálů Jože Úprky z dob jeho uměleckých počátků. — Jest jen litovali, že spisovatel neodpustil si „zřeců samospasitelné církve“, jezovitů a profireformace, která, jak doufám, do té doby nespadá. Též zmínka o „Lojzkově zpovědi“ mohla by snadno odpadnouti. Kniha by tím zajiště jen získala. —š.

V. SVATOHOR:

ŘÍM V PLAMENECH.

Náboženská hra v 5. jedn. Vydal J. Birnbaum. Vytiskla „Humana“ v Letovicích, 1926. Str. 71.

Osvědčený již autor náboženských her zpracoval tentokráte látku dramatiky a romanopisci již tolikráte uhnětenou a přece ještě vykouzlil z ní tak krásné dílo. Čtouce je, ocitáme se náhle v prostředí, v němž mile vane vánek zrozeného právě křesťanství, jež mohutnou silou svého učení, učení lásky, ruší všechny dosavadní řády, nezajíc rozdílu mezi ubohým otrokem, barem a vznešenou patricijkou, jež spojuje nerozlučným poutem manželství a sžíravým plamcnem ztravuje prohnílý Řím, platíc za to proudy krve mučedníků. — I v tomto díle projevil autor svoji zálibu vplétati do svých děl postavu satanovu, jenž zmocniv se těla flustého maga, krví mučedníků snaží se uhasiti vznícený již a jasně plamoucí plamen učení lásky.

Hra taťo na scéně dobře vypravené, školenými a zanícenými herci selhrána, dosáhne jistě mohutných úspěchů. Bylo by si jen přáti, aby jeviště naše byla hojně bohatá takovými hrami. —af—

SV. FRANTIŠEK A ČECHOVÉ.

Nákl. „Českosl. akc. tiskárny v Praze, 1926.

Neúnavná „Lidová akademie“ vydala na počest 700tého výročí smrti „chudáčka z Assisi“ františkánský sborník, jehož obsah jest krásně již vystižen slovy úvodu: „Jest v něm zachyceno slovem i obrazem, jak úcta i láska k svatému Františku Serafinskému zračila se a zračí v naší vlasti v minulosti i přítomnosti.“ Již velice pěkná vnější úprava knihy láká nás, abychom po ní sáhli. A obsah, ten uspokojí jak inteligenta, tak i člověka prostého; onoho

zaujme pojednání V. Bittnara „Slunečná píseň v české lyrice“, v níž spisovatel podrobně probírá nejprve překlady a mimo to též ohlasy Františkovy „Písňe o slunci“; je to článek vědecky cenný, který velice poslouží při rozboru české lyriky. Zajímavý je též hned následující článek o tom, kterak byl sv. František v různých dobách zobrazován. I prostý člověk zde nalezne pro sebe stravu. Článek P. Jana Ev. Urbana ukáže mu slohem lehkým a poutavým život pražských františkánů, popisovaný ve formě vzpomínek. Není mi možno šířiti se o dalším obsahu a o jednotlivých článcích, ačkoliv by toho mnohé články zasluhovaly (velice pěkné a zajímavé jsou články o terciářích vůbec a o českých terciářích zvlášť), ale tolik nutno říci: Musíme býti „L. A.“ vděční za to, že nezůstala za Němci a j. a tak pěkně památku Františkovu oslavila. Všele doporučujeme.

—fv—

DR. JOSEF SVITIL-KARNIK:
 POD PERUTÍ BÍLÉHO
 ORLA.

Črty polské. 1926. Nákladem R. Prombergra v Olomouci.

Známý a uznávaný básník dr. Jos. Kárník, vlastně dr. Jos. Svítíl, obvodní lékař v Nov. Městě na Mor.,

chce touto knihou vzbuditi zájem o bratrské Polsko. Zvolil k tomu cestu velmi vhodnou. Poukazuje na veliké muže Polsky, kteří si získali lásky a úcty nejen svého národa, nýbrž i celé Evropy. Ať už je to Jan Kochanowski, první veliký básník polský, neb hrdina Tadeáš Kościuszko, neb Matejko-člověk boží, umělec-malíř světového jména, neb Henryk Sienkiewicz, nejznámější polský spisovatel, romanopisec Vlad. St. Reymont, vyznamenaný Nobelovou cenou, neb před rokem zemřelý St. Żeromský. V glossách k „Panu Tadeáši“ seznamuje s velikým Mickiewiczem. Komunismus, jakožto nejhorší omyl lidstva, odsuzuje ve stati „Zygmunt Krasiński o komunismu“. Sympatie pro polský lid dovedl získati v črtě „Třetího máje“.

Autor účelu jistě dosáhl; každý, kdo přečte knihu, bude naplněn úctou k velikánům národa a i k národu, jenž má takové syny.

Knihá psána je svižným slohem, poutavým, plným básnických obrátů, což prozrazuje, že je psána básníkem rozeným. A co zvlášť nutno zdůrazniť, je psána katolíkem, jenž hledí nás seznámiti s Polskou, která píše na mariánské oltáře „Regina Poloniae“, a která byla a chce býti Polonia fidelis. J. H.

CIZOJAZYČNÁ LITERATURA.

DR. LUDWIG EISENHOFER:
 GRUNDRISS DER KATHOLISCHEN LITURGIK.

Knihá tato má pro liturgické hnutí a zvláště pro toho, kdo studuje liturgii církve katolické, důležitý význam. Čtenář najde v knize vše, co je nutno znáti pro porozumění církevní liturgii, která dle slov předmluvy není jen dějinným zjevem, nýbrž především životem. V liturgii, jak praví autor, žije Kristus „plenus gratiae et veritatis“.

Je to sice jen příručka, ale přes její nutnou stručnost je obsah bohatý. — Autor nejprve pojednává o všeobecné liturgii, podává definici a účel liturgie vůbec a speciálně liturgie katolické. Po krátkém nastínění dějin a udání pramenů liturgických jedná o formě liturgické a o místech liturgie; pěkná jest též stať „res liturgicae“. Stať o všeobecné liturgice končí autor pojednání o církevním roce. Ve speciální liturgice jedná autor o mši sv., o svátostech a o církevním officiu. Nej-

krásnější částí knížky jest pojednání: „Erklärung des jetzigen römischen Meßritus“. Vidíme zde krásu a poznáváme důležitost mše sv. jako „sacrificium Sanctissimum“. Též stať o breviáři každému, kdo se modlí breviář, musí vynutiti úctu a lásku k tomuto officiu, o kterém platí zvláště pro kněze slova: „Nihil tam Officium quam Officium divinum“. Metoda autorova jest velmi vhodně volena. Autor podává nám dějinný vývoj a praktický význam liturgických úkonů a tak poznáváme pravdivost slov autorových, uvedených v předmluvě: „Die geschichtliche Weihe, die über die äußern Formen unseres Gottesdienstes gebreitet ist, wird stets Eindruck hervorbringen.“

Kniha má pro studium theologia a kněze velkou cenu, a proto dlužno ji všele doporučiti. x.

GRUNDRISS DER PATROLOGIE.

Von Dr. Gerhard Rauschen. 8. a 9. vydání. (XX. a 484 str.) Herder, Freiburg.

Tato výborná kniha dožila se během 10 let 5 vydání a byla přeložena do 4 cizích jazyků. Zájem odborných badatelů a učitelů o tento spis rostl každým novým vydáním, neboť „Patrologie“ dra. Rauschena osvědčila se nejen jako výborná pomůcka pro studující bohosloví, ale nabyla též velkého významu pro badatele, jimž se stala nezbytnou příručkou při bádání patrologickém a literárně-historickém. Počet církevních spisovatelů, o kterých kniha pojednává, zvětšil se o mnoho, zvláště počet spis. východních. Vzoré jest uspořádání chronologické a věcné; jednotlivé strany získaly různým fiskem na jasnosti a přehlednosti. Pořadatel tohoto vydání Joseph Wittig dal si se svými spolupracovníky co nejvíce záležeti, aby kniha dosáhla svého účelu. Že s opravdovou radostí a pie-

tou přistoupil k této své práci, toho dokladem jsou jeho vlastní slova, obsažená v předmluvě k tomuto vydání. Praví totiž:

„Každá námaha a péče jest záslužná, jde-li o naši milou a krásnou vědu o otcích církevních.“

Knihu lze každému doporučiti, neboť vyhoví zajisté všem požadavkům. J. M.

EUCCHARISTISCHE FUNKEN.

Sv. IV. Z italského přeložila Q. Bödikerová. 7.—9. vydání. Herder, Freiburg 1926. Str. 140.

Láska k Božskému Spasiteli, který na kříži krev svou za nás vylil, diktovala tuto knihu. Má srdce naše zanítili odhodlanou láskou ke Kristu, má nás naplniti hlubokou pokorou a lítostí, slyšíme-li nářky eucharistického Krista nad urážkami, které mu bývá vytrpěti. Promedituje-li tuto knížku před svatoštěnkem, zůstane v duši naší nemsazatelný dojem. Kéž v novém vydání letí tyto „jiskry“ světem a zapalují v srdcích lásku k euchar. Spasiteli! F. B.

A. HUONDER: ZU FÜSSEN DES MEISTERS.

Svazek II. Die Leidensnacht. 4.—6. vyd. Herder, Freiburg 1926. Váz. v pl. M. 5.40.

Tak jako první díl Huondrových rozjímání, tak i druhý díl těší se u kněžstva veliké oblibě, o čem jistě svědčí, že během jednoho roku dochází již k novému vydání. Je to kniha nejvyšších kvalit. Reč jeho je živá, dramatická a otevřená. Mocně působí líčení zrady Jidášovy. Kdo tuto část promeditoval, ten se jistě nestane Jidášem. — Těšili jsme se upřímně na ohlášené další svazky; nevíme však, zda se jich dočkáme, kdyžť spisovatel nedávno skončiv svou práci na vinici Páně, odešel do slávy Pána svého. F. B.

MUSEUM

ROČNÍK 58.

1926—27.

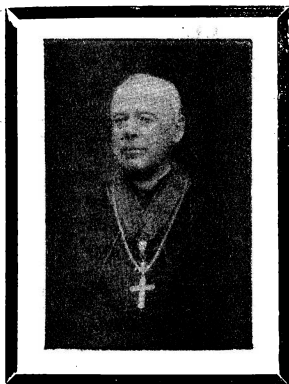
ČÍSLO 2.

Nám otec zemřel . . !

(Za p. prelátem Drem. Jos. Pospíšilem.)¹⁾

*Stále jej vidím státi před očima:
Stařeček milý, v oku světce záře,
mírnost a láska zírá z jeho tváře,
planoucí slovo srdce všechna jímá:*

*„Ve vás, vy mladí, naděj moje dřímá,
miluji vás, jak láska Boží káže,
v duchu vás na hrud' mo e vinou paže,
světa když bouře blesky metá, hřímá!“*

*Dnes konec všemu ! — Vzpomínka jen zbývá:
pak slza, jež nám skrání žhavé líce.
A v hloubi duše tiše smutek zpívá:
„Nám otec zemřel! — Není ho již více;
Pán vzal jej v kraje dálné, věčné říše!“
A struny smutku doznívají tiše:*

Nám otec zemřel — — Nám otec zemřel — —

¹⁾ Pro nedostatek času bude teprve v příštím čísle uveřejněn o v Pánu zesnulém delší článek.

DOBA PŮSOBENÍ PROROKA OSEÁŠE.

Doba působení, v níž Oseáš činně vystupoval, jest udána v nadpisu knihy (1, 1), který bývá od některých vykladatelů pokládán za dodatek Esdráše, který po zajištění babylonském spolu s Nehemiášem sebral a uspořádal svaté knihy.¹⁾ Proto je nám předně dokázati, pochází-li nadpis knihy skutečně od samého proroka, nebo je-li pozdějším dodatkem.

Nemáme závažných důvodů, proč bychom měli tento nadpis považovati za dodatek Esdrášův neb některého jiného pořadatele svatých knih²⁾, když také u ostatních proroků nadpisy obdobnou formou podané, nalézáme³⁾

Tím, že přisuzujeme nadpis tento samému Oseášovi, dosvědčujeme, že prorok byl přesvědčen, že jest od Boha inspirován.

Napsal-li tento verš skutečně Oseáš, pak jest otázka, kdy jej asi napsal, zda dříve než začal psáti svoji knihu, neb až dodatečně při poslední redakci celého díla. Toť poslední zdá se býti nejpravděpodobnější. Můžeme také připustiti, že prorok si napsal napřed jméno jednoho krále, pak druhého a tak postupně ostatní, podle toho za kterého krále působil.

Když bychom připustili, že některý pozdější pořadatel — ovšem inspirovaný — připsal tento nadpis,⁴⁾ jako na př. shledáváme u nadpisů žalmů, pak je to dodatek velmi starý, ježto jej nalézáme i v nejstarších rukopisech a dával by na jevo přesvědčení obce israelské o přímém posláni prorokově od Hospodina.⁵⁾

Působil tedy prorok, jak sám udává ve v. 1. „za dnů Oziáše,⁶⁾ Joatama,⁷⁾ Achaza,⁸⁾ Ezechiáše,⁹⁾ králů judských a za dnů Jeroboama,¹⁰⁾ syna Joasova, krále israelského.“

Podáme-li si chronologii těchto králů podle Šandy,¹¹⁾ pak máme dobu panování jmenovaných králů tuto:

¹⁾ Tak Calmet (*Commentaire littéral sur Tous les livres de l'Ancien et du Nouveau Testament*, t. VI. Paris 1726, str. 763) pokládá za velmi pravděpodobné, že to učinil Esdráš.

²⁾ Tak soudí také Kórncl. a Lapide, *Commentaria in prophetas minores*, Antverpiae 1700, str. 51. Schegg, *Die kleinen Propheten*, I. Regensburg 1854, str. 43.

³⁾ Srv. nadpisy na př. u Is 1, 1; Jer 1, 2; Am 1, 1; Mich 1, 1; Sof 1, 1.

⁴⁾ Calmet (l. c., str. 753) pokládá to za úplně možné.

⁵⁾ Srv. Hejčl, *Bible česká*, III. díl, str. 793, pozn. k v. 1.

⁶⁾ Viz 4 Král 15, 1—7; 2 Par. 26.

⁷⁾ Viz 4 Král 15, 32—38; 2 Par. 27.

⁸⁾ Viz 4 Král 16; 2 Par. 28.

⁹⁾ Viz 4 Král 18—20; 2 Par. 29—32.

¹⁰⁾ Viz 4 Král 14, 23—29.

¹¹⁾ *Die Bücher der Könige*, II. Münster 1912, str. 434 nn. Podle něho udává dobu působení Zschokke, *Historie Sacra* V. T. 7 vyd., str. 462; Hejčl, *B C*, I., str. 1204 nn.

králové judšší	}	Oziáš (Azaziáš) vládl	769—737
		Joatam ¹²⁾	„ 737—736
		Achaz	„ 736—721
		Ezechiáš	„ 721—693
		král israelský Jeroboam II.	„ 784—744

Doba působení prorokova mezi lidem čítá se asi 14—15 let a to mezi roky 750—736-5.¹³⁾

Důvody, jež nám poukazují léta působení prorokova, lze čerpati ze samé knihy. Jak vidno v 1, 4, mluví Oseáš k Israeli v době, kdy vládla ještě v říši severní dynastie Jehuovců, jejíž blízký pád byl jistý.¹⁴⁾ Zkaženost mravní, oddanost modlářství a značný hmojný blahobyť, jak jej prorok popisuje v hl. 2., a který zplodil jen společ. zlořády, zřejmě poukazuje na dobu krále Jeroboama II. (784—744), o němž správně napsal sv. Jeronym, že „miloval svět a v něm dlouho žítí, považoval za život věčný, nikterak se netěšil z budoucnosti, nýbrž pouze z přítomnosti.“¹⁵⁾

A jelikož se Oseáš nezmiňuje ani o r. 733, kdy přísně ztrestal říši severní assyrský král Tiglat-Pilešar IV.,¹⁶⁾ který přispěl na pomoc králi judskému Achazovi, jenž vedl válku s Pekachem, králem israelským, spolčeným s Rasonem¹⁷⁾ a naopak předpokládá, že Samařsko, jež bylo po r. 733 podrobena králi assyrskému, patří ještě k říši severní¹⁸⁾ a nezmiňuje se ani o zajetí obyvatelstva v Zajordání,¹⁹⁾ nelze proto klásti činnost prorokovu za r. 733. Není pochyby, že by se prorok o této porážce Israele zmínil a poukázal na ni jakožto na trest za hříchy Israele.²⁰⁾

¹²⁾ R. 752 vzal si jej otec za spoluvladaře. Sám však panoval pouze od 737—736. Srv. 4 Král 15, 5. Viz Šanda, I. c. II., str. 434.

¹³⁾ Tak Hoonecker (Les douze petits prophètes, Paris 1908, str. IX.): „Oseáš exerça son ministère également dans le royaume du Nord, depuis les dernières années de Jéroboam II, jusque vers la fin du règne de Menahem: environ de l'an 750—736.“ Hoonackra se drží také Hejčl, B. Č. III., str. 788. Tobac, (Les prophètes d'Israel, I, 1919, str. 214) udává 750 až 735. Tak i Riessler, Die kleinen Propheten, Rottenburg a. N. 1911, str. 3. Jiní jinak. Na př. Knabenbauer (Commentarius in prophetas minores. I. Parisiis 1886, str. 13) udává dobu 60 let. Podobně Keil a Crampon (podle Tobaca, I. c. I., str. 214, pozn. 1), Schegg (Die kleinen Propheten, I, str. 3) a Kaulen (Einleitung in die heil. Schrift A. u. N. Testaments 3, II, Freiburg i. Br. 1892, str. 403) udávají dobu 56 let. Není však pochyby, že první tři hlavy napsal Oseáš krátce před r. 744 (srv. 1, 4), t. j. před smrtí krále Jeroboama II. Tak Hoonacker, I. c., str. 4.

¹⁴⁾ Srv. 1, 4: „... ještě kratičko a potrestám krev (prolitou) v Jezrahelu na domu Jehuově a zničím království domu Israelova.“

¹⁵⁾ Migne, P. L. 25, 821.

¹⁶⁾ Viz 4 Král 25, 29; 1 Par 5, 26.

¹⁷⁾ Srv. 4 Král 16, 5, 7; Is 7.

¹⁸⁾ Srv. níže 12, 1; 14, 4.

¹⁹⁾ Srv. 6, 8; 5, 1 (k tomu viz poznámku u Hejčla, B. Č., III., str. 807, pozn. k v. 1.).

²⁰⁾ Srv.: Jeronym (Migne, P. L. 25, 821) míní, že Oseáš prorokoval ještě po zajetí assyrským, t. j. po r. 721, což je pravdě nejméně podobno.

Zmiňuje-li se Oseáš v 7, 11 a 12, 1 o politických stycích Israele s Egyptem, není pádného důkazu vykládati tyto zmínky o smlouvě posledního krále israelského Oseáše s králem egyptským proti Assyrii²¹⁾ a klásti činnost prorokovu ještě do dob posledního krále israelského (732–721). Prorok tu nemá na mysli skutečné smlouvy Israele s Egyptem, nýbrž mluví všeobecně o náklonnosti a možnosti navázati takové styky, poněvadž byly skutečně v Israelsku dvě mocné politické strany, z nichž jedna byla nakloněna Egyptu a úsilovně hájila názoru, že je nutno hledati pomoci v Egyptě a druhá strana přála zase více Assyrii.²²⁾

Naráží-li prorok v 10, 14²³⁾ na zpusťování města Beth-Arbelu Salmanem, neplyne z toho, že prorok působil ještě za assyrského krále Salmanasara IV., který panoval 727–722.²⁴⁾

Dlouho bylo pochybno, kdo jest onen Salman. Jakési vysvětlení přinesly nám až klínové nápisy²⁵⁾, podle nichž je pravdě nejpodobnější, že onen Salman není vůbec assyrský král, nýbrž že je to král moabský²⁶⁾, o němž se zmiňuje Tiglat-Pileasar IV. na vítězném nápisu mezi králi, kteří mu po pádu Damašku r. 732 holdovali.²⁷⁾ Beth-Arbel nebylo město toho jména v Assyrii, nýbrž podle sv. Jeronyma město v Zajordánii nedaleko Pelly.²⁸⁾ Toto město zpusťoval na výpravě, o níž nic určitého nevíme, onen moabský král Salman.²⁹⁾

Z toho by plynulo, že Oseáš působil pouze za krále Oziáše (769–737), Joatama (737–736) a na počátku vlády Acházovy (736 až 721). Jméno krále Ezechiáše (721–693) bylo by jen pozdějším doplňkem, napodobujícím Is. 1, 1. (Pokračování.)

²¹⁾ Srv. 4 Král 17, 4.

²²⁾ Srv. 7, 16. Tak odůvodňuje Tobac, l. c. I., str. 216.

²³⁾ Je dlužno však čísti tento verš podle hebr. znění: „Povstane válečný ryk mezi tvými lidem a všechny tvé opevnění budou zpusťovány, jako Salman zpusťoval Beth-Arbelu v den válečný, kdy matka i s dětmi byla vyhlazena.“

²⁴⁾ Tak Hoonacker, l. c., str. 103, pozn. k v. 14, Zschokke, l. c., str. 463.

²⁵⁾ Viz Schrader, Die Keilinschriften und das A. T. 2 1883, str. 441,

²⁶⁾ Tak Knabenbauer, l. c. I., str. 138 n., Hoonacker, l. c., str. 103. Hejčl B Č, III., str. 788, pozn. 5.

²⁷⁾ Viz Hejčl, B Č I., str. 1029 n., pozn. k 9 n.

²⁸⁾ „ . . . est et usque hodie vicus Arbel trans Jordanem in finibus Pellae, civitatis Palaestinae.“ Onomast. sacra (Lagarde, 2. vyd. 1887), str. 123.

²⁹⁾ Tak Ribera (podle Knabenbauera, l. c. I., str. 139), Hoonacker, l. c. str. 104, Hejčl, B Č III., str. 788, pozn. 5. Srv. 10, 14 podle hebr. znění.

FEDOROVIC RJEPKIN:

MY JSME JIŽ STAŘÍ . . .!

Zas přijde Mikuláš a duše opět bude listovati v kronice uplynulých let. Snad staneme se malými dětmi ve vzpomínkách, jež hojí rány přítomných dnů. — — —

Jsem chlapec desítiletý, je večer před sv. Mikulášem. Útulná světnice prosycena teplem domova, obklopena čímsi neznámým, jež ve vzduchu pluje a všechno proniká. Nejvíce nás děti. V košilce na lůžku klečím a ručky sepíaté v mamčině teplé dlaně. Modlím se jako nikdy před tím. Tak vroucně, dětsky, upřímně: „aby jen na mne nezapomněl — — —“ Pak z lůžka na zem skočím a talíře bílé za okno kladu, křížem se žehnám a s tichou bázní zavírám okno. A ještě botky vyleštěné (jako nikdy před tím: aby jich Svatý poznal) k lůžku si stavím, aby jich andělek nehledal — — —. Laskavá slova maminky mi víčka klíží — — —. Ráno jsem člověkem radosti, možná, že jediným na světě. Několik ořechů, červená jablička vonící sadem a perníkového vojáčka v lůžku objímám: „Maminko, že je ten sv. Mikuláš hodný!“ A v odpověď letí měkký úsměv fiše rozradostněné maminky — — —.

Dnes je již jinak. Nebudem klásti za okna talíře a snad i boty si nevyleštíme a budem jen vzpomínat. Vzpomínat? Možná, že zvonek nás z dumání vyruší a půjdeme do kaple. A snad se budem modlit. Kdož ví, zda tak, jako před lety. Letos již nepřijde Mikuláš a nebudem louskat ořechy. Nikdo nám nedá červené jablíčko z našeho sadu. Snad přítel nám pošle dárek — v krabičce od krému strčené noviny, staré. A když jich rozděláš — nic nenajdeš, jen to zviš, že kdesi „důvěra vládě odhlasována a oposice poňlačena“ — budeš-li ovšem silný, bys mohl číst.

Proč by nám Mikuláš nakládal? — Vždyť nám dnes řekli, že jsme již staří — — — Staří?? — — A my máme teprv dvacet let. — A Mikuláš nám letos nic již nenadělí. — Život je přece jen cosi zvláštního!

LADISLAV ZDRAZIL, BRNO:

ATHEISMUS A PŘIROZENÉ POZNÁNÍ BOHA.

Rozdělení a možnost atheismu. Jeho příčiny.

K správnému posouzení bezvěří dělíme atheismus na *teoretický* a *praktický*.¹⁾

¹⁾ Heinrich. Dogmatische Theologie. 3. Band. Mainz 1883. 2. vydání. Str. 12—34.

Hake. Religionswissenschaft. 1 Teil. Freiburg im Breisgau. Str. 53—59

Český slovník bohvědný Bůh. Atheismus.

Egger. Enchiridion dogmaticae specialis. Brixinae 1915. Ed. VIII

Praktický ateismus spočívá v tom, že člověk žije a jedná tak, jak by Boha nebylo — je to život bez Boha

Theoretickým ateistou negativním rozumíme člověka, jenž nemá žádného pojmu o Bohu, jemuž chybí idea Boha i ve smyslu vulgárním. Ateismus theoretický pozitivní pak je buď dogmatický, kritický, skeptický, podle toho, zda se vztahuje na obor noetiky (skepticismus, agnosticismus) nebo bere v pochybnost důkazy existence Boží (kriticismus).

Jest nyní řešiti otázku, zda existují ateisté, kteří vůbec nemají známosti (ponětí) o Bohu (negativní theoretičti) a za druhé, v jakém rozsahu můžeme mluvit o ateismu pozitivním, jenž je pozitivně přesvědčen o tom, že Boha není.

Že existují ateisté praktičtí, o tom nikdo nepochybuje. To dokazuje faktum zkušeností. Jest známo, že se ateismus přímo vtělil v praxi životní dnešní společnosti lidské i se všemi svými ethickými důsledky.

Ateisty negativními (theor.), kteří by ni žádně známosti o Bohu neměli, mohou býti jen jednotlivci, nalézající se v mimořádných okolnostech, vývoji intelektuálnímu nepřírozených a nepřiznivých a to ještě pouze tehdy, máme-li na mysli ideu Boha „*excultiore*“, vyšší, vyťibenější. Prakticky vzato, je ateismus negativní nemožným, poněvadž je vyloučeno, že by existoval člověk, jenž by ani nic o Bohu nečetl, ani neslyšel, jenž by ani sám neviděl, ani života ani kultu některé náboženské společnosti, ani o tom nic neslyšel, ani netušil, jenž by ani přirozeným světlem rozumu nedošel k snadné dedukci existence nějaké vyšší bytosti („*supremi numinis*“), než je on sám, — k ideji boha ve smyslu vulgárním — ze samé přírody. Jest tedy vyloučen ateismus negativní, máme-li na mysli primitivní a vulgární poznání Boha. Jest to poznání velmi snadné (*cognitio obvia*), takřka spontánní,²⁾ tkvící v samé přirozenosti lidského poznání.³⁾ Platí totiž o takových ateistech slova Tertullianova: „*Haec est summa delicti nolentium recognoscere eum, quem ignorare non possunt.*“⁴⁾

Rovněž jest nemožné, aby existoval ateista pozitivní v tom smyslu, že by s jistotou byl po značnou část svého života (*notabile tempus*) přesvědčen o tom, že Boha není. Jestliže pak někdo toto o sobě tvrdí, platí o něm slova Seneky: „*Mentiuntur enim, qui dicunt se non sentire esse Deum; nam etsi tibi affirmant interdium, noctu tamen et soli dubitant.*“⁵⁾

²⁾ Rom. 1¹⁸ a násl., Sap 13⁴ násl.

³⁾ Praví krásně Bonaventura: „*Qui igitur tantis rerum creaturarum splendoribus non illustratur, caecus est. Qui tantis clamoribus non evigilat, surdus est. Qui ex omnibus his effectibus Deum non laudat, mutus est. Qui ex tantis indiciis primum principium non advertit, stultus est.*“ (*Itiner. mentis ad Deum*, c. 1.) — ⁴⁾ Apolog. c. 17. (*Sanctorum Patrum opuscula selecta* XIX. Oeniponti 1872.)

⁵⁾ „*I.hou, kdož o sobě říká, že neví ničeho o tom, že by byl Bůh; neboť, ačkoliv ti to ve dne praví, přece v noci a o samotě jsouce, o tom pochybuje.*“ (Cit. sec. Egger, *Enchiridion dogmaticae specialis*, p. 21.)

Jest však možné, aby někdo vážně a po delší dobu p o c h y b o v a l o existenci Boží. Příčiny toho jsou jednak rázu i n t e l l e k t u á l n í h o (vliv různých filosofických systémů a nauk), jednak rázu e t h i c k é h o, mravního. A tak přicházíme k oné, průměrnému :lověku tak záhadné otázce: Jak to, že důkazy j soucnosti Boží jsou tak jasné a logicky správné a přece na druhé straně může rozum odmítnouti všechny tyto syllogismy filosofického myšlení — jak to, že existují na jedné straně lidé intelektuálně vysoce vzdělaní a při tom věřící a na druhé straně rovněž osobnosti přímo geniální, odborníci vědečtí a při tom ateisté?

Vždyť, kdyby důkazy existenc e Boží byly tak jasné a přesvědčivé, musely by každého člověka přesvědčiti. Ale to se neděje. Jest tedy patrné, že se existence Boha vědecky dokázati nedá.

Na tyto otázky (majíce na zřeteli vědecké dokazování j soucnosti Boha osobního, od světa odlišného), odpovídáme:

Jest pravdou, že důkazy existence Boží jsou důkazy logicky správnými, — tudíž žádnými sofismaty, — a zároveň důkazy jasnými, vycházejícími z absolutní platnosti zákona příčinnosti a zákona o objektivitě lidského poznání. Jest však nutno rozlišovati mezi poznáním Boha p r i m i t i v n í m, vulgárním, spontánním (idea supremei numinis) a vědeckým (cognitio obvia et scientifica). První poznání nemůže v sobě nikdo poľlačiti — jest to poznání, ikvící v samé přirozenosti lidské duše, jest to poznání takřka „intuitivní“, v tom smyslu, že lidský rozum jest jím svou bytostí přirozeně jakoby determinován právě tak, jak jest mu vymezen ohor poznání vůbec. Nikdo tudíž nemůže (leč snad na čas) s přesvědčením a jistotou býti ateistou pozitivním. Naproti tomu vědecké jistoty existence Boží nemusí i člověk vysoce vzdělaný pocífovali a může se brániti proti všem důkazům j soucnosti Boží, (nikdy však nemůže nabýti subjektivní jistoty, že Boha není), poněvadž ony důkazy postrádají evidence m a t e m a t i c k é. Složitost pak těchto filosofických důkazů, která pozornost ducha rozptýluje a dále onen e t h i c k ý m o m e n t jejich, apelující na lidskou vůli (aby je přijala) a determinující následkem toho kvalitativně všechno jednání a život člověka vzhledem k jeho poměru k Bohu jakožto Tvůrci a Soudci jeho, může překážeti a zajisté i překáží subjektivnímu souhlasu k důkazům existence Boží.⁹⁾ Jinak je tomu při důkazech m a t e m a t i c k ý c h vzhledem k jednoduchým abstrakcím prostoru (v geometrii) a čísla (v aritmetice). Tyto abstrakce může si člověk činností fantasmie znázorniti a ony jsou také prosty všech překážek vášní

⁹⁾ Francouzský filosof a matematik P a s c a l (1623—1662) praví: „Kdyby s matematickou pravdou, že dvakrát dvě jsou čtyři, byla spojena povinnost mravní, na sta vlných hlav pokoušelo by se o to, aby dokázalo, že dvakrát dvě je pět. Nelze se tudíž diviti, že mnozí brojí proti víře, protože s vírou stojí a padá dekalog.“ (Dle Šmejkal, Křesťanský názor světový, díl I., str. 23—24.)

a svobodného žití, právě proto, že nepřináší s sebou nížádné závislosti a morálky. Proto může i jinak vzdělaný člověk, jmenovitě, je-li jeho rozum v područí a pod vlivem vášní, náruživosti a jiných subjektivních složek citových, odvracet se od důkazů existence Boží a obracet svou pozornost ke zdánlivým motivům atheismu. Aby tedy důkazy ony člověka přesvědčily, jest nutno, aby byl disponován jak intelektuálně, tak ethicky. A proto „neuznává-li mnoho lidí za dnešní doby a snad i lidí vzdělaných a toužících po pravdě, jasné — — — cesty k poznání Boha, pak ovšem nutno hledati jiné příčiny jejich odporu, které nemají ničeho společného s čirým hledáním pravdy. Vzpomeňme, že rozum závisí často na vůli, ne ovšem per se, čili formálně, jak tvrdí voluntaristé, nýbrž případně a prostředečně — — — Jaký div, že vůle, vedena vášní a pýchou, tvoří hlavní překážku a příčinu neuznání Boha. K uznání jsoucnosti Boží jest tedy potřeba dobré vůle, ne ovšem v tom smyslu, že by dobrá vůle dodávala důkazům jsoucnosti Boží hodnoty, jaké by v sobě neměly, nýbrž že ona zbavuje ducha překážek, které jej svádějí s cesty. Je-li nutno, aby duch byl volný při hledání jakékoli pravdy, jistě tím nutnější jest to, hledá-li se pravda nejvyšší a základní. Tu jest třeba dokořán otevřítí srdce, t. j. překonati všechny možné překážky. zbaviti se hojných předsudků filosofických. — — —“⁷⁾

Jak z dosavadního pojednání patrno; jsou psychologické příčiny atheismu jednak ethické (mravní nevázanost), jednak theoretické, plynoucí z falešných noetických předpokladů lidského poznání. Vůbec má filosofie velký význam⁸⁾ na smýšlení a život člověka, a tím více na protitheistické smýšlení v tom smyslu, že svojí naukou velmi stěžuje člověku onen jinak snadný proces duševní, jímž usuzuje ze světa stvořeného na existenci Bytosti Nekonečné. Příčinou toho je právě její theoretický, totální odklon od Boha, jenž připravil dosud nepřeklenutelnou propast mezi náboženstvím a filosofií moderní. Máme-li pak na mysli také činitele druhý, totiž živelní proudy demoralisace lidské společnosti, můžeme si již učiniti představu o velké, přímo suggestivní síle a vlivu filosofických nauk na myšlení člověka, jež rozumu lidskému, zrativšímu každou orientaci, Boha poznati nedávají. K tomu ke všemu pak druží se ještě celá abstraktnost důkazů existence Boží, jež nutně vyžadují, — subjektivně vzato, — intelektuálního klidu, rozumového indiferentismu (nezaujatosti) a mravní dispozice.

⁷⁾ Kratochvíl, Úvod do filosofie. Str. 266.

⁸⁾ Praví pěkně dr. Kratochvíl v uved. spise, str. 19.: „Jeť filosofie opravdu rodopisem ideí, v němž — — — zákony a abstrakce vědecké se srážejí a zesilují ve všeobecné ideje slučující a synthesující. V každé době převládající ideje filosofické pronikají nejen všechny ostatní vědy, nýbrž i celý život společenský a tak připravují poněkud zjev sociální i politické, jež překvapují povrchního pozorovatele svou silou a náhlostí.“

Atheismus širokých vrstev plyne z nevědomosti náboženské, náboženského indiferentismu a mravní dekadence. Z nevědomosti náboženské však lze odvoditi i bezvěří lidí jinak intelektuálně vzdělaných, poněvadž lato nevědomost otevírá dvéře všem možným profismyslným rozumovým kombinacím a pod zorným úhlem módy a společenských vztahů ubíjí všecken morální podklad každého náboženství, katolického pak zvláště. O takových lidech platí známá slova sv. Augustina: „Nemo Deum negat, nisi cui expedit Deum non esse.“⁹⁾

Že ona náboženská nevědomost jest nyní uměle a rafinovaně pěstována, nikdo nepochybuje. Co je to jiného, to nepovinné vyučování náboženství, odhlašování z hodin náboženských atd., než ona vypočítavá cesta a otrlost moderního pokroku? Než, jaká to pošetilost! Kdyby se jen se stanoviska kulturního a hospodářského hledělo na historii církve katolické, již tím by byl moderní člověk obohacen jak po stránce vědecké, tak esthetické a mravní. Než do-
bře se ví, co znamenají pro rozvoj náboženského života jasné pojmy náboženské, náboženské vzdělání. A odtud ta tendence učiniti z moderního lidstva náboženské ignoranty.

Mravní úpadek je i příčinou i následkem bezvěří. Je to začarovaný kruh. Nevěra demoralisuje lidskou společnost a znemravnělost jest půdou, na níž ještě více bují jedovaté bylí nevěry a jež s Bohem nemá nic společného. Je to zároveň dopuštění Boží.

(Pokračování.)

Vojtěch Olešnický.

H O U S L E.

(Ballada.)

Radost z nich měl jinoch chudý,
když v líc bledou zážeh rudý
jemu neduh plicní vséval —
hrou si v duši teplo vléval.

Vždycky stesk kdy v srdce sedal,
v houslích téchu svoji hledal;
na nich hrála ruka bledá,
co se ústy říci nedá.

Tak ty housle často lkaly,
jak by stony kdes se draly
z hrdla tomu, který v noci
v bahně tone bez pomoci.

První struna z hloubi vzdychla —
ptačt' huďba hned by ztichla,
druhá struna teskně pěla —
kámen že by rozehvěla,
třetí struna zasténala —
malou sestru polekala,
čtvrtá struna zaplakala —

sestra k bratru přispěchala,
na lůžko se vyšinula,
ručky kol něj ovinula:
„Bratříčku můj, buď už zticha,
huďba tvá mě v srdce píchá!“
„Proč bych neměl, sestro, hráti?
Vždyť co den se dech můj krátí...
Smutná hlava v krátké době
spáti bude v tmavém hrobě.“
„Nebudeš-li smutně hráti,
půjdu s tebou také spáti“,
děvčátko dal zažvatlalo...
bratru srdce usedalo.
„Ach, ne!“ — Hladí její vlasy,
slzy mu však skrápí řasy.
„Piseň moje bude sladká,
také nepřje ti matka!“
Na housle zas upřel oči,
žalem se mu hlava točí:

⁹⁾ „Nikdo nepopírá existence Boha, leč ten, komu je to s prospěchem, aby Boha nebylo.“ (Koch, Apolog. vyd. I. 1.)

„Kdo vás jednou bude mít!
Měl jsem z vás mít živobyti.“

Minul pozim, zvadly růže —
jinoch byl už kost a kůže.
Zhasla zima, přišla vesna . . .
nezbudila jej už ze sna.

Jarní píseň krajem zněla,
ale sestra zesmutněla.
Sama v sadě chodívala,
vonné květy sbírávala,
z květů pěkné věnce víla,
na hrob bratru položila.
Za rosičky jednou z rána
k hrobu klekla uplakaná.
Věnce čerstvý na hrob dala,
sama s sebou rozmlouvala.
Jak si stromy šepotají,
zdá se jí, že housle hrají . . .
„Ano, hrají!“ — „Pěkně hrají!“
děvčátku až očka pláží . . .
Potom hudba táhle zmírá —
s údivem kol děvče zírá.
Ohlédá se, bratra hledá,
pokoje mu hudba nedá.
Stále myslí na bratříčka . .

za ním jít chce do nebička.
Pot' št je matka hledí — —
dítě stále smutné sedí,
praví matce, stírá slzy:
„Bratr přijde pro mě brzy.“

Když již jaro odlétalo,
děvčátko se rozstonalo.
Na lůžku — hle! v mřlobách leží,
po tvářičkách pot mu běží —
horečka jím prudce zmitá.
Matka hořem pro ně škytá,
k Pánu Bohu ruce spíná
vidouc dítě jak už siná.
Pojednou však zvedlo víčka —
úsměv vléhl v jeho líčka:
„Matko, bratra s andělíčky
vidím hráti na housličky — — —
kývá — na — mě — at' jdu — taky“ . . .
Potom dítku zhasly zraky.

Často v dumkách letím v dáli,
dvojí květ kde hřbitov hájí —
Ještě znieh je porozvítý,
druhý ještě v poupě skrytý.

FR VACLAV SADILEK O. S. A., BRNO:
PAMĚTI KVARDIÁNA MINORITŮ V OLOMOUCI
P. PAULINA ZACZKOVICE (1642—1650).

(Dokončení.)

IV.

Vpádem Švédů do Moravy a občezení Olomouce měl býti potlačen katolicismus a obnoven protestantismus. Chování samotného švédského velitele v Olomouci bylo vůči katolíkům nanejvýš nepřátelské. Doklad toho máme již při vzpouře vojinů proti důstojníkům. Po potlačení vzpoury byli totiž tři vojini, její původci, odsouzeni k smrti; z těch dva byli luteráni, jeden katolík. Na prosbu nejvyšších hodnostářů vojenských měl z nich jeden dostati milost; když vržená kostka rozhodla ve prospěch katolíka, dostali na rozkaz velitele milost i ostatní dva — luteráni. Rovněž ke kněžím katolickým choval se nejvyšší velitel ne-li zrovna nepřátelsky, tedy ne příliš příznivě a kazatelé portestantští činili po jeho příkladu, majíce katolické kněze pro posměch

To byly předzvěsti, které nepředpovídaly katolíkům nic dobrého. Skutečně došlo záhy k otevřenému boji. Ten byl veden několika způsoby.

Brzy po obsazení Olomouce zabrali Švédové, jak nás o tom kronika Zaczkovicova zpravuje, kostel sv. Mořice. Katolíci tamější musili se odstěhovati k sv. Cyrilu a Metod, avšak i odtud byli Švédové vypuzeni a vykážán jim kostelík sv. Michala. Než ani tam nebylo jim dopřáno trvale se usaditi, a katolíci byli nuceni znovu se stěhovati, tentokrát do kostela bernardinského (františkánského), kdež bylo jejich duchovní sídliště až do odchodu Švédů z Olomouce.

Další bolestnou epizodou pro katolíky bylo spálení posvátných obrazů. Důstojník dragounský, příjmím Grenberger, poručil svým vojákům, aby všude, kde jsou ubytováni, pobrali obrazy svatých a snesli je na stanovené místo. Značná hromada těchto obrazů byla spálena.¹⁾

Třetí a nejnebezpečnější způsob boje byl finanční. Na katolickém duchovenstvu byly vymáhány stále větší a větší dávky. Když pak kněží, jsouce hmočně nadobro vyčerpáni, nemohli platit, byli týráni. K tomu administrátor olomouckého biskupství, P. Sředele, v této době umírá, nemoha, dle slov Zaczkovicových, snésti takového vydírání. I žebravým řádům, Dominikánům, Kapucínům, Minoritům, bylo přispívati na tyto dávky a teprve na zekročení P. Paulina u velitele švédské posádky byly od dávek těch osvobozeny.

Dalším prostředkem k políráni katolictví měla býti kniha, kterou napsal protestantský kazatel Wolfgang, bývalý člen Tovaryšstva Ježíšova, jež na rozkaz velitele byla rozdána všem kazatelům protest. a na kázáních pak byla čtena a probírána. Spis ten však posloužil spíše věci katolické, poněvadž švédští posluchači, přítomní jeho výkladu, schvalovali nauku církve katolické a onu knihu zavrhlí.

Z popudu švédského byla v Olomouci otevřena i škola luteránská, na níž vyučoval jakýs Michal Witemberský, který osvědčiv se ve vyučování vojenských dětí, byl doporučen v ratislavskému superintendentovi a jím ustanoven za kazatele olomouckým Švédům. Jako odpověď na školu luteránskou bylo zřícení katolické školy v Olomouci, na které byl ustanoven učitelem iistý Michal Katolický. Rektor T. J. odcházaje do vyhnanství, ustanovil jej za dohlážetele nad jesuitskou kolejí a slíbil mu, že po osvobození města bude přijat za člena Tovaryšstva. Než se však Jesuité vrátili, byl Michal Katolický ženat.

Poznavše způsob boje proti katolíkům, všimněme si těch, kteří jej hlavně vedli, t. j. švédských pastorů. Charakteristickou je pro

¹⁾ Jisté dívce, jménem Kateřině, sebrán byl též obraz P. Marie s děťátkem a sv. Jana Křtitele, ježto pro rychlost, s jakou vojini daný rozkaz vykonávali, jich nemohla ukrýti. Než obraz P. Marie, vhozený do ohně, zůstal neporušen a pro tento očividný zázrak dostala jej ona dívka zpět, načež jej věnovala kvardiánu P. Paulinovi. Obraz ten, zavěšený pak v kostele Nejsvětější Trojice, byl věřícími velmi uctíván. Vedle toho zachoval se i obraz sv. Ignáce, mučedníka, není však známo z jakého důvodu nebyl obraz tento spálen.

ně úplná jejich závislost na moci světské, i co se týče liturgických obřadů, které tudíž pozbývají zcela práva na to, aby nazvány byly plodem náboženského a kulturního ducha protestantů, i co se týče jejich osoby. Dokladem toho budiž nám osud starého jednoho kazatele, jenž dovolil si upozorniti ve svém kázání švédského velitele na nebezpečí, jež hrozí celému městu z jeho poměru s jistou dámou, kterou měl ukrytu pro sebe v jednom domě. Císařským již totiž dvakráte se podařilo onen dům zapálit, najatí lidé svrhli s něho střechu, vůbec každého dne se podobného něco přihodilo. Leč zle se mu vyplatilo toto upozornění a napomenutí zároveň. Byl zbaven svého kazatelského úřadu, uvězněn a mnoho měsíců trýzněn. Teprve za více než půl roku byl ze žaláře propuštěn, vrácena mu roucha kazatelská a postila, která mu byla před uvězněním rovněž odňata, s pohrůzkou však, že bude vypovězen ze země, nebude-li se příště ve svých kázáních držeti postily.

Vyhnanství skutečně stihlo jiného kazatele, který v opilém stavu potupil velitele.

Závislost kazatelů na světské moci při obřadech náboženských je patrna již z toho, že kazatel sňal biret svůj při vyslovení jména švédského krále, ačkoliv jinak při obřadech stále měl hlavu pokrýtu.

Také v obsahu svých kázání byli protestantští pastoři závislí na veliteli. Před ním a před ostatními důstojníky konány zkoušky kazatelů nově ustanovených a to dvakrát denně. Dopoledne konána zkouška před domem velitele neb jiných hodnostářů vojenských, odpoledne pak měli kazatelé na náměstí řeč k vojsku, za přítomnosti velitele, důstojníků a starších kazatelů. Modlitbami za krále, velitele, za zdar zbraní švédských končily tyto veřejné promluvy.

V.

Za obležení Olomouce Švédy snažil se kvardián P. Paulinus různým způsobem posíliti katolíky ve vytrvalosti, na protestanty však působiti ve smyslu opačném, t. j. získati jich, pokud by bylo možno, katolické církvi. K tomu cíli nesla se i slavnost Božího Těla, konaná r. 1644 na předměstí olomouckém, k čemuž dovoleni vymohl si kvardián na vrchním veliteli. Slavnost ta měla sloužiti, dle slov samého Zaczkovice, in favorem occultorum Catholicorum Officialium et aedificationem acatholicorum Svecorum“. Slavnost se vydařila. Když pak uzavřen a vyhlášen mír, bylo Boží Tělo podobným způsobem oslaveno. Než tentokráte bouře, která se právě ten den nad Olomoucí snesla, slavnost samotnou pokazila, zničivši též bohoslužebná roucha i cechovní korouhve, jež nesený byly mistry jednotlivých řemesel na rozkaz cechmistrů. Švédští důstojníci předvídali tuho bouři a proto předem napomenuli vojíny, aby se průvodu nesúčastňovali, nýbrž z oken pozorovali celou slavnost.

Všimněme si ještě, jak se chovali v té době Jesuité, kteří jsou tolik tupeni, o nichž se mluví zejména jako o nepřítelích české knihy a jako poslední nejpádňější argument uvádí se vždy jméno Ko-

niášovo, jenž prý sám zničil na 30.000 knih! Zatím z kroniky Zaczkovicovy se dovídáme, že pravý opak jest pravdou. — Jesuité v Olomouci měli velikou knihovnu. Když se to dozvěděl vrchní velitel švédský, vypravil tam zvláštního komisaře, který knihovnu prohlédl a knihy zabavil, až na některé, které byl před tím knihovník P. Řehoř Pelinka uschoval, vylušiv nevítanou návštěvu i její cíl. Podobný osud stihl knihovny i jiných klášterů v Olomouci. Papíru z oněch knih bylo pak používáno k výrobě patronů. Při té příležitosti skoupil P. kvardián od prostých vojínů některé cenné knihy, jež buď odevzdal původním jich majitelům nebo si je ponechal. Ostatní knihy naloženy na vozy a odváženy do Švédska. Sto plných vozů cenných knih bylo odvezeno z Olomouce. Jak dále Zaczkovic vypravuje; byl prý náklad potopen. Veliký prý byl nárek švédských důstojníků, když se o tom dověděli, neboť s knihami odvážena byla i jejich cenná kořist válečná. Takový byl osud českých knih!

Nemalé důležitosti pro celou Moravu byla olomoucká tiskárna. Proto i o ní, lépe řečeno, o jejích majitelích, se Zaczkovic zmiňuje. Za obležení Olomouce byl majitelem jejím Mikuláš Hradecký s manželkou Dorotou, oba již tehdy čítající téměř devadesát let. Při odchodu Švédů z Olomouce umírá majitel a pozůstalá vdova musí se ohlížeti po náhradníku, aby mohla dostáti závazkům, které ještě manžel její před svou smrtí na se vzal. Stal se jím mladý Vít Ettel, který se zde vyučil a nyní meškal ve světě na zkušené. Věrně sloužil Vít své paní, za nějaký čas na radu svých přátel ji pojal přes její stáří za ženu a po její smrti, která ji stihla asi rok po svatbě, stal se sám majitelem tiskárny. Tu se oženil s dcerou olomouckého lékárníka Šebastiána, Alžbětou, s níž však pouze několik roků žil. Zemřel již r. 1668, stár teprve 40 let.

Tím jsme vyčerpali obsah díla Zaczkovicova, poukázali na jeho cenu a význam a tím alespoň částečně dosáhli cíle, jenž jsme si vytkli na začátku této historické studie.

VOJTĚCH OLEŠNICKÝ.

„NECHTE MALIČKÝCH PŘIJÍTI KE MNĚ . . . “

První obrázek.

Byl předvečer svátku Neposkvrněného Početí P. Marie. V nízké světničce u prádelníku stála stařenka a stírala s něho prach. Když se prádelník čistotou zase leskl, začala na něm rovnati porculánové hrníčky a květované sklenice. Doprostřed položila podstavec, pokryla jej vyšívaným pláštěm a pak postavila naň starou sice, ale pěknou sošku P. Marie. Ji po boku dala dva svíce, ze zásvuky vytáhla dvě svíce a chtěla je zasaditi. — — V tom příběhlo do světničky as čtyřleté děvčátko a vidouc v stařenčiných rukou svíce, tázalo se: „Babičko, co buděť dějat se švíctami?“

„Rozsvítím je Pannence Marii, zítra má svátek“, poučovala babička. — „A co to máte?“ vyzvíдалo děvče, stařenčina vnučka, ukazujíc prstíkem na sošku. — — „To je právě P. Maria, ale taťo není živá, to je její podoba. Ona sama je v nebi u P. Boha“, vysvětlovala babička. — „A co dělá Panenta Majija v nebi?“ ptala se žvatlavě vnučka. — „Ona tam za nás prosí P. Boha, aby nás nestrádal, když jsme něco zlého udělali. P. Maria je naší Maličkou u P. Boha v nebi. Tak jako tvoje maminka prosí tatínka, aby ti koupil panenku anebo něco ti dal, tak i P. Maria v nebi vyprosí nám na P. Bohu, čeho potřebujeme“, poučovala s venkovskou názorností a prostotou babička. — A začala dítěti vyprávovat o nebi, o P. Bohu, že má rád malé děti pro jejich nevinnost, o andělech, kteří malé děti chrání od zlého a o veliké radosti těch, jež P. Bůh k sobě do nebe vezme.

„Teď uděláme P. Marii radost k svátku. Rozsvítíme jí svíce a pomodlíme se k Ní, Liduško“, pravila vnučce babička. „Hleď, tak sepní ruce a opakuj za mnou, co budu říkat.“

A dítě sepiálo ručky a modlilo se první Zdrávas ve svém životě. Nevinná očka jeho zářila radostí, když žvatlala se svatou dětiností Zdrávas ku počtě Neposkvrněné.

Druhý obrázek.

Sotva otec přišel večer z práce domů, vyhoupla se mu malá Liduška na klín a švitořivě vypravovala: „Tati, babička mi utázejá Panentu Majiji. A byja tjasná. Aji svičty hožejy. Též jsem se modjija, podívej se, tak“, ukázala sepiaté ručky.

A co otec? Pořlačuje v sobě hněv, rval surově první semínko vědomí o Bohu a Matce Boží z duše dítěte: „Nevěř tomu, Lidko, co ti babička pravila, Panny Marie vůbec není, ani P. Boha! Co ti ukazovala, to byla taková podobná panenka, jako ty máš. Nevěř babičce! Já ti koupím lepší panenku.“

Ale dítěku přes to srdéčko sesmutnělo, ta svatá, nevinná radost mu z očí zmizela, neboť už i ten jeho rozumek chápal, že mu otec bere cosi vznešenějšího, nenahraditelného.

Může-li tak jednat otec, i kdž je bezvěrcem, který má aspoň trochu citu, když ne rozumu, v těle? Běda tomu, skrze něhož pohoršení přichází!

JOSEF TRTEK C. SS. R., OBOŘIŠTĚ:

P Ř I J Í M A L J I D Á Š ?

(Pokračování.)

b) Kdyby se byl sv. Jan (hl. 13) alespoň slůvkem zmínil o Eucharistii, byla by snad celá otázka rázem rozřešena. Avšak sv. Jan dle svého úmyslu, psáti jenom to, co u jiných evangelistů neshledal, a poněvadž dosti již o tom mluvil v hl. 6., ustanovení Nejvyšší Svátosti pomíjí úplně mlčením. Nezbývá tedy než pokusiti

se o to, abychom sami odkryli místo v jeho vypravování, kam by se ustanovení Nejsv. Eucharistie dalo vložit.

1. Jisto je, že velké řeči Kristovy, od hl. 14. počínaje, byly proneseny až po hostině eucharistické. Není také pravděpodobno, že by vhodné místo bylo již za v. 1. hlavy 13, ještě před umýváním nohou, jakoby slova: „cum dilexisset suos . . .“ znamenala již uskutečněné ustanovení Nejsv. Svátosti.⁹⁾ Neboť všeobecně se má za to, že umývání nohou bylo úkonem symbolickým, přípravou na sv. přijímání.¹⁰⁾ Do sv. přijímání nemá dobrého smyslu, nebo není aspoň vhodným.

2. Kdo se zastáváví přijímání Jidášova, vidí vhodné místo za v. 19 (resp. 20). Mezi v. 19. a 20. totiž není spojitosti, jak se většinou uznává a výklady spojovací jsou příliš umělé, takže někteří považují verš 20. dokonce za glossu, což ovšem není správné, neboť se nachází ve všech i nejstarších rukopisech. Zdá se tudíž, že svato-pisec něco vynechal, co předcházelo, co Kristus P. ještě mimo uvedená slova ve v. 20 řekl. Že to mohlo býti také ustanovení Nejsv. Svátosti, po němž následovaly některé myšlenky, z nichž jedna je právě v. 20: „Qui accipit si quem misero, me accipit,“ kdo by o tom pochyboval? *Ἰοῦῖα* nasvědčuje dokonce i eucharistická myšlenka ve slově *ὁ λαμβάνων* skrytá (cf. *λάβετε*, accipite při ustanovení Nejsv. Svátosti), jako by Spasitel řekl: poněvadž vy jste mne přijali nyní ve sv. přijímání, kdo vás přijme, mne samého přijímá. — Potom následovalo prozrazení, jak sv. Lukáš vypravuje (22, 21), nato se Kristus P. zarmoutil (Jan 13, 21) a dokončil prozrazení podáním skývy, načež Jidáš odešel. Tak by chronologický pořad sv. Lukáše krásně souvisel s vypravováním sv. Jana, což je samo o sobě velikým důkazem pro správnost jeho postupu.¹¹⁾ — Ano za v. 21 už vůbec nikde místa pro Nejsv. Svátost není.

Ale ani tento výklad harmonisační není bez obtíží. Onen vztah v. 20 k Eucharistii je velice hledaný, neboť se jedná o přijetí vyslance Kristova, jenž jménem Božím přichází, což není žádná myšlenka eucharistická. A dále, jako je volné spojení mezi v. 19. a 20., tak jest i volné mezi v. 20. a 21., takže se zdá, jako by v. 20. do souvislosti vůbec nepatřil. Alespoň když si jej odmyslíme, máme velmi krásnou spojitost mezi tím, co až do v. 19 bylo vypravováno a co od 21. se vypravuje, totiž rozvinutí postupu prozrazení Jidášova. Proto nelze ani tak dobře říci, že v. 20. počíná něco nového, jako spíše, že v. 20. byl do souvislého vypravování vsunut, ne sice jako pozdější glossa, ale jako parenthese evangelistova, což je tím spíše možné, poněvadž je to vzpomínka na slova dříve pronesená (Mat. 10. 40.), svým charakterem přísloví podobná, jež vypravující rád

⁹⁾ Tak Calmet, Patrizi, De Buck Bollandista a Beelen. Důvody i vyvrácení této sentence viz: van Steenkiste, *Evang. sec. Matth.*, 921.

¹⁰⁾ Sýkora, *Umučnění*, 109; Belser, *Die Geschichte*, 169.

¹¹⁾ Bernhard, *Z. f. k. Th.*, 35, 56–59; proti tomu sr. Meinertz, *Bibl. Ztschr.*, 9, 385–387.

do své řeči vplétají poněvadž zde spojitost jakási také jest; byla by to útěcha pro apoštoly, aby se nebáli, že pro zradu Jidášovu přijdou v opovržení a o svou důstojnost. — Jiní spojují v. 20. s 16. a 17.: jako není větší apoštol, než ten, kdo ho posílá (Jo. 13. 16.), tak není ani takřka menší, je mu roven; kdo toho přijme, přijme samého Krista P. (Jo. 13, 20). Vzpomínkou na Jidáše (v. 18. a 19.) byla myšlenka ta přerušena a veršem 20. se k ní Kristus P. zase vrací. Byl by snad i více v. 20. rozvinul, ale opětná a mocnější vzpomínka na Jidáše znova a více jej zarmoutila a poděšila (v. 21.), takže jí už nedokončil.¹²⁾ — Z obojího výkladu však plyne, že vypravování sv. Jana od v. 1.—30. tvoří jednotný logický celek, rozvíjející prozrazení Jidášovo od nejasných narážek až do zřejmého označení a vyloučení zrádce, že tedy nelze vypravování to rušiti vložením věci zcela jiné, ustanovením Nejsv. Svátosti.¹³⁾ — Avšak je nutno, aby Kristus P. celé prozrazení najednou a po sobě rozvinul? Což nemohl nejprve nejasně naznačiti Jidáši, že o jeho zradě ví, aby ho odstrašil od tak hrozného úmyslu a uchránil před svalokrádežným přijímáním, a teprve, když viděl, že již je vše marno, po sv. přijímání jej určitým prozrazením vyloučiti? — — —

3. Zastánci sentence záporné vidí vhodné místo pro Nejsv. Svátost až za v. 30. Hned za tímto veršem ne, neboť souvisí částicí *οὐ* těsně s předešlým,¹⁴⁾ také ne až za v. 38, neboť předpověď zapření Petra se stala dle synoptiků až po ustanovení Nejsvčtější Svátosti; též znepokojení ve 14. 1., poukazující na 13., 36., nepřipouští tak dlouhého přerušení.¹⁵⁾ Zbývá v. 32. a 33. Za v. 33. totiž počíná řeč o nové věci, o lásce a novém přikázání, což by krásně souviselo zároveň s právě dokonaným ustanovením Nejsv. Svátosti.¹⁶⁾ Ale v. 36 činí obtíže, neboť je rozhodně pokračováním myšlenky vyslovené ve v. 33., a proto dlouhé přerušení není myslitelné, otázka pak Petra je nevysvětlitelná.

4. Nejlépe jest tedy položití ustanovení Svátosti Oltářní za v. 32. Vede nás k tomu narážka ve v. 32., dále veršem 33. se počíná mluvit o věci jiné a to zcela jiným tónem, jenž se hodí výborně do nálady po ustanovení Svátosti Nejsv.

Zmíněná narážka ve v. 32. jsou slova: „continuo clarificabit eum.“ Ve v. 31. mluví Kristus P. o oslavě své a oslavě boží, která se právě nyní započala, odchodem Jidášovým, čímž začalo se utrpení a zároveň oslavení Ježíše Krista, jakož i milosrdenství a spravedlnosti věčného Otce a proto jako by se již stalo, „nunc clarificatus est“. Ale i Otec oslaví Syna Ježíše Krista v sobě samém, jako v Ježíši Kristu byl oslaven Otec, a to hned jej oslaví, continuo clarificabit eum, *εὐθύς δοξάζσει αὐτόν* Slova tato nemají též význam

¹²⁾ Maier, Comment. z hl. Johannes, 291.

¹³⁾ Belsler, Die Geschichte des Leidens, 172; podobně Meinertz, Bibl. Ztschr., 9, 387.

¹⁴⁾ Proti Berning, Die Einsetzung der hl. Euch., 252.

¹⁵⁾ Maier, l. c. 284.

jako předešlá; Kristus P. nemá na mysli oslavu pro smrti, neboť tak by nepřišlo dosti k platnosti *εὐθυσε*, ihned. Položíme-li však sem ustanovení Nejsv. Svátosti, mají krásný doslovný smysl: Bůh propůjčí při ustanovení Nejsv. Svátosti člověčenství Kristovu svou božskou slávu (*δόξαν*) a tím jej učiní schopným svátoslné přítomnosti. Tím jej ihned oslaví.¹⁶⁾

Mimo to mění se v. 33. úplně tón řeči Kristovy. Spasitel počíná mluvit tak měkce, důvěrně, že je to každému až nápadno (*τέκνισα*!). Změna tato dá se nejlépe vyložití tím, že vsuneme před v. 33. ustanovení Svátosti Nejsv.; neboť po tom úkonu bezměrné lásky byl jistě P. Ježíš v tak něžné dispozici, jako v žádné jiné chvíli poslední večeře.¹⁷⁾ Není ovšem nutno takto ono oslavení a změnu tónu vykládati (tón se dá vyložití i odchodem Jidášovým a nastávajícím již loučením, oslavu pak možno vyložití ve stejném smyslu jako ve verši předchozím), ale výklad tento je velmi krásný a obojí moment daleko lépe vystihuje. Ostatně jisto je aspoň tolik, že v. 33. se počíná vskutku mluvit o věci zcela nové a že tudíž ustanovení Nejsv. Svátosti vždycky se sem může vložití.

Tak obojí výklad harmonisační je docela dobře možný, ať vložíme ustanovení Nejsv. Svátosti za v. 19., nebo 32. Ale pro harmonisaci poslední svědčí ještě jeden důvod, který se zdá mnohým býti rozhodujícím.

5. Jest to v. 26. hlavy 13. Kristus P. dává znamení, po němž má býti poznán zrádce: ten, kterému podám chléb namočený (panem intinctum, *τὸ πομίον*), ten jest.

Co jest ono sousto, *τὸ πομίον*? jistě to nebyla Velebná Svátost, jak patrno z toho již, že je namáčí v míse.¹⁸⁾ Bylo to však asi něco při večeři obvyklého, jak naznačuje člen (*τὸ πομίον*: kdyby se jednalo o sousto, které měl právě v rukou, řekl by spíše: *τοῦτο τὸ πομίον*); hlavně pak, že apoštolům podání onoho sousta nebylo nijak nápadné, jak plyne z dalšího vypravování. Bylo to tedy nejspíše sousto rituelní, buď kousek zeleniny, již hospodář při počátku večeře namáčel a podával stolujícím,¹⁹⁾ nebo přesný chléb, jež se zeleninou podával před samým požíváním beránka, anebo kousek masa z beránka, jež u velikosti olivy podával hospodář na konci večeře, na znamení, že ten, jemuž podal, může již odejít, že pro něho je večeře skončena; anebo to byl vůbec jiný obvyklý kousek chleba nebo masa. Poněvadž však chléb měl každý u sebe, jest

¹⁶⁾ Belser, die Geschichte des Leidens, 173 nn; Das Evang. des hl. Johannes, 406 n. Proti P. Bernhard, Z. f. k. Th., 35, 57.

¹⁷⁾ Belser, Die Geschichte, 175.

¹⁸⁾ „Gar an eucharistisches Brot zu denken ist wohl eine grobe Verirrung.“ Grimm, Das Leben Jesu, VI., 143, pozn. 1. Stejně Knabenbauer, Pözl, Langen. Sv. Augustin praví, že jen negligenter legentes mohou něco takového tvrdití.

¹⁹⁾ Schegg, Evang. nach Matthäus, III., 352.

spíše pravděpodobno, že to bylo maso.²⁰⁾ Dle Belsera to mohl být jedině onen kousek beránka; jen tak jest možno vysvětliti, že apoštolům podání toho sousta a odchod Jidášův nebyl nikterak nápadný. Myslili, že jde nakupovat nebo něco podobného učiniti a poněvadž večeře už byla skončena pro toho, komu podal, mohl zcela dobře Jidáš odejíti. Zrádce však poznal z toho (jiným ještě nepodal!) a snad i z ostrého pohledu Ježíšova nebo Janova, že je prozrazen, že Ježíš ho nechce již míti u sebe, a proto rozezlen a jakoby ještě uražen, řekl si: dobře, půjdu a učiním hned, co jsem zamýšlel učiniti až po svátcích. („Ne v den sváteční . . . ! Mat. 26., 5.). A tu vešel do něho satan. Už byl rozhodnut, konec!²¹⁾ — Jest pravda, že Belserův výklad velmi dobře vše vystihuje a vysvětluje, ale jest otázka, zdali takové sousto z beránka se podávalo a bylo-li to vůbec zde sousto rituelní; Grimm²²⁾ tvrdí, že to sotva bude možno dokázati. V Mišně (traktát Pesachim, c. 10) nic o tom nestojí, jen Maimonides (Hilcoth Chamez, § 9.) se zmiňuje o zvyku, že po jídle podávalo se ještě kousek beránka, aby chuť z něho byla poslední.²³⁾ Po zboření chrámu, když přestaly oběti, necháván jako poslední sousto kousek přesného chleba (afikoman).²⁴⁾ Také tvrzení, že po podání onoho sousta, nebo vůbec po snědení beránka, anebo po skončení vlastní večeře jakýmkoliv způsobem, nebylo dovoleno už ničeho požívatí, není jisté. Maimonides o tom nepraví, ani jiné prameny, dle Bartenora dokonce bylo dovoleno po beránku něco pojísti.²⁵⁾ Jest to tedy jen mínění, ale dosti pravděpodobné a odůvodněné.

Jestliže tedy ono sousto bylo podáno mezi večeří nebo na znamení konce večeře, Nejsvětější Svátost však byla ustanovena až po večeři (μετὰ τὸ δεῖπνῆσαι!), plyne z toho, že Jidáš při ustanovení už nebyl a tedy nepřijímal. Aby se této konklusi vyhnuli, vykládali mnozí sv. Otcové a Exegeté²⁶⁾ sousto ono tak, že Kristus P. skončiv večeří starozákonní, zbavil starý řád závaznosti a mohl tedy sousto podati Jidášovi i po večeři. I tento výklad je důkazem, že Nejsv. Svátost byla skutečně ustanovena až po skončení večeře a že potom nebylo dovoleno již ničeho požívatí. Ale výklad sám nezdá se býti dobrý. Nehledě ani k tomu, že toho podání skývy nebylo nikterak potřeba (mohl říci Janovi tiše, kdo zrádcem jest a Jidášovi podobně, když se tázal), bylo by to v každém případě jednání podivné, nezvyklé a tedy apoštolům nápadné (hájíme-li, že se to stalo až po ustanovení Nejsv. Svátosti a po skončené večeři!), a oni by

²⁰⁾ Lagrange, Évangille selon s. Jean, 362. (Proti tomu Grimm, l. c. 143.) Ve Vulgátě je panem infinctum, poněvadž se mysliło na Eucharistii.

²¹⁾ Belser, Die Geschichte, 189. Stejně Bebbler, Zur Chronologie, 7.

²²⁾ Das Leben Jesu, VI, 143, pozn. 1.

²³⁾ Felten, Neufestam. Zeitgesch., 477, pozn. 5.

²⁴⁾ Berning, Die Einsetzung d. hl. Euch., 229.

²⁵⁾ Cyprián, Chrysošt., Jeron., Cyrill ier., Aug., Theod., Bedá, Tom., Cornelius a. L., Arnoldi, Grimm, Schanz a. j.

hned měli podezření na Jidáše. — Na tu námitku odpovídají,²⁶⁾ že apoštolé v tom viděli právě zvláštní důkaz přízně Kristovy k Jidášovi a ujištění, že on to není. Zároveň chtěl Kristus P. podáním toho sousta důkazem své bezmezné lásky, působiti na srdce Jidášovo, aby se ještě vzpamatoval, nebo aspoň po činu nad milosrdenstvím Božím nezoufal. Ale i tak zůstává to jednání, bylo-li už po večeři a po ustanovení Nejsv. Svátosti, přece jenom nápadným a nezvyklým, podivným, tedy nedosti přípustným. Jen když předpokládáme, že ustanovení Nejsv. Svátosti se stalo hned po požití beránka a připustíme-li zároveň, že bylo dovoleno ještě potom něco požití, anebo podával-li se afikoman až po vypití všech rituálních kalichů, úplně na konci, můžeme připustiti, že Jidáš byl přítomen ještě sv. přijímání a potom že teprve, po podání skývy, odešel. Jest tedy dvojí harmonisace možná: buď po snědení beránka (= μετά τὸ δεῖπνῆσαι konsekroval Kristus P. některý rituální kalich a pak na zakončení podal onu skývu, nejprve Jidášovi, potom ostatním; anebo až po vypití všech rituálních kalichů (čtyř!))²⁷⁾ konsekroval P. Ježíš kalich pátý, který také se nazývá sice rituální, ale nebyl povinný ani všeobecně užívaný (resp. konsekroval kalich nerituální), a tedy už před tím skývu Jidášovi podal, totiž po vypití čtvrtého kalicha, jímž se předepsaná večeře končila; potom Jidáš ovšem při ustanovení Nejsv. Svátosti nebyl.²⁸⁾ Neupírá se tím ještě možnost, že by jiné názory nebyly možné a dosti pravděpodobné, ale takto nejlépe ještě všem obližím se vyhneme. Při tom ovšem přijímání Jidášovo zůstává nerozhodnuto, ale chceme-li býti objektivní, nemůžeme na to dbáti. Jinak vždy je patrna zřejmá stranickost; důvody vlastní se upřilíšují, obliže strany druhé se přepínají a naopak.²⁹⁾

Kněžstvo svaté zplodí lid ctnostný, . . . kněžstvo ctnostné zplodí lid čestný, kněžstvo čestné zplodí lid bezbožný.

(L. Bloy: Žebrák nevděčník.)

²⁶⁾ Na př. Sýkora, Umučení a oslavení Ježíše Krista, str. 172 n. Stejně Grimm, Das Leben Jesu, VI., 143 n.

²⁷⁾ To zde znamenají pak slova τὸ δεῖπνῆσαι. Obojí je možné. Viz o tom více: Berning, Die Einsetzung der hl. Euch. 72—80.

²⁸⁾ Pátý kalich hájí Belser, die Geschichte des Leidens, 191 a Langen, Die letzten Lebensstage Jesu, 189. — Viz o tom, který kalich byl konsekrován, více u Berninga, l. c. 235 nn.

²⁹⁾ Ještě nejméně obtíží by mělo, myslím, říci, že konsekrován byl kalich čtvrtý, potom že podán byl afikoman Jidášovi, který hned odešel a na to, nebo mezi tím i ostatním apoštolům, načež večeře skončena. Tím se nejkrásněji, pokud jsem seznal, vyjde všem požadavkům vsfíc. — Následovala dlouhá řeč Kristova a odchod.

JAN MERELL, PRAHA:
ANIMARUM PASTOR IN MEDIO NEBULAE
CONSTITUTUS.

(Glosa k letošní beatifikaci O. H. Fourneta.)

Šťastná Francie! V nejhorších dobách pro národ i náboženství — a k takovým jistě patří v první řadě francouzská revoluce — měla velké, silné a svaté pastýře duší. Jednomu z nich právě letošního roku přišla sv. Církev úctu oltáře. Je to blahoslavený Ondřej Hubert Fournet. Čím se vyznamenal? Proč byl dán celému křesťanskému světu a zvláště kněžím a bohoslovcům za vzor? „Apostolico flagrans studio, atque animarum pastor in medio nebulae constitutus.“ Tato slova sv. Otce Pia XI. jasně vyjadřují heroické ctnosti svatého faráře. Byl to věrný apoštol a služebník Páně, důstojný protějšek loni kanonizovaného arského faráře. Mnohou vlastností připomíná tohoto tolik sympatického světce. Fournetova prostota a pokora — ovšem až po obrácení k lepší cestě — je nu společná s J. Kř. Viannejem. Dva malé příklady nám ji osvětlí. Vraceje se jednou od nemocného, viděl na náměstí své farnosti, která mládež právě nedaleko kříže tancuje. Svatého faráře tato neúcta zabořila, ale mnoho nemluvil. Postavil se ke kříži a řekl krátce, ukázav na Ukřižovaného: „Hle, Tento vás bude jednou souditi!“ Účinek byl lepší, než po dlouhém kázání.

O jeho pokoře svědčí tato pěkná událost, živě připomínající na faráře arského. Duchovní dcery Fournetovy — z řádu „Dcer sv. Kříže“, který on založil — byly by rády měly jeho podobiznu, ač věděly, že z pokory se nedá zobraziti. Vyžrály však na něho pomocí svého biskupa, který si ho několikrát pozval ke stolu, při kteréžto příležitosti z ukrytého místa jeden umělec ho maloval. Byl již téměř hotov, když jednou Fournet zpozoroval šalbu a chtěje obraz zničiti, rukou jej prorazil. Tím ovšem nebyl úplně zničen, ale spíše potvrzena byla autenticita podoby. Tak pokorným ale Fournet vždy nebyl, ba ani knězem nechtěl býti, stal se jím spíše vlivem rodinné tradice. Blahoslavený Ondřej pocházel totiž ze zbožné a vzorné křesťanské rodiny, z městečka Saint-Pierre de Maillé v diecézi Poitiers, kde se 6. prosince 1752 narodil. Jeho dědeček dal 7 svých dítek Církvi: pět kněží a dvě jeptišky. I matka Ondřejova byla by velmi ráda viděla svého syna sloužiti Bohu. On — jak již řečeno — ku kněžství mnoho chuti neměl, ba i z jakéhosi tichého odporu, napsal na titulní list jedné ze svých knih: „Tato kniha patří O. H. Fournetovi, hodnému chlapci, který nechce býti ani mnichem, ani knězem.“ Ale knězem stal se přece. Byl to dobrý příklad jeho strýců a matky, ale hlavně smrt jeho otce, která učinila na něho mohutný dojem. Vykonal životní sv. zpověď a roku 1774 vstoupil do semináře v Poitiers, kde ku konci roku 1776 byl vysvěcen na kněze.

Mnohdy se díváme na světce jako na voskové figury z jiného světa, kteří snad přijali svatost již s mlékem: mateřským a zapomínáme, že svatí byli též lidé, jako my, a měli též své slabosti, ale

právě proto stali se světci, že přemohli v sobě špatného člověka a zdokonalovali se.

I Ondřej pěkně se strojí, rád jezdil na koni a zvláště ve společnosti dal na sobě záležeti. Takový život nebyl ještě špatný, ale byl nebezpečný. Kaplanoval na několika místech, až se stal farářem ve svém rodišti. Zde stal se s ním obrát. Jak se to stalo? Prozřetelnost poslala mu do cesty chudého žebráka. Ten přišel jednou k Ondřejovi do jídelny, prose o almužnu. „Nemám právě peněz“, odbýval ho Fournet. „Jak to?“ odvětil žebrák, „nemáte peněz a váš stůl je pokryt stříbrem?“ (příborem). Tato slova mu pronikla až do duše. A v tom okamžiku stal se Ondřej světcem. Slova žebrákovy mu připomněla chudého Krista. A jak se zachoval? Vykonal si v Poitiers desítidenní duchovní cvičení, rozdal majetek po rodičích, zanechal hostin a své síly věnoval výhradně Kristu a nesmrtelným duším. Tento evangelický čin jasně nám ukazuje, v čem vlastně spočíval počátek jeho dokonalosti a svatosti. Touží-li někdo po dokonalosti, po svatosti, nesmi hledati vždy jen sebe sama, ale Krista a sice Krista trpícího, jeho kříž, neboť světci nebyli vypěstováni — jak praví krásně Thompson — „čajem a měkkými třepkami“, ale bojem s vlastním „já“. Svatost není snad privilej několika vyvolených osob a ostatním lidem něčím nedosažitelným, — to by byl ukrutný omyl, — jen míti dobrou vůli, a milost Boží již pomůže. Ondřej Fournet bez odkladu se rozhodl poslechnouti hlasu žebráka, v němž slyšel samého Krista — a Bůh mu dal k tomu sílu a sílil ho i později v dobách ještě kritičtějších, až stal se z něho svatý pastýř duší, jehož Církev letos povyšuje na oltář.

Ondřej tedy rozdal otcovský majetek, spal na holé slámě, nosil drsný spodní šat, konal dlouhá rozjímání a modlitby, studoval, zpovídal, navštěvoval chudé a nemocné, vůbec konal všechny bohumilé a kající skutky, jimž obdivujeme se u světců. Fournet stal se vzorným pastýřem svěřeného stáde.

Tuto apoštolskou práci přerušila francouzská revoluce. Bud přísahati na „civilní konstituci duchovenstva“, neb ztratili úřad a opustili vlast. Věrný sluha Páně volil ovšem druhé. Nastalo pronásledování nepřisežných kněží, kteří utíkali do hor, lesů a za hranice. Mezi nimi byl i O. H. Fournet. Roku 1792 odebral se do městečka Los Arcos v navarské provincii ve Španělsku, kde zářil takovou svatostí, že zbožní Španělé, vidouce ho kráčet po ulici, volali za ním: „P. Ondřeji, pros za nás!“ Po několikaleťém vyhnanství vrátil se r. 1797 k opuštěnému stádcu. Jaké ho ale čekalo doma přivítání! Matku kryla černá zem, farnost byla zpusťšená a nad hlavami kněží emigrantů visely hrozné dekrety direktoria. Byly to strašlivé čtyři roky, které prožil věrný sluha Páně v jeskyních a úkrytech, slouže duchovním potřebám svých oveček. V místních tradicích vzpomínají dosud na boudy, stodoly a jeskyně, kde s nasazením vlastního života sloužil mši sv., zpovídal, oddával, uděloval sv. přijímání a slovem Božím posiloval své stáde blahoslavený kněz. Ještě dnes ukazují tam jeskyni 10 m dlouhou, asi 5 m širokou a 3 m

vysokou, pod jménem „jeskyně Otce Ondřeje“. Doby ty živě připomínaly první století křesťanská.

Bylo to jedné chladné noci na počátku r. 1798, když právě sloužil O. Fournet v jednom ze svých úkrytů mši sv. Tehdy přišla k němu slečna Bichier des Ages, zbožná 24letá dívka ze zámožné rodiny, jsouc přivábená pověstí o svalosti a horlivosti tohoto kněze. Fournet poznal v ní hned jemnou duši, která by mu mohla býti dobrou pomocnicí v apoštolských pracích. A skutečně se nemýlil. Svatý tento kněz výborně vystihl dobu a význam laického apoštolátu, zvláště v dobách trpících hroznou nemocí, totiž „nedostalkem kněžím“.

Hned uslyšíme, co za pomoci této slečny vykonal svatý farář pro děti a pro nemocné.

Konkordát vrátil opět Francii náboženský mír a P. Ondřeje jeho farnosti. Téměř všichni osadníci, až na několik málo výjimek, zůstali věrni svému pastýři. Z našeho faráře — doba to vyžadovala a O. Fournet měl smysl pro její požadavky — stal se zároveň misionář, jehož jedinou touhou bylo vrátiti co nejvíce duši Kristu. Po misií ve své farnosti konal misií v Belhines, farnosti to sl. Bichier des Ages, i v jiných sousedních farnostech. Krátce: byl to pravý pastýř, který nečekal až ovečky najdou jeho, ale dle vzoru Kr. P. sám ovečky vyhledával. Svatý farář pochopil, jakému osudu je vystaven národ, který nemá kněží. Aby dle sil svých přispěl k odvrácení této katastrofy, která skutečně se na Francii hrnula, shromáždil kolem sebe mladíky, vyučoval je latině, sháněl pro ně knihy a peníze, takže dle svědectví současníků, za dvacet let, vyšlo ze školy Otce Ondřeje aspoň 40 kněží.

Jako po každých bouřlivých dobách, tak i po francouzské revoluci všude byly patrné stopy demoralisace. I proti tomu svatý farář vynalezl nejučinnější lék. Bylo třeba ozdravení od kořenc. Bylo třeba zachrániti děti. S pomocí slečny Bichier des Ages otevřel v Béhines školu pro dívky.

To byly počátky nového řádu, který zanedlouho Ondř. Fournet postavil do služeb Církve sv. Byly to „Dcery sv. Kříže“, jež se věnovaly výchově dětí a ošetřování nemocných. Původní catoť prvních 4 sester zřídil O. Fournet r. 1807 v chudé světničce na malém zámečku Molante. V prosinci roku 1811 již 25 sester opustilo Molante, aby se odstěhovaly do svého domu v Maillé. Požehnání Bcží spočinulo na díle Fournetově. Pro své duchovní dcery opustil docela 78letý farář farnost, kterou pečlivě po 40 let spravoval a odešel do La Puye (1820), aby se věnoval řízení kongregace, která den ode dne vzrůstala. Ale i v La Puye zůstal misionářem a apoštolem: kázal, zpovídal, navštěvoval nemocné, vůbec, kdykoli se jednalo o spásu nesmrt. duše, O. Fournet byl ochoten ke všemu.

V roce 1832 — bylo mu již tehdy 80 let — počalo mu ubývatí sil. Ruka se mu počala třásti, zrak slábnul, takže nemohl již zdolati své korespondence. Bylo mu třeba pomocníka. Tím se stal vynikající

kněz M. Taury. Ondřej Fournet cítil, že smrt se již blíží, proto během roku 1833 dvakrát si vykonal duchovní cvičení.

Na jaře r. 1834 počal slábnouti, takže v dubnu přestal sloužiti mši sv. 11. května mu bylo uděleno poslední pomazání. Byl ještě v plném vědomí. Za dva dny, 13. května ráno, vydechl klidně slečelncou duši. Umíral šťastně. Jak ostatně jinak mohl umíratí sv. kněz? O čtyři roky později — 26. srpna 1838 — následovala ho jeho pomocnice v apoštolských pracích, sestra Alžběta Bichier ve stáří 65 let. Oba prohlásila Církev sv. za ctihodné: P. Ondřeje Fourneta 9. července 1877 a sestru Alžbětu 13. května 1891.

Beatifikace O. Fourneta, vykonána byla obvyklým způsobem 16. května tohoto roku. K popisu krásného aktu beatifikačního — který je znám již z jiných beatifikací — bylo by třeba nového článku; zmiňuji se pouze o výzdobě velechrámu sv. Petra, neboť z ní patrna je nutná podmínka beatifikace — zázraky.

Ty zobrazeny byly na kobercích spuštěných pod loggiemi sv. Heleny a sv. Veroniky. Jeden zobrazoval zázrak, který se stal roku 1881 se sestrou sv. Kříže, Klementou Pizeri, která uzdravena byla na přímlovu blahoslaveného Ondřeje od souchotin. Druhý obraz znázorňuje též zázrak, který se stal r. 1922 se sestrou Julií Paulinou. Před portálem byla scéna ze života blahoslaveného, kterak právě v jednom ze svých úkrytů slouží mši sv., když přicházejí k jeskyni vojíní, kteří ale nemohou se odhodlati, aby ho zajali. S balkonu, kde sv. Otec dává požehnání: „Urbi et orbi“, znázorněno bylo přijetí bl. Ondřeje do nebe. Šťastná Francie, má opět o jednoho světce více, který jistě své vlasti vyprošovali bude zlepšení náboženských poměrů. Šťastná farnost, která měla takového kněze, který byl pravý „alter Christus“!

Nenalézám vhodnějšího zakončení, než slova, vlastně modlitbu, podobnou poněkud oné, jak volávali již za života Fournetova zbožní Španělé za svatým knězem: „Blahoslavený Ondřeji, oroduj za naše kněze a za nás, bychom byli důstojnými Tvými následovníky.“

ALFRED MACEK, BRNO: BOJ RAS A KATOLICKÉ MISIE.

(Dokončení.)

Srovnejme nyní historický vývoj barevných ras a vývoj rasy bílé. Víme, jakou radost způsobil u národů čínských pád Port Arturu. Poprvé zvítězila rasa barevná nad bílou. Dřívě působila též světová válka. Zmizela úcta ras barevných k přednostem bílé kultury a civilisace. Kritika bílé kultury stávala se čím dále, tím ostřejší a tím též boj barevného plemene s bílou kulturou. Dnes vidíme v celém světě probouzení se barevných národů. Nejvíce to vidíme u národů žluté a hnědé rasy. První a vskutku velké nebezpečí hrozí od národů hnědého plemene. Tato rasa čítá dnes asi 450 mil. a různí se

velmi co do kulturního, náboženského a národního hlediska. Ale přece něco tyto národy pojí v jedno, jest to duchovní pojítka a to islam. Ačkoliv asi 250 mil. Indů stojí mimo Islam, pojí přece tyto národy společná nenávisť k bílé kultuře a k evropským utiskovatelům. Zajímavý jest válečný manifest z války balkánské, kde jsou slova: „Duchu východu! Vstaň a zlať proudy západního útoku; synové Indie pomozte námi!“ Vzpomeňme si, že to praví monotheistické polytheistům. Přes rozdíly náboženské proniká všude myšlenka: Boj proti bílým! Islam není nrtvý. I islam prodělal jakousi renaissanci. Velký reformátor Abd-El-Wahab probouzel mohamedány z lenosti a lhostejnosti. A pole své působnosti našel u černochoů. Kdo čte misijní časopisy, pozná velikost a krutost boje, který vedou katoličtí misionáři v Africe s islamem. Duch panislamismu se tam velmi šíří a panislamismus znamená boj a nejkra nější protiklad k panevropaeismu. Černoši v Africe nebojují o svou nezávislost na bílé rase a kultuře, ale za černochoy vedou boj tento mohamedáni. Je při tom samozřejmé, že nauka a system islamu znamenají pro černochoy něco jiného, než nauka katolická. Černocho, jenž již přirozeně je krutý a smyslný a bojůmilovný, přidržuje se raději nauky mohamedánů než láskyplného učení Spasitele světa. V tom právě jest kouzlo islamu u černochoů. Spojení Arabů s černochoy znamená pro bílou rasu velké nebezpečí. A toto zvyšuje se při velké přírodní extensivitě černých národů. I z hospodářského stanoviska jeví se nám Afrika (hlavně jižní a východní), jako velké bojiště ras. Dělnictvo indické získává mezi dělnictvem bílým vždy více a více půdy a tím je zlaťčuje. Indický Kuli jest u všech průmyslových podniků oblíben, poněvadž je beznáročný. Totéž nelze říci o dělníku bílé rasy. Prakticky to vidíme na př. v Natalu, jenž se stává ponenáhu více zemí hnědé rasy, než bílé. Je fakt, že počet Indů v Africe roste.

Vizme dále Indii, kde je 300 mil. lidí. Tam vládne již přes 2 století moc anglická. Tato země může poukázati na velký vývoj kulturní, a přece se nestala zemí bílého plemene. Vývoj ten šel v mnohém proti rase bílé. Úcta k přednostem bílé rasy a kultury v Indii již dávno zmizela jako nikde jinde. Rabindranath Tagore to byl, jenž pravil, že Evropa „humanitu“ šlape nohama. Vláda Angličanů je vláda zbraní a moci. Pozorujeme-li vývoj indického průmyslu, vidíme, že indický průmysl se vždy více vzrůstá a nabývá převahy nad průmyslem evropským. Neboť dnes vyvstává v koloniálních zemích evropských velká a palčivá otázka: mají se suroviny v koloniálních zemích hned zpracovat na místě, nebo mají se exportovat do Evropy? Každý vidí, že afirmace první části této disjunkce znamená zhroucení velkého evropského průmyslu. Jaký bude vývoj těchto otázek, jest problémem budoucnosti. Zdá se však, že se spíše uskuteční první, uvážíme-li výhody této vnitrozemní výroby a skoro nevyčerpatelnou silu pracovní barevných plemen. Tak vidíme, že hnědá a černá rasa stojí dnes v urputném boji s rasou bílou. Ráz tohoto boje černých a hnědých národů jest národní a náboženský.

Zvláště hnědá rasa — Indové — cítí ethickou převahu nad hyperkulturou dnešní Evropy.

Musíme si ještě všimnouti žluté rasy, jež též bojuje o osvobození ze jha evropského. Zde vidíme ještě jinou příčinu boje: tou jest ohromný přírůstek obyvatelstva. Žlutá rasa čítá dnes na 500 mil.; nejvíce má Čína se 400 mil. obyvateli. Politický, hospodářský a duchovní vývoj Číny a hlavně Japonska jsou věci známé, a jest zajímavo, studovali příčiny tohoto vývoje se stanoviska politiky ras. Čína má 78 př. roční přírůstek obyvatelstva 6 mil. Japonsko na 800.000. Tím však dosáhly tyto země kulminačního bodu své výživné schopnosti. Hustota obyvatelstva je 152 obyv. na km čtv. Významní učenci poznávají a konstatují faktum, že ani Čína ani Japonsko nemá izemí pro přírůstek budoucích generací. A tu jest dvojí možnost: invase zemí politicky bílých nebo invase zemí národně bílých. První možnost se v posledním století stala faktem. Ostrovy mezi Čínou a Australií jsou sice politicky pod bílou vládou, ale žlutá rasa má zde značnou převahu. Ještě do posledních let byla silná emigrace žlutých národů na Malajské ostrovy. Zákony proti emigraci jsou pouhou il. Při tom nesmíme zapomínati na dobrou kvalitu práce a způsob života Číňanů. A potom co znamená 100 mil. Číňanů v těchto zemích proti 8 mil. domorodců. Jiné jsou zase poměry v Japonsku. Místo pro export přebytku obyvatelstva nehledá Japonsko na Malajských ostrovech. Japonci totiž nemohou se tak přizpůsobiti jiným klimátům a proto emigrace Japonců směřovala z největší části do (latinské) Ameriky, do Spojených států. V Japonsku se již volalo po tom, aby protiemigrační zákony byly zrušeny. Ale světová válka zničila naděje Japonců. Pacifická Amerika stala se zemí militarismu. Emigrace však Japonska našla pak dobrou půdu v jižní Americe. Jižní a střední Amerika jsou země v každém ohledu velmi bohaté. A tu pozorujeme od roku 1914 zajímavý fakt, že totiž západní pobřeží latinské Ameriky jest skoro zaplaveno japonskými kupci a finančními podniky japonskými. Jasněji to vysvítá ze statistických dat z roku 1925. Počet domorodců na ostrovech Sandwich klesl na 21.145; bílá rasa tam čítá 63.350, Číňané 24.851, Japonci však již 128.068. Tak se stali Japonci, dříve sluhové, co do populace pány těchto ostrovů. Z toho též patrně, že moc a síla barevných plemen stále stoupá.

To jest ono pozadí velkého dramatu misijního díla Církve světové. Až dosud byla bílá rasa nositelem katolických misí. Nastává teď vážná otázka: Vzplane tento boj ras i na poli misijním? Bude misionář církve katolické, misionář bílé rasy v očích národů barevných též utiskovatelem a nepřítelem? Každý cítí dosah těchto otázek. Otázky tyto tanuly na mysli i sv. Otci, když vydal slavnou encykliku o misích „*Rerum Ecclesiae gestarum*“. Za jediný prostředek pokládá sv. Otec výchovu domorodého kleru a zřízení samostatné hierarchie. Sv. Otec pochopil vážnost doby. Zbožný a vzdělaný klerus jest dle něho jedinou pomocí. Nezdравý a často tak zhoubný europacismus v misijním díle byl často příčinou roz-

porů a nenávislí mezi bílými a barevnými národy. Každé plémě má svá existenční práva a své hodnoty a proto píše sv. Otec významná slova: „Quamobrem europaeos inter et indigenas missionales nihil esto discriminis nullusque disiunctionis terminus intercedito sed alteri cum alteris reverentia et caritate copulentur.“ A o nynějším domorodém kleru misijních území píše zvláště pochvalně velekněz: saepe antecedunt et praestant. Často přicházejí sv. Otci zprávy od misijních představených, v nichž se misionáři obávají, že za 20 neb 30 let nebude mít evropský misionář přístupu k barevným národům. Každý zde chápe úkol domorodého kleru. A co je nadějí misionářů? Jak znovu a znovu píší, doufají v pomoc světa katolického. Katolicita, skutečná katolicita smýšlení a jednání nám schází. Každý katolík a zvláště klerus musí mít smysl pro velké zájmy církve naší, která, jak píše sv. Otec, non est ad ali d nata nisi ut regno Christi ubique terrarum dilatando universos homines salutaris redemptionis participes efficiat. A zvláště misie církve vyžadují pravého katolického přesvědčení. Jde o velkou věc. Vede se boj o hegemonii světa. Je to boj světový. Protestantská akce je bojem světovým, hduhistické a nacionalistické hnutí, jest bojem světovým, mohamedánské hnutí jest hnutím světovým. A co hnutí katolické? Bude též bojem světovým? Nebo bude snad jen bojem národů a ne bojem církve katolické? Uvažujme dobře o vážných slovech sv. Otce: „Saepe enim reputantes ethnicos homines ad decies milies centena milia numerari non habemus requiem Spiritui Nostro et Nobis videmur Nosmetipsos voce illa percelli: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta voce tua.“ I my musíme exaltare vocem, podporovat, pracovat a zvláště jako kněží se modlit za ty tisíce a miliony „qui in tenebris et in umbra mortis sedent“. Naším heslem musí býti: homo catholicus in nobis, ale též extra nos. Ve všech těchto tak velkých bojích kultur, ras a národů stojí pevně per omnia saecula skála Petrova a i v tomto boji platí o ní slova Páně: „Portae inferi non praevalent adversus eam.“

Kněz kráčí v čele obětovaných. Obět je smrt.

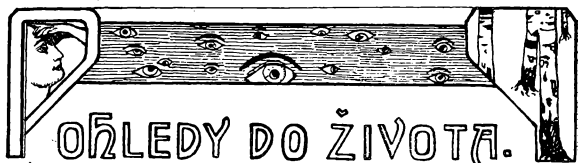
Mezi obětovaným a neobětovaným, mezi knězem a světem je rozdíl jako mezi smrtí a životem. — —

Svět chce, abychom mu byli podobni v nízkosti a hanbě. — —

Být přítelem těm, jimž nikdo přítelem není — tof úkol kněze Kristova. Býti hlubokým spirituálním člověkem!

(Dom. Pecka: Matka Bůži v Irni.)

VLASY.

Když se rozpoutal r. 146 př. K. veliký boj o Karthago, když sevřel Scipio město vojskem, tu prý ženy karthaginiské obětovaly své vlasy na tetivy luků, aby zachránily ohroženou domovinu. Hrdinné ženy! Ještě po staletích se chválí jejich činy.

Vlasy — maličkosti, zdánlivě zbytečnosti. Tolik se jich stříhá denně, padají k zemi a šlape se po nich. Bez myšlenky . . .

Smutek. Chodí občas po chodbách seminárních. Z koutů se chmuří, plíží se za námi, potkává nás — bez řeči nás mine; jenom to oko jeho mrazí . . . Usadí se mnohému na čele a vyryje mu podivnou vrásku; nabývá nad ním moci a táhne ho s sebou do koula, ze společnosti bratří, samého vodí po zahradě, zpívá mu písničky zkreslených včerejšků a nemožných zítřků . . . Do všech údů se ten Smutek vpije, hlavu láme, prsa dusí, na nohy se věší olovem. Temno v oku, temno v nitru. Smrtné ticho . . . Vše kolem padá a tísni. A Smutek nepropustí dobrovolné oběti. Do kaple se vplíží v duši a usmrčuje děsným mlčením. —

Vy kolemjdoucí, kterým kvete v srdci radost, nevidíte? Nic vás nenutká, abyste přistoupili, ruku stiskli, řekli jedinké slovo? Abyste pořešili? Abyste poučili? Abyste rozptýlili? Abyste vytrhli svého bratra dračku? — Kolikrát promluvíte denně, kolikrát zbytečně máte slov dosti, úsměvů, rozmaru, posudků. Proč ty maličkosti jsou vám tak těž-

ké? Nemůžete věnovat svému bratru — ani ty vlasy? . . .

Bouřliváci. Chodí po ulicích měst, nosí knihy pod pažďí, prohlížejí vše bystrým okem a bývají zamýšlení. Profesori je pozorují a říkají, že je jich škoda, že mají ideály. Katoličtí studenti. Chudí, pilní a odvážní. Hoří a bouří pro dobro. Hledají mnohdy opory proti zlobě tam, kde by ji najít měli — a nenaleznou. A je to přece náš zítřek. — Stačí se o ně zajímat až v oktávě a to jen jedinou otázkou, půjdou-li do semináře? Stačí výmluva: Ten chodí do tanečních hodin; ten nebude knězem? — Od primy, od kvinty! Když se budí život v mladém nitru, když cítí student, že je člověkem. Tenkrát podá ruku prvnímu, kdo mu skytne hledané teplo; trochu lásky, trochu zájmu! Vychovávat, vést k samostatnému úsudku, k rozumné, dobrovolné volbě a — naplní se vhodně semináře — a bude dost vzdělaných katolických laiků —

Ti budou čísti tyto řádky, kdož ještě kráčí k cíli svých bohovědných studií. K těm se obracím: Bratří, budete venku; najdete čas na mnohé věci — nezapomeňte na studenty, na ty maličké. Slovíčko, zásadu, pohled do života, zájem o jejich zájmy, úsměv, příležitost k práci, ku pomoci — a spoň ty vlasy!

Tajemný obraz. Na stěnách našeho semináře visí mnoho velikých, divně malovaných obrazů.

Čtyři léta kolem nich chodím a neměl jsem posud (s lítostí to doznávám, s přáním, abych byl jediný) tolik taktu vůči těm osobám namalovaným, abych se zeptal, koho představují . . . A možná, že ne jeden umělecký poklad se skrývá v některém z obrazů, možná, že by ten obraz — projev hluboké meditace — vyvolal opět meditaci; snad by zažehl trochu světla v nás, když se miháme kolem se slovy: „Není času.“

Je mnoho obrazů, kol nichž chodíme bez myšlenky. (Mluvíím výlučně o lidech mého druhu.) Bojím se, že je takovým skvostem i obraz nakreslený mistrně u sv. Jana v kap. 17. Dalo by se napsat pod ten obraz: „Tajemství hlubin.“ Kdo by se zadíval na kresbu, utonul by . . . Dostal by se do hlubin a slyšel by jistě úžasná tajemství Boží. Vizte, čtete: (Ježíš) pozdvihl oči k nebi řekl: „Otče, přišla hodina; oslav Syna svého . . .“ Čtete až do konce, pak znovu a znovu; zítra zase a zase . . . Za koho se modlí velekněz v poslední — možno říci — své hodině? Pětkrát volá k nebi: aby všichni jedno byli, v jednotě dokonale, by svět poznal — slyšte a rozumějte všichni — že Otec poslal Syna a že miloval nás, jako miloval Syna. Hle! Ta je jednotá, ta vzájemná láska má být světu velikým důkazem Božství Kristova a našeho oprávnění. Slabé jsou důkazy z rozumu; dnešnímu světu — je třeba důkazu srdce a víry. Je třeba jednoty srdce a jednoty víry. A nyní se zamyslete nad západem a východem . . . Unionismus, myšlenka veliká, svatá, kořenící v té úžasné modlitbě velekněžské. Je v intencích Syna Božího: obětovat se cele snaze sbratření, sjednocení.

Otázka: Co konáme pro tuto myšlenku? Aspoň ten Otčenáš denně, aspoň svědomité plnění povinností za ni obětuj-

me. Ba ještě více: i ty nejmenší maličkosti: jemnost v chování, pozdravování pracujících v poli, omlouváním posuzovaných, přesnosti v drobných povinnostech — — prostě ty maličkosti: aspoň ty vlasy . . .

* * *

Ze je to těžké? A nemožné? A bezúčelné: Začkoliv budeme prositi boha, dá nám — — A že vytrvale prosit nedovedeme? Že nedovedeme obětovati velikým myšlenkám ani ty vlasy? Pohan-ské ženy to dovedly, protože v nich hořelo oheň! A. S.

SV. ALOIS A MISIE.

V Římě byla dne 30. května t. r. blahořečena ctihodná Bartholomea Capitanio. Zemřela ve věku 26 let. Její blahořečení má ten význam, že veliká tato ctitelka sv. Aloise byla blahořečena právě v roce, kdy v církvi slaví se 200. výročí svatořečení jejího nebeského vzoru a ochránce. Sám svatý Otec poukázal na toto působení boží Prozřetelnosti. Blahoslavená B. Capitanio jest zakladatelkou veliké řeholní společnosti žen, která je velmi rozšířena v Itálii. Členové této společnosti působí v misiích v Indii. Vzorem této apoštolské práce byl jí sv. Alois. V něm nacházela tato žena sílu pro působení v pravdě apoštolské a čistou srdce. Její život a zvláště její blahořečení jest praktickým komentářem slov sv. Otce Pia XI., která napsal v apoštolském listě ze dne 13. června 1926. V tomto listě ustanovil sv. Otec sv. Aloise patronem katolické mládeže a vybízí mládež katolickou ke studiu katolických misíí. Mládež a zvláště mládež studující má býti vedena k tomu, aby chápala světový apoštolát církve svaté a má si všimati velkých problémů misijního díla, jejichž rozřešení závisí mnoho na evropské inteligenci. Toto přání sv. Otce jest opět důkazem toho, jak jsou aktuální dnešní misie. Jak vážná

jest na příklad existence katolické university v Tokiu. Byla založena r. 1913 jako „Iochi-Daigaku“ (vysoká škola moudrosti). Počátek její byl radostný. Když však vypukla světová válka, nemohla již tak zdárně pokračovati, poněvadž přestaly všechny styky s Evropou. Brzo však nastal v Japonsku nečekaný rozmach soukromých universit. Výnosem ministerstva kultu stanoveno, že každá soukromá universita musí zaplatiti 300 tisíc dolarů, aby mohla uděleti akademické hodnosti. Je patrnó, že katolická universita pro nedostatek finančních prostředků tuto sumu nemohla zaplatit, zatím co 17 universit budhistických a protestantských sumu tuto zaplatily. Zemětřesením v r. 1923 universita též značně utrpěla. Konají se sice opět v nově zbudované universitě přednášky, ale stáť naléhá, aby poplatek byl zaplacen. Osud této university, této veliké bašty japonského katolicismu závisí od nás, od obětavosti katolického světa. Jak závažná jsou tu slova, která pronesl sv. Otec ke generálu jesuitů: Jde o čest Církve před pohanským světem japonským. — Jest to jen malá ukázka, jak naléhavé jsou misijní otázky. Dnešní misie jsou jako růžové poupě, které potřebuje teplého slunce a zahradníka. Jak veliký je na př. význam charity pro misie, jak veliký je vliv evropské inteligence na inteligenci pohanskou a jak veliký má při tom úkol inteligence katolická, to dovede pochopiti jen ten, kdo tyto problémy zná. Jest proto skutečně nutno, aby katolická naše mládež a inteligence byla poučena o těchto otázkách. Jen tak bude církev naše církví skutečně apoštolskou — Ecclesia apostolica. x.

STRACH KOMUNISMU Z KŘEŠŤ. SOCIALISMU.

Některí komunističtí spisovatelé pozastavují se nad neúspěchy pro-

pagandy komunismu v zemích, které jsou katolicky uvědomělé. Doznávají, že církev katolická je velikou překážkou v rozvoji jejich snah, mnohem větší než církev ortodoxní. Klerus katolický je mnohem činnější oproti kleru ortodoxnímu, jenž ostatně nestojí po většině na výši doby a nemá proto ani vlivu na život lidské společnosti. Štěpanow, překladatel Marxe do ruštiny, ve svém spisku „Úkoly a metody proti náboženské propagandy“ praví o katolickém kleru: „Všeobecně vzato, celý katolický klerus je připraven vstoupit na cestu křesťanského socialismu, to jest pokusit se utopit komunismus v záplavě svěcené vody.“ Dále píše, že katoličtí duchovní vykonali více nežli se mluvilo. Dovedli opanovati v Belgii, v Itálii, v bývalém Rakousku, v jižním Německu selské hnutí, tím, že mu dali náboženský znak. Ba oni dovedli ještě více; užili i organizační dělnického proletariátu, aby upevnili své postavení. Ke konci praví: „Katolicismus nikdy nepopřel ve své praktické činnosti nynějších hospodářských potřeb selské třídy a proletariátu; ale velmi chytře je dovedl uvésti do mezí přijatelných i pro měšťanskou třídu; a tak udržuje si panství ve třídě měšťanské a zároveň ukazuje, že bude chránit spravedlivé zájmy vykořisťovaných tříd. Socialismus je účelivým žákem pastýřů katolických duší.“ Z těch slov snadno se dá vyčíst strach z vlivu katolické církve na lidskou společnost. A to též dokazuje i pronásledování katolické církve, stejně jako ostatních, které si vyžádalo mnoho obětí. Jest to vlastně hold církvi od zarytých nepřátel, jimž uznávají, že Církev je obrovským činitelem v životě národů. Iš.

NOVÉ KNIHY.

P. BERNARDIN SKACEL., O. PRAED.:

POLITIKA PODLE ZÁSAD KATOLICKÝCH.

Vzdělávací knihovna katolická. Vyd. Cyrilometodějská knihliskárna a nakladatelství V. Kotrba. Praha 1926. Str. 180. Cena 11.50 Kč.

Autor podává nárys katolického řešení o řadě velmi naléhavých problémů společnosti, opíraje se zvláště o jasná slova encyklik Lva XIII.

Je možný jen dvojnásobný názor na stát: racionalistický názor autonomie státní, odpovídající autonomii individuální, precizovaný již Aristotelem a obnovený novověkým liberalismem, — a katolický názor autority, který žádá podřízení řádu právního absolutnímu řádu mravnímu, a který je jedině schopný dosáhnouti plného časného blaha občanů, cíle to státu a politiky.

Stát se nám představuje jako produkt vůle Boží skrze přirozenost lidskou; autoritativní moc státní pochází tudíž od Boha, byť občané prováděli designaci nositelů této moci. Stát nemá původ ve „smlouvě společenské“ a moc jeho není v součtu odevzdáných zlomků vůle individuální. Pak ovšem stát není všemohoucí, ale příslušníkům jeho zůstává nezczizitelný ovšem stát není všemohoucí, ale příslušníkům jeho zůstává nezczizitelný komplex práv přirozených, jež měli již před státem. Tak na př. právo určovali výchovu dětí náleží rodičům; a pro katolíky in concreto jsou metou volné katolické školy státem subvencované.

Hranicí moci státní jest též pozitivní zákon Božský. Tak zákonodárství o manželství na svátost povýšeném jest plně právem církve. Existence zájmových oblastí společných státu i církvi odůvodňuje její zásadní odpor proti rozluce; je-li i přípustěna jako nutné zlo, musí katolický politik zvláště tu postupovati v soulasu s episkopátem, jež ostatně dlužno u něho vždycky očekávati. — a.

LAD. KUNCÍŘ:

LISTY SV. TEREZIE JEŽÍŠKOVY.

Přel. P. S. Braito O. P. Praha, Lad. Kuncíř 1925. Str. 72. Cena 10 Kč.

Listy sv. Terezie Ježíškovy jsou skutečně krásnou duchovní četbou. Vždyť právě charakter a infimita duše projevují se nejvíce v dopisech, zvláště když autora ani nenapadla myšlenka, že by někdy mohly spatřiti světlo světa. V dopisech Terezie Ježíškovy něžná infimita přátelského poměru s božským Snoubencem i při styku se světem a charakter svěťice, vždy jasně prozařují. Tyto dopisy nejsou vlastně nic jiného, než hluboké náboženské myšlenky, plné útěchy pro ty, jimž sv. Terezie píše. Snad právě pro svou proslulu a neumělkovanost jsou tak milé ljeiko ono vlastní srovnání s honičím psíčkem, neb piskovým zrnkem, které jest tak malé, že kdyby chtělo otevřítí své srdce ještě někomu jinému, nemělo by tam místa pro svého Miláčka Pána Ježíše). Četba listů sv. Terezie přinese jistě stejný užitek čtenářům, jako těm, jimž původně byly adresovány. Rel.

DR. BEDŘICH VAŠEK:

Z PROBLÉMŮ DNEŠNÍ SPOLEČNOSTI.

Studie sociálně-psychologické a sociálně-etické. Vyšlo v Olomouci nákladem Matice cyrilometodějské 1926. Stran 288, cena 25 Kč.

Toužili-li jsme poznati těžbu vzkvétající sociologie, kterou nic jiného nevyvolalo, než vzrůstající problémy dob, pak stalo se to knihou Vaškovou. Neváháme říci, že jeho dílo je malou encyklopedií sociologických

krás, vytěžených součinností sociálních zájmů — a co více — kniha Vaškova je jejich etickým hodnotitelem. V tom spočívá její význam. Jest rozdělena na dva díly, z nichž první odpovídá podtitulu knihy: studie sociálně-psychologické, druhý sociálně-etické.

První díl hodnotí konstruktivní a hybné síly společenského vývoje. Velmi zajímavou je stať „Společnost a evolucionismus“. Comte před 100 lety vyslovil větu, že sociologie je pokračováním biologie. Moderní sociologové ji přijali a hlásají, že původ člověka je třeba hledati ve zvířecích skupinách. Dr. Vašek na základě výroků světových kapacit přesvědčivě dokázal, že zásady platné v biologii nesmějí se přenášeti na společnost. — Dr. Vašek je i v psychologii předně etik. Poznali jsme to nejvíce v kapitole o problému autority. Nejkrásnější částí knihy je úvaha o sociální hodnotě křesťanské. Část tato je apologií sociálního působení křesťanství. — V druhém díle mluví autor o společenských silách (národnosti, internacionalismu, třídním boji, revoluci, mezinárodních zápasech), které, bylo-li jich zneužito, znamenají síly rušivé, a končí úvahou o významu katolické církve pro soužití národů. — Kniha je bohatá na citáty z nejnovější sociologické literatury, zvláště anglické a francouzské. Je věnována duchovenstvu, může však sloužiti všem. V—a.

HARDY SCHILGEN S. J.:

TY A ONA.

Přeložil dr. Karel Vrátný. Vydal Jos. Birnbaum v Brtnici. 1926. Str. 148. Cena 13 Kč.

Přečtete si tuto milou knížku a srdce vaše bude naplněno radostnou vděčností k spisovateli i jeho překladateli. Z hloubí srdce jim budete děkovaťi, že dávají dnešnímu mladíku poučení o věcech tak důležitých, jako jsou otázky styku a chování jinocha k dívce. Pro dnešní dobu, kdy názory a pojmy právě o těchto věcech — tak důležitých pro život jednotlivce, národa ba lidstva vůbec — jsou tak nejasné, často i zvrácené a svědomí ohlušené, je Sch. kniha pravým dobrodiním. Přečtena dobře, kolik dobra může způsobiti! Kolik nevinných duší ještě zachráni a pokleslé pozvednou! opět k pravému sebevědomí a snahám a tužbám jejich dáti pravý směr! — Proto dávejte a vnucujte ji přímo každému, komu může prospěti. —af—

JOS. POSÍŠIL:

ŽIVOT.

Básně. Vydala Čsl. akc. tiskárna. Praha 1926. Str. 156.

Jest to pestrá mosaika dojmů, obrázků a momentek seřazených tak, jak je našel básník na své cestě životem. Všude projevuje se kněžská jeho duše, již především jde o duchovní blaho svěřeného mu stáde. Hrozí se otravného ducha, jenž hrozí lid náš zamořiti. Na mnohých stránkách pronikají výkřiky kněze, jež vyvolala těžká dnešní pastorace. Pozornosti jeho neujdou ani sociální proudy, jež zachvacují mysl dnešního lidstva, jejichž vliv bývá často tak zhoubný. — Ve všem viděti bystrého pozorovatele, jenž v přírodě všímá si i maličkosť. Mnohdy proniká na venek i nejvnitřnější tón jeho duše, jeho vlastních bojů. — Mnohý kněz nalezne v knize pěkně upravené, na pěkném papíře, v mnohém i obraz vlastního svého života. —af—

ANNIE VIVANTI:
VAE VICTIS!

Román. Přeložil prof. Antonín Krejčí. Vydal V. Kotrba. Praha 1925. Str. 295.

Italská spisovatelka obratným perem kreslí před námi hrůzoplýný obraz ze světové války, jehož jevištěm byla Belgie.

Choť narukovanějšího belgického lékaře se svou švagrovou, jemnou, mladou a šlechetnou Chérii podléhají násilí zpitých německých důstojníků. Uprchnuvše, uchylí se posléze do Anglie, kde prožívají hrozné vnitřní boje, pocívuje na sobě ovoce oně strašné chvíle. Zatím co šlechetná Chérie klidně očekává narození dítěte, její švagrová Louisa zbavuje se nenáviděného plodu.

Spisovatelka zdůrazňuje stále a stále posvátné cty Chériiny, jež bezděky vynucují si pochopení Louisy pro lásku k dítěti nepřitelem zplozenému. Zdůrazňuje posvátnost mateřství, stává se autorka apoštolem hlásajícím obrodu mateřských citů.

Jemným způsobem, jen ženě vlastním, líčí různé scény, jež mnohého by svedly k drastičnosti. Dílo má cenu mravní. Osmé vydání tohoto románu jistě svědčí o jeho veliké oblibě. —bš—

JAR. ŘEHULKA:
STRÉCI.

Vydala Družina liter. a umělecká v Olomouci. 1926. Str. 123. Cena 10 Kč.

Milovníci zdravého humoru a vtipu budou potěšeni touto knižičkou úhledně vypravenou a ozdobenou pěkným obrázkem Köhlerovým. Rázo postavy hanáckých „stréců“ vystupují před námi v plné své jarosti, humoru, mnohdy i hranařosti, jež snad příliš jemnému čtenáři nebude právě po chuti. — Přejeme jak této tak i ostatním knihám „Družiny literární“ hojného rozšíření aby milá naše „Archa“ mohla opět vycházeti tak často jako dříve. —af—

DR. P. HILARIN FELDER O. M. CAP.:

IDEÁLY SV. FRANTIŠKA Z ASSISI.

Autoris. překlad pořízený členy řádu kapuc. a 3. řádu sv. Fr. v Olomouci. Tiskem Lid. tiskárny v Olomouci, nákl. „Seraf. Květu“. 1926. Str. 344. Cena 35 Kč.

13. stol. v mnohém se podobá době před Kr. a době naší. Touha po ch, slávě, bohatství, požitku... Kristus mizí z mysli i srdce lidí, v zapomnutí upadlo evangelium; vzrůstá lhostejnost náb., mizí láska k církvi. Lidstvo spěje k propasti. Ale tu zavzněl varovný hlas toho, o němž pojednává uvedená kniha, hlas žebráčka Františka. Tento stal se vas electionis. Bůh jím a jeho řádem chtěl obnoviti zkaženou společnost lidskou. František poznav vůli Boží, spolupůsobí a stává se solí země. Podává — jak líčí kniha Feldrova — společnosti lidské léky: proti bohatství — úplnou, dobrovol. chudobu, proti pýše — pokoru, proti požitkářství — sebezápor, proti rozpustilosti — mírnost, fichost, prostotu, proti lakotě — dobročinnost atd. Zapomínané evangelium Kristovo plní nejen co do příkázání, ale i rad a zase ji probudí v živoť, Budí lásku k Eucharistickému Spasiteli, k církvi, bližnímu. Je charitativně činný; pomáhá hmotně i mravně, léky účinnými v době tehdejší. Krásné příklady jednotlivých

činností činí knihu tím zajímavější. — Rozdělení knihy je praktické. Dělí se na 19 kapitol, které pojednávají poměr sv. Františka k evangeliu, Kristu P., Eucharistii, církvi sv., chudobě, přírodě, jednájí o františkánské pokoře, živošprávě, poslušnosti, radosti, bratrskosti, charitě, apoštolátu, vědě, zbožnosti a františkánském díle míru.

Z uvedeného patrně, že se nám dostalo překladem tímto pěkného dárku jubilejního. Jest si jen přátí, aby ho bylo co nejvíce použito.

—sb—

FR. X. MESKO:

NÁŠ ŽIVOT.

Ze slovinštiny přel. Ant. Horák. Pův. kresbami a obálkou opatřil slovinský grafik Rajko Šubic. Vydal J. Birnbaum v Brtnici. Tiskla „Humana“ v Letovicích. 1926. Str. 164. Cena 15 Kč.

Knihla plna velikých bolů, utrpení a strastí. Knihla bolů, kterak je s sebou přináší náš život, kterak působí na duši tak jemnou a citlivou, jako je duše spisovatelova. Duše zanícená velikou láskou k vlasti trpí velice, když vidí zdeptaný svůj národ. Hluboko zraňuje duši jeho zběsilé vraždění válečné. Krev prolitá ve válce vypaluje jeho duši. Trpí touhou, s níž očekává vysvobození z vězení, kamž jej přivedla jeho láska k vlasti. V bolu tom hledá útěchu na matčině hrobě. Smutkem dýchají i chvilky prožité v fuchém snění za nočního soumraku, dýchají jím i teskné vzpomínky na rodný kraj. Na konec proniká výkřik srdce tak pevně věřícího a ideálně doufajícího a tak hrozně zklamaného. — Knihla zanechá duši vaši rozechvělou bolestí a plnou soucitu ke všem, kteří trpí a strádají. —af—

J. Š. BAAR:

HANČE A PRO KRAVIČKU.

Dvě povídky z Chodska. V Praze 1926. Českomoravské podniky tiskářské a vydavatelské v Praze. Cena 20 Kč. Stran 282.

Teprve v tomto vydání vychází Hanče úplně a jest věnována spisovatelem „památku všech, jichž kolébka stávala na Chodsku, ale jichž kosti práchnivějí v cizí zemi.“ Byla napsána r. 1915, ale hned v rukopise byla censurou zkonfiskována. Vyšla až r. 1917 a to ve vydání neúplném. Jest smutnou, ale nevýslovně jímavou a krásnou pomněnkou na strasti světové války, v nichž skýtala čtenáři útěchu, ba i nyní rozechvěie duši do nehlubších záhybů nešťastným osudem syna postřekovského vrchtáře Ondřeje Švejdy a naplní rozhořčením nad libovůlí a choutkami vrchnosti. Postava Hanče po jejím polepšení zjasní a Hanče stává se ve svém hoří dojmavou trpítelkou. Děj vzat z napoleonských válek. — Vhodně vychází zároveň s Hančí chodský obraz Pro kravičku, neboť jsou si podobny. Čtenář má opravdovou soustrast s Hadamem a Barkou Konopovými, jimž pojde kravička, pro níž se tolik nadřeli v Bavorsku. Obě povídky přijdou čtenářům jistě vhod. —áb.

ALOIS DOSTÁL:

DCERY STRAŽNÍKOVY.

Román. Nákl. Českoslov. akciové tiskárny v Praze. Stran 239. Cena 12 Kč.

Známý autor lidových románů a povídek ve svém nejnovějším románě provádí čtenáře rušným životem tří dcer železničního hlídače ve

strážním domku č. 220 blízko Prahy. Osud nešťastné Irmy každého dojme, jako stejně dovede napnouti poměr nejmladší dcery Bětušky s dr. Gustavem Lejchým, jehož ještě jako medika, si Irma opravdu zamilovala. Pěkně je vylíčena i rozumná a praktická povaha prostřední dcery Jarmily; její rozumnost a rozvaha získá sympatie každého. Kniha je psána pěkným slohem, čistým, spisovným jazykem. Alois Dostál jistě tímto svým románem obohatil naši lidovou literaturu.

J. H.

DOBROTA.

Podle F. W. Fabra upravily a vydaly sestry Neposkv. Poč. P. Marie v Přerově, Šifava 7. Tiskem arcibisk. knih- a kamenotiskárny v Olomouci 1926. Str. 67, cena 3 Kč.

Malá, ale úpravná knížečka tato podává nám zajímavé myšlenky o dobrotě. Předně pojednává o dobrotě vůbec: stanoví její pojem, rozdělení a účinky. „S anděly a s milostí působí však na duše i dobrořivé lidské bytosti, které se snaží tu vylouditi úsměv na zasmušilé tváři, tam zmírniti zlost a hněv, jinde utišiti sténání nemocného, dodati naděje umírajícímu, těšiti zatrpklá srdce a dovedně odvracejí člověka od hříchu.“ . . . Popud k obrácení bývá dán zpravidla některým dobrým skutkem, jenž dojíká srdce tím, že bývá nezasloužený, třeba ne vždy nečekaný. Dobrota obrátí více hříšníkú nežli horlivost, výmluvnost, učenost. Náš život je „poslání, abychom šli všude, kam je možno se dostat, abychom nešťastný svět zase získali pro Boha a pro jeho blaženost, je oddaností k Bohu, je krásným apoštolátem dobroty“. A jak máme apoštolovati myšlenkami svými, slovy i skutky, o tom jednájí části další. Jak patrnó, je knížečka zajímavá a doporučeníhodná, neboť dobrota je v duchov. životě trávnickem, na němž se ovečky Kristovy pokojně pasou pod dozorem svého Pastýře.“

--sb--

CIZOJAZYČNÁ LITERATURA.

DER HEILIGE PAULUS.

Von Emile Baumann. Přel. Marie Amelie Freiin von Godin. Str. 464. Váz. v celopl. 7 M. Kösel & Pustet, Mnichov.

„Hlas sv. Pavla jest jedním z nejmocnějších, kterým kdy země naslouchala“, tak píše slavný básník francouzský v úvodě své knihy, která ve Francii vzbudila opravdový obdiv a stála se největší literární sensací posledních měsíců. Mocný hlas apoštola dotkl se také jemné duše básníkovy. Ochofně a pozorně mu naslouchá, a tak stává se mu zdrojem hlubšího poznání a větší lásky k oné nesmírné Lásce nebeské, jejíž paprsky ranily kdysi též srdce Šavlovo. Slova Baumannova jsou sice jen ozvěnou hlubokých slov Písma svatého a svatých Otců, ale jsou ozvěnou, která se odráží od jemných stěn vnímavé duše básníkovy.

Apoštol pohanů jeví se nám v díle Baumannově pln života a lásky, silný a nadšený, jakým také vsuktku byl — pravý hrdina boží. Zamiloval si tohoto reka a obra slova a ducha, provází jej v duchu na všech jeho nebezpečných cestách, prožívá s ním jeho útrapy a raduje se nad jeho úspěchem. To, co sám prožil na duchovní pouli ve šlépějích sv. Pavla, to podává a nabízí také nám; aby získal tomuto králi misionářů a nejhroššímu šířiteli království božího hojně čitateľů a nadšených obdivovatelů. Ano, takovým žarem lásky musilo hořeti srdce velikého apoštola pro Me-

siáše a jeho svaté učení, aby bylo vykonáno dílo, jež nás ještě dnes naplňuje úžasem a obdivem!

Baumann chtěl psáti pro širší veřejnost. A to se mu také mistrně podařilo. Přejeme knize hojného rozšíření, aby to teplo, které spisovatel do každé stránky vložil, zahřálo i ta srdce, která dosud byla chladná a nevšímavá, šlo-li o osud a rozvoj království božího na zemi. J. M.

DER REMBRANDTDEUTSCHE.

Von seinem Freunde Benedikt Momme Nissen. Stran 358. V plátně váz. 7.50 M. Herder, Freiburg.

Dominikán P. Benedikt Momme Nissen podává nám v tomto díle životopis svého přítele Julia Langbehna, muže to opravdu zvláštního, jehož životní boj a osud musí každého zajímati, jenž touží po očistě veřejného života a po vládě pravdy, dobra a krásy.

Když v lednu roku 1890 vyšla v Lipsku kniha „Rembrandt als Erzieher“, znamenalo to pro Německo velkou sensaci, která tím více dráždila zvědavost, že spisovatel tvrdošijně tajil své jméno. Dostalo se mu proto názvu „der Rembrandtdeutsche“, Tajemný spisovatel snažil se nalézt ducha německého člověka. Skryt a neznám světu pozoruje poměry v Německu a to tak pozorně, že mu nic neujde; ať je to věda nebo umění, vše podrobuje své kritice. Stále hledá a uvažuje, až konečně přijde k úsudku, že jedině Rembrandt zasluhuje býti učitelem německého národa, neboť jedině on má všechny vlastnosti germánského ducha. — Tyto úvahy tvoří obsah jmenované knihy. Ale spisovatel není ještě spokojen, neboť jasně vidí a poznává, že jedině umění nemůže pevně a jistě řídit kroky jeho národa. A proto hledá dále. Seznamuje se s biskupem Kepplerem, který jej upozorňuje na krásu a kulturní hodnoty katolicismu. Langbehn však pozorně zkoumá, nedá se ihned přesvědčiti. A tu začíná působiti milost Boží; v jeho duši se pomalu rozjasňuje a radost naplňuje jeho až dosud neklidné srdce: nalezl konečně podstatu svého národa, kterou jest věčně mladý katolicismus. Stává se konverlitou a končí svou pozemskou pouť mezi zbožnými bavorskými sedláky.

Tento zajímavý život i nám může býti výbornou školou charakteru, který stojí ve službách pravdy a činí to, co Prozřetelnost na něm žádá Slovo Langbehnovo: „Pro pravdu musíme si dáti i srdce z těla vytrhnouti“, má i nás ustavičně na naší pozemské pouťi doprovázeti, až dospějeme jednou vítězně svého vyloženého cíle — Pravdy samé — Krista, Krále a Pána všech věků. J. M.

FRANZ WUTZ:

DIE PSALMEN DES BREVIERS.

Vydal Kösel & Pustel v Mnichově 1926. Str. LXXX a 572. Cena váz. v plátně 12 M.

Dnešní latinský text žalmů v breviři má jistě mnohé nejasnosti. Proto zabývalo se již také mnoho učenců tímto problémem, ale přehlednost zřídili těžkopádným kritickým aparátem. Fr. Wutz, profesor starozákonní exegeze na universitě v Eichstättu, předkládá nám ve formě breviře latinský text žalmový paralelně se správným překladem německým. Chyběná místa jsou vyznačena proloženým fiskem. Poznámky jsou omezeny na minimum, takže nebrání přehlednosti. Knihu tuto přivítá jistě jak vědec

který tu ocení práci sv. Jeronýma o text žaltáře, tak i kněz v duchovní správě, jemuž je tímto dána pomůcka ke správnému pochopení těžko srozumitelných míst. Textu žalmovénu předesílá autor důkladnou předmluvu, ze které poznáváme, že text Velus-latina byl kriticky lepší než dnešní náš text revidovaný sv. Jeronýmem. Žalmy jsou v téže posloupnosti jako v breviři i s příslušnými antifonami, takže lze knihy této užítí přímo při recitování breviře. Úprava knihy je krásná, jako všech liturg. knih vydaných fir. Kösel & Pustet. Po knize této měl by sáhnouti náš klerus a našel by v ní dobrou pomůcku k porozumění breviře.

JOSEPH BRAUN S. J.:

HANDLEXIKON DER KATHOLISCHEN DOGMATIK.

Vydáno za spolupracovníctví profesorů theologie ve Valkenburku. Herder, Freiburg 1926, str. X a 356. Cena 8.50 M, váz. 10.50 M.

Jasně pojmy jsou nutny zvláště na poli dogmatiky, která zasahuje hluboce do života a jeho zásad. Kniha tato a její autoři nám ve věci té mnoho prospěli. Je to abecední souhrn všech pojmů a definic dogmatických. Účel knihy velmi vhodně vyjádřil P. Braun v předmluvě: „Jasně a věcně . . . vysvětliti jednotlivá dogmata a nauky církve katolické . . . dle obsahu a dle smyslu . . .“ Každý, katolík i nekatolík, může se z ní rychle poučiti o dogmatických poimech a naukách. Při jednotlivých heslech podává autor též stav kontroverzí theologických. Jistě velmi vhodné a užitečné jsou dva seznamy: seznam latinských terminů dogmatických a seznam děl dogmatických. Zvláště poslední seznam je velmi cenný. Ačkoliv nauka jednotlivých dogmat je někdy podána velmi stručně, nicméně práce je velmi zdařilá. Přispěje jistě k tomu, aby v dnešním světě nepanoval již onen babylon pojmů a ignorance ve věcech náboženských. x.

GEORG GOYAU:

FRIEDRICH OZANAM.

Přel. do něm. Josef Sellmair. Vydal Kösel & Pustet v Mnichově. 1926. Str. 175. Cena: brož. 2 M, celoplatno 3.50 M.

Bedřich Ozanam patří nepopíratelně k vůdčím duchům 19. stol. ve Francii. Žil v době, kdy socialismus počínal rozžíratí lidové vrstvy, a kdy vrstvy vzdělanců odkloňovaly se od víry Kristovy. Ozanam poznal sociální problémy své doby, poznal stále rostoucí nebezpečí pauperismu a dobře viděl duchovní a morální ochuzení širokých vrstev lidových. Uvědomil si však též jasně, že zlo toto nedá se odstraniti socialistickými ideami, nýbrž jedině charitou — účinnou křesť. láskou k bližnímu. A proto spolu s několika nadšenými akademiky zakládá v Lyoně konferenci sv. Vincence z Pauly. Jako zrnko, které padlo na úrodnou půdu, vzrostlo i toto hnutí a přineslo stonásobný užitek. Po celé Francii i mimo ni rozšířily se konference sv. Vincence, a co požehnání pro chudinu vytrysklo z tohoto díla Ozanamova, ví jen Všemohoucí. Později jako profesor na Sorboně ukazoval vždy svým živoťem i svými spisy, že lze spojití velikou učenost s dětskou, upřímnou vírou. Jeho živoť a působení splývá v ladnou harmonii, takže se nám jeví jako zářící vzor pro sociální a charitativní působení. I ze ho právem nazvati moderním světcem, a vskutku začalo se již s přípravami k jeho blahořečení. — Georges Goyau, člen Academie française, napsal tento živoťopis s velikým nadšením a láskou a poslal tak krásný pomník Ozanamovi a jeho dílu. Kéz bychom knihu tu spatřily záhy v českém rouše.

MUSEUM

ROČNÍK 58.

1926—27.

ČÍSLO 3.

LADISLAV ZDRAŽIL, BRNO: ATHEISMUS A PŘIROZENÉ POZNÁNÍ BOHA.

Bůh v moderní filosofii.

Atheismus nemůže podati pozitivního důkazu, že Boha není, důkazu takového, jenž by mohl býti základem atheistického přesvědčení, neboť, je-li pravdou to, že Kant zničil theoreticky všechny důkazy existence Boží, je tím zároveň z těchže důvodů samozřejmé, že neexistuje také důkazů proti jsoucnosti Boží. Musí tudíž každý nezaujatý myslitel, řešící filosoficky problém přirozeného poznání Boha, aspoň z toho stanoviska vyjít, že existenci Boha osobního ani vědecky dokázati, ani popřítí nelze, ale nikoliv učinit si východiskem předpoklad, že Boha není. Postavíme-li se však i na ono zmíněné stanovisko (t. j. nemožnosti důkazu a popření existence Boží), stává se celý problém víry a bezvěří, theoreticky vzato, problémem čistě noetickým. A tu jest pouze možné dvojí řešení. Buď připustím rozumu lidskému onu přirozenou schopnost proniknouti za hranice jevů a rozeznávám dvojí poznání, t. j. poznání smyslové a rozumové (smyslové jakožto podklad a technické východisko poznání specificky lidského, t. j. rozumového, ale entitativně od poznání rozumového odlišné) anebo stlačím schopnost rozumového poznání na jevy a učinil jsem každou metafysiku a tím ovšem stanovení Prvé Příčiny nemožným. Tím ovšem také zákon kausalit (jakožto princip všeho myšlení) a konečně i rozum svůj vzal jsem v pochybnost. To jsou důsledky scepticismu a agnosticizmu. „Ejhle věda, proti níž filosofie křesťanská musí hájiti nejen existenci Boha, nýbrž i existenci lidského rozumu. Z toho je nejlépe patrné, jak úzce spojeny jsou Bůh a lidský rozum a dějiny moderní filosofie jsou nejlepší důkazem, že v systému filosofickém spolu stojí a spolu padají.“¹⁰⁾

Nepostaví-li se tedy moderní filosofie na noetickou nauku filosofie křesťanské, bude neustále tápati okolo nejistého bodu a tonouti buď v monismu nebo pantheismu. Bůh filosofických soustav, vycházejících z jiných noetických předpokladů, může býti pouze bohem hmoty v materialismu anebo bohem pantheistickým — náboženství pak nemůže nikdy býti zákonitě upraveným vztahem tvorstva k Stvořiteli, nýbrž nanejvýš prostředkem, majícím za úkol vyplniti důležitou složku a objektivnost citu a vůle a majícím konečně splynouti v jednotné filosofické nazírání na záhadu světa a

¹⁰⁾ Jež T. J., v uv. spise, str. 28.

živoťa. To přiznává prof. Krejčí, když praví: „Moderní filosofie má ráz pantheistický a cit náboženský, rozrušený zžíravou skepsí, chápe se pantheistické představy o bohu — — —.“¹¹⁾ A jinde: „Pantheistický názor je schopen uspokojiti všechny touhy srdce lidského — — —.“¹²⁾ Když pak mluví o poměru filosofie k náboženství, vyjadřuje se takto: „Náboženství stane se samo sebou zbytečným, až pozitivní filosofie dospěje svého cíle, až pozitivní nazírání na svět pronikne veškeru společnost. Náboženství nepřináší tedy člověku poznání pravdivého, ale má význam v mravním a společenském vývoji — — —.“¹³⁾ To je náboženství pozitivismu, jež se přednáší u nás na universitách a školách české mládeži!

Ptáme se: Má vůbec filosofie cenu pro praxi životní, když neodpovídá člověku na ony věčné otázky odkud, kam a proč? A když odpovídá, dovedou tyto odpovědi uspokojiti ducha moderního člověka?

Dvě věci jsou jisté: Že filosofické nauky mají nesmírný vliv na utváření se živoťa společnosti lidské jak po stránce hospodářské, tak po stránce zákonodárné a mravní. A za druhé, že modernímu člověku, v němž se již probudila palčivá touha po duševním klidu, jež může čerpati jedině z náboženství, pravého, v němž se probouzí cit náboženský jako reakce proti materialismu minulého století, jako odpor proti rozervanosti duševní, do které je přivedl rychlý život a nespokojenost s prací vědeckou a filosofickým myšlením poslední doby, nestačí dnes ani náboženství materialismu ani pantheismu, vyrostlé ze systémů moderní filosofie. Tato, stojíc na falešných noetických předpokladech, nikdy svým řešením problému existence Boží nespokojí živelní volání touhy srdce a celé duše lidské po zdroji jiného žití, než kterým ji napájí vyschlé cisterny filosofického náboženství, volání po prameni vody živé, která se jedině pramení z hlubin křesťanství, z hlubin církve katolické.

Nepopíráme, že dnešní filosofie znamená pokrok v určitém slova smyslu na cestě návratu k Bohu, že chce za každou cenu uspokojiti rozum i srdce dnešního člověka, že chce mu býti vůdkyní na dráze životní a dáti odpověď na všechny záhady, jež dnešní probuzená duše lidská z omamného spánku jednostranného intelektualismu a mravního vybilí neúprosň vyžaduje.

Také jest nám známo, že dnešní filosofie přímo počíná mluvíti o náboženství,¹⁴⁾ že hledá cestu k oné velké synthesi ná-

¹¹⁾ Krejčí: Filosofie přítomnosti. Praha 1904. Str. 447.

¹²⁾ Krejčí: Filosofie přítomnosti. Str. 453.

¹³⁾ Krejčí: Filosofie přítomnosti. Str. 176.

¹⁴⁾ Masaryk ve svém spise: Sebevražda hromadným jevem společenským moderní osvěty. Praha 1904. — Uvádí atheismus jako jednu z hlavních příčin sebevražednosti a praví: „Poněvadž moderní sebevražednost je v poslední řadě způsobována vzrůstající beznábožností, může býti zlo radikálně vyléčeno jen tehdy, když bude odstraněna nenábožnost — — —.“ — — — „Myslím, že člověk potřebuje k ži-

boženství a filosofie, že plně přiznává neudržitelnost toho vykří-
čeného rozporu mezi vědou a vírou, mezi náboženstvím a filosofií.
Můžeme snad také mluvit v určitém slova smyslu o „zduchovnění“
filosofie.¹⁶⁾

Na druhé straně však vidíme marnost všeho toho snažení,
dokud moderní filosofie neopraví svých noetických zásad, dokud
se moderní člověk nevybaví ze všech předsudků náboženských,
dokud cvičením vůle a pěstováním přirozené mravnosti nenabude
vnitřního klidu, tak velice dnešnímu člověku potřebného.

A to všechno se nestane dříve, dokud Luther,
Kant a Darwin budou pronikatí svými naukami
lidské myšlení.

Nejvzácnější dar člověka prý je duševní klid a spokojenost.
Nuže, běžte si pro do středověku, do toho temného středověku,
o němž každý musí přiznat, že životně stál mnohem výše než
celý dnešní život i se svou kulturou a vzdělaností. Práví i prof.
Dršina: „Byla to doba vzácné ujednocenosti, kdy hotový a uce-
lený názor na svět a život povznášel člověka z jeho malosti, utě-
šoval jej v jeho sklíčenosti, podával mu poučení neomylné o všech
jeho osudech od počátku světa až k poslednímu soudu, od naro-
zení až k smrti.“¹⁷⁾ Ano, to nám schází, systém, jednotnost názoru
světového!¹⁸⁾

Nuže, nezbyvá moderní filosofii nic jiného, než aby zašla do
středověku, donesla dnešnímu člověku onu vyrovnanost duševní a
klid rozumový a zastavila se také u scholastické filosofie a vypůj-
čila si od ní noetiku. — To jest jediná cesta, která by mohla vést
ke smíru filosofie a náboženství, totiž — pouze podle vzoru
velkolepé soustavy filosofie křesťanské. Jinak všechno to nábo-
ženství moderních filosofických soustav bude náboženstvím bez
Boha, bude pouhým kultem srdce, ohříváním náboženských citů a
plýtkou humanitou, postrádající svého zdůvodnění a smy-
slu. — Jinak budeme mít místo náboženství jakýsi moderní typ kul-
turní, s prvky křesťanské lásky k bližnímu, naturalismu a volun-
tarismu, jak to naznačuje na př. Dršina: „Sloučením této pozitivní
stránky křesťanství s antickým naturalismem a racionalismem, vzni-

voťu náboženství stejně, jako k dýchání potřebuje
vzduchu.“ Str. 332, 333. „Potřebujeme náboženství, potřebujeme zbož-
nosti.“ Str. 334.

¹⁶⁾ „Obraz, jaký poskytuje dnešní filosofie, je jistě zvláštní a ne-
zvyklý. Na všech stranách a ve všech zemích pozorujeme v posledních
letech na vrcholcích lidského myšlení veliký triumf prvku duchov-
ního. Odvěký boj obou protivných principů: hmoty a ducha — končí
se v dnešní době převahou principu ideálního, vítězstvím ducha.“ Kra-
tochvil v uv. spise. Str. 284.

¹⁷⁾ Dršina: Úvod do filosofie. Praha 1914. Str. 14.

¹⁸⁾ Masaryk: Základové konkrétní logiky. Praha 1885. „Nedostává
se nám jednotného názoru světového, odpovídajícího našim
vyvozenostem v jednotlivostech.“ Str. 181.

ká teprve moderní humanita, blahovůle, účinná, sebevědomá a silná láska k bližnímu, jakou každý si máme osvojití.“¹⁹⁾

To není náboženství — to je teprv tápání filosofie, ocitnuvší se ve slepé uličce. (Dokračování.)

AL. OPATOVSKÝ:
KONVERTITĚ.

*Jdou s okem vyhaslým, jdou nocí povržení,
jdou jitra dobývat, jež rosou vesmír smačí,
jdou k slunným královstvím své duše zhojit rány —
mdlí Pravdy milenci a Země vyznavači.*

*Šli luzným údolím, kde rudé máky plály,
smích zvonil bujarý a motýl těkal luhem,
kde vůně vábivé kouzlicí černé světy
z niv vály zasněných a nezraněných pluhem.*

*Žel! Ohně smrtící, jež plály z rudých máků,
jim duše urvaly a zplenily je k pláči
a zhaslo Slunce hned, jež tkalo zlaté hávy
a slétla divá Noc, jež hněvem se jen mračí.*

*Mdlí Pravdy milenci a Země vyznavači
zas žízní po Ránu, jež byly ztíší v duši
a vlíbá smělé sny, již kvetou v žhavá díla
a hymnem vzkříšení až k věčným prahům buší.*

JOSEF TRTEK C. SS. R., OBOŘIŠTĚ:
PŘIJÍMAL JIDÁŠ?

Odpověď na otázku v zrcadle Tradice.

O Tradici vyjádřil se prof. Meinertz¹⁾ takto: „Ve staré době stojí proti sobě prostě dva názory, z nichž asi žádný nepovstal z apoštolské Tradice. Proto nejsou pro rozhodnutí otázky valné ceny.“ — Jinak však mluví zastánce mínění kladného, R. Rietzler:²⁾ „Svalí Otcové a staří exegeté jsou převážnou většinou toho názoru, že Jidáš přijal sv. přijímání a svěcení kněžské.“ Podobně P. Bernard:³⁾ „Zástupců má názor ten (= popírající) poměrně velmi málo, kdežto pro druhou sentenci tvoří skvělý souhlas většiny Otců a Theologů

¹⁹⁾ Dršina: Myšlenkový vývoj evropského lidstva, Praha 1908. Str. 369.

¹⁾ Bibl. Ztschr. 9, 376.

²⁾ Evang. Jesu Chr. nach Lukas, 560, Nota.

³⁾ Zfk. Th., 1911, 44 n.

pozoruhodnou Tradici.“ Nicméně sám uznává (l. c. 31), že jest těžko dokázat, podávají-li nám v té věci pravdu sv. víry, a že tedy jejich mínění tolik platí, kolik dokazují, čili že záleží na ceně a důkaznosti jejich výkladu, s jakým místo to rozebírají. Co do počtu je nesporně převaha na straně kladné.

Také mezi scholastiky a velkými exegety 17. a 18. stol. převládá názor, že Jidáš byl účasten eucharistické hostiny;⁸⁾ stejně církev sv., jak míní van Steenkiste,⁹⁾ přeje názoru kladnému, když dává pěti v hymnu:¹⁰⁾ „Panis vivus et vitalis hodie proponitur, quem in sacrae mensa Coenae, turbae fratrum duodenae datum non ambigitur.“

Za to však mezi exegety doby přítomné stále více se ujímá názor, že Jidáš přítomen nebyl při konsekraci a nepřijímal Tělo Páně. — Ale slyšme již jednotlivé svědky Tradice a Theology.

a) Pro mínění z á p o r n é se uvádí: Tatian, Sv. Efrém, Cyrill Alex., Sv. Hilarius, Ammonius Alex., Viktor z Kapuy, Afraates, Konstitute ap., Pseudodionysius (De ecclesiastica Hierarchia), Pachimerus, Rupert z Deutz, Petr Comestor, Innocenc III., Durandus, Zacharias, Chrysogonus a j.

Tatian (2. stol.) je z nich nejstarší a první z Otců vůbec, kteří o té věci mluví, je tedy době apoštolské nejbliže. Ve svém Diatessaron zharmonisoval sv. Evangelia tak, že nechal Jidáše odejít před ustanovením Nejsv. Svátosti. Ale důvodu pro své mínění neuvádí, zásada pak: harmonisovali na podkladě sv. Matouše a od něho se neuchýlili, jen když sv. Marek i Lukáš jednomyslně se od něho liší, je pochybená. Tak ztrácí mnoho na svém významu. Leda že by měl mínění své od věrohodných svědků!

Sv. Efrém († 373)⁷⁾ se počítá mezi odpůrce sv. přijímání — aspoň v našem sporu — jen neprávem. Tvrdí pouze, že Jidáš nepřijímal Těla Páně, ale při konsekraci že byl. Má totiž svůj zvláštní názor, že Kristus P. mu podal konsekrovaný chléb smočený ve vodě, čímž chléb byl odsvěcen, poněvadž způsoby se porušily: „Inlinxit ergo Jesus panem (Jan 13, 26), ut consecratio auferretur et dedit Judae.“

Ammonius Alex.⁸⁾ a Viktor z Kapuy⁹⁾ nejsou dle P. Bernarda¹⁰⁾ samostatnými autory, ježto jejich harmonie evangelií jsou jen přepracované Taliánovo Diatessaron, takže Ammoniova harmonie se zaměřovala v samé Syrii za Diatessaron a o harmonii Viktorově praví sám autor, že je to jen opis jiné harmonie, kolem r. 545 nalezené. Viktor sám se domníval, že je to Diatessaron, v pravdě je to přepracování spisu toho od Anonyma. Zahn praví: „Původní tvar, z

⁷⁾ Bernard, l. c. 30.

⁸⁾ Evang. sec. Matth. 936.

⁹⁾ Lauda sion salvatorem.

¹⁰⁾ Lamy, Ephraemi hymni et sermones, Sermo IV in heb. s. I. 423.

¹¹⁾ 4. stol.

¹²⁾ † 554. Migne, P. L. 66, 339.

¹³⁾ Celou Tradici viz: Z. I. k. Th., 35, 31 a 36, 411; proti Bibl. Ztschr. 9, 374.

méhož latinská harmonie (Viktora z K.) povstala, nalézá se v syrském Diatessaru.¹¹⁾

Rovněž *Afraates*, nejstarší syrský Otec církevní († okolo r. 367) ve svém spise *Coena* je docela závislý na *Tatianovi*, jak dokázal *Parisot*.¹²⁾ Aspoň *Diatessaron* mu bylo dobře známo, neboť v *Demonstrationes* je často cituje a při poslední večeři má přesně též pořádek. Proto ovšem dle *Tatiana* klade i odchod *Jidášův* před konsekrací: „*Postquam abiit Judas ab iis, accepit panem et benedixit deditque discipulis suis et dixit eis: Hoc est corpus meum . . .*“ (*Demonstr.* 12, 6.)

Constitutiones Apostolorum povstaly v 5. stol. v Syrii, kdy tam bylo *Diatessaron* *Tatiánovo* právě velmi dobře známo a na věřící mělo velký vliv. Jest možno, že působilo také na *Konstituce* ap. (jak dokazuje *Funk*),¹³⁾ ale není jisto, zdali *Tatián* při podání *Konstitucí* ap. je jedině směrodatný (*Meinertz*).¹⁴⁾ Právě se v nich: „*Cum autem tradidisset nobis antitypa mysteria pretiosi corporis ac sanguinis sui Juda nobiscum non consistente, egressus est in montem Olivarum.*“¹⁵⁾

Také spis „*De ecclesiastica hierarchia*“ vznikl v té době (okolo r. 500) v Syrii; omylem přičítány sv. *Dionysiovi* *Arcopagilovi*. Platí o něm totiž, co o *Konstitucích*. Mimo to vyloučení *Jidášovo* děje se jen slovy nejasnými, takže není patrné, kdy se vlastně stalo, zdali před nebo po sv. přijímání: „*Etiám ipsemet symbolorum Auctor iure meritissimo exortem facit (ἀποκληροῖ) eum, qui neque sancte, neque animo concordie sacram secum coenam frequentarat.*“¹⁶⁾ A proto, jak tvrdí *Suarez* a *Cornelius* a L.:¹⁷⁾ „*idem s. Dionysius pro contraria sententia facile explicari potest.*“ Teprve pozdější komentátor *Dionysia Pachimerus* (13. stol.) rozvádí jej ve smyslu *Tatiánově*, důvodů exegetických však neuvádí, spokojuje se s moralisováním. „*Cum enim ipsi mysticum panem calicemque tradidisset, mysteria solis discipulis tradidit, postquam Judas, quod eis indignus esset, a coena surrexisset.*“¹⁸⁾

Že *Tatiánovo* *Diatessaron* je pramenem pro zmíněné východní svědky, vysvětluje se tím, že v Syrii tehdy nebylo jiného překladu *Evangelii* a proto se úžasně rozšířilo mezi herefiky i křesťany pravověrnými, ano i při bohoslužbě se ho používalo. Sám *Theodore* *Cyrský* si na to nařiká a praví, že pouze v jedné obci na 200 exemplářů *Diatessara* nalezl, spáliti dal a čtyřmi *Evangelii* nahradil.

Jest možné konečně, že i sv. *Hilarius* († 366) stojí pod vlivem *Tatiánovým*. Svědčí pro tu možnost jeho čilý styk s východními bi-

11) *Forschungen zur Geschichte des neutestam. Kanons*, Erlangen 1881, 310.

12) *Patrologia Syriaca* p. I. t. 1, Parisii 1896, XLV.

13) *Didascalia et Const. Ap.*, Paderborn 1905, I. 273.

14) *Bibl. Ztschr.* 9, 374.

15) L. 5, c. 14, 7; *Migne*, PG., 1, 873.

16) Cap. 3, *Contempl. III.*; *Migne*, PG., 3, 427.

17) *Comment. in Matth.* c. 26.

18) *Paraphrasis Pachimeri*, *Migne*, PG., 3, 458.

skupy, takže se nazývá „perturbator orientis“, a znalost řeckých Otců, mezi nimiž a latinskými Otcí tvoří přechod. Diatessaron znal na západě už sv. Hippolyt Řím. († 235), jak Soden dokazuje,¹⁹⁾ sv. Hillarius pak žil o sto letů později. Mimo to znal dobře Origena, jehož výklad k sv. Matouši jen kopíruje, jak se za to má. Origenes pak se právě v onom komentáři zmiňuje o výkladu Tatiánově, ač sám se drží mínění kladného. Také se zdá, že vykládá jen text sv. Matouše bez zřetele na ostatní evangelisty a nemožnost přítomnosti Jidášovy odůvodňuje pouze alegoricky, ne exegeticky: Nemohl pít z kalicha konsekrovaného, poněvadž ho neměl pít s Kristem ani v budoucím jeho království. Těm však, kteří pili s Kristem při večeři, slibuje, že budou pít i v nebi. Tak P. Bernhard.²⁰⁾ Ale není to tak zlé. Znal-li Origena a znal-li dobře Otce východní, proč se přidržel právě sentence záporné? Že vykládá jen sv. Matouše bez zřetele na ostatní Evangelia, není nic zvláštního, neboť tak i ostatní Otcové obvykle činí. Že by odůvodňoval nepřítomnost Jidášovu alegoricky, není správné. Výklad alegorický je pouze výsledkem, ne příčinou. Právě doslovně: „Nam discessisse statim hinc intelligitur, quod cum turbis reversus ostenditur.“²¹⁾ Poněvadž tedy Nejsv. Svátost byla ustanovena až po večeři a Jidáš brzy na to již s pochopou přišel do zahrady, má sv. Hilarius za to, že při ustanovení Nejsv. Svátosti již nebyl.

Cyrill Alex. († 444) jedná o této otázce na dvou místech: v komentáři k sv. Matouši a v komentáři k sv. Lukáši: V prvním praví: *μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν Ἰούδαν παραδίδωσι τοῖς ἑνδεκά ὁ Σωτὴρ τὸ σωτηριῶδες μυστήριον* (salutare mysterium).²²⁾ V komentáři k sv. Lukáši mluví nejasně: „A Christo scelestus coargutus fuit, quamquam eius mensae dignanter conviva adhibitus divinamque in omnibus bonitatem expertus (καίτοι τραπέζης ἀξιούμενος καὶ συνέστιος ὤν).“²³⁾ Poněvadž však *πλήν* zde vynechává, ignoruje a poněvadž slova *τραπέζης ἀξιούμενος* a *συνέστιος* dle komentáře k sv. Mat. 26, 23 (l. c. 450) znamenají spolustolovníka a důvěrného přítele vůbec, jest nejasná slova v komentáři Luk. vyložiti dle jasných v kom. k sv. Matouši.²⁴⁾

Značně pozdější jsou Rupert z Deuzu, Petr Comestor a Innocenc III.

Rupert opat v Deuzu († 1124) mluví jasně a také exegeticky své mínění odůvodňuje. „Cum autem continuo exierit, profecto constat quia, sicut praedictum est corporis et sanguinis Christi non communicavit. Nam non ante sed post typicum Pascha, cuius buccella denotatus est, fuerat impletum . . . et ad verum Paschae trans-

¹⁹⁾ Die Schriften des N. T. I. 1536.

²⁰⁾ Z. f. k. Th., 35, 38.

²¹⁾ In Matth. c. 30; Migne, PL 9, 1065.

²²⁾ Comment, in Matth. 26, 6; Migne, PG., 72, 451.

²³⁾ In Luc. 22, 21, Migne, PG. 72, 911.

²⁴⁾ Naproti tomu praví badatel Cyrilla Alex. Adolf Rucker, že uvedené místo k sv. Mat. jest jen ve scholiu, jehož cena je pochybná, poněvadž scholia ta jsou z káten sestavená a tedy koment. k sv. Luk. je dáti přednost. (?) Die Lukas Homilien des hl. Cyr. v. Al., Vratislava 1911, 84.

gressus est sacramentum . . . Quod cum ex ceteris evangelistis ordine manifestum perspicuum sit, solus Lucas quibusdam aliter sentiendi occasionem dedit . . . quia verba, quae in priori coena dixerat (Dominus), verbis quae post dicta sunt, contextuit.²⁵⁾ V komentáři na sv. Jana, l. XI., připojuje ještě jiné důvody: chléb namočený nebyl tělem jeho, ani v míse krev jeho; před večeří starozákonní své nejsv. tělo a krev učedníkům nepodal, nýbrž postquam coenavit.²⁶⁾

Petr Comestor (v 2. pol. 12. stol.) a Innocenc III. († 1216) citují důvody Hilariovy. Comestor však připouští i sentenci kladnou: „Dici tamen potest Judam accepisse Eucharistiam.“²⁷⁾ – Innocenc pak nezavrhne sentence opačné, ač sám přidržel se mínění, že Jidáš nepřijímal: „Quid ergo est tenendum? Illud forte sine praeiudicio aliorum, quod Joannes insinuat, quia cum Judas accepisset buccellam panis, exiit continuo. Christus autem post alios cibos tradidit Eucharistiam.“²⁸⁾ Jest patrné, že již staří exegeté stavěli hlavně na oné skývě u sv. Jana 13, 26. Byla podána patrně mezi jídlem, Eucharistie však až po jídle.

U novějších exegetů je tábor záporný značně silný a jsou mezi nimi i nejlepší autority: Salmeron, Turrianus, Barradius, Lamy, Klofutar, Lesêtre, Olivier, Hug, Maier, Schegg, Corluy, Cornely, Camus, Knabenbauer, Filion, Berning, Belser a j. Nestavějí nikterak na důvodech psychologických, nýbrž na zásadách čistě exegetických. Ze starých znovu připomínáme zvláště Tatiana, Cyrilla Alex., Hilaria, Innocence III. a Ruperta. To je tábor záporný.

b) Pro sentenci kladnou svědčí řada Otců a to největších: Origenes, sv. Cyprian, sv. Efrém (I), Cyril Jerusal., Chrysostom, Theodoret, Justinian, Nicefor, Theofylakt; na západě sv. Augustin, Pseudoaugustin, Ambrož, Jeroným, Lev V., Petr Lomb., Beda, Rabanus Maurus, Enthymius, sv. Bernard, Hugo Lingon., Guibertus, Ogerius a j.

Origenův († 254-5) komentář k sv. Lukáši se nedochoval. Poznámky v kom. k sv. Janu a Matouši svědčí však proli názoru Tatianovu: „Si autem potes spiritualem mensam et cibum spiritualem et dominicam intelligere coenam, quibus omnibus dignificatus fuerat (Judas) a Christo, abundantius videbis multitudinem malitiae ejus.“²⁹⁾ Znal oba názory; proč se přidržel kladného, nevíme.

Sv. Cyril Jer. († 386) píše ve svých katechesích takto: „Recens a mensa egressus ac benedictionis calice potatus, pro salutis potu sanguinem justum effundere voluit . . . Paulo ante manus eius eulogias recipiebant, et statim propter argentum . . . mortem machinabatur.“³⁰⁾

Sv. Jan Chrysostom († 407) odůvodňuje přítomnost Jidášovu tímto důvodem: „Sicut enim pedes eius lavit, ita et sacrae mensae

²⁵⁾ Comm. in Jo. l. VII.; Migne, PL. 169, 500.

²⁶⁾ Ibid. 687.

²⁷⁾ Historia Scholastica. In Evang. c. 152; Migne, PL. 198, 1618.

²⁸⁾ De sacro alt. myst. l. IV. c. 13; Migne, PL., 217, 864.

²⁹⁾ Origenes, Comm. in Matth.; Migne, PG. 13, 1732.

³⁰⁾ Katech. 13; Migne, PG., 33, 779.

ille parliceps fuit.“³¹⁾ Důvod slabý. Velký důraz klade P. Bernard ve zmíněném článku na sv. Augustina.

Sv. Augustin († 430) mluví jasně, ba často ostře o přijímání Jidášově, a sice, což se zdůrazňuje, jako exegeta „ex professo“. Tak v exegetickém spise: *De consensu Evangelistarum*, kde má zvláštní zřetel na harmonii textu, sestavuje průběh poslední večeře asi takto: nejprve prozrazen byl Jidáš, jak vypravuje sv. Matouš a Marek, nato ustanovena Nejsv. Svátost, kterou i Jidáš přijal a opět prozrazen Jidáš, jak má sv. Lukáš, načež odešel, jak poznamenává sv. Jan.³²⁾ V traktátu na evangelium sv. Jana dí: „omnibus eis distribuerat Dominus sacramentum corporis et sanguinis sui, ubi et ipse Judas, sicut Lucas evidentissime narrat.“³³⁾ Ale důvodu žádného nepodává, jen že to sv. Lukáš: evidentissime narrat. Poněvadž však také sv. Mat. a Marek mluví jasně o zrádci před ustanovením, ponechal dvojí prozrazení, jedno před, druhé po ustanovení Nejsv. Svátosti, což sotva je správné, neboť dvakrát o téže věci a týmiž slovy Kristus P. sotva mluvil.³⁴⁾

Sv. Jeroným († 420) na slova sv. Marka 14, 23: *Et biberunt ex eo omnes*, píše: „Et Judas bibit, sed non saturatur, nec silim extinguit aeterni, qui indigne sumit mysteria Christi.“³⁵⁾ — Teodoret Cyr. († 457) viz v Migne, P. G. 82, 315 a Teofylakta tamtéž, 123, 444 († 1084).

Z mladších dlužno uvésti aspoň opata Guiberta, Petra Lombardského a sv. Tomáše.

Opat Guibertus (11. stol.) v listě: *De buccella Judae data*,³⁶⁾ který je odpovědí na dotaz opata Sigefrida od sv. Mikuláše, nemá odvahy bezpečně té otázky zodpovědět, avšak: sine praejudicio melioris sententiae palpantis potius animo quam nitentis odpovídá kladně, opíraje se o důvody: „Et biberunt ex illo omnes“ (Mar. 14, 23), „nolite judicare“ (Mat. 7, 1) a že Kristus P. neodepřel Jidášovi ani jiných milostí. O těch, kteří pochybují, praví, že: *circumstantiam lectionum minus plene considerant*, ač o něm bychom mohli snad říci podobně.

Petr Lomb. († 1164) který měl vliv na celou školu svou a své komentátory hájí taktéž přijímání Jidášovo v 4. *Sententiarum*, dist. XI.:³⁷⁾ *Non accepit Judas corpus Christi (scil. per buccellam) sed panem; corpus vero et sanguinem ante cum aliis.*“

K němu pojí se i sv. Tomáš Aquinský.³⁸⁾ Jeho hlavní důvod, psychologický, bude uveden v dílu III. Také Abaelard, Alexander

³¹⁾ In Matth. 26, 26; Migne, PG. 57–58, 757.

³²⁾ L. III. c. 1; Migne, PL. 34, 1157.

³³⁾ In Joannis Evang., trakt. 62; Migne, PL. 35, 1802. Viz též: *Contra litf. Petiliani* I. 2. c. 22, *De baptismo* I. 5. c. 8, a j.

³⁴⁾ Viz Steenkiste, *Evang. sec. Matth.* 3 936. Podobný názor hájí Bened. XIV. (*De festis*, c. 6, 33) Cornelius, Toletus a Eufhymius.

³⁵⁾ Viz též: *Adversus Jovinianum* I. 2; Migne, PL. 23, 335; *Breviarium in Psalmos*, Žalm 54. Migne, PL. 26, 1042. B.

³⁶⁾ Migne PL. 156, 527.

³⁷⁾ Migne PL. 192, 864. — ³⁸⁾ S. th. p. 3. q. 81. a. 2.

Hal., Diviš Kart. a Hugo od sv. Viktora budiž aspoň jménem zde uveden. Pro zajímavost budiž zde zmíněna i Kateřina Emerichová. Píše ve svých zjeveních: „Viděla jsem všechny (apoštoly při sv. přijímání) obestřené jakýmsi světlem; jen jídáše jsem viděla temného . . . Ten byl Iřelím, jemuž Svátost podal. Ale zdálo se mně, že slova pozvání zmirala na jeho (Kristových) ústech . . .“

Z novějších exegetů hájí přijímání: Kajetán, Suarez, Toletus, Cornelius a L., Calmet Menochius, Tirinus, Jansenius, Meldonát, Arnoldi, Grimm, Schanz, v. Keppler, Pözl, Reischel, v. Steenkiste, Schäfer, Richter, Sýkora, Miklík a j. (Příště dokonč.)

JAR. CELLA: VŮNĚ FIALKY.

Mnoho prudkého vzletu mohou naše duše najíti z příkladů letu vznešených duší k nebeskému centru Lásky — zvláště k přímé adoraci Ježíše a k nenáročnému zamilování si ctností mohou nás vésti ty duchovní fotografie Vyvolených. — Jistě jednou z nich je dosud neznámá sestra Alžběta od Nejsv. Trojice, karmelitka kláštera dijonského — (1880—1906). Tať duše vychovala se v nejinfimnější přítelkyni Ježíše již za svého laického života. Vzácná sebestudie, nutící k úžasu svými postřehy, studie duše, dávající bez příkras slovních nahlédnutí do tohoto skleníku Boží Lásky, jest obsažena v odpovědích na několik otázek, jak je odpověděla kratičko po svém vstupu na Karmel (v osmém dnu noviciátu). — Čtěte:

D.: Co je, dle Vás, ideál svatosti? — R.: Žítí láskou.

D.: Jak jej možno nejrychleji dosáhnouti? — R.: Činiti se zcela maličkou, oddati se navždy.

D.: Kterého světce nejvíce milujete? — R.: Učenníka-miláčka, jenž dlel na srdci svého Mistra.

D.: Kterou světicí si nejvíce ceníte a proč? — R.: Naši svatou Maiku Terezii, neboť zemřela láskou.

D.: Jaký je význačný rys Vaší povahy? — R.: Citlivost.

D.: Vaše nejoblíbenější ctnost? — R.: Čistota. „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha uvidí.“

D.: Chyba, jež Vás nejvíce svádí k odklonu? — R.: Hlavně egoismus.

D.: Podejte definici modlitby! — R.: Spojení toho, jenž není, s Tím, jenž jest!

D.: Která je Vaše zamilovaná kniha? — R.: Duše Kristova. Ta mně zjevuje všecka tajemství Otce, jenž je v nebesích.

D.: Máte velikou touhu po nebi? — R.: Měla jsem často po něm nostalgii, ale, díky vidění, mám je uvnitř své duše.

D.: Líbí se Vám snad nějak více některý druh mučednictví? — R.: Miluji je všechny, zvláště mučednictví lásky.

D.: Jaké jméno byste si přála míti v nebi? — R.: Vůle Boží.

D.: Jaké je Vaše heslo? — R.: Bůh ve mně, a já v Něm!

Tyto odpovědi napsala 21letá dívka osm dní po svém vstupu do kláštera! Ach, co vzorů a co tichého pokárání.

RUDOLF COL (OL.):
DOBA PŮSOBENÍ PROROKA OSEÁŠE.

(Dokončení.)

Proč však stanoví prorok dobu své činnosti podle králů judských, kdyžliž byl přece prorokem říše severní?³⁰⁾ Možnost, že by jména všech králů judských byla vůbec dodatkem pozdější ruky, napodobující Is 1, 1³¹⁾, není úplně odůvodněna. Přesto, že uvádí Oseáš z králů israelských jen Jeroboama II., ač plným právem hájíme, že prorok působil i za jeho násilpů, t. j. za Zachariáše (744)³²⁾, Salluma (744)³³⁾, Manahema (744—738)³⁴⁾ a Fakejáše (738—737)³⁵⁾, nemusí to býti důkazem, že jména králů judských jsou pouhou gloscou,³⁶⁾ ani důkazem, že Oseáš pocházel z říše jižní a v její prospěch pracoval jako Amos.

Oseáš pocházel nepochybně z říše severní,³⁷⁾ neboť tak lze vyčísti z mnoha míst v jeho knize. Říše severní je mu „země“ (1, 2 אֶרֶץ), krále samarjského nazývá „král náš“ (7, 5); tak by příslušník říše jižní psáti nemohl.³⁸⁾ Ve své knize ukázal prorok,

³⁰⁾ Calmet (l. c. VI., str. 763) má za to, že proto jmenuje i krále říše jižní, poněvadž prorokoval budoucí události oběma královstvím. Avšak Oseáš byl poslán předně jako prorok říše severní.

³¹⁾ Hoonacker (l. c. str. 12) pokládá to za možné. „Il est possible que la mention des rois de Juda aura été ajoutée au titre, au que la série de ces rois aura été allongée, par le fait des scribes, en vue d'une harmonisation avec le titre du livre d'Isaïe.“ Podobně také Riessler, l. c. str. 7. Marti (podle Hoonackra, l. c. str. 12) má za to, že původní nadpis zněl prostě אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל jako u Am 1, 1.

³²⁾ Viz 4 Král 15, 8—12. Srv. Šanda, l. c. II. str. 434 nn.

³³⁾ Viz 4 Král 15, 13—16.

³⁴⁾ Viz 4 Král 15, 17—22.

³⁵⁾ Viz 4 Král 15, 23—26.

³⁶⁾ Fillion (Vigouroux, Dictionnaire de la Bible, t. IV. sl. 1908) míní, že v nadpisu původně nebyli uvedeni králové judští. Zněl prý asi nadpis takto: „Slovo Hospodinovo, jehož se dostalo Oseášovi, synu Beeriho, za dnů Jeroboama, syna Joasova, krále israelského.“ Tobac (l. c. I. str. 215 n) vysvětluje tu okolnost tím, že nadpis se původně vztahoval pouze na první tři hlavy, jež přednesl Oseáš ještě za panování Jeroboama II. Nevztahoval se pak onen nadpis na celou knihu, která je sbírkou kratičkých výřahů oněch dlouhých řečí, jež prorok měl před lidem israelským.

³⁷⁾ Tak Calmet, l. c. VI., str. 763. Hejčl (B C, III., str. 788): „Oseáš však podle všeho byl příslušníkem říše, ve které a pro kterou pracoval“. Cornely (Historiae et criticae introductionis in V. T. libros sacros compendium 4, Parisii 1900, str. 435) pokládá za pravdě podobnější, že pocházel z říše severní, . . . cum certitudine etiam definiri non potest, utrum Osee ex regno Israel an ex Juda sit oriundus: longe probabilius tamen est, eum regni Israel civem fuisse“. Z nekatolíků na př. Ocelli (Die zwölf kleinen Propheten 2, München 1896, str. 3.), Ewald (Die Propheten des A. T., I., str. 119) má za to, že Oseáš, když už delší dobu působil v říši severní, odešel do říše jižní a tam knihu napsal. Avšak mínění toho je neodůvodněné a popřel je už Ocelli, l. c.

³⁸⁾ Sr. Hävernick, Handbuch der historisch-kritischen Einleitung in das A. T. Erlangen 1844, II., 2, str. 280.

že znal dobře neblahé poměry nábožensko-mravní, anarchii politickou, ubohé postavení sociální říše severní. Prorok je tak obeznámen s krajem říše severní, v níž působil, že by to bylo těžko vysvětliti, kdyby nebyl také jejím občanem.³⁹⁾ Vlastenecké nadšení a láska k říši severní ozývá se celou jeho knihou. Efraim, t. j. říše severní, je v jeho knize jmenován 40krát a zároveň často jmenuje i města království severního.⁴⁰⁾ Jerusalem není však jmenován.

Proč však uvádí Oseáš dobu svého působení hlavně podle králů judských? Důvod byl nejpravděpodobněji v tom, že prorok pokládal krále judské jako potomky Davidovy za zákonitě nástupce domu Davidova, kdežto krále říše severní měl za krále rozkolnické.⁴¹⁾ A pak ony neutěšené poměry v říši severní.⁴²⁾ Po smrti Jeroboama II. r. 744 nastala v říši severní anarchie politická, jež měla veliký vliv na život náboženský, mravní a sociální. Syn Jeroboamův Zachariáš vládl pouze šest měsíců, neboť spikl se proti němu Sellum, syn Jabesův. Zachariášem zanikla dynastie Jehuova⁴³⁾ a Manassevec z Galaadu Sellum zakládá šestou dynastii, která však trvala pouze měsíc. Neboť Sellum po jednoměsíční vládě ještě téhož roku 744 byl zavražděn⁴⁴⁾ a zakladatel sedmé dynastie Manahem vládně sice sedm let (744–738), ale opírá se o Assyrii a r. 738 odvádí assyrskému králi Tiglat-Pileasarovi poplatek.⁴⁵⁾ Fakejáš (či Pekachja) vládl pouze dvě léta a opět jest úkladně zavražděn vojevůdcem Pekachem, jímž pak nastoupila v Izraeli osmá dynastie.⁴⁶⁾ I tento byl zabit, ježto přešel k Tiglat-Pileasarovi IV. a nastoupil poslední král říše severní Oseáš

³⁹⁾ Srv. 5, 1; 6, 8–10; 12, 11; 14, 6.

⁴⁰⁾ Betel a Gilgat 4, 15; 9, 15; 10, 5; 12, 12. Gilead 6, 8. Samař 7, 1; 8, 5n; 10, 5, 7; 14, 1. Sichem 6, 9. Tábor (israelské Předjordaní) 5, 1.

⁴¹⁾ Srv. co poznamenává Rupert z Deutz: „Num casu hoc actum est? Non utique, sed quia regnum Judae regnum David legitime existit, regnum autem Israel scissum a domo David rapina erat, idololatriae cultus erat, non templo Domini sed vitulis aureis serviebat“ (Migne, P. L. 168, 19). Tak i Cornely: „Neque obstat, quod in inscriptione quatuor reges Juda et unum solum regem Israel nominat; nam prophetae omnes, quum tribui Juda et domui davidicae promissiones inhaerere scirent...“ (l. c., str. 435).

⁴²⁾ Podobně Knabenbauer, l. c., I., str. 21. Arndt, Die heilige Schrift des A. u. N. T., II., Regensburg 1914, str. 1158, pozn. 2. Tobac, l. c., I., str. 196.

⁴³⁾ Viz 4 Král 15, 8–12. Oseáš sám pravděpodobně naráží v 7, 3–7 na ony veliké politické zmatky, jež zavládly v říši severní po smrti Jeroboama II. r. 744. Tak také Hoonacker, l. c., str. 4. Hejčl, B C, III., str. 788.

⁴⁴⁾ Viz 4 Král 15, 13–16.

⁴⁵⁾ Viz 4 Král 15, 17–22. O poplatku tisíce hřiven stříbra krále Manahema Assyrii r. 738 mluví také prorok. Viz 8, 8–10 a 10, 5n. Neboť jinak nelze správně tyto verše vyložit. Tak Hoonacker, l. c., str. 4. Hejčl, B C, III., str. 788.

⁴⁶⁾ Viz 4 Král 15, 23–26.

(732—721) z deváté dynastie.⁴⁷⁾ Za něho padla svoboda říše severní a výkvět Israele postupně odveden do zajetí assyrského.⁴⁸⁾

Uvážíme-li tedy tento ponurý stav říše severní po smrti Jeroboama II., nedivíme se, že prorok opomenul — snad také úmyslně — vypočítati i ostatní krále israelské v době své činnosti.

V době činnosti Oseášovy působil v Judsku prorok Isaiáš.⁴⁹⁾ Prorok Amos prorokoval dříve⁵⁰⁾ než Oseáš. Líčí také neblahou budoucnost Israele, avšak ještě jako velmi vzdálenou, kdežto Oseáš stojí již krátce před pohromou,⁵¹⁾ jež stihla Israele r. 733 a později r. 721. ⁵²⁾ Některá místa u Oseáše více méně jeví podobnost s některými místy u Amose.⁵³⁾ Nelze však usuzovati z toho závislost Oseáše na Amosovi.

Žil Oseáš v době, kdy Israel odkloněn od Hospodina, kdy oddán byl modloslužbě a s ní spojeným hříchům. Žil za velmi neblahých poměrů nábožensko-mravních, politických a sociálních a poznáním této doby, posoudíme i význam poslání prorokova.

D. BŘÍZA: VELIKÁŠTVÍ.

Velikášství po všem hází výsměchem.

Sítě své kompetence vrhá i na srdce — otevřená slovům ulic — i na ta, jež kryje chudičkový šat, jak kázal celým životem všem Boží Chudáček.

Drásavě se vysmívá bolu, suchou závislí stihá radost čistých myšlenek a slov, jež rozšumívala stříbrné vlnky vody genesaretské.

Mluví o výšinách, jako o konečném — budoucím prestolu svém — a při tom uboze tápá v ledově vyschlém úpatí jich.

Žár a neznámý jas v cizím, prostém oku jízlivým checholem chce zatemnit.

V periodách bez oddechu zpívá o mocném svém „já“.

Otázky cizích pohledů nevidí a viděti nechce.

Ano — lehce a svižně si zpívá . . . , když slunce se k obzoru chýlí . . .

Na cestě životem, v rozcestí zvlášť, polkává je rozlétlá duše.

⁴⁷⁾ Viz 4 Král 17, 1—3.

⁴⁸⁾ Viz 4 Král 17, 4—6.

⁴⁹⁾ Srv. Is. 1, 1.

⁵⁰⁾ Amos pravděpodobně působil r. 765—755. Tak Hoonacker, l. c., str. IX.

⁵¹⁾ Srv. 1, 4; 13, 9; 14, 2. 5.

⁵²⁾ Viz Hejčl, B Č, I., str. 1031, pozn. k v. 1.

⁵³⁾ Srv. na př. Os 4, 3 s Am 8, 5; O 5, 5 s Am 8, 7; Os 5, 7 s Am 7, 4; Os 9, 3 s Am 7, 17; Os 10, 4 s Am 6, 12; Os 10, 8 s Am 7, 9; Os 12, 8 s Am 8, 5; Os 12, 10 s Am 2, 10.

Jak bleskem je skoleno — výkřikem pokory, vpálené v dumné její čelo. Vzdých v říši chudobek a úsměvných sedmikrás se dýchá jinak!

— — — — —
Velikášství rádo toho jen uhlídá a ruce stiská, kdož tón stejných refrétů zároveň s ním zpívá. —

Výsměch, pomluva, ponižování, pohrdání, lestné a nízké úskoky strojí, — slz nezná —, běh srdce nezná. — Snad slzy si možno kdys koupit a skutečně kupovat tam, kde světlo nevnikne . . . A co světlo viděti nesmí . . . ; — pak ovšem vše pranýřuje.

Běda, dovolí-li mu kdo do pestrých zahrad v rozkvellém jaře, kdež lilíí úběl, narcisů jas —, hebounkým vánkem se líbá —, šlehem je zničí, jak podzimní mráz! —

Zahrady srdcí zavřetež mu navždy! . . .

Možno-li mluviti o velikášství v počátcích, pak je to ono, jež v zlatě ti vše podává — do očí, však za zády po tobě blátem hází.

Zhluboka zadýchne duše — láskou, v znamení lásky stoupající, — a otráveno — padá ve vlastní ssuliny hliněných nohou. —

— — — — —
Jak hleděl mistr na halě vдовin?! — Chváлил velikášství farizejů!

— Vpravdě — vzali odměnu svou . . .

J. CELLA:

JÍTRÍCI SVÍTÁNÍ.

*Tma noci když už opadla
a jitro zas se vznalo,
vzduch kol čela se čeřívá
a horkou hlavu myje.*

*Ta hlava klesá ve dlaně
a bolí těžkým sněním,
jak bolí pole zloupená,
že pryč jsou klasů žně.*

*Často kol tiše kráčí kdos,
jenž v černu „kdysi“ stlívá
a duši zvolna rozrývá
jak ostrým tvrdým rádlém.*

*Ta postava mi říkává,
že žízni svět náš šílí,
že pro tu žízeň nutno mřít
a smrt svou v rosu měnil.*

*„Rty světa chví se bolestmi
a na ně třeba vláhy,
jež zlécila by nejen je
— též aby v srdce dýchla . . .“*

*Duch dobrý, jenž mně svítival
mne časlo s jitry vítá,
— své srdce mívá v náruči
a ukazuje na svět . . .*

*V tom srdci, jimž mi kyne vsříc,
já cítím svoje bítí
a cítím, že jsem kdys je dal
Lásce, jež za svět mřela . . .*

JAN MERELL (Praha):

VLASTENECKÉ A LITERÁRNÍ SNAHY PRAŽSKÝCH BOHOSLOVCŮ.

(Psáno u příležitosti rozloučení s Klementinem.)

Nejednou bývá předhazována českému knězi výtka nevlastenečství. Mnohdy je to z nevědomosti, mnohdy z nenávisti. Ale v obojím případě jest to na výsost nespravedlivé a bolestné.

Snad není druhého stavu, který by tolik vykonal pro vlast — hlavně v době obrozenské — jako právě stav kněžský. Láska k církvi není na újmu pravé lásce k vlasti, neboť právě církev přikazuje lásku k národu a vlasti. V poslední době jest nám toho krásným příkladem katolický klerus francouzský, který za války radostně proléval krev za ten národ, který mu od rozluky (1905) připravil tolik trpkých chvil a mnohé s žebráčkou holí jako psance vyhnal do ciziny. Víra neubíjí ideu vlasteneckou, ale naopak, ještě ji zdokonaluje a dodává jí vyššího posvěcení náboženského. Vlastenecký apoštolát českého kněze, hlavně v době probuzenské, jest dosti znám, ač ne vždy správně hodnocen a oceněn. Méně jest znám vlastenecký apoštolát českých bohoslovců a přece i mezi těmito byli vzácní a obětaví vlastenci. Proto se pokusím zachytiti alespoň několik vlasteneckých a literárních detailů ze života bohoslovců pražského semináře. Kde načerpali kněží-buditelé lásku k vlasti? Jistě z velké části i v semináři. Klementinské zdi mohli by o vlasteneckém zápalu několika generací bohosloveckých mnoho vykládati. A těchto několik črt o těch, kteří žili v Klementinu šťastní a plni ideálů, budiž též věnováno staroslavnému Klementinu na rozloučenou.

První, výraznější stopa vlasteneckého nadšení v praž. semináři vede nás hodně daleko — až do 18. století. R. 1795 bohoslovec Anř. Puchmajer, zakladatel první novočeské školy básnické, vydává své „Sebrání básní a zpěvů“. Význam této sbírky je všeobecně uznán. V Puchmajerově „Sebrání“ ukládá též dle Bürgerovi „Lenory“ složenou baladu s názvem „Lenka“ — bohoslovec Vojtěch Nejedlý. Ve druhém vydání této sbírky z r. 1797 je nová báseň vysvěceného Vojtěcha Nejedlého — „Vděčný syn“. Je to jeho nejvíce ceněná báseň.

Snad bych se zmínil ještě o jedné maličkosti sice, která je však velkým dokladem národního zápalu pražských bohoslovců. Když v arcib. tiskárně byl vydáván Jungmanův „Slovník“ — jeho expeditory byly alumnové. Je též zajímavo čísti korespondenci bohoslovců českých seminářů s pražskými kolegy, jimž se dostalo toho štěstí, že byli v centru probouzejícího se národního a literárního života. Přimo dýší vlasteneckým zápalem a jakousi posvátnou závisť!

Tak na př. korespondence pražsk. bohoslovce V. Štulce, pozdějšího spisovatele a vyšehr. kanovníka, s liloměř. bohoslovcem

Vinc. Náhlovským, pozdějším profesorem theologie v Praze, — je velmi charakteristická pro ducha té doby.*)

V. Náhlovský v dopise ze dne 7. října 1836 mimo jiné píše také Štulcovi o smrti K. H. Máchy.

„První moje psaní. Vám, milý Vlastence, žádnou veselou zprávu neneš; truchlivá, jako pro mne, tak pro Vás, tak i pro všechny ostatní vlastence jest. — V Pánu zesnul zde horlivý spisovatel náš — Mácha — dnes, to jest v neděli 6. října, asi ve tři hodiny ráno, nešťastnou cholerou poražen.“

Pak dlouze, přímo dojemně, líčí jeho poslední okamžiky a pokračuje:

„Jiného Vám, drahý příteli, nemám co psát, leda, že se mi zde po Praze tuze stýská — nemám zde žádného tak horlivého vlastence, s kterým bych se vyraziti mohl, ačkoliv zapřítí nesmím, že i zde mnoho Čechů, kterým blaho vlasti na srdci leží; ovšem kdo zná živobyťi v tomto našem semináři, nebude se tomu nic diviti, že se zde tak málo o literaturu českou horlí! Co zde práce, tolik Vy jí v Praze nemáte. — Půl leta musí jeden čekat, nežli českou knihu z Prahy sem obdrží . . . Já posavad ještě druhý díl Starožitností nemám. Žádný z těch pražských Čechů sem nepíše — nic nevím, jak to s naší literaturou stojí — jak a co tam nového — co ze Slovenska slyšet?

Neopomeňte tedy, horlivý Štulče, mi brzo a hodně mnoho psát — neb musíte vědět, že Čechy v Praze jenom to dohromady drží, že každou chvíli někdo něco nového ví co povídat. Pozdravujte ode mne všechny přátele naše, duchem s námi spoiené. Ach, kdyby mi bylo možná, s radostí bych jenom na den se v Praze mezi Vámi viděl.“

A douška téhož dopisu:

„Co literatura? Divadlo? Co vlastenecký duch v našem okrsku?“

V jiném dopise, též Štulcovi, přímo s bolestnou výčitkou píše, proč mu neposílá tak dlouho žádných zpráv o literárním a vlasteneckém ruchu.

„Nebo řeknete, drahý příteli, čtete Vy jen naše české časopisy, dozvíte se dost novin. Já Vám ale odpovím: Copak byste asi Vy říkal, když byste mimo Prahu někde žil a jenom časopisy naše čel, a nic jiného se nedozvěděl, nežli čeho byste se tam dočetl? Takovému, jako já v Praze byl, který jsem co zasvěcenec všech tajností, které na Čechii anebo celé Slovanstvo nějaký vztah měly, s Vámi všemi účasten byl, nestačí naše časopisy a noviny — to rozumíte dobře! Český časopis u nás čte každý a s poštěním hledíme na vzrůstající naši literaturu a našich pobratřenců. — Ach! — Co za kvítka krásná od toho času, co od vás odloučen žiji, na naší půdě vzrostla! Nebudu je jmenovat, známť všechna, co již na světě vyšla; avšak, milý příteli, nevím, která mají budoucně nejdříve na světlo vyjít, nevím, na čem kdo z našich vlastenců pracuje — nebo jak daleko to již kdo přivedl? Po tom dychtím, Copak myslí Palacký s českou historií Čechie, copak dělá Čelakovský? Tak málo od něho čítám. — Copak česká encyklopedie? Co na univerzitě profesura česká? Co za redaktora „Květů“? Brzo-li se vrátí Palacký s cesty?“

A s jakou opět radostí mu děkuje za zasláné zprávy (6. 11. 37.).

*) Za laskavé zapůjčení těchto dopisů, děkuji vdp. prof. dr. J. Vraštilovi S. J.

„S radostí jsme Vaše psaní přijali a přečetli; nesmím tajiti, jak zaplesalo srdce moje, když jsem se tak mnoho potěšitelných novin strany naší dobré věci dověděl, když jsem se opět dozvěděl, jak to s naší literaturou stojí, a co od ní očekávají v brzkém čase máme. Kdyby mi jmění tak daleko dostačovalo, abych si mohl všechny ty výtečné, ty nejlepší pravím, knihy české zaopatřiti, obzvláště já, jenž ještě do Matice české platiti musím.“

Podobné jsou i dopisy Ant. Černoouze podepisujícího se A. Č. — Čech a Slovan. Tak odcházela z pražského semináře jedna generace bohoslovců za druhou — odcházející podávali ruce přicházejícím — ruce chvějící se proudem bratrské síly a lásky k církvi a vlasti. Pak ovšem není divu, že nadšení a vlastenečtí kněží tolik vykonali pro Boha a vlasti.

Jiný doklad. Snaha dostavěti chrám svatovítský nebyla pouze snahou náboženskou, ale i mocná idea národní, zvláště v minulém století přímo vtělována byla ve zdi klenoucí se nad hrobem svatého knížete a slavných českých panovníků. Byla to i touha národní hrdosti, vybudovati co nejkrásnější velechrám. Velikými příznivci této myšlenky byli zase pražští bohoslovci.

Spolek „Sv. Víta“ vznikl v semináři dne 1. listopadu 1870 — z jakých šlechetných motivů, o tom svědčí zakládací slova v pamětní knize. Heslem jim bylo: „Vše jen ku Boží chvále a vlasti ku slávě!“

Do výzvě ku společné práci a apostrofě na vlast následují krásná slova, svědčící o lásce k vlasti, nebojící se žádných obětí:

„Honosili se tudíž můžeme slouiti syny národa, který ze „slávy“ k „slávě“ nás vedl a pročež pamětlivi budme povždy slov společné své máti, vlasti. Miluj mne, pečuj o mne a nedopusť, abych opět iřekvapena byla rukou cizáckou, která mne nelitostně těžkými okovy sevřela a uvrhnuvši mne do tvrdého spánku dlouholetého umořili mne zamýšlela; moje slavná a umělecká díla, ne-li zničena, tedy aspoň cizotou zohyžděna byla. O, nehleď déle na zříceniny ty a postav, obnov a navrať mi bývalou slávu, abys vykonav synovskou povinnost ke mně, nalezl pokoj v duši své! A hle! hlas její nezní nadarmo. Každý dle sil a darů svých, snaží se vyhověti napomenutí mateřskému a pracuje všemožně o udržení staré její a zároveň své slávy. I my chopme se práce, která se nám podává při pohledu na Hradčany, kde stojí prostorný, slavný a velebný stan vládce nad hvězdami trůnícího, jest to chrám sv. Víta, první okrasa Prahy a chlouba celé vlasti, kde králové čeští korunováni bývali, kde až dosud kosti knížete a světce českého sv. Václava a jiných oslavenců našich uloženy jsou“.

Že výzva tato nebyla marná, o tom svědčí obnos několika set zlatých, odevzdaných spolku pro dostavění chrámu sv. Víta.

Čím více rostlo vlastenecké nadšení a zájem o českou knihu, tím nalahavěji bylo potřeba nějakého stálého střediska pro tyto snahy — a uskutečněno bylo založením vlastní české knihovny.

V dobách národního obrození bylo v Praze dosti českých bohoslovců, ale mezi nimi bylo dosti těch, kteří materštinu ne-

ovládali. Tomu mělo býti odpomoženo českou knihou. Tak došlo k založení české seminární knihovny.

O jejím vzniku vykládá nám očitý svědek — Fr. Daneš. Píše: „Býl jsem alumnem kníž. arcib. sem. pražského v letech 1828-29 až 1831-32. Ač jsme velkou většinou byli Češi, byl přece málokterý z nás v písmě a slovu mocen mateřské své řeči. Proto pomýšleno od nás na zřízení čes. knihovny, pokud okolnosti dovolovaly. Ač jsme byli nemajetní, snášeli jsme co kdo měl, prosili a vyprosili mnohý spis. Sbírkou učiněnou, což nejpočetnější bylo, zakoupilo se. Bůh žehnal skrovnému začátku a — knihovna se docílila. Povstala s vědomím našich představených a rozmnožována byla mnohým darem arcib. tajemníka Karla Vinařického, který neobjevil se mezi námi, aby naši snahu nepodporoval radou i skutkem. Za knihovníka zvolili jsme sobě spoludruha Karla Škodu, jenž vychován byv od svého strýce, vlastenecky smýšlejícího kněze a kaplana příbramského Frant. Jabulky, mezi námi nejvíce se znal v mateřské řeči. Živým slovníkem byl nám spolužák Jan Fabián, který měl to štěstí, že se narodil ve vsi, kde českou obecnou školu navštěvoval a v domě otcovském mnohé knihy nalezl, v nichž — jakmile jim porozuměli mohl — pilně čítal —“.

Dějiny česk. sem. knihovny můžeme čerpati z nepatrné, šedé, ošumělé, pamětní její knihy, z r. 1839.

Tam r. 1859 napsal tehdejší knihovník F. Novák: „Naše česká sem. bibliothéka založena jest dne 10. března 1830 hlavně příčinám tehdejšího pana pastoralisty p. Jana Karla Škody, nynějšího katechety na hlavní české škole v Budči, jak nám vypravoval p. cis. rada prof. dr. Jan Fabian (jeho bývalý kolega v pastorálce roku 1858)“.

Otevřeme-li poslední stránky této pamětní knihy, poznáme, v jakém přátelském vztahu byli bohoslovci pražského semináře s buditelskou generací a i s pozdějšími čes. literáty a výtěčníky. Mezi dobrodinci knihovny čteme nezapomenutelná jména: J. Jungmana, V. Hanky, L. Presla, Jana Nejedlého, prem. Sedláčka, L. Zieglera, Fr. Douchy, V. Štulce, Vinařického, prof. filoz. Hyny, dr. Fabiana, Borového, řed. Srdínka, arcib. Schwarzenberka a řadu jiných. V úzkém vztahu s českou sem. knihovnou byl přirozeně i ruch literární.

Roku 1855 založen časopis „Viola“. Vyšlo 5 ročníků, z nichž 3. a 4. se ztratili.

Druhý list v semináři redigovaný byl „Božetěch“, který vedle „Musea“ byl společným časopisem česko-moravských bohoslovců.

Jak již bývá osud psaných a litografovaných časopisů, záhy zanikly, ale pro posouzení vlasteneckého a literárního ruchu pražských bohoslovců jsou velmi cenným materiálem, a bylo by možno citovati celou řadu pěkných a nadšených vlasteneckých básní.

Českou knihovnu bychom mohli nazvati bohosloveckým Tusculum, kde nalézaly útulek vlastenecké a literární snahy nadšených bohoslovců. A mnozí rádi po svém odchodu ze semináře na ni

ještě dlouho vzpomínali. Zvláště nedávno zesnulý J. Š. Baar, který v dopise ze dne 12. listopadu 1903, k předsedovi „Růže Sušilovy“ píše:

„Vzpomínám si s radostí na českou knihovnu — i na chvíle v ní prožité. — Něco jsem si z té knihovničky s sebou do života odnesl: lásku ke knihám — takovou přemrštěnou lásku — pravou bibliomanii — dám Vám kabát třeba — ale knihu ne . . .“

V červencovém a srpnovém čísle „Vlasti“ z r. 1893 (roč. IX.) uveřejnil též J. Š. Baar „Historii české seminářské knihovny v Praze“, kde vylíčil podrobně její vznik a význam pro vlastenecké a literární snahy v praž. semináři. Po zániku „Violy“ a „Božetěcha“ přispívali pražští bohoslovci do „Musea“ a vedlo by nas to příliš daleko, vypočítávat pražské bohoslovce — pozdější známé básníky a spisovatele — kteří uveřejňovali své literární prvotiny, velmi často značně vlastenecky zabarvené, v „Museu“. O jednom z nich — J. Š. Baarovi, — psal jsem v letošním ročníku „Jitra“ (č. 3.). Psali též do „Musea“ Al. Dostál, F. X. Dvořák, S. Bouška a jiní.

Dosud nebyli bohoslovci sdruženi v žádném spolku, jako bohoslovci druhých seminářů a tím i vlastenecké a literární snahy nebyly jednotné a mnohé upadly v zapomnutí. K založení bohoslovecké jednoty — „Růže Sušilovy“ — došlo v pražském semináři až r. 1885 zásluhou bohosl. IV. r. Eduarda Šittlera, Antonína Podlahy a jiných. Vedle snah literárních měla i vlastenecké snahy přímo v programu. V svolání, jež bylo vydáno po všech ročnících pražského semináře Ed. Šittlerem, byl krásně vyložen účel jednoty, totiž: lužiti se pro příští boj, připravovati se prospívati Církvi i Vlasti. „Účelem našeho spolku jest „utile cum dulci“, vzdělání naše vlastní spojené s ušlechtilou zábavou a to na oněch jedině nezvratných základech, jež položili věrověstové slovanští Cyril a Metod. Ž e v t o m j e s t z a h r n u t a i p o v i n n o s t v l a s t e n e c k á , k d o ŷ b y p o c h y b o v a l ? P r o v l a s t e n e c k é a l i t e r á r n í s n a h y v p r a ŷ s k é m s e m i n á ř i z n a m e n á „Rů ŷ e S u š i l o v a“ v e l m i , v e l m i m n o h o . S v ě d ě j i o t o m v l a s t e n e c k é p ř e d n á š k y , ú ě a s t b o h o s l o v c ů n a n á r o d o p i s n é v ý s t a v ě , z a l o ŷ e n í (J . Š . B a a r e m) „ K r o u ŷ k u k u p ě s t o v á n í l i d o v ě d y “ , z a k l á d á n í k n i h o v e n a t d .

Bylo by možno psáti ještě daleko více, ale snad tato hrstka glos stačí k pochopení vlasteneckého ducha, s nímž odcházeli nadšení novosvěcenci ze zdi Klementina do světa. Kéž stejně jako ze staroslavného Klementina i z nového semináře budou vycházeti vlastenečtí kněží ducha Sušilova, kéž by jim byli i nepřátelé mohli vysloviti slova díků a uznání za literární a vlastenecké snahy.

Loučíme se s vámi, vy šedé, zachmuřelé zdi klementinské, ale nikdy na vás nezapomeneme a jako krásnou pohádkou, příkladem a pohnulkou budou nám vzpomínky na mladé vlastence, kteří vyšli z vašich zdí.

JAROSLAV SLEZAK:
OPORA KNĚŽSKÉHO MLÁDÍ.

Mladý stromek kněžský je náhle přesazen ze školky semináře do nové půdy. Vyrostl pod pečlivým zrakem duchovního zahradníka, byl zaléván milostí, zahříván Božským Sluncem a rostl tedy utěšeně. Brzo se začaly jevit účinky zázračného očkování, stromek vyrazil první lístky naděje, nahodil první pupeny, rozkvetl, přinesl první ušlechtilé ovoce. — Nyní ho přesadili. Přišel do půdy zcela nové, cizí, není tak úrodná, je tvrdší, vystavena prudkým větrům, často i bouřím. Už ho nebudou opatrovat, nebudou mu kypřit půdu, jen občas přířiznou korunu, odříznou suchou větev. — A budou čekat ovoce. — *Posui vos, ut fructum afferatis.*

Aby v nové půdě neuschl, než zapustí kořeny, je lřeba vzít ho s „balíkem“ půdy mateřské, v níž zapustil své mladé, jemné kořínky. Ten kousek známé půdy bude mu pozdravem bývalého domova, usnadní změnu okolí, pomůže tím úžeji srůst s novou zemí. — Šťastný kněz, jenž žije ve svém kněžském mládí z ducha Eucharistie, která je mu tím „balíkem“, tím dědictvím, kusem bohatě zkyplené půdy, která živila mladou duši v semináři. Šťastný mladý kněz, jenž srostl s Eucharistií v době přípravy na kněžství, jenž poznal zavčas *quam dulcis Dominus*. Ten se bez ní neobejde ani v prvních dnech kněžství, ten na ni nezapomene ani v návalu nových starostí. Za okolností zcela nových, nezvyklých, známých dosud jen zdaleka a neurčitě předvídaných, kde je snadno cítili se osamocen, nalézá u svatostánku milé teplo domova, kde je mu vše známé. Svatostánek cizí, jehož před tím snad nikdy neviděl, stává se mu první útěchou, tu zapouští kněz kořeny do srdcí, jež mu Pán svěřuje, tu napřed zdomácní a pak se mu stane ten lid blízkým, to okolí milé, práce radostná. Tu zahrnuje Pán jeho mladou duši silou a sv. nadšením, ukazuje mu nové obzory, povzbuzuje, varuje, těší a pomáhá. A čím více čerpá kněz života ze svatostánku, tím hlouběji zarůstá do této sv. půdy, tím rychleji mohutní, nese ovoce, je pevný ke každé bouři, skýtá ve své koruně ochranu unaveným a pronásledovaným svěřencům. — Jeho život je čím dál krásnější, práce a oběti radostnější, působení požehnanější.

Ovšem jednoho je k tomu zapotřebí: Aby v té půdě rostl už v semináři, aby už v semináři žil z Eucharistie. To je možné jen tehdy, miluje-li už v semináři adoraci. Nepozná-li Pána v semináři, kde ho všechno k němu vede, nepozná ho ani v duchovní správě, kde je dosti příležitosti, jež dají na něj zapomenout. Aby nezapomněl, musí ho to k svatostánku táhnout, musí mu něco scházet, nenavštívil-li aspoň na chvíli Pána ve svatostánku. Teprve tehdy pronikne duch eucharistický celou kněžskou duši a práci, teprve tehdy bude ten kněz působit v tom duchu na okolí, šířit kolem sebe lásku k svatostánku, — a to znamená záchranu duší.

K mladým stromkům přivazují koly, aby se stromky nelámaly, aby nerostly křivo, když jejich kořinky stačí sotva k výživě a nemohou být stromku oporou. I v životě bohoslovce a kněze, jenž chce zdravě vyrůst v duchu eucharistickém, je třeba opory. Mohu zde doporučiti tři hlavní opory šťastného kněžského mládí v duchu eucharistickém. Jsou to spolky, mající za jediný úkol výchovu eucharistických a tím v každém ohledu celých, dobrých kněží. Je to: „Unio apostolica sacerdotum regularium“. Spolek, podporující ducha eucharistického v kněžstvu tím, že navádí k poznání Ježíše Krista, lásce k němu, následování jeho kněžského ctností. Duch spolku působí pronikavě v životě kněze i tím, že mu ukládá denní modlitbu (trůženec, návštěvu St., rozjímání, duchovní čtení čtvrt hodiny, gratiarum actio čtvrt hodiny), denní studium aspoň půl hodiny, čtrnáctidenní sv. zpověď, ale ukládá také pořádek v přijímání a vydáních. Unio apostolica je opravdu vzácnou oporou zvláště mladých kněží, neboť žádá od nich denní pořádek a také denní záznam vyplněných povinností. Je to spolek, mající vlastní význam pro kněze, ale bylo by krásným znamením, kdyby se o něj zajímali už i bohoslovci, kdyby už v semináři zvykali si na jeho zásady a ducha a stali se už před svěcením jeho nadšenými horliteli. (Blíže můžte sdělit: dr. Jos. Beran v Praze II., Ječná 27, klášter sv. Anny, — nebo dr. Jos. Vlach, spirituál arcib. sem. v Kroměříži). „Unio apostolica“ má svou hlidku i v časopise „Sv. Eucharistie“. —

Druhou oporou šťastného kněžství v duchu eucharistickém je „Spolek kněží adoratorů“, jehož členové jsou povinni vykonati jednou týdně souvislou hodinovou adoraci před Nejsv. Svátostí Oltářní. Užitek takové adorace je pro kněze překvapující. Udržuje úzké spojení s Božským Mistrm, dává nahlédnutí do hlubin Srdce Dobrého pastýře a nutí srovnávat s ním srdce kněžské, pomáhá přetvořiti srdce sluhy dle Srdce Ježíšova. — Člověk je po této adoraci jako znovu zrozen, duše sálá milostí a láskou, přetéká štěstím. (Blíže informace P. Alfons Pryč, farář v Brodku u Nezamyslic). Tento spolek pronikl už i do seminářů (aspoň v Olomouci je dobře znám) časopisem vlastním „Sv. Eucharistie“ (redaktor P. Pryč). Třetí oporou ducha eucharistického u kněží je Mariánská Družina kněžská. Per Mariam ad Jesum! Působí-li blahodárně na výchovu budoucích kněží Družina v semináři, působí tím blahodárněji Družina na udržení dělinné důvěry a lásky k P. Marii, Královně kněží, u kněží samých. Je myslím zbytečno, líčit význam P. Marie v našem životě, vždyť každý ho musel nejednou poznat. Kolikrát opouští i kněze síla a odvaha k obtížím povolání, kolikrát i to kněžské srdce umdlévá, krvácí, bojí se takřka objeviti se před Pánem, — Maria těší, přimlouvá se, Maria za nás bojuje proti nepříteli duší. Oh, kdyby Maria byla aspoň známa, nebylo by tolik chladu k Pánu Ježíši — jak by zmohotněla naše víra, a jak docela jinak by byla naše Přijímání, — jak šťastnější, jak světlejší, jak méně světlší bychom byli a jak bychom byli živoucnějšími obrazy našeho

Pána a Spasitele, jejího předraženého, přebožského Syna“. — (Grignon: „O pravé pobožnosti k P. Marii“, str. VI.).

Ještě jednu otázku: Proč píší o kněžských spolcích v časopise bohosloveckém? Bohoslovec chce být kněz, má v zásadě tytéž povinnosti jako kněz, žije svatě, žije pro Boha, je tedy třeba, aby se seznámil s cestami k cíli bezpečně vedoucími. Je třeba, abychom při svém nastoupení na dráhu kněžskou, kdy nám bude se starati nejen o to, abychom nezvážrali, nýbrž kdy budeme musiti ze svých zásob neustále rozdávat duším svěřeným, znali studánky, do nichž se stékají bohaté prameny požehnání. Je tolik nebezpečí v kněžském životě, že kněz zapomene zásobovat duši duchovní stravou, nebo ochabne, jsa v tomto ohledu odkázán sám na sebe. A kdyby toho ani s počátku nepozoroval, nepostrádal, klesne najednou únavou, vysílen a jak těžko se pak vzchopit. Jak je to snadno upadnout do nebezpečného spánku, v němž je kněz bezmocný proti zlodějům, kteří se neodvážejí na bdělého strážce stáda Dáně! Je třeba mravních závazků, k jakým tyto spolky vedou; ty jsou pobídkou k vytrvalosti, ty jsou oporou skleslosti. Chceme-li mít z těchto spolků co nejvíce užítku jako kněží, všimněme si jich a žijme v nich už v semináři. Je pravda: Pluribus intentus, minor est ad singula sensus, ale tyto tři spolky se doplňují, počítají s naší zaneprázdněností. Žádají snad obětí, ale ne nemožností, zaručují však za to bohaté užítky pro duše kněží i duše jim svěšené. Omnia ad maiorem Dei gloriam!

JAR. CELLA: ŠTĚDRÉ NOCI.

Čekání na cosi rodívá dlouho v nás strach — —.

Takové čekání po nocích ztemnělých mlhavým flórem
duniným jak průhledy v zakletá jezera

tajemných na horách. — —

— Čekání na milost s k u t e č n o u bouří v nás záchvěvy rudé
jako ty červené praporce vyzvání k revoltě citů,

topí nám pekelným žářem v hořlavých prostorách srdcí,

z čehož vždy troska jen zbude. —

— N o c i, Vy byly bohaty horečkou světlých vizí
vedících v duše nám splnění, po nichž se duše třásla . . . !

Žel, že když vstává svítání rodící věci, my zříme,
jak s nimi naděje mizí. —

— : Kolikrát p o u z e v bezesnu v temnoty Vaše jsme hbitě
vrhali zraky svých toužení na lovy ideálů,

kolikrát v duši jsme jákali, že aspoň paprsku torso
zapadlo v citlivé síť . . .

— V nocích těch trapně bezesných přece jsme viděli svítit
tužebná světla, popřaná královstvím letmých snění. —
V nocích těch, aspoň na chvílku duše se mohla vznítit. —
Pak zas, jak rožla dennice lampu, jež sny v nic mění,
hlavu jsme sliskli v sepjetí
začli jsme žít a svět cítit. —

JINDŘ. MARIA DLOUHÝ:
Z MYŠLENEK KATOL. BOHOSLOVCE.

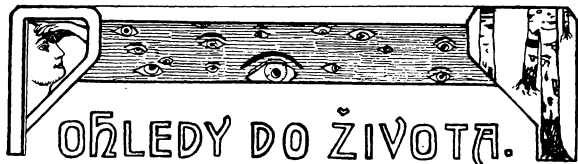
Zaleťme v duchu přes širý oceán, daleko do zemí pohanských
národů a zastavme se v misijní stanici katolického mi-
sionáře! Chudá chýše jest jeho příbytkem. Na jeho tváři pozor-
ujeme spokojenost a radost září z jeho očí. Jest šťasten — — —,
že Boží Milost mu dopřála státi se bojovníkem Kristova Evangelia
a „rozdávačem tajemství Božích“ mezi pohany. Jaká milost od Bo-
ha! A přece, sledujeme-li život tohoto hlasatele Božské nauky a
průkopníka křesťanské kultury, musíme uznati, jak velikomyslné
duše, heroického sebezapření a obětavosti jest zapotřebí, aby mi-
sionář s tváří klidnou mohl kráčet po oněch cestách, jež jsou plny
hořkosti a strádání.

Katolický misionář — toť nástroj v rukou Bo-
žích, jímž Bůh připravuje duše nešťastných ubo-
hých pohanů na cestu spásy. Jak vznešené to povolání
katolického misionáře, jenž přes všechna úskalí a překážky pevně
kráčí za svým cílem!

Život misionáře jest život strádání a obětí, leč on se ničeho
neleká a z lásky k Bohu a bližnímu pracuje rád pro čest a slávu
Boží na poli misijním.

Kéž katolický misionář jest svou horlivostí a
obětavostí zářícím vzorem nám katolickým bo-
hoslovcům! Nechť jeho příklad roznítí naše vlaž-
ná srdce, abychom i my v naší milené vlasti horli-
vě a rádi působili pro čest a slávu Boží a ku vlast-
ní bližních spásě!

KNĚZ -- VOJÁK.

„Život vojenský — život veselý“ — tak se zpívá v jedné vojenské písni. Ale veselá je vojna jen v tom popěvku; o čemž se přesvědčí každý, kdo tam je. A kněz dvojnásob.

Zachycuji narychlo jen několik dojmů. Štrašný, nepopsatelný je dojem, když člověk musí zrovna, jakmile nastoupí vojenskou službu, svléci civilní šat a místo černého kněžského fraku obléci ušpiněnou cvičnou bluzu a s ní vše, co k uniformě patří, o pověstných komisních botách, v nichž musí býti pravidelně pod trestem plný počet cvoček, ani nemluvě.

Než se vzpamatujete ze zděšení nad tím, že vás uniforma učinila o 100% hezčí, už nastává výcvik. To je ovšem kapitola, která by zasluhovala zvláštního pojednání. Nejhorší při tom je řvaní, klení a nadávání instruktorů, mnohdy lidí téměř negramotných. Ale vy mu musíte říkat „pane svobodníku“. Z toho klení a nadávání má člověk dojem, jakoby ho někdo celý den fackoval. A v tom ovzduší musíte žít a pěkně poslouchat a točit se a flouci sebou o zem podle rozkazu „pana“ svobodníka. Zkrátka „vojna muší bejt!“

Společnost v kasárnách je pro kněze na vojně nejhorším zlem. Vše ostatní by se sneslo. Vojáci, v celku vzato, nedovedou snad ani slušně promluvit. Toť se ví, že prvé dni se baví na účet kněze, či lépe „faráře“, jak se na vojně říká každému knězi. Brzy toho ovšem nechají, knězi dají celkem pokoj, ale sami mezi sebou zůstávají sprostí dál. O apoštolátě kněze aktivně sloužícího mezi vojáky nedá se ani mluvit. Jednak

se mluvit o náboženství nesmí, ale i kdyby se smělo, všechna slova vaše jsou marná. Voják si totiž myslí, že je mu vše dovoleno, že Boží zákon pro něho neplatí.

Poučení pro sebe na vojně může kněz načerpat dost. Kdo vidí a na sobě pocífuje tuhou kázeň, když slyší a musí vykonávat rozkazy, mnohdy snad zbytečné, dávané někdy jen proto, aby ta šarže ukázala, že je pánem, kterého musí všichni poslouchat, který kněz na vojně skládal uhlí, stavěl boty každý večer před lůžko do „pozoru“, kdo skládal úzkostlivě přikrývky a šaty do deštiček, kdo vyřizoval postele podle šňůry atd., jsem přesvědčen, že tomu knězi napadne, jak lehká a člověka důstojná je poslušnost, kterou slíbil v den svěcení. Uvědomí si, jaký rozdíl je mezi rozkazy na vojně a rozkazy duchovních představených. Zkrátka, vojna je dobrá škola k utvrzení a posílení církevního smýšlení.

I jinak získá kněz na vojně zkušenosti hodně zajímavé, ale vojna je škola hodně trpká a těžká. A buď rád ten, kdo tou školou projít nemusíš.

R. 55.

PASTORACE MLÁDEŽE.

Jak zhoubný je vliv dnešního materialistického světa na mládež, to ví jistě každý, kdo pozoruje její život. A ten také pozná, jak veliký a těžký boj musí bojovat jinoch a dívka s hmořařským světem, pozná, jak veliké jsou požadavky mravní a náboženské, které ukládá každému člověku dnešní život.

Vším právem praví Mosterts ve své knížce: „Die seelsorgliche Vor-

„bereitung auf die Schulentlassung“, že na cestě do života nesmí se mladý člověk nechat bez vůdce. A biskup dr. Straeter píše, že doba naše opětně a nutně žádá, aby děti, které opouštějí školu, byly opatrovány s láskou, aby jejich mravnost a náboženský život byl chráněn a posilován. A udává tam zajímavý prostředek, totiž pořádání duchovních cvičení pro ty děti, které již brzo opustí školu. O témže předmětu píše P. Andrés, Ord. Cap., v Linzer theologisch-praktische Quartalschrift“. Pěkné a zajisté časové jsou pokyny, které nám autor zde podává. Naskytá se zde knězi velmi vhodná příležitost, aby jinochům a dívkám dal na cestu do života silné zásady pro mravní život a dobrou poučení pro život náboženský. Víme dobře, jak často bez úvahy se jinoch a dívka rozhoduje, když opouští školu a nastupuje jinou dráhu životní. Poučení a láska kněze jsou zde jistě nutná, aby jim daly jistý směr a zásady. Příčinou mnohých pádů byla zajisté ignorance náboženská a neznalost lákadel světa. Nemyslím zde, že by mládež měla studovat tato lákadla a znáti je per visceram rei. Tím by se docílilo pravého opaku. Ale nutno je, a to každý uzná, aby mládež věděla, že taková lákadla moderního dnešního světa vedou k záhubě; je nutno, aby věděla, že dnešní tisk, dnešní kino (hlavně velkoměstské) jsou jedem pro duše a šťastný život, aby byla upozorněna na nebezpečí dnešního života městského. Exercicie před koncem posledního školního roku by v této věci mohly velmi mnoho vykonat a byly by mezníkem v životě dětí a majákem pro jejich budoucnost. Hlavně by se jednalo o to, aby jinoch a dívka odnesli si z těchto duchovních cvičení pevně přesvědčení, že jen desatera a život na základě desatera může jim poskytnouti dobrou a šťastnou budoucnost. Snad si mnohý jinoch a mnohá dívka vzpomene na to, co jim kněz říkal v posledních dnech jejich života

ve škole, vzpomene si na krásné tyto chvíle a tato vzpomínka bude jim kotvou naděje a polepšení. Jak to každý, kdo chce dávat tyto exercicie, si zařídí, to bude jistě úkolem jeho přemýšlení a bude to záviset na okolnostech. Myšlenka tato je jistě pozoruhodná, neboť musíme si říci, že zkažené mládeže přibývá, a že je věru na čase, ut laboremus et salvemus. Musíme hledat cesty, abychom to, co je dobré, zachovali a potom quaerere, quod perierat. Nebezpečí pro mládež stále roste a proto zkáza mládeže je skoro neodvratnou. Spolky by měly v této věci velký úkol, aby připravily mládež na tuhý dnešní boj životní a bylo by dobře, kdyby si též všimly této myšlenky, konat exercicie před koncem posledního roku školního. Spolky mládeže měly by zde pěkné pole působnosti. Světu dnešnímu schází životní zásada prvních křesťanů: vivere in luce doctrinae Christi, žítí ve světle nauky Kristovy. Nauka Kristova, dogmata katolická, nadpřirozená etika Krista Pána nejsou dnes smérodatné v životě mnohých lidí, mnohých spolků i mnohých států. Víme a známe ze zkušenosti, jak prospěly exercie k tomu, aby mnohý člověk se stal conspersio nova, řeštěm novým; snad „exercicie školní“ též způsobí, aby mnohý jinoch a mnohá dívka nebyli nakaženi „kvasem špatnosti a nešlechtnosti“, aby světlo Kristovo svítilo jim na dráhu těžkého dnešního boje životního

—1—

Z ULICE.

Nemám ji rád. Ano nenávidím přímo její zmatený kvap. Spěch lidí za cílem, ukazující, že čas je jejich pánnem, jejich hybnou silou, jako je touto silou motor elektrických vozů, jejichž poplašný zvonek mně bije v sluch . . .

Nenávidím pohledů jedovatých očí, plných úsměšků a nenávisti . . . Vidím, že bláto lítá nejen zpod kol automobilů, ale i z očí lidských, které špiní víc?

Kdo z Vás rád vidí tváře, na nichž vsílva pudru praská a ukazuje ubohost těla i duše? Malomocenství stejně hyzdí tělo a duši, třebaže je skryto bílou krásnou vrstvou . . .

Nemám rád ulice a jejího živofa, ale jedněch obyvatelů jejich přece lituji: bledých a chudokrevných dětí spěchajících (čas je pánem i těch-tol), do šedých, pochmurných budov (oficiální název jejich je škola, tak hlásají bílé tabulky rudým písmem).

Ó malí mučedníci, toužící po slunci, vzduchu a zeleni . . .

Marně, marně!

Jednomu se dívám, když slyším: „Bože, těch je škoda!“

Co by sis počal bez kněze, moderní člověče? Kdo by tě utěšoval, až jednou, v okamžiku nečekaném, zaklepe na bránu života Tvého „Tichá Přítelkyně“, (tak mluví básníci), krutá smrt (tak mluví svět a tak budeš jí říkati i Ty), aby tě odvedla z tohoto světa, který Tě zklamal, který budeš proklínati!

Kdo Tě bude utěšovati? Kněz!

Je nás nyní škoda?

Jednomu se smějí, že když nás lidé vidí, nedá jim to pokoje, a oni mluví někdy s úsměškem, někdy s vážnou tváří, ale vždy s nenávisí. Příklad:

První zedník, který vidí svého „spolupracovníka“ v čele bohoslovců, jdoucích z vycházky:

„Ty je vedeš? Kam?“

Druhý zedník: „Na Vranov!“

— — — — —
Směji se . . .

Jednomu nerozumím:

Že jedni, když nás vidí, říkají: „Budem mít neštěstí!“ a druzí volají radostně: „Mladí „panáčci“, to budem mít štěstí!“

Jak vidno, pochody myšlení nejsou stejné. Ss.

ALBAE IAM AD MESSEM!

V Xaverius-Verlag v Cáchách vyšla kniha P. dr. Berga: „Die katholische Heidenmission als Kulturträ-

ger“ a v předmluvě prvního díla této kolekce čteme pro každého, kdo se naučil sentire cum Ecclesia, důležitá a vážná slova: „Nastala nová veliká éra hlásání Evangelia . . . Kristův rozkaz: Euntes docete stal se vůdčí směrnicí dějin světových. A dále v předmluvě píše dr. Berg: „Moderní proudy myšlenkové vnikly již a rozšířily se již po celém světě. Do území pohanů vnikli za posledních dob četní nepřátelé, v pohanstvu samém pozorujeme velkou nábožensko-ethickou krizi. To vše nutí svět k boji o poznání největších statků života.“ Všimněme si dále onoho velkého nadšení pro podporu misii katolických, které vane dnes celým světem, všimněme si poslední encykliky misijní sv. Otce, pozorujme velké a moudře provedené plány svatě kongregace de propaganda fide, — a musíme si říci, že křesťanstvo začíná chápat osobní zodpovědnost k povinnostem apoštolátu misijního. A právem můžeme říci s dr. Bergem: „Přišla rozhodná hodina pro světový apoštolát naší církve. A vidím, že skutečně se plní slovo: albae ad messem. Jak patrně z příspěvů misionářů, a z nespočetných časopisů, blíží se „advent pohan-ských národů k vánocím“. A jistě důležité je, že v Africe za posledních 25 let bylo více pohanů obráceno než v posledních stoletích. Jak píší misionáři, přicházejí v Africe četné zástupy černochů i se svými náčelníky, aby poznali křesťanství a přijali křesť. Krise dnešního pohanstva připomíná nám slova, která slyšel sv. Pavel: „Přijď a pomoz nám!“ Misionáři píší sice: Albae sunt ad inessem, ale píší též: „operarii autem pauci“, dělníků je málo. Z Urundi (Afrika) píše misionář: „Tak krásný a nadějný je stav misii! Kdy však přijdou dělníci, aby sklízeli celou tuho hojnou zeň?“ Nepracujme a ne-žijme tak, jako bychom neslyšeli hlasu pohanů, nežijme tak, jako bychom se nestarali o volání misionářů: Přijďte, pomozte nám! Modleme se sami jako kněží za ty tisíce a miliony, kteří ještě neznají Krista, po-

NOVÉ KNIHY.

SV. AURELIUS AUGUSTIN:

VYZNÁNÍ.

Přeložil Mik. Levý. Upravil M. Kaláb. Vydala Nakladatel. společnost Rozmach. Praha 1926. Str. 552. Cena 40 Kč.

Po třetí vychází v českém rouše slavné Vyznání sv. Augustina. Skoro před 70 lety (r. 1858) vyšel překlad Herčíkův. Těsně před válkou počal ve své sbírce „Sto nejkrás. knih“ vydávati dr. V. Stoklasa svůj překlad, který sice slibně započal, ale smrtí překladatele zůstal jenom forsem (manželka dra Stoklasy dokončila — ovšem dilefantsky — knihu desátou). Celá katolická veřejnost jistě toužila po novém překladě díla tak krásného a světového a také se ho dočkala. — Vyznání sv. Augustina, učitele církevního (354—430), je bez odporu jeho nejčtenější dílo. Hluboká učenost a neodolatelná výmluvnost snoubí se tu s horoucí láskou k Bohu a k pravdě. Mluví tu duše kdysi zmltá bouřlivými vichry skepse a smyslnosti, která však přece jen nalezla kýžený klid v Bohu, prameni všeho štěstí. Každý tu vidí mimovolně boje svého rozumu a svých smyslů, svá poblouzení, utrpení, zklamání a pády a snad i konečné vítězství. A to činí knihu tak moderní i dnes po 15 stoletích. — Nový, velmi pečlivý překlad M. Levého je pořízen dle 6. vyd. edice P. H. Wagnerecka S. J. z r. 1919. Úprava knihy je důstojná tak významného díla — jen formát mohl být snad volen jiný. — Kéž tato krásná kniha v tomto novém krásném českém rouše rozlétně se po našich vlastech a všechny rozpolštěné a rozervané duše vede k Tomu, který si nás stvořil pro sebe a po němž prahne každé srdce, i když bloudí po stezkách zakázaných. F. B.

SV. BONAVENTURA:

ŽIVOT SV. FRANTIŠKA.

Z latiny přeložil Ant. Stříž. Dřevoryty vyzdobil F. Duša. Vydala vyd. společnost Rozmach. Praha 1926. Str. 171. Cena 20 Kč.

Životopis velikého svěťce chudoby Františka, napsaný jeho nadšeným synem a stejně velikým svěťcem Bonaventurou, je vpravdě těžko kriticky posoudit. Učený bohoslovec a zanícený mystik postavil tu krásný pomník svému milovanému mistru. Z každé stránky knihy sálá vroucí podiv, podiv tak mocný a účinný, že z bratra Bonaventury vytvořil svatého Bonaventuru. — Překlad Střížův je velmi zajímavý. Překladatel po jazykové stránce sledoval starý český překlad z 15. století, nacházející se v olom. univ. knihovně. Kniha tak obdržela silně archaistické zabarvení, které se však velmi vhodně pojí k obsahu. Kniha je graficky ladně vypravena a ozdobena výraznými dřevoryty Ferdise Dušy, které plně vyhovují obsahu. — Dnešní lidstvo hledá cestu ze své rozervanosti. Život Hlasatele Velikého Krále mu ukazuje cestu jediné správnou a jistou. F. B.

BAARŮV PAMÁTNÍK.

Uspořádal Julius Skarlandt. Českomor. podniky tiskařské a vydavatelské v Praze 1926. Str. 242. Cena 30 Kč.

Probírá-li se listy této knihy plně teplých vzpomínek a vřelé lásky k zemřelému spisovateli, maně mně napadá myšlenka, že stavěti pomník takovému muži je vlastně zbytečno. Neboť kdo se dovedl tak zapsati do srdcí druhých jako právě Baar, ten věru nepotřebuje pomníku,

aby byl vzpomínán a připomínán, ten bude plnit srdce svých přátel až do posledního jejich úderu. A je-li pravdou ono dvojverší

„Není mrtev, kdo vzpomínán, —
mrtev, kdo zapomenut“

pak Baar žije mezi svými přátely a hlavně mezi svými Chody a žít bude, dokud poslední chodské srdce nedoťluče.

Co psáti o těchto vzpomínkách? Každý, kdo zamiloval si Baara alespoň z jeho knih, když nebyl mu dopřán styk osobní nebo alespoň písemný, musí je čísti. Pravda, je těžko pro katolíka čísti článek J. Vrby, kde líčen je Baar jako člověk pro církev ztracený a ji nemilující, ale nutno si uvědomiti, že pozoruje-li kdo řeči a skutky jen s jedné strany, pak musí se mu také jen s té strany jeviti. Člověk soudný sáhne i po jiných vzpomínkách a úsudek temný si přiměřeně vyjasní. — Mezi skutečné vzpomínky je vhodně vsunuta studie Viléma Biřnara „Literární počátky Baarovy“, která uvádí nás slohem spíše povídkovým na gymnasium domažlické a kreslic Baarovy první pokusy básnické a redaktorské, seznamuje nás zároveň s ovzduším, v němž tehdejší studenti domažličtí vyrůstali. — Více nemožno říci. Vezmi a čti! Trochu zdravého úsudku a dočteš jistě s teplem v duši.

—fv—

FRANTISEK KASPAR:

MÍR NEDĚL.

Básně. Nákladem vlastním. Nicov 1926. Dřevoryty vyzdobil Jos. Váchal.

Autor mnoha básnických děl, většinou již rozebraných a jehož jméno má již u nás dobrý zvuk, podává nám v Míru neděl bohaté plody svých nejinimnějších chvil. Opravdu rozkošný věnec zasněných chvil dýchajících krásnou pohodou vysoce poetické duše. Zrak básníkův proniká hlouběji, nezůstává lpěti pouze na povrchu věcí, nedá se odstrašiti jejich příliš všedním zjevem, ale básnický, hloubavý duch jeho snaží se nalézt pravou jejich krásu, jež je mu potom zdrojem těch nezčistších radostí. „Dalek jest duši mé život můj všední“ (36) — za to však výšiny jsou to, na nichž snívá, výšiny jsou to, k nimž duch jeho vzletá. „Vše unáší mne v jiný vyšší svět“ (45). — Mír, opravdový mír neděl, vlahý mír, svěží radost, touha po životě, po životě vyšším vane ze všeho toho. Tedy nic chorobného, neradostného, chmurného. A jestli přece, dovede to vždy básník z duše vymýtliti. „Zmizela ssedlina chorobná z mého srdce. To zářná krajina jak čistá vonná lázeň na duši přilehla; pod ní se hojí všechna nahromaděná zla“ (47). — Cena knihy (50 Kč, pro bohoslovce 40 Kč) s ohledem jak na krásný obsah tak na opravdu vkusnou a elegantní úpravu není nikterak upřílišněná.

IVO DĚŽELIČ:

POUŤ ZA BLUDIČKOU.

Chorvatský román. Přeložil O. S. Sýkora. Barevná obálka akad. malíře H. Patočky. Tiskem a nákladem Československé akciové fiskárny v Praze 1926. Stran 261; cena 13 Kč.

Autor podává nám ve jmenovaném románu dějinný úsek z historie chorvatského národa a to z doby prvního krále chorvatského Tomislava (podle Račkého panoval okolo r. 914—928). Tomislav, vroucně milující národ, vlast a slovanskou bohoslužbu, jest slavnostně korunován. Musí však od počátku své vlády překonávati četná vnitřní i vnější nebezpečí, která hrozí sjednocené říši. Spočívá o primát chorvatského biskupa v Ninu

s biskupskou stolicí spljetskou — pletichářské boje proti hlaholici — hrozící válečné nebezpečí maďarské a bulharské — usilování o královskou korunu syna důvěrného přítele krále — — to vše zdařile zachytil spisovatel ve svém románě. Episodicky se proplétá dějem jednak požitkářská láska Berislavova k horské krásce Cvětě, jednak vypočítavá ke královské dceři Heleně. Dobro a ctnost — zlo a mrzké vášně takřka zápasí neustále spolu. — Překlad celkem dobrý. Román lze doporučiti hlavně těm, kteří mají důkladnějších znalosti historie církevní a světské.

—šil

EDNA FERBER:
JAK VELIKÝ.

Fr. Obzina, Vyškov 1926. Str. 276. Cena Kč 24.

Selina Peakeová ztrařil náhle svého otce Simeona, hráče karet z povolání a stane se učitelkou na Vysoké Prérii u Chicaga. Provádá se za chudého farmáře Pervuse de Jonga. Ovdoví. Stará se pečlivě o své dítě Dick de Jonga, jemuž s láskou říká stále „So big“ — tak veliký; pozůstatek z dětské hry. V řísní pomůže jí přítelkyně z mládí. Dick de Jong studuje. Stane se stavitelem, ale dcera přítelkyně jeho matky, Pavla provdaná Stormová svede ho s této dráhy a žene jej za úspěchem v peněžnictví. „Já potřebuji, aby Dick měl hodně peněz a pak si ho vezmu“. Román kreslí v rámci tohoto děje shon Ameriky za lesklým zlatem. Dolar je bohem, jemuž se klání, za nímž se ženou a kdo se dostane nejdále, ten má úspěch, ten je pánem společnosti. Ačkoliv nechce Selina, aby její So big hnal se za dolarem, nýbrž věnoval se službě krásna, by tvořil krásno, přece se stává opak. A So big Dick, jenž chce mít úspěch, na konec dozrává, že je jen „Gumovým razítkem“. Spisovatelka chce zde řešit problémy hmořářské Ameriky. Avšak přinese účinnou pomoc jen mluvením o tom, jak žít život plný, bohatý, úspěšný? Věnovat se službě krásy, dobra konečného a nevzpomenout si na dobro nekonečné — Boha? Pokládat zbožnou návštěvu kostela za „frivolnost“? Styl má jistě originelní. Mnohé obraty a přirovnání až příliš odvážné, zacházející dost daleko.

lš.

SVATÝ FRANTIŠEK A PŘÍRODA.

Legendy o lásce světcově ke tvorstvu. Vydal vlastn. nákladem Ant. Sorm v Praze, vyliskla akc. tiskárna čsl. Cena 6 Kč.

Překypující láska chudáčka assiského k Bohu byla zdrojem lásky jeho k přírodě. Jak se tato láska jevila v jednotlivých případech, o tom jsou zachovány mnohé — ať na skutečnosti založené nebo legendární — písemné památky. Tyto shrnuty a česky vydány jsou v krásné a lačné knížečce, jež okrášlena je více než 30 obrázky. Vedle jiného je tam krásná kapitolka, v níž je přirovnán život dnešního lidstva jízdniému řádu, na němž opomenuty jsou stanice „Utrpení“, „Bída“, „Chudobinec“, „Prosňáčkov“. — Všele doporučujeme.

CHARLES DICKENS:
NICHOLAS NICKLEBY.

Z angličtiny přeložila Mariě Charbuská. Díl I. a II. 1476 str. Cena 30 Kč, váz. v původní vazbě 50 Kč. Nakladatelství V. Kotrba, Praha II., Pštrossova ul. 198.

V románě líčeny jsou hlavní osoby dle skutečnosti. Dickens je bez odporu jeden z největších anglických romanopisců. Líčí život skutečný s jakýmsi sobě zvláštním humorem. Charakteristika Mikuláše Nicklebyho,

jeho strýce Ralfa, jeho sestry Katušky vyniká všemi dokonalostmi, jež možno žádati. Dickens vládne mocí neodolatelnou citům čtenáře a vta- huje ho do svého románu, takže čtenář těžko knihu odloží, jakmile se vžil do děje. Vycifujeme, že se nám tu podávají charaktery skutečné, s nimiž Dickens zachází tak, jako by s nimi byl obcoval. Nemůžeme se ani dočkat, jaký osud asi stihne necitelného a vypočítavého, surového lichváře Ralfa a odkládáme s uklidněním román, když jsme se dočetli, jak strašný byl jeho konec. Rovněž čtenáře uklidňuje, když pozná spravedlivý osud soukromé školy pana Squerse. Mezi dějem o kočující společnosti pana Crummlesa se ukazuje, že Dickens velmi pečlivě také sledoval život herecký, sám totiž také na jevišti vystupoval. Román Mikuláš Nickleby je dílo umělecké ceny, je dobře a plynně přeložen a hodí se do všech knihoven pro dospělejší čtenáře.

BLAH. PETR. JUL. EYMARD:
O SV. PŘIJÍMÁNÍ.

Přel. Ant. Melka. Tiskla Čsl. akc. tisk. v Praze, fil. v Č. Budějovicích. Nákladem kongregace Nejsv. Svátosti v Brně, Františkánská ul. č. 2. Str. 282. Cena neváz. 8 Kč.

Známý překladatel z nábožen. liter. francouzské, P. Ant. Melka, obo- ťacuje nás opět novým, velmi časovým překladem spisku „O sv. přijímá- ní“. Jsou to výňatky ze spisů a řečí blahosl. P. J. Eymarda, zakladatele kongregace Nejsv. Svátosti. Cílem spisku je poučení o častém sv. přijímá- ní a jeho podmínkách, účinnosti k zdokonalení člověka a síle, potřebné každému bojovníku Kristovu v dnešní době. Praktickým je návod k při- pravě před a důkūčinění po sv. přijímání. Pěkné jsou též člānečky o sou- středění mysli, jež je cestou vedoucí ke spojení s Bohem, podmínkou svatosti a dechem života pravého ducha ležíšova, dále čl. o životě a du- chu modlitby, o smýšlení podle J. Krista a mnohé jiné. Spisek stojí za to, aby byl nejen doporučen, ale hojně šířen a čten! —sb—

CIZOJAZYČNÁ LITERATURA.
VOM LEBEN GETÖTET.

Vyznání dítěte. Vydala M. J. Breme. Str. 234. Váz. v plátně M 3.80. Herder, Freiburg.

Vyznání dítěte! — Trochu divné a zvláštní označení deníku, který si píše nevinné dítě velkoměsta ve svých 14—17 letech. Pisatelka odkrývá zde to, co milovalo její něžné srdéčko a co ji ranilo hluboko na cestě krátkého sice, ale různými událostmi bohatého života. Dává nám jednak nahlédnouti do zahrádky svých radostných vzpomínek, jednak ale zase zachycuje ve svém sešitku a na různých malých a ošumělých lístcích kus života v jeho lesklé, ale zhoubné nahotě. Její rozťomilé, prosté vypravování zaleje srdce naše brzy hřejivým teplem, brzy zase rozechvěje nás, čteme-li jakými nebezpečími byla obklopena a jak hrozně svět si s ní zahrával.

V chudém domku dobrých rodičů vychována, ocitá se tato nadaná dívka brzy v různých nebezpečích krutého světa, kterému se tento milý a hezký květ zalíbí, a jenž touží proto po její lásce a jejím zdravém a neporušeném těle. Láska ta však jest nemilosrdná a tak se stává mezkrušené a dobré dítě její obětí. Do hrozných bolestech umírá v ne- mocnici pro policejní holky — pohlavně nemocná — ne však vlastní vinou!

Teprve 17 let stará! — Tragické zakončení mladého života — jaro, po němž již více nepřichází léto.

Vydavatelka deníku nechala až na několik oprav gramatických a změnu jmen súčasťných osob celý deník nezměněn.

Knihla patří do rukou všech vychovatelů mládeže a pracovníků charitatívnych, neboť podobných zjevů, jako nám líčí zmíněný deník dítěte-umělce, nalzáme v dnešním životě mnoho. J. M.

ALFRED D'RAHILLY:

VERBORGENES HELDENTUM.

Přeložil Wilhelm von Festenburg-Pakisch, S. J., Herder, Freiburg. Str. XII a 446. Cena M 7.50.

S pohnutím jsem odložil tuto knihu, neboť četl jsem činy a myšlenky velké duše. Strastiplný byl život mnohým již známého polního kaplana P. Willima Doyle S. J., který jako oběť charity padl na hrozném bojišti Yperském. Život a smrt jeho vylíčil nám jeho věrný přítel dr. D'Rahilly, profesor v Irsku. Životopis tento líčí nám v prvních dvou částech o 8 kap. bohoslovecký a duchovní život P. Doyle. Tyto kapitoly jsou zvláště cenné. Jsou takřka celé compendium duchovního života, ne však suchoparné compendium, nýbrž plné života. Stojí před námi kněz horlivý a svatý. Zvláště bych poukázal na opravdu cenné stať 6. a 7. kapitoly, ve kterých najdeme pěkné meditace o modlitbě a mši sv. Stojí před námi též kněz obětavý, který, jak patrno ze 7. kapitoly, měl život těžký a který jej oběťoval na smír za hříchy lidí. 9. a 10. kapitola líčí nám působení P. Doyle jako polního kaplana. Zde se nám ukazuje opravdu šlechetná a obětavá duše P. Doyle v plné kráse. V hrůzách válečných byl každému andělem útěchy a posily a poskytoval i s nasazením vlastního života vojínům poslední útěchu Církve sv. A toto obětavé působení zpečetil obětí vlastního života, neboť padl roztrhán granátem v bitvě u Ypru. Vylíčením války na frontě francouzsko-německé, které je vzato z listů samého P. Doyle, patří k nejlepším věcem válečné literatury. I válka měla muže heroické obětavosti. Kniha obsahuje útěchu a poučení pro každého, kdo chce býti opravdu celým člověkem a zvláště pro bohoslovce a kněze zůstane P. Doyle v dnešních tak rozvířených dobách vzorem heroismu, jehož je dnes tak třeba v duchovní správě. —ka—

Dr. PAUL WILHELM von KEPPLER:

PREDIGT UND HEILIGE SCHRIFT.

Vydal Herder, Freiburg, 1926. Str. VI a 52. Cena M 1.

Biskup Rottenburgský dr. v. Keppler, jenž loni zemřel, podává nám v tomto malém spisku („homiletická závěť“) krátký nástin onoho tajemného a svatého vztahu svatých Písem k úřadu kazatele. Vždyť Písmo je knihou kazatele, „je jeho knihou“, píše zemřelý biskup. A kdo čte tuto knížku, ten chápe tato slova. Dr. Keppler poukazuje nejprve na velkou cenu a důležitost citátů Písma sv. pro kázání a uvádí též aplikaci některých míst. V druhé a třetí části najdeme cenné pokyny pro užívání Písma sv. Poukazuje na matku Páně, „matku Slova Božího“, která vede nejlépe k porozumění Písem a vybízí každého kazatele, aby žil a poťom též i kázal s Marií.

V knize najde každý, zvláště však kandidát kněžství mnoho povzbuzení, aby zvláště dnes svědomitě a horlivě vykonával úřad kazatelský. Najde i porozumění pro tento dnes tak těžký úřad a pochopí slova velkého biskupa: „Tobě sloužiti je naše sláva, tvé Slovo jest naše vítězství“.

x.

MUSEUM

ROČNÍK 58.

1926—27.

ČÍSLO 4.

D Břřza.

HRDINŮM.

Mít sílu mocných větrů, jež do pohoří bijí, mít v prsou jediný jen úder srdcí zvonů do výšin dómů běžících, mít vteřinu jen akkord píšťal varhan, v jichž klávesy by sám Duch Boží uhodil — — — na kolenou bych zvolal vám, vy hrdinové, v běl roucha odění: „— Vy nejste věru z klína světa toho, Vás Pán sám vyvolil! Vy lásce a pravdě řízu nesete, by neklesla v prach!“ —

Co kříž vztýčen byl, — od doby té přelétlo přes šediny země staletí mnoho. Kříž stal se majákem a cíle — hrdinům, když odsáli se od okraje kalichu, pečeti hmoty puncovaného. —

Stal se světlem. —

Světlo přece úplně stíny a tmu poráží. —

A zapomnělo se na zákon ten. Svrhnout chtěli maják, šílenými, zpěněnými vlnami věkův vzbuřených upevněný, — neb stál jim na nevhodném místě a — sváděl prý je z cesty. —

Svrhnout a vyhladit stopu Jeho! A když už to ne, tedy aspoň si zřídili — ve falešném úskoku a mrzké víře — i u paty Jeho samého — krátek — a prodávali výhledy do širých končin; do širých sice, ale vždy dozorem zpevněných. — Co za ně obdrželi, museli obětovat na los pro svou duši. —

Chtěli Tě, o kříži, ó majáku hrdinů, úplně zapřít a vykládat, že tam zbytek z trosek model . . . . Ale dějiny, stigmatizované Boží vůlí, vykřikly a nedají a nemohou se utišiti . . . .

Oběť nejdražší, na Tobě přinesená, vyzvedla do oblaků milosti Tvé tisíce a tisíce duší. Láska Tvá k dílu Tvému zanechala — vyslance. — —

Mezi ně patříte i vy hrdinové, kteří upíráte pohledy k Zřídlu Krve Nejsvětější, k Zdroji svatého kněžství.

Vy jediní, mladí rekové, dovedete pochopit, proč ubohý tvor chtěl — a chce — vyhladit každou částku prsti, do níž byl zatknut kříž! — — protože hlásal, a hlásá království spravedlnosti, království, jež není z tohoto světa.

Tebe kříží — nikdy nikdo z duše nevyhladí, Tebe kříží nikdo nezlomí; vždyť Tys její základ, na Tebe se připíná jak břečtan.

Tolik děsných drápů hrůzných nočních chimér se do Tebe zařalo v kročejích dějin, ale Ty stojíš — a množíš se ratolestmi a výhonky od kořenů a paty své se plníš. Od kořenů svých!

A zalévat je budou Tvoji — věrní — hrdinové, ve výhni lásky zkušeni. —

— — — — —
Jen přání vyplň mi, ó Otče, by stín kříže Syna Tvého — věčně spočinul na nás — a především na Tvých recích. Pod křížem mír a štěstí. —

LADISLAV ZDRAŽIL, BRNO:
ATHEISMUS A PŘIROZENÉ POZNÁNÍ BOHA.

(Pokračování.)

Kaň a důkazy existence Boží.¹⁾

Přirozená poznatelnost a dokazatelnost Boha.
Stanovisko theologie.

Katolická věrouka neobírá se ex professo důkazy existence Boží, neboť to je vlastně otázkou čistě filosofickou.²⁾ A z tohoto stanoviska také my řešíme tento problém přirozené poznatelnosti Boží. Možnost poznatelnosti Boha a dokazatelnosti jeho existence bereme zde jakožto pravdu přirozenou a filosofickou, nikoliv pravdu theologickou. Pomíjíme takto moment dogmatický, odezírajíce úplně od theologie, která dokazuje ze zjevení,

¹⁾ Seznam použité literatury:

Stöckel, Geschichte der Philosophie, Mainz 1875.

Heinrich Lennerz S. J., Natürliche Gotteserkenntnis. Herder 1926, Freiburg im Breisgau.

Dr. Rolfes, Die Gottesbeweise bei Thomas von Aquin und Aristoteles, Kolín 1898.

Reinhold, Der alte und neue Glaube.

Heinrich, Dogmatische Theologie. 3. Band.

Pesch, Compendium theologiae dogmaticae. Tomus II. Freiburg im Br. 1913.

Kleulgen, De ipso Deo. Ratisbonae 1881.

Pohle, Lehrbuch der Dogmatik. Paderborn 1911.

Kratochvíl, Přehledné dějiny filosofie. Brno 1924.

Kratochvíl, Úvod do filosofie. Olomouc 1922. 3. vydání.

Dršina, Úvod do filosofie. Praha 1914.

Dršina, Myšlenkový vývoj evropského lidstva. Praha 1902.

Jež T. J., Osobní Bůh a náboženství. Praha 1923.

Vychodil, Důkazy isoucnosti Boží a jejich dějiny. Brno 1899.

Krejčí, O filosofie přítomnosti. Praha 1904.

²⁾ Proto na př. Pesch nerozsbírá vůbec ve své dogmatice důkazů existence Boží a nadepisuje svoji první část „De cognoscibilitate Dei“. (Tomus II.)

co Bůh o své poznatelnosti (přirozeným rozumem) zjevil a co církev katolická v tomto ohledu k věření předkládá. Písmo sv. totiž i tradice nás poučuje, že Bůh se snadno dává poznati skrze věci stvoření.

Nauka Písma sv. je v této věci zcela zřejmá. Na mnoha a mnoha místech³⁾ hlásá se tu pravda, že Bůh se zdravému rozumu a myšlení stále jeví jako příčina, původ a pán všeho. Nejvýznačnější místo ve St. Z. je v Sap. 13, 1–9, kde na první pohled můžeme spatřiti také aposteriorní důkaz jsoucnosti Boží, jakožto původce všeho dobra, krásy a síly; soudí se tu z věcí a jejich dokonalostí na příčinu jejich. V N. Z. v listě k Římanům (Rom 1, 18–25) se pak zcela jasně praví, že Bůh sám ze sebe neviditelný a nepoznatelný, může býti poznán ze svých činů a sice jeho věčností, mocí a z těchto pak opravdové božství. (Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt intellecta conspiciuntur (ἀπὸ κτίσεων κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοράται) sempiterna quoque eius virtus et divinitas ἣ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεούτης ita ut sint inexorabiles.)⁴⁾ Ze Písma mluví na těchto místech o přirozeném poznání Boha, nemůže býti sporu, poněvadž stojí na půdě nadpřirozeného zjevení a jsouc samo částí jeho, má především za účel klásti hlavní důkaz na víru v Boha a nikoliv na nějaké rozumové důkazy jeho jsoucnosti. Než nezmiňuje se tu ve svých výrocích o žádné víře a tím méně ji předpokládá, jak někteří myslí, že se tam aspoň víra přirozená předpokládá, ne-li dokonce nadpřirozená. Není zde rovněž zmínky o žádné milosti, které by bylo k tomu přirozenému poznání Boha zapotřebí. Tuto nauku o možnosti přirozené poznatelnosti dokazuje pak katolická dogmatika z tradice. Svatí Otcové totiž a spisovatelé církevní se často odvolávají na zmíněný text Rom 1, 20, aby dokázali, že Boha lze poznati i z věcí stvořených (světlem rozumu).⁵⁾ Totéž jednomyslně dokazují scholastikové.⁶⁾ Tuto nauku, v Písmě a tradici obsaženou, vymezil sněm Vatikánský, který učí, že „Boha, jednoho a pravého, Stvořitele a Pána našeho z věcí stvořených přirozeným světlem rozumu lid-

³⁾ Na př. Job 12, 6–10. Žalmy 18, 1–5; 96, 1–6, 93, 7–11. Act. 14, 14–16, 17, 24–31, Rom 2, 12–16 a na jiných místech.

⁴⁾ Rom 1, 20.

⁵⁾ U sv. Otců mají již výroky v tom oboru ráz více méně dokazovací, neboť jim nešlo obyčejně o theoretickou nauku o poznání jsoucnosti Boží, nýbrž o skutečné důkazy proti nevěrcům určitým nebo nevěrcům vůbec. (Srv. Vychodil v uv. spise str. 28.) Viz pěkné výroky, jež uvádí Desch ve své dogmatice na př. S. Augustinus (In Joan. tract. 2. n. 4.), Minulius Felix (Octav. 18.), S. Gregorius Naz. (Orat. 28, n. 16.). Viz uvedené již klasické výroky u Tertulliana (Apolog. c. 17) a Bonaventury (Itin. mentis c. 1).

⁶⁾ Na př. sv. Tomáš, řešící tuto otázku v Sum. Theol. I., qu. 2, a. 2; Contra gent. I., 12; Bonaventura (Itin. ment. c. 1)

ského lze jistě poznati“.) Z toho jest patrné, že náboženská pravda i rozumem poznána může býti předmětem víry. Není však naším úkolem vyšetřovati poměr víry a vědění o této pravdě.) Cílem našim jest pouze vymeziti a patřičně zdůrazniti pojem přirozeného poznání Boha, jakožto fakt filosofický a nikoliv theologický. Vylučujeme tedy poznání Boha skrze víru (z víry), ze zjevení (cognitio per fidem). K tomuto „intellektuálnímu“ pojmu o Bohu docházíme cestou principu kauzálního. Poněvadž však věci stvčené jsou podle terminologie scholastické „effectus virtutem causae non adaequans“, projevuje se tu také trojí vztah k příčině, t. j. vztah závislosti, nedokonalosti a podobnosti. Tím je cesta příčinosti (via causalitatis) logicky doplněna druhými dvěma cestami a nutně se s nimi spojuje. Sv. Tomáš, maje na mysli text Rom 1, 20, vysvětluje tuto trojí cestu takto: „Invisibilia Dei cognoscuntur per viam negationis, sempiterna virtus per viam causalitatis, divinitas per viam

7) Conc. Vatik. sess. 3, c. 2; can. I. de revel.: „S. q. d. Deum... per ea, quae facta sunt naturali humanae rationis lumine certo cognosci non posse, a. s.“ (Denz. 1785, 1806). Než i co se týče dokazatelnosti existence Boží, učí církev kat. možností vědec. důkazu (doctrina ecclae catholicae) a každou jinou sentenci zavrhuje.. (Denz. n. 1622, n. 1650.) Pius X. sám interpretoval definici zmíněného koncilu a vložil do přísahy proti modernismu: „Deum... tamquam causam per effectus certo cognosci... deoque demonstrari etiam posse profiteor (Denz. n. 2145). Též filosofie a theologie scholastic. pokládá opačnou sentenci za nesprávnou. Tak sv. Tomáš nazývá ji „opinio manifeste falsa“ (De verit. qu. 10, a. 12), „error“ (Contra gent. I, 12). Viz též o tom Kleigen (De ipso Deo 98), Pesch (str. 6, 7) ad. Jest samozřejmé, že ona dokazatelnost plyne z poznatelnosti samo sebou. — Všimni si též přesné stylisace koncilu; místo „cum certitudine“ položeno „certo“, místo „probare“, „cognosci“. Avšak Rationes ku setematu Const. de fide i onu zahrnují (dokazatelnost) Srov. Vychodil v uv. spise, str. 74 a odborný spis v tomto ohledu Heinrich Lennerz, Natürliche Gotteserkenntnis. Freiburg im Breisgau 1926.

8) Není v tom žádného rozporu, když pravda přirozená, filosofická se stává zároveň pravdou theologickou. Vždyť i pro vědoucího že jest Bůh, víra že jest Bůh jest možna i potřebna. Možna, poněvadž důvody rozumové ceteris paribus k uznání nenuří; potřebna je, aby měl člověk vyšší jistotu, než může dáti věda a hlavně, aby měl víru nadpřirozenou, která se ku spáse nezbytně vyžaduje. Ostatně zkušenost učí, že i nejzřejmější pravdy byly popírány. Srov. Vychodil, str. 75. Většina Thomistů a snad i Tomáš Aquinský (tak totiž Thomisté vykládají Sum. Theol. 2., 2. qu. 1. a 5.) a jiní theologové učili opaku, že totiž pravdy rozumu zřejmé vylučují víru. Sv. Tomáš sám na zmíněném místě praví výslovně, že „Deum esse et alia huiusmodi... non sunt articuli fidei sed praeambula ad articulos“. Egger (Comp. theol. dogmaticae ed. VIII. na str. 11) bere tento citát s různých dvou hledisek a snaží se tak ukázati shodu jeho s všeobecným již dnes učením, že existence Boha je obiectum fidei divinae. Tuto pravdu jako zvláštní thesi dokazuje Pesch. str. 11—14.

excellētia.⁹⁾ Takovým způsobem docházíme k dostatečnému poznání Boha a logicky konečně i k pojmu Boha osobního. Nerozlišujeme totiž poznání existence Boží a poznání Boha samého (naturalis cognitio essentiae divinae), neboť, jak praví sv. Tomáš: „de nulla re potest sciri „An est“, nisi quoque modo de ea scialur „Quid est“, vel cognitione perfecta vel cognitione confusa.“¹⁰⁾ Proces lidského myšlení v poznání existence Boží nutně totiž dochází ke stanovení této existence jakožto jsoucnosti bytosti, která je sama od sebe (ens improductum), nutná (ens necessarium) a nezměnitelná (ens immutabile), první příčina všeho, naprosto od světa odlišná, která má nejvyšší inteligenci, je všemohoucí, nekonečná atd. Tím jsme si stručně vymezili pojem přirozeného poznání Boha a přiřkli jsme našemu rozumu plnou schopnost takového poznání.

Ti, kteří popírají přirozenou poznatelnost Boha, popírají tím nutně také vědeckou dokazatelnost jeho existence. To je samozřejmě a zároveň je to logický důsledek této negace. Celá tato otázka je problémem čistě noetickým, poněvadž hlavní princip, na kterém se zakládají a jsou zřízeny tyto důkazy, jest metafyzická zásada a zákon příčinnosti. Omezíme-li princip příčinnosti na pouhé zjevy přírodní, jako to učinil Kant, dle něhož tento zákon je sice nutný (synthetický, souborný soud a priori), ale jen subjektivně platný, jehož nelze o věcech samých užíti, nebo díváme-li se na něj s Humeem a Lockem jako na pouhou časovou posloupnost (post hoc ergo propter hoc) nebo vidíme-li v něm jen vyjádření generalisace pravidla, zjednaného na základě indukce a mající platnost jen pro obor naší zkušenosti, dokud se nevyskytne nějaká výjimka, učinili jsme každé poznání a tím každý důkaz existence Boží nemožným. Ale nejen to; učinili jsme každé poznání vůbec nemožným. Zničili jsme tím každou spekulaci filosofickou, popřeli jsme možnost jakékoliv vědecké konstrukce, popřeli jsme lidské myšlení v samé jeho podstatě. „Stojíme zde u nejvážnější otázky celé filosofie, jež tvoří jádro noetiky. Je nějaká opora možnosti poznání lidského vůbec a jaká? Není-li, pak jest možný jen jediný filosofický systém, naprostý skepticismus, s nímž padá veškeré poznání lidské... Oporu takovou podává filosofie křesťanská. Je to důvěra, že poznání naše, pokud je přirozeně dokonalé a správné — — — a při tom jasností svou nás něco uznati nutí nás neklame — — — Nestojíme-li na tomto nejhlubším noetickém základu, nemůžeme bez nedůslednosti pronést ani jediného soudu. Kdo se toho základu zřiká a chce zůstati důsledným, musí resignovati na veškerý život rozumový — — —“¹¹⁾ „Takové jsou konce filosofie, která rozum bud

⁹⁾ In Rom. c. 1., lect. 5. Cit. sec. Pesch, p. 17.

¹⁰⁾ In Boeth. de Trin. q. 4., ord. 6, a. 3, concl.

¹¹⁾ Jež, uv. spis str. 26.

komolí, nebo jej popírá, nebo mu nevěří, jen aby jím nebyla přivedena k Bohu. To činí moderní agnosticismus, který přivedli na vrchol, třebaž z různých východisk Hume, St. Mill a Kant.¹²⁾ Jest jisto, že platnost soudu „každý účinek má svou příčinu“ jest samozřejmá; jestli to soud analytický, ve kterém výrok plyne z pojmu podnětu. Tím nabývá ovšem princip kausální platnosti a b-solutní — nelze jej omeziti s Kantem pouze na zjevy přírodní. Každé jiné formulování zákona přičinnosti znamená zneužití lidského rozumu vůbec. Je to kletba každého skepticismu, že vyšetřováním mohutnosti lidského poznání dospěje k popření pravd i nejzřejmějších.

První stopy důkazů existence Boží (frázu teleologického) nalézáme už ve filosofii mimokřesťanské na př. u Platóna (Zák. 888 c—889. 893 d, Tim. 28 a—c a jinde) u Aristotela (Metaf. XII. 7—9, 1072—73), který je původcem slavného důkazu z pohybu, jež také přijala scholastika, změnivši jej ovšem potud, pokud se přičil nauce o stvoření. Tyto důkazy zdokonalili sv. Otcové, hlavně sv. Augustin (Confes. 1. 1., De lib. arb. 2, 3—12, De vera relig. 29, 40, De civ. Dei 8, 6.). V systém je uvedl sv. Tomáš Aquinský (Sum. Theol. 1. qu. 2 a 3.).¹³⁾ Ten uvádí známých pěti důkazů 1. ex parte modus 2. ex ratione causae efficientis 3. ex possibili et necessario 4. ex gradibus, qui in rebus inveniuntur 5. ex gubernatione rerum).¹⁴⁾ Tyto důkazy, jsouce také posvěceny už dlouhou tradicí, vyznamenávají se svou silnou důkazností a pro přesnou svoji formulaci jsou přejímány i od nejnovější křesťanské filosofie, která je bez rozpaku znovu zavádí, částečně je buď pozměňujíc nebo doplňujíc. Dnes se dělí obvyklejše důkazy jsoucnosti Boží na metafysické, fysické a morální. Všechny důkazy aposteriorní (přímé), které kdy byly sestrojeny, jsou vlastně jedním důkazem, vedeným z jednoho světa o jednom Bohu; pouze různá hlediska, z kterých se na svět díváme, způsobují, že tento jeden důkaz se rozděluje ve více důkazů,¹⁵⁾ které se takto stávají jaksi jeho částmi.¹⁶⁾

¹²⁾ Jež, uv. spis str. 27.

¹³⁾ Viz o tom odborný spis Dr. Rolfes, Die Gottesbeweise bei Thomas von Aquin und Aristoteles. Kolín 1898. — O dějinách důkazů, Vychodil v uv. spise str. 6—72.

¹⁴⁾ Tato argumentace je formálně dokonalejší než Contra gent. I, 12. —

¹⁵⁾ Kromě důkazů sv. Tomáše uvádějí se ještě jiné nebo jiné seřazení. Tak na př. Heinrich má mimo ně ještě „e: consensu popularum“, ethický, z řízení v dějinách se jevícího, ze skutků nadpřirozených. Gutberlet (Lehrbuch der Apologetik, München 1888, I.), dělí na 1. kosmologický, 2. teleologický, 3. z ideálního oboru pravdy, dobra a krásy, 4. z pohybu. Obsah jejich se dnes obvyklejše mění a jest jen vítati, že se přizpůsobuje pokroku věd přírodních.

¹⁶⁾ Srov. Vychodil, str. 88.

Kant, jenž zásadně popírá, že by theoretický rozum mohl dospět k poznání jsoucnosti a vlastnosti oné bytosti za zjevy empirickými, musel také nutně zaujati zamítavé stanovisko k oněm důkazům. Podrobil je kritice jako svůj vlastní rozum. Výsledek této kritiky byl ovšem již předem dán jeho noetikou. Musel důkazy zavrhnouti, sice by byl zavrhl svůj vlastní systém.¹⁷⁾ Kant podrobil přísné kritice zvláště tři důkazy bohoslovné, resp. dva t. j. kosmologický a fysikoteleologický, pčněvadž důkazu ontologického filosofie křesťanská nepřijala. Zavrhnul a kritisoval tudíž Kant důkaz, který již scholastika zamítla. Tohoto důkazu užil ve středověku sv. Anselm; v novější době s určitými pozměněními přednesl jej Descartes a Leibnitz. Sv. Anselm¹⁸⁾ snaží se totiž z pouhého pojmu Boha, jakožto bytosti nejdokonalejší, dokázati jeho existenci.

Kant k tomuto dokazování ovšem správně poznamenává, že onen pojem zahrnuje v sobě sice existenci, avšak stejně jen myšlenou, ale nebyl první, který tento důkaz zamítl a neudržitelnost jeho dovodil.¹⁹⁾ Již vrstevník Anselmův mnich marmourtierský Gaunilo poznal jeho slabiny a sv. Anselm je vytkl (Liber pro insipientes). Definitivně zamítnut byl důkaz tento sv. Tomášem.²⁰⁾ Od té doby z katolických filosofů se již k němu nikdo nevrátil.²¹⁾ Kant, jak patno, není tedy původním v odsuzující kritice ontologického důkazu²²⁾ a staví-li se v této věci jakoby proti všem filosofům křesťanským, jest na velkém omylu, ježto jim ona výlka naprosto nepatří. — Počinání jeho dá se vysvětliti jen neznalostí stanoviska scholastické filosofie.

¹⁷⁾ Srov. Smolík C. S. S. R., O učení modernistů. Praha 1911, str. 195—217.

¹⁸⁾ Prosl. cap II.

¹⁹⁾ Jež, v uv. spise str. 29, 30.

²⁰⁾ S. Theol. 1. qu. 2. a. 1., ad 1—3.

²¹⁾ Viz o tom Dr. Rolfes v uv. spise str. 276, 277.

²²⁾ Nesvědčí tedy o kritickém bádání v oboru dějin filosofie, když Drtina ve svém spise „Úvod do filosofie“ na str. 468 tvrdí, že ačkoliv Gaunilo odkryl nedostatky toho důkazu, že přece „důkaz Anselmův byl ve středověku stále opakován...“.

Krásu u velkých duší jest jen odleskem jejich ctností, která se také nazývá Silou, a která jest vítězstvím. Největší ze všech uměleckých děl jest ostatně krásný život, třeba v mlčení, třeba neobratný, jen když není přemožen nečistotou.

Henry Ghéon: Člověk narozený z války.

VELKÁ ŽENA.

(MAMINCE.)

*Viděl jsem ženu zapadlých očí,
strhaných rysů, přibledlých tváří,
dobroty plné.*

Byla's to, Matko Má!

— — — — —
*Život jsi dala mnohým svým dětem,
zbyla Ti starost o život denní,
který Ti nepopřál radosti mnoho.*

Neznáma před světem —

velká svým dětem

budeš vždy Matko Má.

*Na věčné časy zbude jim v duši
obraz jich Matky.*

— — — — —
Muži jsou velcí — ženy jsou většf,

největšf Matky —

— — — — —
Svěťice.

JOSEF ZEMAN: BUDHISMUS V ČÍNĚ.

Zakladatel buddhismu jest Budha nebo Šecia-Muni, který žil v království Mogoda na březích Gangu (687—644 př. Kr.). Do Číny byl buddhismus zaveden v I. stol. po Kr. za dynastie Hanů, kde se rychle rozšířil pod jménem Fu-fiao, náboženství Fu, t. j. Budhy.

Buddhismus jest zároveň s taoismem lidovým náboženstvím Číny, hlavně co se týče vnějších obřadů za různých okolností, zvláště při pohřbech, kdy se bonzové (budhičtí kněží) najímají pro obřady jako taoisté, a lid říká, že se bonzové odlišují od taoistů pouze oděvem, který jest šedý, volný, v půli opásaný, hlavu si úplně holí, kdežto taoisté nosí jakýsi cop spletený na téměř hlavy, a šat obyčejně černé barvy.

Čínský buddhismus dělí se na více sekt, z nichž hlavní jest lamaismus v Tibetě, tantrismus a amidismus v Číně. Ačkoliv Tibet jest zván obyčejně baštou buddhismu, přec tam byl zaveden leprve v VI. stol. po Kr. a to z Číny. Tibetský lamaismus (lama = vznešený) jest jakási kněžská vláda; neměl však dobrého vlivu, jelikož soustřeďuje sílu a podvazuje rozvoj tibetského lidu. Obrovské kláštery, které čítají až desetitisíc mnichů, kteří zůstávají nečinní a žijí na úkor lidu, nejsou kláštery benediktinské, které svou pílí a vědou vytvořily kulturu na Západě. Dalai-lama, který sídlí ve Lhasse a jest jako papež lamaismu, jest nyní třináctým nástupcem prvního Dalai-lama (r. 1417), o kterém věří, že se vždy „vleluje“ do svého nástupce. Mimo tohoto vrchního lama jest ještě ji-

ných 160 živých Budhů čili hutuktů (t. j. Svatých, tčch, kteří se vra-
cejí); nejvlivnější z nich jest hutuktu v Urga v Mongolsku.

Budhismus v Číně má dvojí nauku, jednu pro zevnějšek, lidové náboženství s obřady; druhou pro zasvěcence. První jest velice rozšířená a celkem blahodárná pro čínský lid, neboť shodujíc se s přirozeným zákonem, zabránila zhmořnění Číny; všechno dobro a počestnost, které zde v Číně nalézáme a které mnohdy až obdiv budí, vyvěrá z budhismu. Příslušníci hudhismu, zvláště kteří se hlásí k sektám tantrismu, amidismu a k jiným tajným společnostem (na př. Společnost bílého nebo červeného leknínu), mají smysl pro nadpřirozeno velmi živý, snadno se obrátí ku křesťanství a jsou vpravdě dobrými křesťany.

Příkázání lidového budhismu jest pět: zákaz zabítí jakoukoliv bytost živou (pro nauku o stěhování duší), zákaz krádeže, smilstva, lži a opojných nápojů. Dle budhismu bůh Fu (Budha) přišel na svět spasit lidi, vykoupit jejich hříchy, přivést je k ctnostnému životu a za tím účelem bylo mu podstoupiti od počátku světa 8000 vtělení do různých zvířat. Za dobré skutky se dostane lidem odplaty po smrti v největší blaženosti (jakési zbožštění, ztotožnění s Fu, což jest nejvyšší touhou budhistů), za zlé skutky čekají po smrti hrozné tresty a dlouhá stěhování duše. Poklesky lze napravit almužnou, jistými modlitbami, zvláště větou: O-mi-to-fu (což není než vzýváním Budhy Amida), které odřikávají buď věřící sami nebo bonzové, kterým se plácí dle počtu modliteb. Bonzové se nežení jako taoisté, žijí v chudobě a zdržují se (alespoň zevně) masitých pokrmů. Lid však nemá k nim žádné vážnosti pro jejich nemravný a lenivý způsob života. Dobrý Číňan se nikdy nestane bonzem, proto bonzové kupují malé děti, které se tak stávají bezděčné bonzy. Jednou jsem viděl v jedné pagodě, na ostrově poblíž východního pobřeží Číny, malého hošíka nevýslovně smutného pohledu; ptal jsem se ho, má-li dosud maminku? Díval se na mne udiveně a nevěděl, co pravím; jiný hoch, kterého slyhl podobný osud, mi pravil, že ho jeho rodiče prodali do tamější pagody.

Vsloupíte-li do budhistického chrámu, jaký jest na příklad v Lin-in, nedaleko Hanču, v provincii Čekiang, vidíte proti vchodu tři veliké modly, t. zv. trojici budhickou: Amida (první Budha), Šecia (Budha zakladatel) a Mi-lai-fu (Budha, který má přijít, jakýsi zlomek touhy po Spasiteli). Ty modly mají někdy až 3 m zvýši. Po obou stranách kolem zdí a dále v chrámě jsou celé řady jiných zlacených a pestře omalovaných model různých bohů, polobohů a služebníků. Za budhickou trojicí, která jest jaksi hlavním oltářem, před kterým se dějí prosby, klanění se čelem k zemi, pálení kadidla, jest socha podivuhodného boha v ženském oděvu, zvaného Koan-yin (Vidoucího a slyšícího), jehož úcta jest velice rozšířena u lidu. Jest to jakési zkomolení idey Matky Boží, jelikož ta podivná modla stojí na hlavě diakově, uprostřed rozbouřeného moře, a rozlažené ruce sklání jako by k požehnání. Pagody jsou obyčejně nízké a prosté domy čínské. Bonzové obývají kláštery, v kterých jich bývá i několik set, mají mnoho pozemků, které si nyní vláda repu-

bliky přisvojuje. Jiní bonzové, t. zv. žebraří, putují krajem a žebraří si živobyří a tak dávají věřícím příležitost konati dobré skutky. Jsou špinavého zevnějšku jakož i pagody, které skýtají přístřeší pcectným a žebrařům.

Bonzové a jiní zasvěcenci budhismu znají „vyšší“ nauku budhismu, která jest výplodem mystického snění indických filosofů. Dle učení mistra Budhy zevní svět jest pouze klamem smyslů a jest třeba, aby duše dospěla nehybným, stálým mlčelivým rozjímáním poznání zásluh neviditelné bytosti, která řídí svět. Moudrý budhista tím stálým rozjímáním poznenáhla pronikne bytostí božskou a smrt ho konečně spojí s Budhou v nirvaně, ve věčném odpočinku a zničení. Tato nauka pocházející z horké a snivé Indie se neshoduje s povahou čilého, pracovitého a uhlazeného čínského lidu. Proto také si vzal z budhismu jen to, co souhlasí s přirozeným zákonem a skutečným životem za různých okolností a obřadů. Číňané tedy nejsou úplně hmoťařší, naopak přetvoření budhismu svědčí, že mají smysl pro nadpřirozeno; žijí jen v temnotách a nevědomosti. Kéž dospějí poznání Pravdy, Cesty a Života!

Přispějme k tomu, každý dle svých sil, alespoň modlitbou. —

Louis Veuillot¹⁾

EPILOG.

(Z franc. přeložil Vojtěch Olešnický.)

Péro mi vedle položte,
na srdce Krista, mou pýchu,
knihou mou nohy podložte —
zavřete rakev potichu.

Posléz po prosby vysláni
na hrobě kříž mi vyvyšte;
dají-li skulu, tož na ni:
„Věřil jsem, vidím“, napište.

„Nyní spí“, — rcete v naději,
lopota už mu přestala;
„vzbudil se“ — mluvte raději,
„duše ží, o čem snívula.“

Ať lest mou stáhá pohana,
nechte, ať zášel se rybíjí,
bitra má není prohrána,
vítězství mé mě opjí.

Ke slávě mojí náležít,
na pranýř kdo mě přibíjí
Rány! — co na nich záleží!
ony snad hřích můj přikryjí,
Svět ať mě tupí mizerný! —
tich já spím v hrobě zapadlý!
bohudík! — přec jsem příšerný
sok jeho, v prach ať rozpadlý!

Dík Bohu! — hlas můj jásavě
ještě štve tmáře prohané!
Ctím, co tak haní rouharé,
zvracím jich řeči vyhané.

Těm, které vězní — do cely . . .
i těm, kdo v bahně brodí se,
pouštím svit. Vodím anděly
k srdcím, kde láska zrodí se.

Prožil jsem život v tichosti —
po vláze nebes ujmouti
na vině lze se lítosti,
mechu jak v skalném zákoutí.

V žití mém plném starosti
víra mé srdce těšila.
Byl to přec život radosti,
láska se vždy mě zmocnila.

Hříšník já často ubohý
cestou jsem chvěl se bojící;
dík, Bože! — stráž' jsem mátohy
zmíraje pevný — kající.

V Ježíše doufám. Bez studu
dbal jsem zde jeho zákona:
s hanbou Jím zapřen nebudu
u Otce, svět až dokoná.

¹⁾ Veuillot, katolický francouzský publicista, úporný obhájce ultramontanismu. Napsal: *Vůně P říše*, *Parfum Říma*, *Papež a diplomacie*. Talent jeho brádky, strhující a svěrazný. Žil: 1813—1883.

J. A. L. JUST:
VELIKONOČNÍ MEDITACE.

Ježíš Kristus týž včera i dnes i na věky.¹⁾

Tajemství, jehož hloubka je vyplněna třiatřiceti léty života Božího Syna, je tajemství kříže a trnů, je tajemství nesmírných bolestí — a věčnou obžalobou, která je vpálena do tvrdých čel hříšného lidstva!

Ó, Bože drahý, Synu nejčistší Panny! Studené jesle z tvrdého dřeva slyšely po prvé zafukat Srdce veliké lásky, nevlastní země Tě ukryla před ostřím vlastních Tvých bratří, polem a prací, popelem žalmů a bdění a postů, hladem a zimou a vedrem a žízni živil's Své tělo v přesvatou Hostii k oběti mešní na oltář svícený vlastní Tvou krví, znavený láskou, kterou jsi jiným naplnil klíny, pokoro tlukoucí u lidských dveří, Svatý všech svatých, přikrytý tmou hluboké noci v zahradě oliv s páchnoucím tukem vášní a hříchů, zrazený polibkem vylhané lásky, souzený v podsvětí bílených hrobů, svrchovaný Bože u nohou pohanské tmy a pekelných záští, počtený s lotry, Veleknězi závravné oběti kalichů žluči a octa, Živoře věčně živý, v bolestech těžkých jako jsou výpary údolí smrti, umíráš v náruči tvrdého dřeva chladného kříže — za život mrtvých!

Ó, Bože drahý, Synu nejčistší Panny! Bolestí kříže chvělo se nitro kalvarských skal, slunci se zatměly zřhané zraky, moře se pohnulo ode dna vod, zalkala země a sten prošel svět — jen lidská srdce židovských rabů — v měkkých rouších pečlivě zbalený jed — ta srdce zarostlá trním, pustší a tvrdší než Golgoty vrch — ta srdce židů, pro něž jsi žil a mřel, Bože, z a p l a k a t J s i n e u s l y š e ! ! — — — — —

Ježíš Kristus týž včera i dnes i na věky.

Trpěl včera i dnes i na věky . . . do konce dnů. Včera v posvěcené zemi Palestiny, dnes v zemích, co jen jich na světě jest. —

Mluví se o obrodě katolicismu v českých zemích. Nový život náboženského zvroucení na českých nivách prý začíná kvést.

Ano . . . Ne . . . Nevím . . . Dej nám to, Bože, po utrpení a po spánku v hrobě — vzkříšení!

Já raději bych řekl: „Jsme na rozhraní dob zapadajících, umírajících a doby nové — —“²⁾

Žijeme v době, po jakých volala nadšená srdce apoštolů Kristových, svatí a mučedníci; po jakých žíznily hrdinské touhy vyznavačů božích a všechny šlechetné duše, které v lásce a v obětech dovedou žít.

Žijeme v zemi, kterou vlastní synové vyvedli do pouště bludů — a země ta touží po pravdě zas!

Žijeme v zemi, která nám zahořkla nechutným ovocem zatripkých pláňat — a země ta hladoví po plodech křesťanských ctností s živnými prameny milostných vod.

¹⁾ Pav k Žid. 13, 7.

²⁾ Zeyer: Evadna.

Žijeme v zemi, u jejichž krbů mdle jenom hoří světlo křesťanské lásky — a země ta chtěla by požárem lásky do krajů hvězdnatých vzplát!

Žijeme v zemi, která je zžehnuta žárem sobeckých vášní, kde s večerním přitímím obzory zahoří rudými máky — a země ta žízni po syté zeleni životní naděje božích synů a dcer.

Žijeme v zemi, které se zastesklo po hodech Beránkových . . .

A Bůh — qui dat velle, dat et perficere!¹⁾

Úkoly velké, těžké, ale vznešené, v nichž se vybije síla mladých ideálů — čekají v budoucnosti.

A koho v prvé řadě? Nos — „qui sancti erimus Deo suo“.²⁾

Nam „sacerdotem oportet offerre, benedicere, praeesse, praedicare et baptizare.“³⁾ Tím vrací se život a s víček se plaší chorobný spánek!

Offerre . . . Tělo své dává v stálé oběti zápalné ve svatém stánku posvátných Sionských vrchů, sbírat modlitby věrného lidu a šeptat je svatému Synu, který má domov u prahů věčnosti v klínu veškeré moci, smiřovat viny, na nichž se těžko spí znavené hlavě v hluboké noci, nejsladší lahodou andělských Chlebů plnil duše a rty učit plesání z rozkoši nadbytku Otcova domu — — — ó, svaté kněžství!

Benedicere . . . žehnáním stmelovat základy domů, světit jim veřeje českých chať, otvírat ruce a nechat z nich brát, kde je tak chudo a bída se tiskne k teplému tělu krev z něho ssát, šepotem modliteb zaplašit příšery kleteb z našich cest, města i vísky a širé lány i horský kout naplnit radostnou důvěrou v Stvořitele, nad českou vlasť rozklenout blankytné nebe pomocných blízkých nám duchů — — — ó, kněžství nožehnané!

Praeesse . . . solí být, bez níž by umřel svět, světlem být — se slínem bojovat v doupatech hříchů, paslýchem — který své stádečko popásá na pastvách bezpečných u tichých vod. Zemleným stářím i bujarou silou mladých let — půvabem dívčích hlav a pyšným květem mužných paží naplnit v nedělích chrámy, kde jako ve slínu cypřišů vážných — laskavě kyne nám Bůh, který nás láskou miluje věčnou a duši mír svatý podává pít — — — velebné kněžství!

Praedicare . . . zasvětit ústa svá pravdám, které v ševelu vánků v ráji už mluvíval Bůh, urovnat cesty zákonům kamenných desk, kterými Mojžíš z otrockých pout očistou pouští převedl věrné ku prahům slíbené země, do čistých duší, nedávno poslaných v svět, zasévat něhu Kristovy lásky — — — ó, kněžství budoucích věků!

Baptizare . . . v posvátných pramenech, které už staletí mlékem svým kojily žíznivý reť, umývat vinu prvního otce a matky nás všech — — — ó, kněžství Foederis novi!

¹⁾ Pav. Philip. 2, 13.

²⁾ Levit. 21, 6.

³⁾ Viz „Pontificale Romanum“: De presbyteratu.

Úkoly veliké, těžké, ale vznešené, v nichž vybije se síla mladých ideálů — mladých ideálů našich, „qui sancti erimus Deo!“

Ó, Bože dobrý, Synu nejčistší Panny! Magnificat anima mea Dominum et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo, quia respexit humilitatem ancillae suae — — — quia fecit mihi magna, qui potens est — — —.⁶⁾

„Bratři, opět pravím, radujte se.“⁷⁾

Žijeme v zemi, které se zastesklo po hodech Beránkových! A cestu k nim — z úradku dobroty Boží — jí ukážem my!

Úkoly veliké, těžké — a nás je tak málo . . .

Málo nás — ale jistě víc, než jich Pán povolal od sítí rybářských! Těch bylo dvanáct — a přemohli svět!

Bratři! Všichni o svátcích veliké noci klekněme k potokům slz nad hanbou hříchů, v kterých isme od mládí šli, a pokorně skloňme se v prach před svatou odyhovou dvanácti velikých jmen a — sílení Bohem, bez bázně klátivých třtin pohledme do očí prvního z nich, aby se zadíval až na dno naší duše a zažeh' tam nadšení velikých plamenů, ve kterých vzplanulo jeho vyznání: Hle, my jsme, pane náš, opustili všecko!⁸⁾

Bylo jich dvanáct — ale „opustili všecko“ — a přemohli svět!

Opustit všecko . . . máš síly dost?

Opustit domov, který nám přirostl k srdci, když tělo nám rostlo — mnoho je — ale opustit všecko je víc!

Něžně se vyvinout z matčina náručí, z jejího milování, v němž není lsti ani vášnivých vzplanutí — těžké je — a mnohdy to bolí — ale opustit všecko je víc!

„S Bohem“ dát otci, jemuž už nasypal studený listopad do vlasů suchého listí a léta vepsala do čela starosti minulých dnů — dlouho nám zanechá v vzpomínkách stesk — ale opustit všecko je víc!

Opustit veselý zpěv svých sestřiček, kterým se od rána až do večera plníval dům — nechce se — vždyť není dobré být na světě sám — ale opustit všecko je víc!

K pokladům, jež žere mol a kazí rez, nepřilnout, nehledat znamení „křížů“ a čestných hvězd, nechuťnat rozkoši všedních dnů, po kterých zůstává přichuť hořkého vína — to všechno se při prvních krocích těžké zdá — ale opustit všechno je víc!

Vytrhat ze srdce touhy, které tam probudil Bůh — zní to jak zdaleká pohřební píseň — ale opustit všechno je víc!

Opustit všechno je: opustit domov a matku i otce a sestry a bratra a přátele mladých let, pohodlí těla a obdiv světa a milostné zpívání májových nocí — zřící se vůle své a celého života v nás — a usednout tiše u nohou našeho milého Pána!

⁶⁾ Luc. 1, 46—49.

⁷⁾ Pavel k Philip. 4, 4.

⁸⁾ Mt. 19, 27.

Opustit všecko . . . máš síly dost?

Nemáš-li, p r o s o n i — a dá ti ji nebe! Nestiň si čelo stýskáním, kterého není svět hoden. A cítíš-li v prsou, že bys chtěl plakat, zahleď se na kříž — na velký pátek — k půlnoci — v tichu umklých hlasů — kdy v střezěném hrobě život už raší a andělské sbory pod klenbou chrámu ladí své hlasy k jásavým fanfárám božího hodu: Resurrexit, sicut dixit . . . !

„Et omnis, qui reliquerit domum, vel fratres aut sorores, aut patrem aut matrem, aut uxorem aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipi et vitam aeternam possidebit.“⁹⁾

Domov ti kyne v nebeských krajích — a bude tě věčně hrát, tam se přitulíš k matce a přivineš k otci a nikdo ti drahé jich tváře už nebude brát, s bratrem a sestrou, s přáteli božími zasedneš ke stolům Ženicha duší a zpít Jeho láskou a krásou zapřeješ hymny o štěstí těch, jež „nad svoje rodné dovedou milovat Boha“. Pohlédneš Pravdě tváří v tvář a poznáš tajemství kříže a trnů, tajemství nesmírných bolestí, tajemství Golgoty, hrobu — a života, který se nebojí smrti! — — — — —

A bude ti žehnat národ a rodná zem, až zasedne k hodům Beránkovým.

— — — Bože, slyš náš vroucí hlas:

„Ó, Pane, dej, ať světlo pravdy vždy nad touto zemí svítí v čistotě.“¹⁰⁾

Al. Opatovský:

U NOHOU MADONY.

(K akademii mariánské 27. března.)

Dnes, bílá Madono, dnes chvil se naše bída
a bledne úzkostí, když příchod Tvůj dnes tuší,
je tolik puklých srdcí tam, jež Tvoje oko hlídá,
již oněmělo, zalklo se, v dusivé světa hluši.

Dnes trne naše bída, leč rdí se láskou svěží
a roste v touhách tisíců a houpá srdci zvonů,
jež tichým „Ave“ daří svět, jež často slyšíš s věží
a duši zvedá z propadlišť, milostí sladkých tonů.

Teo v tento jarní podvečer, kdy zříme na Tě Paní,
my děti vyhnané a lačné, hladovící,
stavíme oltář pro Tebe, ať svět nás díkyou raní —
zas zhojí vše se před Tebou, ve svitu věrných svící.

Ten oltář Bůh i navštíví, posvěť dvojm bytím
dá trysknout hned zde pramenům, jež nesou nivám vláhu,
by úrodou se zasmály, jež voní trpkým žitím
a duším pokrm věnují na cestě k věčna prahu . . . .

Tak u Tvých nohou, Madono, je asyl naší bídy
a vídné Lásky výsluní, ač jinde vše to mrazí,
že miluješ nás zemdená, že oko Tvé nás řídí;
na oltář přijmi srdce všech, ty k v ě t ů p l n ě v á z y . . . .

⁹⁾ Mt. 19, 29.

¹⁰⁾ Zeyer: Ossianův návrat

Úvahy psychologické.

Důvody čerpané z psychologie někteří učenci naprosto zamítají, nebo aspoň na nich nechtějí stavěti, ježto nejsou nestranné a nejsou vhodné k tomu, aby stanovily, zdali nějaký děj se stal, či nikoliv. Ať je tomu jakkoliv, pro úplnost sluší se též i o nich zmíniti.¹⁾

1. Kristus P. kázal vážně všem apoštolům: „Bibite ex eo omnes“ (Mat. 26, 27). Vybízeli by je však tak zjevně všechny, kdyby Jidáš byl přítomen, když sám přikazoval: „Nolite sanctum dare canibus“ (Mat. 8, 6)? Tím by Jidáše takřka nulkal, aby jej do přítoku satanova uvedl. — Proti tomu dlužno uvážiti, že Kristus P. mluvil všeobecně; přikazuje všem, kdo chtějí dojíti živoła věčného a rozumí se, kteří jsou hodni. Kdo nejsou, mají se o to postarati. Také třeba míti na zřeteli, že Kristus jednal jako člověk, a jako člověk nevěděl o zradě. (Sv. Tom.)

2. Zdali podá moudrý lékař nemocnému lék, o němž ví, že mu bude k záhubě? Non est medici sapientis medicinam praebere aegroto, quam sciret ei esse mortiferam.²⁾ — Ale zdali pak Kristus P. nevaroval a nenapomínal Jidáše? Bůh není povinen odvracet lidi od nebezpečí a záhuby, když se do ní sami vrhají.

3. Kristus P. mohl zabrániti tak hrozné svatokrádeži tím, že by Jidáše nenápadně vzdálil; zdaž se neslušelo, aby tak učinil? — Kristus P. mohl také zabrániti, aby od Jidáše, apoštola, nebyl prodán, ano třeba i aby nebyl ukřižován, a zdaž to učinil? Patřilo to také k jeho hořkému umučení, jež chtěl až do dna vypíti.

Námítka, jak by kněz mohl tajného hříšníka vzdalovati od sv. přijímání, může-li to nenápadně učiniti, když sám Kristus P. jednal jinak, není správná. Quod licet Jovi, non licet bovi. Kristus se směl vydati v ruce Židů, zdaž to smí kněz učiniti? Ostatně jest otázka, zdali ho mohl Kristus P. před ustanovením nenápadně vyloučiti.

4. Slovy: „Hoc facite in meam commemorationem“ (Luk. 22, 19) ordinoval Kristus Pán apoštoly na kněze. Světil by také nehodného Jidáše, který ostatně ani své kněžské moci nikdy neužil? — Ale když mohl P. Ježíš vyvolit Jidáše za apoštola a dopouští dodnes, že jsou svěceni kněží nehodní, nebo kteří hned po svěcení třeba zemrou, proč by nemohl i to učiniti?

5. Jidáš byl notorickým hříšníkem. Byl při umývání nohou všeobecně a potom dle sv. Matouše a Marka určitě prozrazen, nemohl tedy býti k posvátné hostině připuštěn. — Odpověď je snadná. Všeobecnými poznámkami nebyl prozrazen a jestli určité pro-

¹⁾ Mluví o nich na př.: Knabenbauer, in Matth. II., 438—40. — Sýkora. Umučení, 157 a j.

²⁾ Innocenc III., Migne P. L. 217, 865.

zrazení se stalo již před konsekrací, jest otázka nerozvázná. — To jsou důvody záporné — Avšak ani důvody kladné nejsou přesvědčivé a nezvratné.

1. Povšimnutí zasluhuje zvláště důvod sv. Tomáše:³⁾ Kristus P. měl nám býti příkladem spravedlnosti a proto se neslušelo, aby Jidáše, tajného hříšníka, bez žalobce a evidentního důkazu od sv. přijímání vylučoval; jinak by dal špatný příklad kněžím církve a Jidášovi roztrpčenému příležitost k hříchu. — Možno však se Suarezem⁴⁾ odpověděti, že Kristus Ježíš Jidáše přímo nevylučoval od spoluúčasti ostatních na těle Páně, nýbrž opatrně vyčkal, až Jidáš sám odešel a pak Nejsv. Svátost ustanovil. A že Jidáše roztrpčeného dohnal tak k provedení hrozného záměru, nepadá na váhu, neboť vyloučiv jej po sv. přijímání, také jej mohl roztrpčiti.

2. Jidáš byl dosud tajným hříšníkem; kdyby jej Kristus P. vyloučil mezi večeři, t. j. před ustanovením Nejsv. Svátosti, tím by jej prozradil apoštolům. — Jest otázka, kdy byla Nejsv. Svátost ustanovena; bylo-li to až po večeři, mohl nejprve Jidáše nechat odejít; tak nevíme přesně, kdy se smělo odejít.

3. Mansenius⁵⁾ uvádí také ten důvod, že před ustanovením Nejsv. Svátosti by božský Spasitel apoštolů poděsil zprávou o zrádci takže by nebvli s to, s náležitou nřinravou a důstojně tělo Páně přijmouti. — Slabý důvod. Kristus P. mluvil také o svém utrpení a tím je ještě více mohl poděsiti; a dále po sv. přijímání zase by rušil žádoucí sebranost potřebnou k díkyčinění. Ostatně před sv. přijímáním jistě aspoň neurčitě o zrádci mluvil a konečně prozrazení samo bylo právě dobrou přípravou; přispěloť nemálo k oživení víry, pokory a bázně před vlastní slabostí a přílnutí ještě těsnějšímu k milovanému Mistru svému.

4. Konečně poslední důvod: podáním vlastního těla svého chtěl P. Ježíš působiti na tvrdé srdce Jidášovo a pohnouti jej ještě v poslední chvíli, aby od svého hrozného úmyslu upustil. — Ale kdo to může věděti a tvrditi? A zdaž toho bylo ještě potřeba? — — —

Úvaha jest u konce, a odpověď? — Stojíme tam, kde jsme stáli na počátku. Přijímal Jidáš — nepřijímal? byl přítomen ustanovení Nejsv. Svátosti — nebyl přítomen? Problém nerozřešený zmítá naší myslí. Či snad přece někoho přesvědčují důvody strany jedné více, než důkazy strany druhé? Budiž! I to bylo článkem zamýšleno, především však celou otázku co nejvíce objektivně objasniti a umožniti každému, aby mínění, jehož se drží, dovedl si lépe obhájeti, odůvodniti a na opačné námitky odpověděti. A poněvadž dosli jest jasno, že záhady té nelze bezpečně rozhodnouti, bez obavy, že strana druhá by mohla míti pravdu — kdož podceňovali a napadati bude stranu druhou? Není opravdu důvodu, jež by nebylo možno vyvrátiti nebo alespoň značně zeslabiti a přece každá strana má pro sebe důvody dobré a věčné. Snad budoucnost vnese více světla v celou záhadu?! —

³⁾ Summa theol. p. 3. q. 81, a. 2., in corpore.

⁴⁾ 3. p. disput. 41, sect. 3., n. 5.

⁵⁾ Cornelius a L. XVI., 529.

DVA ŽEBRÁCI.

Stál žebřák skřehlý u dveřf
a čekal dlouho — nesměle,
zda stín se přes ško zašeřf,
by dar dal v dlaně zbídnělé.

Tu krok se plížil šouravý
a dveře chyt' kdos za klíček;
když vrzl zámek rezavý —
měl žebřák v ruce pětínček.

„Bůh zaplať!“ — vece uctivé — —
„budu se za vás modlití“.
Teď počala se mučivě
bída mu v tváři jevití.

I hnul se soucit v lichvářf,
když slyšel slova chudása — — —
mu tryskla slz do tváří,
když žrel jej téměř — bez masa.*

„Bych svrhl peněz porobu,
se modlí nebes ku trůnu
a v účel měl vždy chudobu“.
A dal mu — pětikorunu.

JOS. DOLEŽAL, HRADEC KRALOVÉ:

LATINA LITURGICKOU ŘEČÍ.

Když byla založena československá církev, tu třebaže požadavek české liturgické řeči nebyl vlastní příčinou tohoto rozkolu, přece byl agitací, která nastala, velmi vyzdvižen, protože ve zvroucnelém citění národnostním snadno nalézal ohlasu. Tak se stalo, že častěji než dříve se objevovala a objevuje otázka: „Proč římsko-katolická církev užívá latiny jako bohoslužebné řeči?“

Je jisto, že neexistuje ani božský ani apoštolský příkaz o liturgické řeči. Neví se, v jaké řeči obětoval Kristus první mši svatou na Zelený čtvrtek, zda v lidové řeči aramejské či v biblické hebrejštině. Pravděpodobnější však jest, že bylo užito řeči lidové.¹⁾ Že nebyl dán žádný rozkaz o určité řeči liturgické, to patrně jest z praxe prvních století křesťanských, kdy se v liturgii užívalo řeči národní nebo aspoň řeči lidu srozumitelné.

Na řeči liturgické měl vždy velký vliv překlad Bible, takže se vytvořila liturgická řeč tam, kde byla přeložena Bible. Řeči liturgické tedy byly řeč řecká, syrská, koptická, etiopská, arménská, staroslovanská, latinská — tedy všechny řeči biblické a k nim přístupje v době pozdější ještě arabština a rumunština. Proto možno pozorovali v liturgických řečech vliv hebrejštiny, který zvláště byl patrný tam, kde hebrejské fráze přešly z originálu do LXX. a Vulgaty.

V Římě byla v užívání mimo řečtiny též latina jako liturgická řeč již v prvních třech stoletích. Někteří, na př. De Rossi, tvrdili na základě nálezů v katakombách a jiných dokumentů, že liturgickou řečí Říma byla původně jen řečtina. Ale tvrzení to bylo vyvráceno.²⁾ Řecké epištoly a listy papežů 1. a 2. století vysvět-

¹⁾ Srov. Dr. L. Eisenhofer, *Katholische Liturgik*, Freiburg 1924, str. 30.

²⁾ Srov. Dr. Val. Thalhoffer, *Handbuch der katholischen Liturgik*, Freiburg 1887, sv. I., str. 399.

lují se tím, že řečtina byla řečí světovou a listy ty byly určeny nejen pro Římany, ale věřícím všem, celému křesťanství. Hlavní liturgickou řečí se stala brzy latina, třebaže se uplatňovala také řečtina při bohoslužbě z ohledu na přítomné Řeky.

Proto byly některé části mše svaté nejen v Římě, ale i v Itálii vůbec, ve Francii, Anglii a i v Německu (St. Gallen) přednášeny latinsky a pak řecky. Památka po tom zůstala do dnes zachována při slavné mši svaté papežské, kdy epištola a evangelium se zpívá latinsky a řecky. Ve mši svaté ponecháno bylo dále Kyrie eleison ve své řecké formě. Rovněž v liturgii na Velký pátek zpívá se hymnus Sanctus Deus, Ἄγιος ὁ θεός střídavě v latině a řečtině. Církev užíváním těchto dvou nejrozšířenějších řečí starověku symbolicky vyjadřuje, že obepíná celý svět.

V době prvních začátků křesťanství byla v Římě dvoji latina. Latina klasická, která stála pod vlivem řečtiny a již se užívalo ve styku písemném, literatuře a ve veřejném jednání. Ale tím je také rozsah jejího užívání uzavřen. V obecném životě užívalo se latiny lidové — *lingua latina vulgaris*, *sermo rusticus*. Do provincií dostala se římskými vojáky a nižšími úředníky, takže všeobecně byla rozšířena v Africe, Hispanii a Gallii.

Tato latina lidová byla nejprve v užívání jen u nižších a středních vrstev, ale později pronikala i do vrstev vznešených patriciů, kde se uplatňovala aspoň v obyčejném styku.

Důvody tohoto všeobecného pronikání lidové latiny, která ztlačovala latinu klasickou, byly hlavně dva. Vznešení Římané brali vychovatele svých dětí z Afriky, kde byla latina lidová všeobecně považována za řeč literární. Druhý a hlavní důvod byl ten, že klasická latina neměla vhodných výrazů pro nové pojmy a idee v oboru badání filosofického.

Ciceronovi³⁾ bylo často nesnadno latinsky přesně vyjádřit různé myšlenky řeckých filosofů. Proto často se setkáváme v jeho spisech s výrazy: *quasi*, *ut ita dicam*, *vix a deo dicere*. Dokonce sám výslovně to přiznává a stěžuje si na tuto chudost a nepohotovost latiny při vyjadřování filosofické myšlenky. Ve spise „*De natura deorum*“ 1, 8 praví: „*Complures graecis insitutionibus eruditi ea, quae didicerant, cum civibus suis communicare non poterant, quod illa . . . latine dici posse diffiderent.*“ A Seneca v *Epist.* 58 si stěžuje: „*Quanta verborum nobis paupertas, immo egestas sit, nunquam magis quam hodierno die intellexi. Mille res inciderunt, cum forte de Platone loqueremur, quae nomina desiderarent, nec haberent.*“ I jiní spisovatelé, na př. Quintilian, touží po větší svobodě při tvoření slova.

Křesťanství užívalo hned od začátku latiny lidové, protože nebyla křesťanům, kteří patřili mezi nižší vrstvy společenské, cizí, její zvuk nezarážel. Lépe také svědčila prostým pravdám a tajemstvím křesťanským, při nichž nebyl kladen důraz na lesk slova,

³⁾ Srov. S. Bäumer O. S. B., *Kirchensprache*. *Kirchenlexikon*, 2. vyd., Freiburg 1891, sv. VII., str. 653.

ale na ducha Božího, který z nich vyzářoval. Latina klasická byla řečí pohanství křesťany pronásledujícího a proto křesťané jí pohrdali právě tak jako pohanskou moudrosť, která byla touto klasickou latinou vyjadřována. Stejně jest tomu i v malířství. První křesťanství zamítá technicky krásně vypracované malby pohanské a pohrdá jimi, protože vyjadřují pohanské názory, a sahá raději po primitivních nákresech lidových, jimiž si symbolicky vyjadřuje hluboká tajemství a prosté pravdy křesťanské.

Křesťanství přišlo do Říma a hlásalo zcela nové náboženství, otvíralo nové obzory v životě náboženském, neslo sebou mnoho pojmů, idejí a citů, pro které neměla latina klasická dosti vhodných výrazů. Latina ciceronská hodila se velmi dobře k rozvláčenému mluvení „kolem věcí“, ale těžko dal se v ní přesně vyjádřit pojem krátkým výrazem a proto nebyla pro liturgii tak vhodná. Proto použilo křesťanství řeči lidové, která byla tvárlivá, byla schopna vytvořit nové výrazy pro nové pojmy. „Novost obsahu kráčela ruku v ruce s novostí formy.“⁴⁾ Toto uplatnění se křesťanského prvku v řeči projevilo se také tím, že výrazy latiny klasické dostaly nové významy: *caritas*, *humilitas*, *compunctio*, *confessio*. Hlasatelé křesťanství přicházeli z Východu a proto bylo přijato mnoho slov hebrejských a řeckých, které si lidová latina přizpůsobila. Přesných forem gramatických tak přesně tato církevní latina nedbala. Důvodem bylo, že by se tak křesťanské spisy staly věřícím širokých vrstev těžko pochopitelnými, dle slov sv. Augustina⁵⁾: „*Melius est, reprehendant nos grammatici, quam non intelligant populi.*“

Církev katolická lpí na liturgické latině, jsouc k tomu vedena jak důvody vnějšími, historickým vývojem, tak i důvody vnitřními.

V celém západním křesťanství byla liturgickou řečí lidová latina, která byla přizpůsobena potřebám křesťanství, třebaže se při bohoslužbě uplatňovala také řečtina. Tato lidová latina byla řečí živou. Při stěhování národů mísily se ve starořímských provinciích prvky nových řečí přichozích barbarů s lidovou latinou a tak se vytvářely nové řeči románské, které neměly ještě pevného útvaru. Takové řeči, které se po staletí vyvíjejí, nejsou vhodné pro liturgii, která měla již vlastní pevné formy a myšlenkově bohaté modlitby, a potřebovala proto také řeči, která by již vykristalovala v pevné formě, která by nepodléhala změnám, protože liturgie je vždy hlavním pramenem tradice jako norma víry: „*Legem credendi statuat lex supplicandi.*“⁶⁾

Za takových proměn nedalo se myslit na to, aby zavedeny byly do liturgie tyto nové živé řeči na místo již mrtvé latiny a

⁴⁾ S. Bäumer O. S. B., op. cit., str. 655.

⁵⁾ S. Augustinus: In Psal. 138, 20. Podobně sv. Jeroným praví: „Volo pro legentis facilitate abuti sermone vulgato“ (Epist. 64, 11). Cit. dle S. Bäumer O. S. B., op. c., str. 653, 654.

⁶⁾ S. Coelest. I., Epist. 21 ad episc. Gall. Cit. dle S. Bäumer, op. cit., str. 663.

proto Církev podržela dále latinu, řeč pevných forem a určitých významů slov, jako důstojnou liturgickou řeč.

Že v této době nikdo na zavedení živé řeči do liturgie ani nepomyslel, to patrně jest z toho, že Církev sama musela vystoupiti proti věřícím, kteří ani při soukromé pobožnosti nechtěli se modliti Otče náš ve své řeči živé, ale jen latinsky, domnívajíce se nespřímně, že pouze tři řeči (latina, řečtina a hebrejščina) jsou důstojné pro styk s Bohem a jediné dovoleny.

Frankfurtská synoda z r. 794 (c. 52) prohlásila: „ut nullus credat, quod non nisi in tribus linguis Deus orandus sit, quia in omni lingua Deus adoratur et homo exauditur, si iusta petierit.“ A Ahyto von Basel (819) nařídil: „jubendum est, ut oratio dominica et symbolum apostolorum ab omnibus discatur tam latine quam barbarice, ut quod ore profitetur, corde credatur et intelligatur.“⁷⁾

S tímto zjevem, že při vytváření se nové řeči ponechána byla stará řeč mrtvá jako řeč liturgická, neshledáváme se jen na Západě, ale i u Řeků, kde byl ponechán prvek helenský v liturgii i když nastoupila novořečtina na místo staré řečtiny. Podobně je tomu i u Armenů, Syrů, Habešanů a co do kopštiny u arabsky mluvících Egypťanů. Že byla ponechána v liturgii stará řeč mrtvá i na Východě, kde Církev katolická po vypuknutí schismatu nevykonávala žádného vlivu, to je důkazem, že je to výsledek přirozeného vývoje, který byl později církevní autoritou potvrzen, a že to není výsledek nařízení církevních. Na Západě i na Východě — sjednoceném i nesjednoceném — je týž zjev; proto také vysvětlení musí býti stejné.

Užívání latiny jako liturgické řeči bylo na Západě všeobecné až do XII. a XIII. století,⁸⁾ kdy nastaly změny jak na poli náboženském tak sociálním a kdy bludaři⁹⁾ (Kataři, Valdenští, Albigensští) žádali zavedení živé řeči liturgické. Týž požadavek kladli i Viklefisté a Husité a reformátoři XVI. st., po nich i Jansenisté a Josefínisté a všichni ostatní ať zjevní či skrytí bludaři až do přítomné doby. Důvodem byly jednak nesprávné názory dogmatické a jednak bludné názory o bohoslužbě, jakoby hlavním účelem bohoslužby byla ne bohopocta, ale poučení a vzdělání věřících.

Kataři ve svém stroze dualistickém systému popírali vykoupení lidstva smrtí Kristovou a eucharistickou obětí. Kristus byl jim tvorem božím, třebaže vyšším než anděl. Přišel na svět ve svém nebeském těle, které necítilo bolesti, za tím účelem, aby poučil duše o prostředcích, jimiž by se vymanily z moci zlého ducha, Jehovy Starého Zákona. Vykoupení tedy záleží jen v poučení.¹⁰⁾

Proto také jejich bohoslužba spočívala ve čtení Nového Zákona, kázání, požehnání, které uděloval jeden z „dokonalých“,

⁷⁾ Cit. dle Dr. Thalhofer, op. c. str. 406.

⁸⁾ Mimo staroslovánštiny, která byla tam, kam přišla víra ne z Říma, nýbrž z východu.

⁹⁾ Srov. Dr. Val. Thalhofer, op. c., str. 407—411.

¹⁰⁾ Srov. Dr. Kryštofek: Všeobecný církevní dějepis. Díl II., část 2., str. 376.

pak následoval Otče náš s doxologií, kteroužto modlitbu jediné uznávali za dovolenou, a na konec bylo ještě jednou požehnání. Pak ovšem byla latina vyloučena z bohoslužby.

Viklef a Hus proklažovali za jediný pramen zjevení Písmo svaté. Církev Kristova skládá se z predestinovaných. Kněžství ve smyslu katolickém, jakožto úřad milost zprostředkující, neuznávali. Hříšný kněz nemůže platně konsekrovati. Hlavní váhu kladli také na kázání a třebaže Hus sám sloužil mši svatou latinsky, radikálnější jeho stoupenci slavili celou liturgii v řeči lidové, jak je patrné ze zákazu pražské synody z r. 1418, která dovolila při bohoslužbě jen čtení epištoly a evangelia v lidové řeči.

Reformátoři XVI. st. také zavrhovali kněžství zprostředkující, obětní charakter Eucharistie, bohoslužbu vysvětlovali jen jako akt společnosti, pastyr se nemodlí jménem Kristovým, ale jen jako reprezentant společnosti a proto užívá její řeči.

Zwingli nespokojil se tím, aby latinskou liturgii přeložil do němčiny, ale dosavadní liturgii úplně zavrhl a složil novou.

Luther jednal opatrněji, aby náhlá přeměna nezarážela. Ve své „Formula Missae“ z r. 1523 ponechal latinsky: introit, kyrie, gloria, salutace, kolkty, epištolu, graduale, evangelium, symbolum, preface, sanctus, pater noster, pax Domini, agnus Dei, benedicamus, požehnání. Důvodem bylo, že němčina neměla dosti vhodných výrazů, které by tak přesně mohly vyjádřiti obsah slov latinských, a potom bylo obližné uspořádati německý text tak, aby odpovídal církevnímu nápěvu, který byl skládán na text latinský. R. 1526 však již uveřejnil Luther „Deutsche Messe und Ordnung des Gottesdienstes“, kde němčina se úplně uplatnila. A tak lidová řeč liturgická u protestantů je jednou z podstatných rozlišujících známek vzhledem ke katolictví.

Jansenisté učili, že církev tvoří predestinovaní a kdo je členem této církve, ten může platně konsekrovati, takže zprostředkujícího kněžství neuznávali. A proto byl to jen důsledek těchto názorů, když oratorián Paschasius Quesnell se domáhal lidové řeči v liturgii.

V 2. polovici XVIII. století vznikla v Německu pod vlivem francouzským snaha dáti liturgickým formám nový ráz, který by odpovídal novému duchu doby. Tento duch doby byl racionalismus a postihl také i katolické theology. Podporovatelem tohoto směru byl zvláště císař Josef. Josefínisté popírali, že by oběťmi a svátostmi dosahovalo se usmíření a posvěcení a proto tvrdili, že bohoslužebné úkony mají význam jen potud, pokud — ať již slovem či symbolem — poučují věřící.

Z těchto nesprávných názorů pak plynul požadavek lidové, živé řeči liturgické, jak to prohlásila i zavržčná diecéšní synoda v Pistoji r. 1786.

Je velmi zajímavé, že proti těmto požadavkům josefinistů, které plynuly z bludných názorů na kult, zahájili boj členové Tovaryšstva Ježíšova, jehož kolej se v Augšpurku udržela až do r. 1806. Od nich r. 1786 byl vydán spis, kde podrobili kritice různé kritiky

katolíckej liturgie a dokazovali, že katolícké formy liturgické ne-
sú zastaralé, že odpovedajú ideí kultu, ale že jest nutno je pro-
niknúti, oživiťi, oduševniťi a vieriťi o nich poučiťi.

Cirkev vystoupila proti všem bludařům ať již tajným či veřej-
ným a na sněmu tridentském autoritativně zamířla živou řeč lido-
vou jako řeč liturgickou, Sess. 22, c. 8: „Etsi Missa magnam con-
lineat populi fidelis eruditionem, non tamen expedire visum est
Patribus, ut vulgari passim lingua celebraretur.“

Papež Klement XI. v bule „Unigenitus“ z 8. září 1713 zavrhl
mezi věťami jansenistický smýšlejšího Quesnella také větu 76:¹¹⁾
„Eripere simplici populo hoc solatium, iungendi vocem suam voci
totius Ecclesiae, est usus contrarius praxi apostolicae et inten-
tioni Dei.“

Na konci XVIII. století zavrhl papež Pius VI. v bule „Aucto-
rem fidei“ z 28. srpna 1794 dvě podobné věty synody v Pistoji jako
„plurimorum malorum facile productiva“.

Že církev s takovou rozhodností se postavila proti požadav-
kům zavést živou řeč jako řeč liturgickou na místo latiny, k to-
mu měla plné právo, již z toho jednoduchého důvodu, že požada-
vek onen vyplynul jen jako důsledek bludných názorů na boho-
službu. Církev opírala se při tom také o důvod historický, protože
latina přirozeným vývojem poměrů a nikoliv církevními nařízení-
mi zůstala řečí liturgickou i tehdy, když za stěhování národů stala
se řečí mrtvou. A konečně byly to i důvody vnitřní, které vedly
k tomuto autoritativnímu zákazu živé řeči liturgické, kdy církev
užila svého práva, které má, protože neexistuje žádný příkaz o
řeči liturgické, ani božský ani apoštolský. (Dok. příště.)

JAN MRAVIK, TRNAVA: NÁBOŽNOST SLOVENSKÉHO L'UDU.

Slovák, čo dieťa božej prírody je spevané a nábožné stvorenje
Božie. Keď pozremo do najstarších dejín našich predkov, môžeme
sa presvedčiť o pravdivosti prvej vety, keďže najstarší Slováci —
Slovania — hneď na počiatku poznávali jakési zosobnené vyššie
bytosť, ktoré vládnu zemou i vesmirom. Slováci boli náboženstva
pohanského, avšak dosť pokročilého. Neklaňali sa už predmetom,
ale vyšším bytosťiam duchovným, totiž dušiam prírodných vecí. A toto je
dôkaz, že si boli vedomí i duší. Videli rozné, mocné zjavy, v kto-
rých si predstavovali mocného ducha, panujúceho nad hmotou.
Tento duch im bol bohom. Rozoznávali viac bohov. Najhlavnejším
ich bohom bol Perún, ktorého náš ľud ešte i dnes spomína pod
menom „Perom“. Iný boh je Vesna, Veles atď. Stavali im oltáre,
na ktorých im obelovali zvieratá, mäd a iné prírodné veci.

¹¹⁾ Cit. dle Dr. Thalhofer, op. c., str. 411.

Z tohoto pohanského modlárstva vyviedlo našich predkov kresťanstvo. U nás prvými apoštolmi jeho boli sv. Cyril a Metodej. Títo mravenčou pilnosťou šírili nauku Kristovú, prinášali k nám kresťanskú kultúru v našom rodnom jazyku a použili ho i k bohoslužbe. A tým bohoslužba a vôbec apostolská práca bola prístupnejšia ľudu.

Zdalo sa hneď na počiatku, že ich práca bude marná, keďže ich a naši nepriatelia so snažili to postavené dielo zrúcať. Tento stav ani naši básnici nemohli nevyslyhnúť. Tak na pr. náš Ján Hollý opisuje námahu Černoboga, ktorý chce prácu našich prvých vierozvestcov obrátiť v ssuliny:

Černobog, ukrutnú v ľutém našho srdci nenávišť
védol sám a tuhým sa pukal hnevem od jedu besný;
Neb černých jemu už chuťná so nenésla do nozder
vóna kozlov, na obeť čo mu pálili nekdý Slováci.
Včil súca sa mi príležitosť a čas od seba dáva.
Náhradu vzaf ztraty mej, i predešlú poctu dosáhnuf.

Avšak náš národ zostal verný trojjedinnému Bohu, lebo už vtedy bol presvedčený, že len v Kristu a v kríži je spása. Toto cítenie náboženské bolo už v krvi našich predkov a tak Slováci boli už i prírodou pripravení prijať kultúru kresťanskú z rúk sv. Cyrilla a Metodeja.

Musím tu povedať, že v Slovákoch sa táto nábožnosť vyvinula veľmi na vysoký stupeň, keďže boli nútení prebrodiť sa cez rôzne nebezpečné hnutia a predsa si zachovali nábožnosť a národnosť, ba ani sa ich to veľmi nedotklo. Tu mi pripadá na um ako doklad spomenutej veci maďarizácia. Bože, keď si spomeniem na rôzne veci, ktorými sme boli hatení v náboženstve a v národnom presvedčení, až mi mráz chrptom prechádza. Spomeniem jako fakt, že jako sa zneužívala nábožnosť Slovákov ku pomaďarčeniu. Starý Slavianofil Msgr. Jozef Šrobár, dekan-farár v Hron. Novej Vsi, ž. XVIII. (Zvolen.) medzi inými mi rozprával, že vraj jeho Predchodca († po prevrate.) natoľko postupoval v maďarčení veriacich Slovákov vo svojej farnosti, že ľud sa už len maďarsky spovedal. Teda ani tie najväčšie tajnosťi svojho svedomia nemohol vo spovedníci vyjaviť námestníkoví Božiemu, vo svojej ľubezvučnej Slovenčine. Sám ľud sa priznal, že po slovensky už ani oľutovať nevie svoje hriechy. To ľutovanie hovoril po maďarsky. Sám (ľud) tomu ani nerozumel, no predsa musel to odriekať cudzím mu jazykom. Teda už i v kostoloch zneužívali náboženský cit nášho ľudu, aby mu mohli maďarčinu zpríjemniť a do súladu ju priviesť s náboženstvom. Kde — tu sa im to i darilo a tuším, že behom doby, by sme im boli i podľahli, lebo náš ľud je tichý.

Nehaňte ľud môj, že je ľud tichý,
že rád trpí, že je slabý;
Pravda surovej on nemá pýchy
Nie je v zápasoch pochabý.

Vy to neviele, že duch národov
Práve takú povahu má:
Keď má vystúpiť s činnou svobodou
Najprv ticho myslí, dúma.

A. Sládkovič: „Nehaňte ľud môj.“

Nábožnosť slovenského ľudu môžeme pozorovať už pri prvom stretnutí. Stretneš sa s ním a on už od ďaleka vraví: „Pochválen buď J. Kristus“ a najmä ešte keď vidí, že si kňazom, alebo bohoslovcom. Idešli ulicou po jednej strane domov a na druhej strane domov a na druhej strane sú ľudia, alebo sa deti bavia, veru ti hneď zdravia, klobúk strhnú a kričia ti „Pochválen“ deti však utekajú k tebe, aby ti ruku bozkali. Pozreš-li na dom dedičana hneď sa ti vrazí do očí i nábožnosť jeho, lebo vidíš v prôčelí iste nejakú sošku, alebo nado dvermi vyrezaný kríž, I. H. S., pod týmto máš aj zkrátené meno majiteľa domu, (obyčajne prvé začiatkové písmeny) a máš tam i rok vybudovania, alebo opravovania — čo sa nemôže pripísať k nábožnosti ľudu pravda. Ja to len tak spomínam. Ešte i na komine vyčnieva kríž, ktorý už z diaľky ukazuje na kresťanského a nábožného majiteľa domu.

Vojdeš dnu do domu, vidíš nad dvermi iste obraz Božského Srdca. Izba dýcha samou skromnosťou, múry sú vykládané nábožnými obrazmi. Aj kríž je iste niekde na stene zavesený, alebo niekde položený. Na nejakom, obyčajne posvätnom mieste najdeš množstvo modliacich kníh, rôzneho formátu a najdeš tam i nábožensko-poučné knihy. Idúc von z izby, iste ti vpadne zas do očí sväteňička, z ktorej svätená voda nikdy nevyschýňa. Do nej si omáča prst každý člen rodiny, aby sa ňou prežehnal, pred každou prácou, alebo pred každou (väčšou) cestou. ňou (svätenou vodou) gazda pokropí miesto v stojni pre kúpené nové hovädo, ňou posväť i miesto, na ktoré skladá úrodu celoročnej práce.

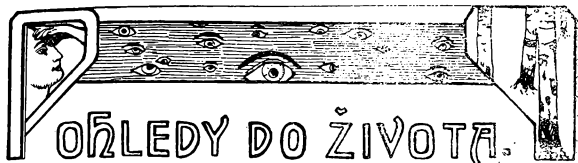
Ideš-li na ulicu, tu iste vidíš niekde pri ceste — i vonku v choťári — nejakú kaplnku, alebo kríž, pred ktorým nie jeden večer ani nie jeden človek sa pomodlí. Najmä teraz poválečnej dobe mnohé rodiny postavili nejaké pamiatky, čo vďaka Bohu za návratenie sa svojich milých a pokrevných zo svetovej vojny.

Na väčšom priestranstve neďaleko fary je kostôl, v ktorom sa schádza množstvo nábožného ľudu k bohoslužbám. Najmä v nedeľu, alebo vo sviatok je to charakteristické. Kostôl je plný ľudu, vo farebnom a novom šate oblečeného. Oltár, na ktorom sa prináša svätá obeta Nového Zákona, je ovenčený zeleným kvetím a okolo oltára plno malých detí, jakoby počúvaly slová Ježiša Krista „Nechajte maľučkých a nezabraňujte im ku mne prichádzať, lebo takých je kráľovstvo nebeské“. Mt. 19, 4.

(Dokončení príštíe.)

MODERNÍ PASTORACE.

„Periferie Paříže je Čínou,“ pravil r. 1899 jeden kněz pařížské diecése svému arcibiskupovi, kardinálovi Richardovi. A za nedlouho sám kardinál, mluvě o tom, pravil, že diecése pařížská je zemí misijní. „Dáváme podpory na „Dílo šíření víry“ pro obrácení nevěřících a jistě jednáme správně; vždyť nic není většího před očima Božíma nad spásu duší. Ale což nemáme duší v předměstích Paříže? Duší dělníků v nic nevěřících?“ Kněžstvo pařížské pracovalo, ale s malým úspěchem. A pak přišla válka se všemi svými hroznými následky. Revoluční organizace rostly jak vzrůstala nespokojenost dělníků. Továrny na periferii pařížské rostly jako houby po dešti. Vypuzení z velkého města bytovou nouzí, vábení velikým kapitálem, od něhož očekávali dobře placenou práci, muži, ženy, rodiny stěhovali se na periferii a zde snadno padli za kořist bolševismu. Bývalý věnec zahrad, luk a polí okolo Paříže, proměnil se v rudou periferii, kde se daří revoluci výborně, neboť tam nachází nejvíce adeptů. A na tuto rudou periferii dere se jediná síla proti revoluci. A tou silou jest Ježíš Kristus, kterého přináší kněz, potřebný mezi potřebnými, chudý mezi chudými. A ten zde pracuje. Jeho práce dá se trochu posoudit z těchto čísel: od r. 1801—1901 vzrostla diecése pařížská o 29 farností; od r. 1901—1926 taťáž diecése postavila nových 33 farních kostelů a 58 jiných středisk farních, nazvaných výpomocné kaple. A to vše vykonáno bez pomoci vlády. Nejednou se opakovala známá rozmlu-

va kardinála Amette-a, arcibis'upa pařížského s některým knězem jeho diecése. „Milý spolubratře, zavolal jsem vás, abych vás jmenoval administrátorem v Maltournée.“ — Maltournée? A kde to prosím je? Kardinál ukazuje na mapě na východ od středu Paříže: Vidíte, zde. I tramway tam mají — Ah! A kostel? — To nikoliv. — A fara? — Postavíte ji. — Místo? — Nádherné. — Dobrodinci? — Prozřetelnost. — Prostředky a pomoc? — Mé požehnání. Kněz šel; a mnozí dosud tak nastupují. Kněz hledal nějakou střechu nad hlavu — a našel takovou, že knihy a prádlo musely zůstat v bednách. A hledal přátelské obličej; dívky, jdoucí z továren, spatřivši jej, křičely — „oh! farář“ a chyly se za jehlice ve vlasech, aby je nepotkalo neštěstí. Volal k sobě děti. Ale ty se bály k němu se přiblížiti. Vždyť neviděly téměř nikdy kněžské sutany.

Tak to vypadalo kol r. 1905 v Bobigny, v Drancy, v Petit-Ivry, v Grésillons, v Saint-Ouen a jinde. Ale kněží pracovali. A výsledek? Ubohá místnost, kde sloužili mši sv. pro několik lidí, jež se jim podařilo získati pro Krista, ustoupila časem pěkné kapli. A i ta brzo nepostačovala. Zvětšili ji tedy. Brzy vystaven byl kamenný kostel. A nad ním zdvihla se věž s jásavými zvony, korunovaná zářivým křížem. Země pohanská v 10 letech změnila se v křesťanskou. N. př. v předměstí Ivry-sur-Seine, jež se nazývá „Rudé Ivry“, nebo „Komunistické Ivry“ r. 1925 ze 614 narozených přijalo sv. křesť 526. U prvního sv. přijímání bylo 81 chlapců

a 39 děvčat. Křesťanských sňatků, o nichž se r. 1905 nikomu ani nezdálo, bylo r. 1925 uzavřeno 54%; církevně se dalo pohřbit, což kol r. 1905 rovněž bylo neznámo, 64%. A podobně je tomu i jinde. V jedné farnosti bylo r. 1911 u prvního sv. přijímání pouze 57; za několik let již 120. R. 1912 bylo pouze několik set přijímání dospělých; r. 1924 bylo již 6475. Takový rozmach náboženského života je v předměstích Paříže. A to vše vykonalo několik desítek kněží, kteří přišli mezi ty dělníky, kteří snad tehdy v nic nevěřili, ale měli duše, jež jsou „naturaliter christianae“, měli dobrou vůli, třeba si toho ani vědomi nebyli. Stačilo několik kněží srdce apoštolské, aby jim kázali víru a lásku. A tyto duše sklony se před Velebností Boží plné milosrdenství a sliťování. Kněz je pak od nich ctěn a milován; sladká odměna již zde na zemi. P. Lhande, S. J. vypravuje ve své knize *L'Eglise dans la banlieue parisienne*, tuho událost. Při poslední stávce dělníci jdoucí v průvodu za zpěvu „internacionály“ potkali svého faráře de Boissieu. Stávkující ihned se odtrhli od průvodu a šli svému faráři podat ruku (asi místo našeho políbení). A pak vrátili se k průvodu zpívající refrain „internacionály“.

Takového úspěchu se dopracovali kněží v krajích kulturního pohanství. Pobídka pro nás, když okolí našich velkých měst stává se územím pohanským a tím územím misionářským.

Iš.

Z ULICE

Stoupneme-li někam nad Brno, vidíme, jak ze sta vysokých a z tisíců malých komínů valí se kouř. Ten jako černavé mračno halí domy. Jen věže katedrál unikají z jeho dusného závoje a vítězně dívají se k nebi, které nad městem, jako by k pláči se chystalo, je zakaboněno, smutné a šedé.

A kouř padá níž do ulic. A v ulicích celé mraveniště lidí jej dýchá.

A vniká do plic i s černými sazemi a z plic je roznášen po těle. A saze se usazují v srdci.

Proto mají lidé velkoměsta srdce černé a tvrdé jako kámen.

* * *

Na rohu nejživější ulice stojí žebrák. Jeho ruka je strnule natažená, jeho oko úpěnlivě prosí a jeho ústa šeptají, skoro němě slova o smilování, živému proudu, který jak povodeň života spěchá a kvapí snad za prací, snad za zábavou a rozkoší. A kolem napiaté prosící žebrákovy ruky spěchají lidé oděni do kožešin, vonící pronikavým parfmem šustícího hedvábí . . .

A žebrák stojí a prosí . . .

Jeho pravice se napíná . . .

Marně!

Lidé v bobřině a v hedvábí nemají srdce. Život jim je sebral.

* * *

Kolem hučí auta, rachotí vozy, zvoní elektriky. Do chodnicích letí lidé s pohledem strnulým, se srdcem v kanceláři, v obchodě. A uprostřed tohoto vření, tlačí dívka kočárek se svěřeným dítětem a čte. Usmívá se. Palrně ji baví kniha. Pro ni není života kolem. Pro ni není spěchu. Snad právě prožívá chvilky hrdinky románu.

A dítě v kočárku, které nevidí jeho chůva, se nepokojně hýbe. Snad cítí nebezpečí, které letí kolem kočárku.

A chůva čte!

* * *

Dnes jsem potkal přítele. Když zpozoroval, že zdravím, odvrátil se stranou.

Snad bílý kolárek ho poděsil. A bílý kolárek koná divy. Trhá i pevná pouta přátelství . . .

* * *

Dělo. Ohromný kolos. Takový tvrdý a nepoddajný. Nyní je tichý. Jen občas temně zaduní, zachřestí ostrým, kovovým zvukem. Nyní je pokojný. Na povel sklání svůj hrozný, černý jícen, na jiný povel ho zdvihá, až míří proti modrému nebi

a hrozivě volá: „Kdybych já promluvil!“ Kdyby od promluvil svou houkavou řečí, tekla by na jedné straně krev, na druhé straně slzy . . .

Dej Bože, aby nepromluvil a oněměl navždy!

Ss.

TYS ZABILA . . .

— — — Zvykl jsem na té vojně dívat se neštěstí a hřichu v tvář. Byl jsem dva roky v poli — — viděl jsem člověka v lidské krvi se brodit — — — viděl jsem ty nejpustší zločiny, viděl jsem kolem sebe ztělesněný hřích. Viděl jsem lidi podlé, bez studu a ducha, viděl jsem člověka zvrhlého, který neměl duši — — — viděl jsem rozbořené kostely, slinou pohaněný kříž — — slyšel jsem rouhání, slyšel jsem člověka mluvit, až mráz tělem projížděl — — tak jsem na to zvykl, že jenom rozum můj rozeznával dobro od zla — — — Ale když jsem se vrátil z pole domů a když, obejmuv svoji mladou ženu, své 7leté dítě jsem fisknul na svá prsa a když jsem se té mé dcerušky ptal, drže ji v náručí a líbaje ji na černé vlásky, zda se za mne s maminkou modlila — — — a když to mé dítě, plné rozpaků, s nejistým úsměvem na své dětské tváři odpovědělo hlasitě: Pán Bůh není. Už umřel — — — pak, věřte, že jsem se zapotácel a sebrav poslední síly, jsem vykřikl: „Cos to udělala Marie? — — — Tys zabila naše dítě???!“ — — — „Ach ano, mladý hospodáři, udělala ještě víc tvá Marie! To matka zaabila Boha v duši dítěte! Ale nezoufej nad svým dítětem. Je ještě od té pravé smrti, od smrti věčné, daleko. Kdo chce až tak daleko dojít, musí jít ještě kolem kříže — — — jinak se tam nedostane — a tvé dítě ho ještě nepoznalo. Taková je ta cesta života: kolem křížů, cesta věčného milosrdenství, cesta křížování — — — A pohled do

dálky — — — ještě dál — — až tam, co nebe země se dotýká — — — vidíš tam ještě kříž — — — To je ten poslední — — — hled, jak je veliký, ohromný — — — I kolem toho by musela jít tvá Mařenka — — — toho by si musila všimnout — — — a slín jeho v posledním milosrdenství by jistě na ni padl — — — Bylo by ovšem lépe, kdyby místo po té široké, rovné silnici, šlo tvé dítě po té úzké, kamenité cestě, vysázené trním a bodláčím — — — Tam není křížů, ani jednoho — — — tam má každý Krista ve svém srdci — — —

—lz—

ČÍNSKÁ REVOLUCE.

S napětím a snad i se strachem pozoruje a sleduje Evropa velké drama čínské revoluce. Před očima Evropy borí se tisíciletá kultura, nebo lépe řečeno, Čína prožívá v tomto století velikou nábožensko-kulturní krizi. Čína Číňanům, toť heslo, které nám ukazuje jednu příčinu této revoluce. S tímto heslem pojí se druhé: Boj proti Bohu a autoritě. Tato dvě hesla ukazují nám pozadí čínské revoluce. V Číně mizí stará kultura, která třeba byla pohanská, znala přece úctu k autoritě Boží a světské. Nastává veliká přeměna názorů hlavně v kruzích vzdělanců, ale i též dělnictva, a tato přeměna je orientována evropsko-americkým materialismem a bolševismem. Kathedry čínských universit převzaly smutné dědictví evropské monistické, atheistické filosofie. Ale i v kruzích dělnictva pracujících tříd zakotvil materialismus a tím též bolševismus. Na troskách staré říše chce dnešní mladá generace čínská postavit nový program, ovšem program bez Boha, čirého materialismu. Že tomu opravdu tak je, o tom nás poučují úsudky a zprávy misionářů a nejlepších znatelů čínských poměrů. Hlubší poznání vývoje čínské otázky poskytnou

nám knihy P. Wiegera, nejlepšího znalce Číny.¹⁾ lucionářů nazvaná „Mladá Čína“. Dvě věci charakterizují hnutí to: Spojení s bolševismem a boj, zrovna ďábelský, proti Bohu a autoritě. Zakladatel strany, Sung-ya-sen²⁾ je od misionářů nazýván arcirevolucionářem. Strana proklamuje svobodu Číny jako „jednoho nerozdílného národa“, dále žádá stejné právo volební, rovnost obojího pohlaví ve veškerém životě, zkrátka zahrnuje ve svém programu veškeré dobré i špatné požadavky kultury evropské. Mladá Čína bojuje hlavně za odstranění militarismu čínských velitelů, kteří hrozně olupují lid čínský. Hybnou silou hnutí mladé Číny je nacionalismus, který vyvolává nenávisť lidu čínského — ač ne celého — proti cizincům, nebo jak Číňané ironicky praví proti „pánům cizincům“. Nenávisť je namířena hlavně proti Angličanům. Nemůžeme ovšem zde podati celý stav této spletité otázky a uvést všechny příčiny. Proto krátce poukážeme na to, co píše misionáři. Veliký podíl na této nenávisti mají Angličané sami. Cizí kolonie I. zv. concessions, které byly jakýmsi státem ve státě, potom I. zv. extritorial rights, zvláštní práva cizinců, která nebrala ohled na státní právo čínské, pánovitě počínání Angličanů, zhoubná industrialisace země čínské, která oceňuje lidi dle HP (koňských sil), trudné poměry čínského dělnictva a ještě mnohé jiné příčiny působily, že nenávisť proti všemu cizímu se ujala a roste. A dnes dostoupila kulminačního bodu v manifestacích proti cizincům. A mladá, s Ruskem spojená Čína, tento boj podporuje. Dnes je Lenin ideálem čínských revolucionářů. Čínská universita v Moskvě, kde působí známý profesor věd marxisti-

ckých Radek a jež čítá již přes 600 posluchačů, uvádí muže a ženy do studia bolševismu. I ve školách se snaží mladá Čína pěstovati duch revolucionářský. — Druhým znakem tohoto hnutí a vůbec revoluce čínské je boj proti veškeré autoritě. Když Rabindranath Tagore konal přednášky v Číně, končily jeho přednášky vesměs fiaskem. Lehko to pochopíme, víme-li, co hlásá Tagore a co hlásá mladá Čína: Tagore je zastáncem orientální kultury, je nepřitelem evropského atheismu, věří v Boha; Mladá Čína odhodila všechno, i vlastní starou kulturu. Smýšlení mladé Číny vyznívá ve slova: Nevěříme v duši, nevěříme ve svět nadhmoťný, potřebujeme vědy a ne mystiky. Program čínských revolucionářů je úplný atheismus, ba satanismus. Ba i do škol misijních, o státních školách, kde stávky žactva a posluchačů jsou na denním pořádku, ani nemluvě, vniká duch odboje proti autoritě, jak ukazuje vzpoura na misijním čínském učilišti Cor Jesu v Kantonu a na protestantském Trinity-college též v Kantonu. Boj obrací se též, a to ve značné míře, proti křesťanství. Křesťanství totiž považují revolucionáři za předvoj kapitalismu a militarismu.

A jak soudí misionáři o revoluci? Pokládají události v Číně za velmi vážné. Nenávisť proti cizincům roste a snahou mladé Číny je, přivést lid k tomu, aby viděl v cizincích a též v misionářích své uliskovatele. Mladá generace čínská a celý vzdělaný dnešní svět je atheistický, a kruhy dělníků a živnostníků se začínají klonit k bolševismu. Dr. Váth napsal kdysi: Běda Číně, zmocní-li se jednou Mladá Čína vlády. Pravda, nemůžeme zde prorokovat, ale je jisto, že misionáři soudí o této věci velmi vážně.

Boj Asie (proti Evropě) je boj ducha proti hmotě. Evropský materialismus a atheismus nedal zemím asijským toho, čeho dnes tolik po-

¹⁾ P. Leo Wieger, *Chine modern e*. Tome IV, V., Hien — Hien 1923, 24.

Veliký vliv má v Číně strana revo-

²⁾ Jmenuje se též Swenwen a zemřel v březnu 1925.

třebují, totiž klidu a míru. Nemohl dáti; neboť jen Bůh praví nám: Pax vobis. Zde se zase tak fragicky ukazuje slovo Písma: peccatum pesumdat populos; zde se ukazuje, že atheistická politika Evropy učinila bankrot. Významná jsou zde slova, jež napsal dr. Sonnenschein: „U via Appia shroutila se kultura antická. Křesťanství přineslo nový život. U průlivu Tau-en-tšin hrouť se nový svět, který chtěl kulturu bez křesťanství; nepadá však tam křesťanství.“ Dnes platí o Číně slova Písma: Clamaverunt pax et non erat pax. Jen katolická církev, která tolika národům přinesla mír a požehnání, může i dnes dáti Číně mír a ukázat cestu k pokojnému řešení krise, v níž jde o vyšší statky života. Modleme se i my, aby Čína brzo poznala, že není nikoho jiného, ve kterém je spása naše, než Pán Náš Ježíš Kristus; modleme se, aby Pán chránil misie v Číně a modleme se též za ty obětavé pracovníky na této tak veliké a hořké vinici Páně, z nichž mnozí již položili život svůj v boji o uskutečnění jediného a nejvyššího cíle misí katolických: Kristus střed a král národů. —am.—

JAKÝ BYL.

„Jaký pak byl ten váš farář?“, ptal jsem se stařečka, o pouštějícího zároveň se mnou vesnický hřbitov blíže obce X. Zahlédl jsem ho tam totiž u kněžských rovů, jak vroucně se tam modlil, — zvláště u toho otevřeného, kvířím vyzdobeného — — — čekajícího na duchovního správce té osady, který právě přede dnem zemřel. Stařec se vzpřimil, ukázal svojí holi skrze mřížoví hřbitovní brány směrem k otevřenému hrobu a pravil: „Tam bude odpočívat. Byl hodný a měl nás rád!“ — — — Ano, starče, mělš pravdu. A tak stručně jsi to řekl a tak krátce. — — — Ano, stařečku, to stačí, aby kněz byl hodným knězem a měl ty duše rád — — —“ —zl—

NOVÉ KNIHY.

J. B. CHAUTARD O. C. R.:

DUŠE VEŠKERÉHO APOŠTOLÁTU.

Přeložily a vydaly Sestry Nep. Poč. P. Marie v Přerově, Šířava 7. podle 18. franc. vydání. Cena 20 Kč. Str.: 228.

„Býti křesťanem je míti v sobě ducha Kristova a dokazovati to skutky, je následovati Krista, jenž „přišel, aby spasil, co bylo zahynulo“, který „vyšel na cesty a k ploštím a všechny přinutil vejíti“. Býti křesťanem jest také starati se o duše jiných, býti „apoštolem“. Jak se staneme dobrými apoštolý, poučí nás jmenovaná kniha. Upozorní nás na nebezpečí, jež hrozí, abychom „Boha činnosti neopustili pro činnost pro Boha“ a připomněli si, že „hluk působí málo dobra a dobro málo hluku“ a „že srdce, které se nestará o král. Boží v sobě, se nebude starati o král. Boží mimo sebe“, a i když — zvrhne se ta činnost v sebelásku nebo v práci při naskytnuvších se obtížích ustane — jsme totiž bytosti měnlivé, nestálé, stálí jsouce jen ve své nestálosti . . . —

Kniha je rozdělena na 5 dílů, v nichž důkladně jsou rozvedeny myšlenky: že Bůh chce život činný i život vnitřní, že činnost musí býti spojena s životem vnitřním, jinak je plna nebezpečí a jak vnitřní život činí vnější činnost plodnou. Pátý díl podává několik zásad a pokynů pro vnitřní život.

Jak je kniha důkladná, krásná a čekaná, dokazuje, že v prvých dvou týdnech bylo rozebráno přes tisíc výtisků. —sb—

KVĚTY NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI.

Eucharistické povídky pro mládež. Podle různých pramenů upravily a vydaly Sestry Neposkvrněného Počtí P. Marie v Přerově 1927. Vydavatelství Lidové závody tiskařské a nakladatelské v Olomouci. Stran 100; cena 8 Kč.

Čtenáři předložen jest výbor dvanácti povídek, které právem možno nazvat eucharistickými; svátostný Kristus — Přítel dítek, dobrý, laskavý, trůnící a plný milosti jest motivem všech. Nechte dítek jíti ke mně a nebraňte jim, neboť takových jest království Boží . . . není vůle Otce vašeho, který jest v nebesích, aby zahynul jediný z těchto maličkých . . . pojdte ke mně všichni . . . — vyznívá z povídek. Duše svou přirozeností tíhne k Bohu. „Dej své růže na oltářík! Obětuj je pro Pána Bohal“, ozývá se tajemný šepot milosti v nitru dětském a ono nadšeno jest pro svou první obět (povídka 1.). Ke všem sestrám řeholním přicházel Kristus Pán — jen k maličké chovance Imeldě ne; ona „přitiskla ručky na tlukoucí srdce a slzy jí kanuly po tváři.“ „A tu stalo se něco velkého, záračného. Právě chtěl kněz jedné ze sester podati svatě přijímání, tu vylouzla svatá Hostie z jeho prstů a vznesla se do vzduchu . . . až k tomu místu, kde klečela Imelda“ (p. 8.). Ježíšek však miluje nejen děti křesťanů, ale On miluje i židovečku Betku (p. 3.), Indiána Antonína (p. 7.), pohanské dítě ostrovů oceánských (p. 11.). Vroucnost modliteb dětských milá jest Pánu a On poskytuje hojné milosti rodičům (p. 4. a 10.), příbuzným (p. 5.), svým opatrovníkům (p. 6.). Láska v srdéčku dětském jest skutková, činorodá, ba i mučednictví schopná (p. 6., 9., 11.). Vypravováním o Elišce, dceři opilce, který zneuctil sv. Hostii, a o Aničce-slunéčku-miláčku Božím, kteréž zasvětili králi celý svůj život v ustavičnou obět smírnou, ukončena jest řada povídek. Do vypravování méně zapadá povídka druhá. — Knížka čte se ne jako pouhé povídky, ale jako strava pro duši. Vy zalétáte do svého mládí, když pozorujete, jak proslunce dovede lnouti jemná duše prvokomunikanta ke králi eucharistickému, vy toužíte po úplném rozvinutí vašich snah duchovních, když vidíte, jak jako „jarní květ v ranní rose“ rozvíjí se duše dětská — vy chcete přinášeti Kristu Pánu oběti, když čtete o takové „tinférce“ nebo malém Gemmimu, že dovedou pro svého Ježíška trpěti — vy spějete k Bohu výše, když vidíte, jak dětská „duše rozpíná křídélka, aby k nebi vzlétla a k Němu se povznesla.“ Knihu nelze než upřímně doporučiti; zvláště kněze a katechety upozorňujeme, ježto se hodí jako pěkný dárek pro hodné prvokomunikanty. — šil.

WILLIBRORD VERKADE O. S. B.:

DIE UNRUHE ZU GOTT.

Vzpomínky mnicha-malíře. (VIII, a 248 str.), Herder, Freiburg 1927. Váz. v pl. M 4.50.

„Jest něco zvláštního v něžnosti a láskyplné pozornosti, s jakou se uchází jinoch o družku svého života. Stejně zvláštní a dojemné jest, uchází-li se všemohoucí Bůh o lásku tvora-človeka.“ (Str. 82.) Slova tato napsal autor, beuronský mnich-konvertita, jenž sám pocítil a zakusil onu lásku spasitelovu a uslyšel sladký hlas volající jej do bezpečného přístavu Jeho svaté církve. Cesty konvertitů jsou vždy různé. Pravda však, která je přitahuje a vábí, jest jedna a tatáž. Bývají to mnohdy krutá muka, když pocííí títo lidé vznešenost Pravdy, která je ustavičně burcuje. Nedá jim pokoje a zneklidňuje je, až konečně se odváží ke kroku, který

je rázem naplní svatým klidem a tichou, nevýslovnou radostí, o které neměli dříve nejmenšího tušení.

Prozřetelnost boží dopřála tohoto klidu také Janu Verkade-ovi, malíři-umělcí. Bez sv. křtu, jako mnohý jiný moderní pohan naší doby, vrhl se mladý, nadaný Holanďan do víru života. Jako mnohého jiného umělce přivábila i jej brzy Paříž se svými malířskými školami a Louvrem. Louvre — modlitebna umělců! I Verkade přiznává, že i jemu byl Louvre chrámem, v jehož nádherných síních klaněl se své bohyni — umění.

Než brzo poznává, že v hluku velkoměsta nelze tvořit díla umělecká. A proto do samoty, která jest útočištěm a školou silných a kde jediné se rodí vše velké a vznešené! Zvolil tichou a zbožnou Bretaň. Z pouhé zvědavosti a v jakésicpuštěnosti zajde si jednu neděli do malého venkovského kostelíčka. U oltáře přináší právě kněz-kmet obět nejsvětější. A tu najednou hle! mladý, hrdý umělec kleká! Milost boží jej zlomila. Pýcha, která tak dlouho bránila Pravdě, ustupuje víře čisté a pokorné. Dosáhl svého štěstí: on věří, doufá a miluje. Stal se zajatcem milosti boží, která jej vede do ticha klášterní cely. Ve sv. Benediktu nalézá svého duchovního otce. Beuron jest mu novým, krásnějším domovem.

Jeho štěstí a tichá radost učinily hluboký dojem na spisovatele J. Jörgensena. Správně usuzoval, že tolo radostné štěstí může se jediné roditi z Pravdy. Hledal — a našel. Uvěřil!

Kniha jest upřímnou živočijnou zpovědí mnicha-umělce a působí mocným dojmem; neboť všude cítíme vůni boží milosti a lásky. J. M.

TH DR. ROBERT LINHARDT:
FEURIGE WOLKE.

Přednášky s kazatělny. I. sv. Vánoce — velikonoce. Vydal Herder ve Freiburgu 1927. Str. XII. a 178. Váz. 4.50 M.

Velmi důležitá a velmi obšířná je pastorece mezi inteligenci. Zvláště je těžko naléztí vhodné kázání pro duši inteligenta, rozdrásanou tolika profichůdnými názory filosofickými a etickými. Jak si dlužno asi počínati, ukázal nám autor v předložené knize, ve které sebral své promluvy, přednesené u sv. Kajetána v Mnichově. Jsou to volné promluvy na podkladě nedělní nebo svátečnÍ perikopy, v nichž obírá se nejrůznějšími palčivými otázkami dneška. — Kniha nehodí se ani tak za pramen ku kázání, jako za nedělní čítánku pro vzdělaný svět. Bylo by dobré, dáti podobnou knihu i naší české inteligenci do rukou.

PIERRE L'ERMITE:
DIE „ALTE JUNGFER“.

Román. Přel. J. Poltéra. (IV. a 232 str.) Herder, Freiburg 1927. Váz. M. 4.50.

O čem Pierre l'Ermite píše, to jest jistě aktuální, moderní. Také o této knize můžeme říci, že jest naprosto moderní.

Dnes žijí ve všech zemích, které se staly oběťmi hrozné války, tisíce a tisíce dcer, které nikdy se nevdají, ačkoliv jsou povolány státi se matkami. Mnohá z nich byla by věrnou, milující manželkou a dobrou, ošetavou matkou, kdyby válka tolik mladých životů zničila a tak mnoho sňatků zmařila.

„Stará panna!“ Pro mnohého a mnohou strašné slovo. Dívka zbědne, mladík pokrčí nose a ostatní? — jim zbývá jen útrpný pohled. Jsou to jen dvě slovíčka a přece kolik tajných slz, kolik beznadějnosti obsa-

hují! Bůh žádá život a ona chce, touží dáti život dětem, které by mohla milovati. Však marně! Osud chladně a nemilosrdně opakuje to hrozné slovo: Nikdy!

Můžeme jimi pohrdati? Ne, nesmíme. Nebylo by to křesťanské. Často jsou pro mnohé rodiny pravým štěstím. Rozsévají lásku a požehnání. Kolik z nich pracuje neúnavně ve službách charity! Ve svém srdci nosí slunce lásky k bližnímu, jehož světlo ozařuje celé okolí.

Budme takovým vděční, neboť si toho zaslouhují!

J. M.

DR. HERR, STADTPFARRER IN FRANKFURT A. M.: VEREINSSEELSORGE

nebst Einführung in die Volkswirtschafts- u. Gesellschaftslehre. F. Schönigh, Paderborn, 1927. VIII. 383. M. 5.40.

Jednou z nejnovějších a jistě nejcennějších knih na letošním literárním trhu německém jest praktická a důkladná kniha frankfurtského faráře dr. Herra: „Vereinsseelsorge“. Knihu vyvolala praktická potřeba, neboť kompendia, jednající o společenském a národohospodářském životě, všímají si pravidelně jeho sociální stránky, zanedbávající nejdůležitější jeho stránku, totiž stránku etickou. A to jest právě cenné a zvláště pro nás důležité u této knihy, že řeší a osvětluje národohospodářský a společenský život vzhledem k náboženskému a mravnímu zákonu. I. část knihy jest theoretická a pojednává o základních pojmech národ. hospodářství a společenské nauky. Manuskript této první části byl též předložen frankfurtské „Akademii práce“, která se o tomto velmi příznivě vyslovila.

Zvláště praktický a pro kněze důležitý jest díl II., jednající o pastorači ve spolcích jak všeobecně, tak speciálně. Část speciální (návod k vedení jednotlivých spolků) jest pracována jednak drem Herrem, jednak odborníky a pracovníky v těchto spolcích. Staří jsou velmi zajímavé a poučné. Pravidelně jest vždy podán krátký historický nástin vývinu dotyčného spolku, jeho cíl, organizace, význam a duchovní vedení. Tak jedná kniha o spolcích kat. mládeže, dělníků, služebných, matek, o mariánských kongregacích atd.

Ku konci knihy jest přidáno několik velmi zajímavých statistik.

Na knihu, o níž autor v úvodu praví, že jest určena hlavně pro bohoslovce a mladé kněze, upozorňujeme.

Rel.

BIBLISCHE GESCHICHTE

für das Bistum Breslau. Herder & Co. Freiburg in Br. 1927. Str. XVI. a 308; 8 stran obrázkových a 4 mapy. M. 2.50.

Oridinariát arcidiecése vřatislavské sestavil a vydal biblickou dějepřavu pro svou arcidiecési. Podává krátké poučení o Písmě sv., poznámky archeologické, jména biblická. Vypravování biblických událostí je mnohem více oproti našim, jak ze Starého tak i Nového Zákona. Tato biblická dějepřava není jen pro děti, nýbrž je určena i pro dospělé a má pěstovat znalost Písma sv. a lásku k Slovu Božímu. Text osvětluje 74 biblických obrázků Filipa Schumachera. Připojeny jsou ukázky žalmů, z knihy Moudrosti, z proroků a z Nov. Zákona ukázky z listů sv. apoštolů a z apokalypty, jak se čtou na některé svátky v roce. Biblická dějepřava sama se svou vhodností doporučuje. Jistě se jí dostane hojného rozšíření.

13.

MUSEUM

ROČNÍK 58.

1926—27.

ČÍSLO 5.

LADISLAV ZDRAŽIL, BRNO:

ATHEISMUS A PŘIROZENÉ POZNÁNÍ BOHA.

(Dokončení.)

O důkazu kosmologickém tvrdí Kant, že upadá do důkazu ontologického. Toto tvrzení jest však nesprávné, neboť v důkazu kosmologickém (jakož i teleologickém) se nevychází z pouhých pojmů, nýbrž ze skutečných věcí, které nutně vyžadují příčinu skutečně existující a nekonečně dokonalou. Jest sice pravda, že existence bytosti nekonečně dokonalé nevyvozuje se ze světa bezprostředně, nýbrž z pojmu bytosti, jež sama od sebe existuje, ale nesmí se přehlédnouti, že ona bytost (*ens a se*) není již pouhým pojmem, nýbrž bytostí skutečně existující, z jejíž aseity se rozumovou dedukcí její vlastnosti (nekonečné) dále určují, v čemž není žádného rozpůru. Je to tedy velký omyl Kantův, když nepostřehl onoho podstatného rozdílu mezi důkazem ontologickým a kosmologickým. Vždyť jest pravým jeho opakem. Správně se o celé věci vyjadřuje Dr. Rolfes¹⁾, když probírá Kantovy námitky proti důkazům existence Boží: „Er übersieht nämlich entweder, daß der Schluß von dem notwendigen Dasein auf die Vollkommenheit des Urwesens das Dasein eines notwendigen Wesens als rechtmäßig bewiesen voraussetzt, während das ontologische Argument das allerrealste Wesen nur als gedacht annimmt, oder er hat den logischen Faden, der das Moment der Notwendigkeit und der Vollkommenheit verknüpft, nicht herausgefunden.“

Důkaz fyzikoteologický (název pochází od Kanta) zahrnuje Kant chválou²⁾ dle všeho ironickou, neboť hned na to vyvrací jednotlivé jeho části, které si sám dle své libosti napřed formuloval.³⁾ V celku mu vytýká, že přeskakuje do důkazu kosmologického a nese tudíž všechny jeho vady. Nazývá jej „ein versteckter ontologischer Beweis“, ježto od pouhého „strůjce světa“ k jeho „tvůrci“

1) Dr. Eugen Rolfes: Die Gottesbeweise bei Thomas von Aquin und Aristoteles, Köln 1898. Str. 279.

2) „Dieser Beweis verdient jederzeit mit Achtung genannt zu werden. Er ist der älteste, klarste und der gemeinen Menschenvernunft am meisten angemessene. Er belebt das Studium der Natur atd. atd.“ Cit. sec. Rolfes v uv. spise str. 282—283.

3) Není tudíž radno bráti tuto pochvalu za opravdovou, poněvadž níkteřak neodpovídá následujícímu vyvrácení Kantovu.

mohu dospěti pouze důkazem ontologickým atd.⁴⁾ Jest však na první pohled patrné, že o důkaze ontologickém zde není ani řeči, a proto je tato výtku zcela bezpředmětná, jak již na to u důkazu kosmologického bylo upozorněno.

Kritikou důkazů existence Boží dokázal Kant — jak myslil — nemožnost přirozeného poznání Boha. Tím ovšem zničil také pro vždy možnost dokazovat něco proti jsoucnosti Boží. Odté doby jsou svobodny věda a víra. Kant však nechtěl popřítí vůbec existenci Boha. Ve své „Kritik der reinen Vernunft“ (1788), učinil jej, jakož i svobodu vůle a nesmrtnost lidské duše postulátem praktického rozumu. To jsou ty tři věci, jejichž existence rozum theoretický dokázati nemůže, který však rozum praktický v zájmu mravnosti jednoduše vyžaduje.⁵⁾ Než právě u rozumu praktického končí se jeho filosofie, neboť jako filosof dospěl k popření přirozeného poznání Boha a vůbec všeho nadsmyslného. A jako filosof neměl práva a nemohl ani o Bohu a o všem, co s tím souvisí, mluvit, leč by chtěl popřítí svůj vlastní filosofický systém, který budoval důsledně, ovšem na falešných noetických předpokladech. Než Kant, chtěje také svoji filosofii přiblížiti životu a dáti odpověď na ony věčné otázky lidského žití, musel se státi theologem, ovšem „sui generis“, který otázku Boha a náboženství vzal prakticky a řešil ji za pomoci „praktického rozumu“, neboť theoreticky mu žádné odpovědi dáti nemohl. Kant tudíž jako filosof Boha nezná a poznati ani nemůže. Chce-li však přece Boha mít, to už nemůže chtít jako filosof (leč by popřel svůj vlastní filosofický systém), ale jako člověk, chtějící žití život člověka důstojný. Jako takový Boha nutně potřebuje a tím se stává zakladatelem nového náboženství, své vlastní theologie. A proto se obrací na rozum praktický, který toho Boha prostě vyžaduje. Obrací se od theologie theoretické k theologii praktické.

Než co je to ten jeho rozum praktický? Je-li to „skutečný“ rozum, pak to znamená ve filosofii Kantově ohromnou trhlinu a v důsledcích popření jeho systému, ježto není důvodu, proč theoretickému rozumu možnost poznání Boha odpírá, zatím co rozum praktický jeho existence nutně vyžaduje. Člověk má však jeden rozum, rozum „čistý“ a tomu Kant zakázal Boha poznati. Rozum praktický pak ovšem není rozumem ani jeho odrůdou,

⁴⁾ Viz o tom Rolfe s. str. 275 násl.

⁵⁾ Takovéto řešení problému rozumového poznání Boha má asi u Kanta svůj hlubší důvod v tehdejší theologické směru protestantském, totiž pietismu, který oproti náboženskému „rationalismu“, jenž zbavoval náboženství svěžesti a citovosti, redukuje je na pouhé schemata rozumová, kladl hlavní důraz na praktický náboženský život. Kant byl bezpochyby také pod vlivem pietismu, jehož stopy některé zřejmě nacházejí v jeho spisech. V tom smyslu nazval také Paulsen Kanta filosofem protestantismu.“

ale zrůdou lidského rozumu a myšlení. Proto Kant nezná vlastně theologie, ale zřizuje jakousi ethikotheologii, ke které však jako filosof dospěti nemohl, hlásí-li se ke své noetice. Jako filosof v tom ohledu dává zřejmě na jevo, že rozumové poznání a víra (náboženské citové přesvědčení) se od sebe odlišují a každému se vyказuje vlastní místo v celku duševního života. A tak Kant na základě citovém a volném odlučuje od sebe svět vědění a víry.⁶⁾ „Kant odvrací se ve své náboženské filosofii od rozumu — — — a zakládá na jistotě lidského srdce, na hloubce a síle lidské vůle pevnou víru, že — — — cit a vůle člověka sama vyvozuje praktické idee o tom, co býti má.“⁷⁾

Tim se stal Kant zakladatelem náboženství moderního člověka. Kantova boha nosí dnešní člověk ve svém srdci a vůli — v rozumu jej mít nemůže, právě proto, že to není Bůh, ale Kantův bůh, zahříváný pohodlným citem a ukrytý v srdci člověka hluboko, tak hluboko, že se mu ani neozve. Než nemusí se ho člověk bát — je to přece jenom „postulát“. A takovým Bohem chtěl Kant normovat lidské jednání a lidský život! Dobře praví Dr. Novotný⁸⁾: „Kant ve své ethice mluví sice o Bohu a o nesmrtnosti duše, ale pravdy tyto nemohou mít vlivu na mravný život člověka, jelikož dle Kanta jsou to pravdy problematické, nemohou se dokázati důvody rozumovými — — —“. „Mravně jednati máme“, praví Kant, „abychom to mohli, — — — musíme předpokládati všechno to, čehož nepředpokládání činí nemožným mravné jednání.“⁹⁾

To je Kantovo náboženství, jenže právě náboženství vede ke kultu Boha, kdežto toto náboženství vede k zbožnění člověka. Celá „kantovská“ ethikotheologie vede k pyšné osobní suverenitě a individuálnímu božství. Není se čemu divit; Boha musí člověk mít — odhodil-li pravého, sám se stává Bohem.

Myšlení Kantovo ovládlo moderní lidstvo a prostoupilo lidské myšlení tak, že je člověk realizoval v praxi lidského žití v každé jeho formě. Dnešní člověk utonul v subjektivismu rozumovém a mravním. Lidské myšlení je jím prosyceno. — Zdá se, že chce-li se dnešní člověk zrestaurovat rozumově a mravně, nebude nikdy smět navazovat na moderní filosofii, vzešlou z Kanta, nýbrž bude muset přerušit a zpřetrhat celou tu to tradici a začít od základů, úplně znovu, odté doby, kdy člověk měl Boha a při tom mohl býti

⁶⁾ Srv. Drtina: Úvod do filosofie I. díl, str. 74 nsl.

⁷⁾ Drtina: Úvod do filosofie, str. 75.

⁸⁾ Dr. Novotný: Mravnost a náboženství. Knih. Obnovy č. 34, 1921. Str. 135.

⁹⁾ Dr. Novotný v uv. spise sl. 135.

také živ, kdy život a náboženství tvořily a pronikaly se navzájem v jednom souladném celku.

Dvě věci jsou k tomu nutné. Vzíti modernímu člověku Kanta: jeho rozumu Kantovu noetiku a ze srdce jeho vyrvat Kantova boha.

Pak teprve nabude klidu a duševní rovnováhy, tak nutné a potřebné člověku dneška, aby vybědl z kalných vln bezvěří a dostal se na břeh „svítání“ v duši. A až klidu nabude, jeho rozum sám bude volati a hlásiti se k svému Tvůrci, bude Ho viděti nejen na nebi, ale i na zemi, všude kolem sebe —

MARGARETTE SEEMANN: — PŘEL. JAR. CELLA:

TRNY.

Bůh stvořil květiny.

Kráčel zemí a radoval se ze svého díla.

U růží stanul; ó, jak byly krásné . . . !

Tmavě rudé — jako krev — žhnuly jedny, jako sameť měkounké a těžké. Bílé visely svítilce jako svaté krůpěje; žluté hlavinky se lulily jako jemný hedváb do zeleně.

Bůh stanul u růží a kochal se jich krásou . . . Dlouho . . . dlouho . . . Pak se hluboce sklonil a políbil je; tím polibkem stvořil v těch královských květech vůni, jež nikdy nevyprchala, jež stále v jich klínu dřímá od té doby, co se rty Boží jejich lístků dotkly . . .

Ale ve stínu lásky stanula závist; tam při zemi se choulil Zlý! . .

. . . a když nastala noc, připlazil se k růžím a zlobně k nim šeptl: „Noste i mé květy, mladá stvoření . . .“ a sáhl na snící keř — —

Ó, jak se bránil . . . a přec se neubráníl.

Kam Satan sáhl, tam vyskočily ze zeleně ostré bodce . . . :

Trny . . . Trny . . . Květy Zlého!!

Ha! jak se směje a jaká zloba žhne z jeho zelených očí!

„Chci také tvořit květy, královské květy“, zasyčel Bohu v tvář nenávislně — — uchopil ratolest a vlil všecku sílu a všechnu zlobu, již byl pln, do mladých snítek: tu vypučely trny, jako lidské ruce dlouhé a tvrdé jako ocel.

Vítr zakvílel, musel-li je svým vánkem uvanout . . .

Jako krvavá koule zvedlo se příštího jitra slunko . . . a jakoby se zdráhalo zlíbat svým svitem ubohý keř . . .

Proč . . . Proč . . .

Ony sedraly a korunovaly Syna Člověka —

Ty děsná koruno růžového keře . . .

Zahod' ten kámen . . . !

Slyším ji plakat, tu zkrvácenou korunu . . . Zní to jako vzlykot z kvetoucích zahrad, v nichž čekají mladé snílky . . . če-

kají . . . , chtějí kvéstí . . . , děsí se . . . , brání se . . . a vzlykají . . .
vzlykají hořce . . . !

Trny . . . Trny . . . !

Květy Zlého . . . !

Hladová závist, jež chtivými drápy sahá do každého zlatého
kalicha . . . !

Musí je nosit v šechny, všechny je musí mít . . . , i ty červené,
i ty bílé, i ty žluté, jež jsou jako vzácný hedváb.

Musí je nésti, jako každá láska musí nésti svůj bol . . .

Trny . . . Trny . . .

JOS. DOLEŽAL, HRADEC KRÁLOVÉ: LATINA LITURGICKOU ŘEČÍ.

(Dokončení.)

Trvá-li Církev na latině jako řeči liturgické, činí tak proto, že tak snáze může plnit svěřený jí úkol: uchovali neporušené „depositum fidei“, a že tak jasněji vystupují ony 4 známky pravosti (unitas, sanctitas, catholicitas, apostolicitas), které musí mít pravá církev Synem Božím založená. Jest sice pravda, že latina není podstatou oněch 4 známek pravosti, ale přesto je názorným dokladem toho, že Církev katolická tyto známky má.

Latina, dnes nejrozšířenější liturgická řeč v Církvi, je vnějším, formálním výrazem vnitřní duchovní jednoty v Církvi, neviditelného „svazku lásky“ a společné víry. Je pevným, neměnným výrazem pravé víry, která nalézá v liturgii své vyjádření.

Živá řeč, právě protože je živým organismem, se stále rozvíjí, nabývá nových výrazů, které vytvořily změněné poměry, takže by se nedala čistota víry snadno zachovati.

Ale vývoj ten postupuje i tak, že změnou hlavně společenských, hospodářských a náboženských poměrů nabývají tytéž výrazy během delší doby nového, zcela od původního odlišného významu. Na př.¹²⁾ „kněz“ znamenalo totéž co v nové době „kníže“, „kmeť“ byl výraz pro pojem dnes vyjadřovaný slovem „sedlák“ a p. Dr. Sýkora¹³⁾ upozorňuje v úvodu k překladu Písma sv. Nového Zákona na takový vývoj ve slově „děvka“. Týž výraz dostává během doby význam zcela jiný. Kdyby byla Církev odkázána jen na živé jazyky, pak věru uchování ryzí, původní víry, zjevené Ježíšem Kristem, by vyžadovalo stálého zázraku, protože při užití jen přirozených prostředků by musel nastati náboženský zmatek.

Kdyby Církev nepřijala za liturgickou řeč jazyk mrtvý, pak by nutně každý národ se musel spokojiti jen s překladem. Ale jest často nemožno přeložiti text do jiné řeči tak, aby překlad odpovídal přesně originálu formou i obsahem. A v liturgii by ta nesnáze byla ještě větší, protože je tu dosti přesných termínů, které si vytvo-

¹²⁾ Kard. Jak. Gibbons: Víra našich otců. Brno 1895, str. 346.

¹³⁾ Dr. Jan L. Sýkora: Nový Zákon, Praha 1909, č. I., str. IV.

řila právě potřeba liturgie. A i kdyby se přeložily, zůstalo by mnoho věřícím nejasné a cizí, protože liturgické modlitby a zpěvy byly složeny již se zřetelem na latinu, čímž splynuly obsah i forma v jeden harmonický celek, takže těžko se dají oddělit. Při překladu se mimo to vždy uplatní individualita překladatele, takže by se velmi snadno pozměnil obsah překladu, nejen činil-li by tak překladatel úmyslně pod vlivem svých bludných názorů, ale i bona fide. Kontrola pak by byla nesnadná při tak velikém počtu živých řečí. A za čas nastaly by nové změny a zase by bylo třeba kontroly.

Církev chce beze změny a porušení zachovati skvost víry svěšený jí Bohem a proto tak pečlivě chrání i pouzdro onoho skvostu — liturgickou řeč, aby ani pouzdro a tím méně samotný skvost nebyl vydán nebezpečí porušení.

Jediná řeč liturgická jest tak obrazem nebeského Jerusalema, kde andělé jednohlasně pějí chvalozpěv Bohu.

Ale i druhé známce — svatosti — odpovídá latina. Přesvatá je Oběť, svatá je i milost jí získávaná. Proto i styk s těmito svatými věcní musí býti posvátný — *τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις*. Tu se koná tajemný sňatek Ježíše Krista s jeho snoubenkou — Církví. A při svaťbě oblékáme roucho jiné než ve všední den. A jako oblékáme do chrámu Páně na sebe roucho lepší, tak toužíme, aby posvátné úkony byly zahaleny v roucho sváteční, toužíme po řeči, která není znesvěcena, kterou se nemluví na trhu, v ulicích, v krčmách, tanečních sálech a prknech divadla, toužíme po řeči posvátné. Cizí zvuk je jako tajemný přísvit, který zahaluje posvátné úkony mystickým závojem. Tento pocit náboženství odpovídá a toto ho žádá. A v tom je právě mocný psychologický důvod pro zachování latiny při liturgii, že věci boží, jichž úžasná velebnost jest našemu chápání ukryta, že jsou podávány tajemnou řečí mrtvou.

A že právě latina? Mohla a může to býti kterákoliv řeč mrtvá. Že to byla v celé římskokatolické Církvi právě latina, příčinou toho jsou poměry dob, v nichž se křesťanství šířilo a o nichž bylo výše pojednáno.

Konečně, jedná-li se o posvátnosti řeči liturgické, možno zdůrazniti, že právě latina je velmi vhodná pro svůj stříbrný, kovový zvuk, kterým se liší od románských řečí, na př. od příliš měkké italské, své dcery. Těžko nahraditelná je latina pro svou plastickou plnost a schopnost úplně vyjádřiti obsah pojmu krátkým výrazem. Svým velebným, důstojným tónem je velmi vhodná k tomu, aby byla zprosfědkovatelkou mezi věřícími a Bohem.

Třetí známkou pravosti je obecnost, katolicita. A právě tuto známku najdeme jen u Církve katolické, která se hrdě k tomu titulu hlásá. Církev naše je všennárodní, světová; pravda, kterou ona hlásá, jest pro všechny. Jednotliví lidé jsou si před Bohem rovni, jsou bratři — a tak i národové. Slovo apoštolovo: „Není zajisté rozdílu mezi židem a pohanem“¹⁴⁾ platí i dnes. Před Bohem není ani Vlach,

¹⁴⁾ K Řími. 10, 12.

ani Francouz, ani Slovan; všichni jsou synové téhož Otce, který dlí v nebesích, a téže společné matky — Církve.

Jak by měla Církev slaviti bohoslužbu, aby se všem národům stejně vyhovělo, ale také žádnému nenadržovalo? To se děje právě latinou, jazykem mrtvým, dříve jediným kulturním jazykem Západu. Proto neužívá Církev při liturgii národního jazyka. Nemiluje jednoho národa více než jiné, nevzbuzuje závist jednoho národa proti druhému. Stejně je ke všem spravedlivá.

Bez jedné společné řeči by byl kněz omezen na jediný národ, jinde by již nemohl slaviti svatá Tajemství, třebaže jeho poslání bylo určeno do celého světa.

Při mši svaté latinsky sloužené jest každý doma, ať již je v Evropě nebo v Americe či jinde. V hostincích, ulicích, společnoscích — tam se cítí katolík v cizině cizincem. Ale zajde-li do tichých zdí kostela katolického, kde se obětuje mše svatá, tu hned ho ovane dech domova, neboť ten kněz zpívá jako kněz doma. A to si může říci katolík na celém světě.

Latina působí, že ve svatyni, u oltáře není žádných hádek národnostních, žádné nenávisti, žádných bojů; tu spojuje všechny jeden svazek bratrské lásky.

Chce-li některá z křesťanských církví vyžadovati víru ve svou pravost, pak musí dokázati, že sahá svými kořeny až do dob apoštolských, že má i 4. známku pravosti — apostolicitu.

A tomuto požadavku vyhovuje Církev katolická mimo jiné také svou liturgickou řečí — latinou.

Tím, že Církev vystoupila proti snahám zavésti živou řeč liturgickou, potvrdila svou autoritou úctu, s jakou pohlíželi křesťané na latinu, která byla nositelkou pravd křesťanských od minulých pokolení. Touto řečí konali své modlitby a zpívali nesčetní zbožní laikové a obětovali kněží, tato řeč byla posvěcena mnohými svěťci a mučedníky, ozývaly se v dómech středověku, nesla se k nebi v basilikách a rozlehlých katakombách. Tato řeč zaručuje jednotu latinského ritu s bohoslužbou dob apoštolských.

Mešní formulář jest v podstatě složen v Římě, kdy byla latina ve všeobecném užívání. Dodnes se užívá v některých částech misálu (introit, graduale, traktus, offerorium) a breviáře textu staré Itálie ze II. sl.; povstaly tedy tyto části už před Vulgátou.

Latinou jest tak Církev spojena s prvními začátky křesťanství, dokazujíc tak, že jest apoštolskou. —

Nužno jest ještě se zmíniti o námitkách, které proti liturgické latině bývají pronášeny.

První námitku činívají protivníci z Písma svatého, odvolávajíc se na 14. kapitolu I. listu sv. Pavla ke Korintským, kde apoštol národů zavrhuje, aby se mluvilo ve shromáždění řečí cizí, které věřící nerozumějí. Hlavně se opírají o slova: „Nunc autem, fratres, si venero ad vos linguis loquens: quid vobis prodero . . . ? (I. Cor. 14 a). A dále: „Gratias ago Deo meo, quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui,

ut et alios instruam (ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω), quam decem millia verborum in lingua. (I. Cor. 14^{18, 19}).

Jak patrnó z kontextu, mluví na tomto místě sv. Pavel o poměru daru jazyků k daru proroctví (t. j. poučování a povzbuzování ostatních věřících) a „učí“¹⁵⁾ že proroctví prospívá věřícím více než dar jazyků (v 1.—6.), a ukázav několika podobenstvími na neúčinnost daru jazyků v bohoslužebném shromáždění (v. 7.—12.), prohlašuje, že jest nemístno užívatí ve shromáždění daru jazyků, není-li přítomen někdo, jenž by vyložil, co bylo pověděno jazykem neznámým (v. 13.—19.).“

Zvláště ve verši 19. z výrazu „abych poučil“ (ut instruam, ἵνα κατηχήσω) je patrnó, že zde nemluví sv. Pavel o jazyku při mši svaté, o řeči liturgické, ale že si přeje, aby poučení věřících nedělo se jazykem cizím, jemuž ostatní nerozumějí, a to i v tom případě, působí-li to zvláštní dar jazyků, jak se na začátku křesťanství často stávalo. A tento rozkaz také Církev katolická plní, neboť při poučování věřících (kázání, křesťanských cvičeníh a při svaté zpovědi) užívá řeči lidu.

Josefinisté tvrdili, že mše svatá, jako ostatní úkoný liturgické, má cenu jen potud, pokud jest poučením věřících a důsledně pak ovšem usilovali o zavedení lidové řeči liturgické. Názory tyto byly bludné a odsouzeny (na př. Distoja). Jest ovšem pravda, že při mši svaté se věřící vzdělávají a poučují a sám sněm tridentský to výslovně prohlašuje v dekretu, v němž zavrhuje živou řeč liturgickou. „Etsi Missa magnam confineat populi fidelis eruditionem . . .“ (Sess. 22, c. 8). Ale bylo by nesprávné považovati za hlavní úkol liturgie vzdělání věřících. Ani není liturgie pouhá modlitba, v níž věřící rozmlouvá s Bohem, takže je pak při pouhé modlitbě oprávněný požadavek, aby se tato rozmluva konala v řeči živé nebo srozumitelné, neboť v modlitbě slovo, vnější vyjádření, jest nerozlučně sloučeno s předmětem, obsahem modlitby, a to i při modlitbě vnitřní, kdy slovo, forma myšlenky jest vysloveno jen v srdci.¹⁶⁾

Liturgie však, jak ze slovného rozboru: λείψα ἔργων patrnó, jest veřejné konání. Původcem tohoto veřejného konání je sám Kristus, a to jak při mši svaté, tak ve svátostech a svátostinách i církevních hodinkách. Kněz pak, který jménem Kristovým liturgii koná, jest jen sluhou, nástrojem. Je-li však při liturgickém úkonu původcem svatého onoho konání sám Syn Boží, pak význam liturgické řeči ustupuje do pozadí. Má význam jen potud, pokud umožňuje, aby věřící prostřednictvím kněze získal milost Boží, liturgickým úkonem udělovanou. Úkonu však samotnému lze porozumět i beze slov. Při mši svaté se nekrvavým způsobem obětuje Syn Boží jako na Kalvarii. Kdybychom byli tehdy stáli pod křížem, jistě bychom byli dojali i kdybychom ani slova nerozuměli. Tak je tomu i při mši svaté. Při proměňování se věřící klaní přítom-

¹⁵⁾ Dr. Jan L. Sýkora: Nový Zákon, 1914, 2. č., str. 208 v poznámce.

¹⁶⁾ Srov. dr. Fr. X. Novák: Liturgický jazyk. Živoť. R. VI., str. 367 a 368.

nému Synu Božímu a neuvažuje o tom, v jaké řeči byla pronesena konsekráční slova.

Mše svatá a každý liturgický úkon jest konáním, jehož účelem jest spása lidských duší a tím oslava věčného Otce. Když však jest hlavním účelem liturgického úkonu bohopocta a ne poučení věřících, pak nemohou se vztahovati zásady ve 14. kapitole I. listu ke Korintským vyslovené na liturgický jazyk.

Druhá námitka, která se proti latinské řeči liturgické pronáší, jest její nesrozumitelnost, takže věřící nemohou kněze sledovati.

Proti této námitce jest třeba ještě jednou zdůrazniti, že mše svatá není modlitba, ale že je úkonem, obětí, které možno rozuměti i beze slov, takže není nutno, aby věřící rozuměli jednotlivým modlitbám.

Ale i když se od tohoto odezírá, setkalo by se zavedení živé řeči liturgické za účelem srozumitelnosti s mnohými obtížemi. Vždyť by věřící slyšeli právě jen ony části, které se modlí kněz s ministrantem, representantem věřících. Při zpívané mši svaté by ovšem rozuměli lidé těm částem, které kněz zpívá. Ale jest dovoleno⁷⁾ pro naši republiku zpívati epištolu a evangelium také česky po textu latinském a ostatním zpívaným částem (až na orationes a postcommunio) lid rozumí, protože je může sledovati ve svých modlitebních knihách.

Ideálem srozumitelnosti by tedy bylo, aby kněz obětoval celou mši svatou nahlas. Kostely by však musely býti zcela malé a kněz by musel vše přednáseti hlasitě jako na kazatelně. Mohla by se v témže kostele sloužiti vždy jen jedna mše svatá. Musel by přestah zpěv věřících a hra varhan a přece jest velmi dobře známo, jak věřící rádi zpívají. A tak tento ideál srozumitelné řeči liturgické není nikterak vábný.

A což, když věřící porozumí mši svaté i bez zavedení živé řeči do liturgie. A o to Církev katolická usiluje. Již sv. Bonaventura¹⁸⁾ si přeje: „ut orent plus medullis cordis quam labiis vocis.“

A Tridentinum v témže dekretu, jímž zavrhuje sloužení mše svaté jazykem lidovým, nařizuje: „Quamobrem . . . ne oves Christi esuriant neve parvuli panem petant, et non sit, qui frangat eis, mandata sancta Synodus pastoribus et singulis curam animarum gerentibus, ut frequenter inter Missarum celebrationem vel per se vel per alios ex iis, quae in Missa leguntur, aliquid exponant, atque inter cetera sanctissimi huius sacrificii mysterium aliquid dechant, diebus praesertim dominicis et festivis.“¹⁹⁾ Podobně nařizuje také tridentský sněm (sess. 23, c. 7), aby i o svátostech byli věřící poučeni v lidové řeči a aby za tím účelem byl katechismus sněmu tridentskému přeložen do jednotlivých řečí lidových.

Je pravda, že věřící latině nerozumí. Ale jest tím řečeno, že nerozumějí podstatě mše svaté, že neznají smyslu oněch částí, které kněz při zpívané mši svaté zpívá?

⁷⁾ S. C. R. 18. prosince 1920.

¹⁸⁾ Cif. dle S. Bäumer O. S. B., op. c. str. 667.

¹⁹⁾ Ibid. Sess. 22, c. 8.

Což pak jich neznají ze školy, kde katecheta vysvětloval mši svatou, z liturgických kázání a přednášek²⁰⁾, z modlitebních knih?

A touží-li ten, kdo neovládá latiny, hlouběji proniknouti mysteria nejsvětější Oběti, pak může sáhnouti po Oltáři biskupa Bryncha nebo českém překladu misálu. (P. Marian Schaller: Římský misál. Praha 1925.)

Kdyby nebylo latinské řeči liturgické, byla by prý zbožnost větší.

Tuto námitku vyvrací sama zkušenost. Vždyť právě na těch pobožnostech, při nichž byla zavedena řeč lidová (na př. průvody do polí), jest účast velmi slabá.

Katolík je při bohoslužbě zbožnější než na př. protestant, popořád je více aktivní, kdežto protestant pasivně přijímá výklad kazatele. Zároveň může katolík více rozvinouti svou individualitu. Každý si nese do kostela své vlastní bolesti a touhy, a jest proto zcela na místě, aby při nejposvátnější části mši svaté — kánonu — byl věřící ponechán sám sobě, svým myšlenkám a citům, zvláště prosí-li o zvláštní milost. To odpovídá lidské povaze. V takovém případě nespokojí se člověk písní nebo modlitbou, která jest pro všechny, ale touží po tom, aby mohl přímo mluvit s Obětovaným.

Latina je konečně prý příčinou, že je latinský ritus lidu cizí, že nemůže k němu přikloniti své srdce.

Řekne věřící katolík, že latinský ritus jest mu cizí? Je-li v cizině, tu ovšem na něho padá, tísní ho, ale v katolickém kostele při mši svaté se mu dýchá hned volněji. A co to způsobilo? Zvuk latiny. Zvláště je ten dojem mocný při zpívané mši svaté, kdy se cizí národnost neprojevuje lidovou mešní písní.

A to, co na toho cizince dýchlo teplem domova, ta latina je mu cizí? Lze to srovnati? Něco srdci našemu cizího vyvolá v nás tak silnou představu domova?

Že jest to řeč cizí? Pak však ta mešní roucha jsou také cizí; ty oltáře, svatostánek, obrazy, kříž, celý katolický chrám, všechno zřízení církevní, všechny ty zvyky, jimiž prolunulo křesťanství náš život, to vše je nám — cizí.

Tomu, kdo miluje svou církev, tomu není cizím vše to, čím obohatila náš život, ten miluje také její liturgickou řeč — latinu.

A naopak. Příčinou neoblíbenosti, „cizosti“, jest vlažnost a nevěta duše ke snaze o spasení, vnitřní pýcha a nevěra.²¹⁾

Latina není řečí cizí, třebaže se jí neužívá v obyčejném životě, protože jest řečí otců našich, kteří nám ji dědictvím odkázali, jest naší řečí mateřskou ve smyslu vyšším, duchovním, protože jí mluví církev, která nás zrodila pro Boha a jest ve smyslu duchovním také řečí lidovou, protože jest řečí svatého lidu, jehož hlavou a králem je sám Kristus.

²⁰⁾ Jest známo, jak veliký zájem vzbudil „liturgický týden“, pořádaný S. K. M. v Praze u emauzských benediktinů od 14. do 21. března 1926.

²¹⁾ Srov. Dr. F. X. Novák, l. c. str. 369 a 370.

A tak všechny ty námitky se rozplývají jako jarní sníh pod vítěznými paprsky slunce.

Z toho plyne, že Církev katolická, řízená ve svém rozhodování Duchem svatým, právem trvá na liturgické latině, v níž jsou složeny církevní modlitby, které vynikají vznešeným kouzlem a rytmem, takže kardinál Gibbons nalezl pro ně slova: „Neznám modliteb, které by se daly přirovnati kollektám mešním vážností a vroucí zbožností. Je zřejmo, že původci jich byli naplněni duchem božím.“

Jar. Cella:

Jsem vděčen . . .

*V háv mihotavých šereň
se halil širý kraj . . .
Vzduch sladkým vanem zčeřený
v mé nitro dých' — a kořeny
„mne“ v hloubi hrály na šalmaj —
Velebná ticha jarních snů
se svila v šťastný tón,
jenz zvuče klesal k dálky dun,
kde zvonil tím, čím v pozdním dnu
zní ž jara vískou zvon —*

*Zvon za dědinu díkem zní,
že Pán ji sluncem hřál . . .
Já zpívám: že's mne miloval,
že's čekal, když já nemoh dál,
že's trny z duše vylíbal,
že's ke mně byl, čím jsi,
že's byl pravým přítelem . . .*

ALFRED MACEK, BRNO:

CO MY MÁME DÁTI MISIÍM A CO MISIE DÁVAJÍ NÁM.*)

Nauka o misiích, která především zkoumá základ a rozsah misijních problémů a dogmat, stanoví axioma, jež je základní a směr-
odátné pro veškeru podporu misijní. Existuje totiž Bohem uložená
povinnost pro každého katolika starati se a podporovati svatou tu-
to věc Církve katolické, která je mater comunis nostra. Nelze zde
podati missiologické základy této povinnosti. Stačí, když si uvě-
domíme, že tato povinnost je de jure divino; Svatý Otec Benedikt
XV. nazval ji sancta lex, zákonem svatým. Nemůžeme zde mluvit o

*) Srovnej též článek v ročence theologického učiliště sv. Gabriel
SVD. „Der Segen der Heidenmission für Religion und Heimatkirche“ od
P. Koch SVD.

důvodech této povinnosti, ale všechno praví nám slova poslední misijní encykliky Pia. XI.: „Nikdo není přece tak ubohý a tak malý, tak nemocný, hladový a žíznivý jako ten, který Boha a jeho milosti nepoznal“ O misiích má platit hlavně dnes slovo Pavlovo: Caritas Christi urget nos.

Je tedy nutno pomáhati misiím. Nemáme se stydět „státi se i žebráky pro Krista a spásu duší“ a podporovat misie. Jak, ale, máme tuto Bohem uloženou povinnost splnit? Tato otázka se týká hlavně nás kněží, kteří máme býti ve všem, i v této věci, *fax gregis nostri*, světlem věřících. Kněz je úřadem svým vůdcem věřících, je učitelem věřících.

Má-li o věcech, které se misií týkají, poučovati lid, musí misijní dílo znáti sám. P. dr. Schmidlin napsal jedenkrát v knize „Einführung in die Missionswissenschaft“: „Nebude míti lásky k misiím, kdo jich nezná.“ Není, jak patrně, nutno, aby každý kněz se odborně zabýval misijní vědou, ale je nutno, aby znal vše, o čem má poučovati věřící, aby dovedl věřící v této věci vésti. Bylo by záhodno, aby kněz čelil aspoň jeden dobře redigovaný misijní časopis, který by jej měsíčně informoval o stavu a potřebách misií. A je dobré, když si kněz všímá nejen literatury o misiích mezi pohaný, nýbrž i o apoštolátu mezi schismatiky orthodoxní církve. Literatura misijní, hlavně francouzská a německá, je bohatá a podává knězi mnoho materiálu pro školu a kazatelnu. Zvláště při vyučování náboženském ve škole může kněz hluboko do srdcí dětských vštípit lásku k misiím a nadšení pro tuto věc tak eminentně katolickou. Tak stanou se misie důležitým činitelem při jeho práci ve škole, která má sledovat vždy jediný a nejvyšší cíl: aby dítě se stalo skutečně homo christianus, který žije a jedná ve světle katolických pravd. K tomu misie velmi pomáhají. Nouze a bída pohanů, ale též velké a krásné příklady statečnosti a obětavosti na víru obrácených pohanů a heroismus katolických misionářů-mučedníků bude vždy působiti na vnímavá srdce dětská. V krásné kolekci dra. Berga: „Die Mission als Kulturträger“¹⁾ najde kněz mnoho příkladů charity misionářů, která ve své heroické lásce k ubohým nemocným a pohanům je jistě krásným příkladem, jak máme v životě plnití přikázání lásky, a jak jíti tou cestou, kterou sv. Pavel nazval *via eminentior*. Příklad charity misijní bude z jisté míry požehnaný vliv na jednání dětí v pozdějším jejich životě. Tím stávají se misie důležitým činitelem při pěstování křesťanského charakteru. Zvláště by si měl kněz všimati heroického působení misionářů všech misií a stavěti tak dětem před oči krásné vzory statečnosti ve víře a lásce k Bohu a bližnímu. Tím misie se stávají mocným motivem praktického křesťanského života, účinné lásky k bližnímu a zušlechtění srdce. Dítě se naučí modliti se za misie a podporovati je naučí se sentire cum Ecclesia a bude v pozdějším životě celým katolíkem. Dějiny misií katolických mohou býti knězi, hlavně ve vyšších třídách, pramenem pro poučení dětí o misijním

¹⁾ Vyšla v Aachen: Missionsdruckerei — 1926

díle. Poukazují na krásné sbírky příkladů ze života misionářů a misijních sester, jichž kněz při náboženském vyučování může hojně použít.

I n a k a z a t e l n ě může kněz se zdarem užítí misijních námětů a povzbuzovat věřící, aby se modlili a podporovali misie a byli si vědomi povinnosti své k nim. Misijní myšlenka obsahuje pro katolický lid statky, které jistě přinesou požehnání. Když kněz popisuje lidu bídu pohanstva a jeho neštěstí, tu pozná lid, co to znamená býti v pravé víře; bude si jí více vážit a bude se více zastávat práv, které plynou z víry katolické; věřící stanou se apoštoly mezi novými, dnes bohužel tak četnými ateisty-pohany. Jenom ten lid, jenž pozná, co proti moderním pomíjejícím statkům dnešní kultury bez Boha znamenají věčné statky katolicismu, jen ten může býti nova conspersio, kvasem novým. Když kněz poučí lid, co znamenají pro nás svátosti ve srovnání s těmi, kteří neznají těchto pramenů požehnání a milosti nejen pro duchovní, ale i pozemský život, potom bude si jich lid více vážit a účastenství na nich vyprošovat i pohanům. Když kněz dá pocítili věřícím blahého vědomí, býti u zdroje pravdy, býti v církvi neomylné, bude si lid též vážit Církev jako Bohem ustanovené strážkyně pravdy a bude se modlit i za schismatiky a haeretiky.

Tak může kněz působiti při své pastorači ve škole a na kaza-
telně ve smyslu zásady sv. Františka Xav.: *Da mihi animas*. Zvláště bude kněz hledět, aby on sám i věřící podporovali misie třemi hlavními prostředky: **m o d l i t b o u**, **a l m u ž n o u**, **b u z e n í m p o v o l á n í**. Kněz má se modlití za misie. Jeho úřad je dle sv. Tomáše *adductivum aliorum*; a hlavně **m o d l i t b o u** a **o b ě t o v á n í m** svých námah a utrpení, jak již zdůraznili staří misiologové (Acosta, Thomas a Jesu), může kněz podporovati tuto tak důležitou věc matky své sv. Církev. Mnoho může kněz pomáhati misionářům a jejich dílu tím, že obětuje mši sv. a brevír některý den (snad v úterý) za sv. misie, neboť to je hlavní zdroj a pramen účinného požehnání božeho pro těžkou práci misionářů. Misiolog P. dr. Schmidlin nazval modlitbu prvním, nejpřednějším, nejmocnějším a nejnужnějším prostředkem misijním a již Acosta, misijní theoretik 16. století, praví: *Caput orationem esse non dubito*. Při své kněžské modlitbě mějme na mysli slova téhož dra. Schmidlina: „Jako Ježíš, první božský misionář a jako Pavel, „apoštol pohanů“, tak i všichni hlasatelé víry ve všech dobách čerpali z modlitby tajemnou svou sílu a moc a za nimi stála věřící a modlící se Církev, která jako Mojžíš zvedala ruce k nebesům, zatím co její průkopníci v těžkém boji s pohanstvem pracovali a trpěli. I dnes musí misionáři venku a křesťané doma nepřetržitě zvedat ruce a modlití se, má-li misijní dílo přinést požehnané ovoce.“ Bude-li se kněz za pohany a za ty, kteří jsou mimo církev, modliti, bude skutečně *sacerdos secundum Cor divinum*. Vedle modlitby má kněz často obětovat za misie obtíže a utrpení svého povolání. Kněžské utrpení je v očích Spasitele cenné a požehnané, je-li snášeno a obětováno v intenci Krista Pána „*ut omnes cognoscant Te . . . et quem misisti.*“ Oběť

kněze bude požehnáním pro misie i pro něho. Kněz má však též usilovati o to, aby i ze srdcí věřících často a hojně stoupal vonný kouř modlitby k trůnu Božimu za misionáře a jejich dílo. Může se častěji za misie s lidmi pomodlit, na kazatelně, po mši svaté, při požehnání a jiných slavnostech; může lidi upozorniti na odpustky, které papežové v přehojné míře udělují dílu šíření víry. Je tolik krásných příležitostí v liturgickém životě Církve, kdy kněz může s lidmi na misionáře vzpomínati. V Německu i ve Francii již velmi často konají se misijní pobožnosti, které se mohou státi účinným prostředkem v duchovní správě, prostředkem k prohloubení víry a náboženského života. Ovšem je to pouze jeden z prostředků duch. správy, ale může mnoho působiti, neboť práce pro misie je prací na díle božím a má proto též požehnání Boží.

Dále má též kněz poukázati na druhý prostředek v podporování misii, t. j. na hmožnou podporu se strany věřících. Je to smutné faktum, že protestanté a jiné sekty tuto věc lépe chápou a mnohem více pro „misie“ obětují než katolíci. Tím si můžeme také vysvětliti ono nebezpečí, jež katolickým misiím se strany protestantismu hrozí. Misionáři nutně potřebují hmožné podpory katolíků (evropských), zvláště v Africe, v misiích mezi národy nízkého stupně kultury. Kněz bude tedy hleděti podporovat i hmožně tyto misie a věřící k tomu povzbuzovat. Samozřejmě musí se zde postupovati dle poměrů a potřeb, musí se bráti ohled na majetkové poměry věřících. Obět almužny pro misie bude jistě pro ně požehnáním.

A nemusí to býti vždy jen peníze, nýbrž i jiné prostředky, jichž je misionářům třeba, hlavně náradí bohoslužebné, devocionalie, paramenta, obrazy a pod. Kněz může dále šířiti mezi věřícími misijní tisk a tak působiti i pro misie i v ohledu pastoračním, nesmí však konečně zapomínati ani na třetí prostředek podpory misii, totiž na buzení povolání ke stavu misionářskému. Vizme Holandsko! Zde zájem pro misie je jednou z příčin, že povolání ke stavu kněžskému se množí. „I Holandsko (a i Německo) mělo svůj nedostatek dorostu kněžského“, — píše P. Koch SVD. v ročence theologicko-filosofického učiliště SVD. ve Sv. Gabrielu — „dnes však, kdy má již 20 misijních biskupů a přes 1300 kněží-misionářů, všechnen nedostatek zmizel.“

Tak může kněz hojně působiti, aby tento velký úkol církve sv., který hlavně dnes v dobách pro misie tak rozhodujících ještě vyžaduje mnoho oblíbených prací a námah, a jenž před sebou má ještě tak velké pole působnosti, byl od katolíků více chápán, aby též i katolická naše vlast „zvedala ruce“ pro realizaci království Kristova, „aby všichni jedno byli“.

Ale i o práci pro misie platí též slovo Spasitelovo: *Date et dabitur vobis*. Podporujeme-li misie, nesmíme si myslet, že jen misionáři něco dostávají, my však že z toho nic nemáme. Podpora misii je s velkým a hojným požehnáním pro církev, jest též požehnáním pro naši katolickou zemi. Misie žehnají předem celé Církvi. Krásně o tom napsal P. Koch v již citované ročence: „Jaké

proudy milostí působením misijních řádů a misionářů, jejich modlitbou a obětí skanuly na celou svaťou Církev, to ví jen Bůh sám. (Od 16. až do 18. st. sama Čína má 177 mučedníků-misionářů.) Velkým požehnáním a pomůckou, ba dnes i základem jsou misie pro vědu katolickou, hlavně pro etnologii a etnografii. Krásně to osvětlil dr. Ehrlich na etnologickém kursu ve sv. Gabrielu: Misionáři vnesli do pralesů světlo víry a z pralesů svítá nové světlo pro nás a pro naši vědu katolickou.“ Badáním misionářů jsou theorie Morganovy a Bastianovy o vzniku státu a rodiny pozitivně a úplně vyvráceny. Etnologické badání misionářů více a více dokazuje, že vědecký socialism nemá základu.

Misie žehnají však též nám kněžím a naší práci. Žehnají nám a jsou pro nás vzpruhou v životě ascetickém. Pamatujeme-li při mnohých modlitbách a úkonech našich kněžských na misionáře, tu vidíme ten kosmopolitismus a universálnost Círky a máme při tom blahé vědomí, že jsme *inter catholicae et apostolicae fidei cultores*. Kdo miluje misie, pozná dále vznešenost stavu kněžského a nabude též pravého pojmu o povolání kněžském. Příklad misionářů, jejich modlitby a oběti umožní nám pochopiti hloubku titulu kněze: *pastor animarum*. Duchovní správa, t. j. práce a starost o spásu duší tvoří kněžskou práci a činnost a jedině ten, kdo duším slouží, je *pastor secundum Kristum*. V tom jest každý kněz misionáři rovný. Bez výjimky však můžeme říci: žádný misionář nejde k pohanům, aby tam vedl život dobrodružný, nebo aby užil radosti velkoměst v Bombay a v Pekingu. Jak strastivý a obětivý je život každého misionáře, to každý snadno pochopí. Jsou nám tedy vzorem statečnosti a obětivosti. I vedoucí vědecký orgán socialistů (*Sozialistische Monatshefte*) uznal, že misie 19. století jsou největším souhrnem obětí a sebezáporu a tím i důkazem životní síly křesťanství. Je nám tedy v dnešních dobách, kdy pastorace — jak nejlepší její znalci tvrdí — stala se neobyčejně těžkou a obětivnou, ducha misionářů nejvyšší měrou potřeba. I v největších obtížích a obětech platí pro každého z nás slovo sv. Františka: *Da mihi animas*.

A jak již bylo řečeno, dávají nám misie látku a prameny pro školu, kazatelnu a vůbec celý náboženský život věřících. A právě tím, že misie probouzí ve věřících smýšlení opravdu katolické, stavají se tyto jedním z důležitých prostředků v duchovní správě. O účincích tohoto prostředku píše často zmíněný P. Koch: „Vzpomínka na misie a jejich idealismus, zářící příklad víry z pralesů pohanstva, ještě více však vlastní práce pro podporu misii, tvoří praktické hrdiny víry, jakých dnes je třeba.“ Misie žehnají naší duchovní správě in radice, v jejím základě. A co je základem duchovní správy? Týž P. Koch píše: „Věrné plnění lásky k bližnímu, horlivá modlitba, oživení víry, poznání ceny lidské duše, hlubší pochopení vůle boží — (*tut omnes salvi fiant*) — . . . nejsou tyto pravdy a úkony duší náboženství?“ —

Jsme na konci svých úvah. Nahlédli jsme do tajuplného hlubokého vlivu misijní myšlenky na celou církev a život katolický. I

život katolický v naší vlasti může a má hojně čerpat z těchto pramenů, aby katolíci naši ve světle misijní myšlenky chápali svou povinnost vůči moderním pohanům kolem nás — aby chápali laický apoštolát.

F. M. Pecháček O. S. B., Břevnov.

Břevnov.

Věž. Šero pavučin. Rez zábradlí a mříží —
čas kape po prejzách jak voda z vlhkých střeš —
kol chodeb kláštera, jímž staletí se plíží,
skřek vichru úpí, řve — tam slyšíš vzdech, jen vzdech —
Keř bezu v haluzích to zpívá mlčením,
sní v tichu o tom chrám a odlesk nitra vnímá,
čím zlata matný lesk i kaditelic dým
do veršů modliteb i v chorál varhan hřímá.
Tvá berla, Nesmírný, nad křídly cherubínů,
kež žezlem tkne se mne, jež sluncí šumem hýbá!
Má žertva nechať vzplá a u věčném Tvém klínu,
Tvůj, Pane vesmírů, mír věčný nechť mne líbá —
Jak v lodích chrámových Tvých věčné lampy bod
krev cedí po kapkách, jež z kalicha noc pije,
má duše v noci tmách slz roní hořký plod
a nitrem vzníceným Ti zpívá mysterie.

JÁN MRAVÍK, TRNAVA :
NÁBOŽNOST SLOVENSKÉHO L'UDU.

(Dokončení.)

Náš ľud veľmi rád počúva kázne. Viem prípad, kde sa veriaci ohradzovali proti farárovmu výroku, totiž, že kázne cez žatvu nebude mávať, alebo, že kážeň bude trvať veľmi krátku dobu. (Starý Tekov, Župa Zvolen. XVIII.)

Cez svätú omšu ľud najviac spieva. Teda i tu sa potvrdzuje príslovie: „Slovák je škovránok medzi národami.“ Pri tomto musím povedať, že v našich kostoloch je všeobecne licho, až na nejaký hlas maľučkého dieťaťa, ktoré otec, alebo matka už od maľúčka priúča do kostola. Jaký je rozdiel čo do tichosti a chovania v kostoloch u nás a na pr. v Itálii, zo zkusenosti to viem.¹⁾

¹⁾ Idúc na alojzianske slávnosti do Ríma v dec. 1926, zastavili sme sa i v Benátkach. Tu sme boli práve na Božie narodenie. Ráno sme sa vybrali do kostola, kde náš vodca P. Grieger S. J. mal slúžiť a i slúžil sv. omšu. Na svätej omši sme boli prítomní my pútnici a domorodci. Chovanie týchto bolo veľmi pohoršivé, keďže v kostole i šňupali a hovorili cez celú svätú omšu celkom hlasite.

V nedelu má náš ľud najviac času na čítanie a toho času i využíje. Je i pravda, že niekedy ju i zneužíje, ale to je už iné thema. Nedele a sviatky čo možná najprísnejšie zachováva, ba stavia sa proti rozkazu, ktorý mu bráni nesvätiť ten, lebo onen sviatok. Ale zas dosť ťažko je ho priučiť k novým sviatkom, na pr. národným. Medzi novými národnými sviatkami nemôže svätiť na pr. Husa, ba kto by ho nútil k tomu, tomu by sa iste rovno postavil do očí a preklíňal by ho, ale po čase by svoj hnev i zmiernil. Túto povahu dobre zachytil vo verši A. Sládkovič:

Hneď ako blesk hromov zakľaje
koho kľiať, tomu zas šťastie praje.

alebo: Hneď v búrach je, hneď má pokoj — —

Je pravda, že Slovák niekedy i obrazí Boha hrešením, ale túto zlú vlastnosť on so sebou na svet neprinesol. Odkukal ju a priučil sa k nej od Maďarov, ktorí majú v tomto ohľade veľkú zásobu takých výrazov.

Slovenský ľud mnoho dáva na sväté Omše.²⁾ Toto je veľmi dobrá vlastnosť nášho ľudu, že pamätá na svojich predkov modlitbami a sv. Omšami.

Náš ľud veľmi rád obetuje — keď môže — či už financie, alebo i iné veci na náboženské a na iné šľachetné ciele. Rád dáva almužny, jakoby sa pridŕžoval slov Kristových:

„Neshromažďujte si pokladov na zemi, kde hrdza a moč kazí, a kde sa kmíni podkopávajú a kradnú. Ale shromažďujte si pokladov v nebi . . . “ (Mt. 6, 19-20).

a on i almužnou si chce shromáždif poklady v nebi. Najmä na Dušičky (2 Nov.) je zvykom dávať almužny chudobným a žobrákom v kostole, na niekdajšom mieste katechumenov. Podľa tohoto zvyku ľuším pochádza i ten názov „žobráčnica“.

Náš ľud rád zachováva i pôsty. Nie len, že ich „zachováva“, ale vskutku a hnevá sa ešte i na toho, kto pôst nezachováva. Nedajbože, aby žena videla v piatok niesť z jaľky mäso. Nechce ani uznať, že sú pôsty ulavené. On ich chce a zachováva ešte tak prísne, jako ich zachovávali predkovia.³⁾

Niektorí majú ešte i zvláštné nádoby: hrnce, misy, zvlášť na pôst a zvlášť na mäsitý deň. Sú niektorí a mnoho ich je aspoň u

²⁾ Aby som uviedol príklad, uvediem, čo mi je najbližšie. V mojej rodnej dedinke (Kňažice), ľud toľko dáva na intencie, že pán Farár každý deň má platenú sv. Omšu a keďby sme mali i kapláňa — ako prv — (pre nedostatok kňazov není) ten by mal iste tiež, keďže pán f. ráf, vlastne administrátor ani nestačí.

³⁾ Sám sa pamätám, že kedykoľvek som prosil v pátok svoju matku, aby mi niečo omastila masťou bravčovou a nie maslom, vždy som dosfal miesto masli, mnoho hrešenia. Bo upodozrievala i školu, že nás vnej vraj nejako zle učia náboženstvo, keď nechceme vraj zachovávať predpisy cirkevné. Kedykoľvek som jej vysvetľoval o úľave, nechcela veriť, ba sa i rozhnevala nad tým mojím dokazovaním o presvičdčaním.

nás, ktorí sa mäsitého pokrmu sdržujú v stredu, v piatok, v sobotu a potom cez celý veľký pôst, kedy mastia jedlá len maslom, alebo konopným oleom. Najmä ženy sú prísne v tomto ohľade. Mužský snád si i zľahčia a tieďy — teďy i do slaninky zahrizne, pravda keď len žena o tom nevie.

Slovák, nevinný Slovák, ktorého sa ešte prúd modernizmu nedotkol veľmi si vie uctiť kňaza. Je známe, že Slovák, — ako i vôbec Slavian — má dobrú vlastnosť i pohosľinstvo. Máloktorá svätba, lebo krstienie sa odbýva bez kňaza. Kňaz je ešte i na zabíjačky pozvaný. Slovom, keď sa jedná na dedine o nejakú hostinu, iste bol na ňu pozvaný miestny farár s kaplánom. Táto úcta sa ešte aj v inom javí. Keď kňaz, a najmä, ktorý je ozaj soľ zeme a svetlo sveta by potreboval nejakú fyzickú pomoc, stačí len slovo a už má robotníkov hromadu. Toto by náš ľud iste nerobil bez náboženského citu.

Dnes sa toto všetko už trošku mení. Napríčine sú naše zlé politické pomery, kde je spolitizované všetko. Dnes, by som mohol povedať, že obľubuje kňaza len takého, ktorý mu je po srsti a najmä v politike, lebo niektorí Slováci — veriaci — sú až veľmi sfanatizovaní.⁴⁾

Všeobecne sa môže povedať zaľo, že kňaz je ctený a vážený.

Slovák uctieva hodne svätých. Túto uctu — jako som už spomenul — zbadáme hneď v jeho dome. Steny bytu sú skoro dokola ozdobené obrazmi svätých. Často sa stáva, že pred nejakým väčším obrazom zapalujú i svetlo. V izbe vidno i sošky, pred ktorými sa i celá rodina nie jeden raz vyklačí, rozjima a pomodlí. Pred ne kľaká starý i mladý. Pred nimi sa učí modliť i to útle dieťa, ktoré sotvá vie ešte hovoriť.

Slovák je najmä veľkým čiteľom Boha. S Ním započína prácu, v ktorej veru

Nelenoší, nezahála,
mravcom príí, polóm, dvorom,
vála vrchy, drví braňa . . .
pílností súc večným vzorom.

Hviezdoslav.

S Jeho pomocou pracuje a s Ním i prácu končí. K Nemu vysieľa vzdychy z hľbin srdca, k Nemu sa modlí. Jemu sa vyponosuje v ťažkostiach živoľa. Jeho prosí o pomoc a v Ňom skladá i svoje nádeje. Jemu stavia chrámy, Jemu stavia kríže, lebo vie, že

⁴⁾ Do susednej dediny pred voľbami mal prísť istý kňaz, ženúci vodu na mlyn agrárnej strany. Niektorí ľudáci večer ho čakali na kraji dediny. Avšak darmo ho čakali, neprišiel. Nečakali ho s radosťou jako kňaza, ale s hnevom aby ho od jeho úmysľu odvrátili, a vraj boli pripravení i na niečo iného, jestli by nechcel uposlchnúť. Pravda urobili to preto, lebo sa im zdá agrárna strana protikatolícka a jakoby sa nehnevali na kňaza, ktorý ju ako takú zastupuje.

v kríži je spása! . . . v kríži je sila
čo nehom vládne, čo hýbe svety,
Jeho koreňom je krv Kristova,
a naše túžby sú Jeho kvety:
v kríži život v kríži spása
v kríži všetká nádej naša.

T. Gr. Orlov: „V kríži je spása.“

Pravdo vidno, že náš ľud je veľmi nábožensky založený a tak nemôže byť ani čudné, keď odporuje každému novému nábožensko-politickému hnutiu. Nesnesie najmä také hnutie, ktoré sa protiví jeho náboženskému presvedčeniu. A týmto prichádzame na nové, pre nás veľmi nebezpečné hnutie, na ateizmus, ktorý si razil cestu k nám najviac po svetovej vojne, a razí si ešte i dnes. Jeho šíriteľmi boli a sú u nás niektorí Česi, na počiatku Republiky tak milovaní a teraz už nenávidení. Prečo? Z hlavnej čiasťky preto, lebo prinášajú k nám novú vec, novú otravu do srdca nášho ľudu. Prinášajú k nám nielen príklady tejto otravy, ale prinášajú i heslá, najmä „slobodu svedomia“. Náš ľud cíti, že ohavnejšej vety už ani nemôže byť a vie, že sloboda svedomia neni možná, lebo keď by bola možná ako taká, tak by bola možná špatná krása, studené teplo a podobné nemožné veci. Je si vedomý, že svedomie je vnútorný hlas človeka, že je i jeho mravným pánom a nad kým už svedomie nepanuje, ten sa stáva a je najväčší podliak, najväčší lump a zbojník. A takýto už máva a má svedomie „široké“ či voľné. Teda „sloboda svedomia“ mu neimponuje.

Keď je takto celá vec ľudu jasná, potom neni čudné, že by sčítaval veľmi krátko s nositeľmi podobnej kultúry. Ja však dúfam, že:

Nezhynú naše nádeje;
Zaviaťm slávy dávnej prielohom
Svornosť prebrodí nádeje.

Svornosť: A. Sládkovič.

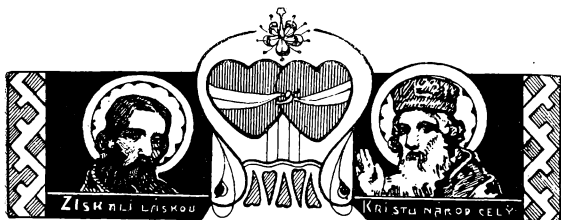
Nuž vidíme pravda, že nábožnosť náš ľud si veľmi váži a tým viac náboženstvo, ktoré náš ľud v srdci nosí
A hlboká viera pri ňom
pravý Sion jeho bytu
obydlený Hospodinom
hrad ten pevný k nedobytiu.

Hviezdoslav: „Slavianstvo.“

Teda ľud náš má silné náboženské presvedčenie a náboženstvo mu je i vecou svätou a tak nebude veľmi ťažko tie zlé pohanské zvyky a obyčaje z neho vykorenif. A preto volám s Hviezdoslavom:

Hodno mu byť apoštolom.
K ľudu, k ľudu mládež moja
k ľudu sa maj, k svojmu ľudu!
Tam ti práca hodná znoja
i zásluha hodná trudu.

CYRILOMETODĚJSKÁ HLÍDKA. PROBLÉMY VÝCHODNÍCH MISÍÍ.

ἵνα ἐν ᾧσιν — aby jedno byli. Tato prosba Spasitele vyslovená v Jeho modlitbě Velekněžské platí v prvé řadě o těch, kteří bloudí mimo pravou církev, t. j. o schismaticích a haereticích Východu. Misie východní mají zvláštní ráz, neboť z nich září lesk pradob křesťanství a proto musí se věda misijní integraliter zabývat i těmito misíemi, které se ovšem co do podstaty liší od misí jiných, neboť zde se nejedná již o christianisatio, nýbrž o recatholisatio, jak dr. Schmidlin správně podotýká. Misie tyto musí nám býti zvláště drahé, uvážíme-li osud těchto bloudících, kteří jsou měrou nejvyšší ohroženi schismatem a islamem.

V problémech východních misíí jest značná různost iak v předměte tak v methodice. Zde se však chceme hlavně zabývatí misijními problémy mezi schismatiky orthodoxní církve, k nimž patří značná část národů slovanských. Pro unii orthodoxní církve s matkou všech církví — s církví katolickou — měla katolická církev a hlavně zase papežové hluboké pochopení a věnovala těmto misíím zvláštní péči a lásku. Víme dobře z mnohých projevů, že nynější papež Pius XI. si vyvolil za heslo svého pontifikátu: unio ecclesiarum — spojení církví. Poznal zajisté význam orientálních církví zvláště schismatické-orthodoxní pro vzájemný vztah východu a západu, jenž zvláště v nynějším století stal se tak aktuelní a rozhodující. Myšlenka unie jest dnes otázkou vážnou a eminentně katolickou — ut sit unum ovile et unus pastor. A jako v misíích všeobecných jsou mnohé překážky misijní činnosti, jejichž řešení je nejtěžší částí misijní methodologie (na př. otázka misijních škol, kázání v Číně, misijní školy v Indii, atd.), tak mají je též i misie východní. Tyto překážky mají hlavní příčinu v samých obyvatelích východu. Jsou to překážky rázu politického, morálního, dogmatického, liturgického a církevně-disciplinárního. Nám možno zmíniti se jen o některých z nich¹⁾. První a dogmaticky dalekosáhlá příčina je n e s p r á v n ý

1) Srv. časopis: L'union des Églises, année 2ième Septembre 1923; a dále: Studion, Bollettino delle Chiese di Rito Bizantino (ital.-franc.) Nr. 3. Giugno.

pojmem o Církvi katolické. Dle názoru východní theologie není církev *societas sub uno capite*, nemá hlavu viditelnou (*caput visibile*), nýbrž je to spojení církví partikulárních a to nezávislých (*foederatio Ecclesiarum*). Kristus jest dle nich *caput invisibile exclusive*, hlavou výlučně jedinou. Patrně, že primát papeže tímto padá. Tento *independentismus* Východu, proti němuž mluví celá řada důkazů i samých Otců a učitelů východních, natropil již mnoho zla a byl též příčinou, že východní církve byly vrženy do pouť moci civilní.

Druhou dosti nebezpečnou překážkou je *protestantismus*. Protestantismus je pro svou agitaci — jak dokázal dr. Schwager S. V. D.²⁾ — velkým nebezpečím jak pro misie celé církve, tak i pro schismatické církve Východu, hlavně v Rusku a Řecku. Dr. Lübeck píše ve spise: *Die russischen Missionen*: „Rusové horlivou prací misí katolických a protestantských ztratili mnohé souvěrce“. Protestantismus byl činný v Rusku na př. již za carské vlády, hlavně působením protestantů baltických. Kardinál Marini († 1923) již v časopisu *Bessarione* upozornil na jed protestantských nauk, který se dnes šíří do zemí východních působením universit v Jeně, Lipsku a Tübingách.

Třetí, dnes bohužel všeobecnou překážkou jest *indifferentismus náboženský a atheismus dnešní společnosti*. Dnešní názory atheistické a monistické jsou rozšířeny jak na Západě tak i na Východě. Názory atheistické působí hlavně v kruzích inteligence a vrhly na př. Rusko do tenat bolševismu, který se svým satanismem a amoralismem stal nejkruťším nepřítelem jak církví východních, tak hlavně církve katolické a unionistických snah.

Čtvrtou překážkou jest t. zv. *latinism*. Tento problém zapadá do otázky liturgické. Slovem *latinism* můžeme rozuměti dvoji věc. Buď rozumíme tím *ritus latinský (římský)* na rozdíl od jiných ritů východních, kde liturgickým jazykem není latina. Nebo rozumíme jím hierarchickou stavbu kleru a celé církve dle pojmů církve katolické (papež a biskupové). *Latinismus* co do ritu byl u východních církví vždy *lapis offensionis*. Klerus východní se vždy bál přijati *ritus latinský*. Důvody a oprávněnost požadavků východního kleru, aby směli zůstatí při starém ritu, církev vždy uznávala. Již moudrý a učený papež Benedikt XIV. napsal: „*Iniusta quippe et fallax est . . . eorum ratio indicandi qui latinorum tantum ritualium notitiam habentes . . . non dubitarunt in sacris Graecorum ritibus ea omnia damnare, quaecumque latino ritui conformia non reperiebant . . .*“³⁾ Vždycky bylo v intencích církve zachovati rity východní. To zdůrazňovali zvláště Lev XIII. a Pius IX. Pěkně píše Pius IX. r. 1848: „... před Bohem, jehož království má církev na zemi šířiti, není *acceptatio personarum*, před Ním není ani Řek, ani Slovan ani Rumun ani Melkita

²⁾ Schwager: *Die brennendste Missionsfrage der Gegenwart*, Steyl, Rheinland.

³⁾ *Constitutio „Ex quo primum“* 1. března 1756, n 7.

(Melchita) ani Maronita; před Ním jsou jen křesťané pokřtění, kteří jsou . . . podřízení viditelné hlavě sv. Otci v Římě a též neviditelné hlavě Kristu Ježíši Pánu Našemu. Ale jako církev uznává na zemi všechny formy vlády a všude se přizpůsobuje, tak respektuje a zachovává difference liturgické, které jsou tolik cenné starobylostí a psané v řeči, již mluvili Apoštolové a Otcové . . .⁴⁾ Pravda i zde platí hlavní zásada církve: zachovat to, co není v rozporu s naukou věroučnou a co sahá do dob před schismatem. Změny však jsou i zde nutné, hlavně pokud se týká kanonisace řeckých koryfeů schismatu, svátků oslavující schisma, liturgie dle Starého zákona, jak ji praktikují schismatictí Armeni v t. zv. madagaid. Latinism co do ritu nemůže býti překážkou unie, zde církev chápe oprávněnost snah kleru východního. Latinismus co do hierarchie souvisí nutně s naukou o církvi jako societas cum capite invisibili et visibili (vicario), kterou východní církve nechtějí uznati.

K problémům misí východních patří též unionistická terminologie. Jak M. Jugie v časopisu *L'union des Eglises* podotýká, je dvojný druh terminů na označení těch, kteří nemají štěstí býti v církvi katolické. Jednak termíny, které nejsou na úkor ani pravdy ani lásky, jednak termíny, které jsou na úkor buďto té nebo oné ctnosti. K druhým patří slovo *σχισματικός*, k prvním slovo *dissidentes*. Mezi těmito termíny jest rozdíl etymologický. Slovo *σχισματικός* již svou koncovkou *ος* naznačuje pozitivní činnost; sv. Tomáš podává následující definici schismatika: *schismaticus est qui proprio actu et molione discedit ab unitate Ecclesiae*. Slovo *dissidentes* však praví jen faktum: *esse extra unitatem*, naznačuje tedy pouhý stav. Je zde rozdíl mezi schismaticky materiálními a formálními. P. Jugie míní, že by bylo lépe užívatí slova: *fratres dissidentes*, jak již sv. Augustin oslovil Donatisty, a tak prakticky dokazoval své heslo: *in omnibus caritas*. U většiny orthodoxních ještě nutno předpokládati bonam fidem; je nutno předpokládati velkou neznalost nauky katolické, též u intelligence ruské. P. Gagarin píše ve své brožurce: *Les Starověres, l'église russe et le Pape* o jednom profesoru university leninradské, jak v jednom veřejném listě napsal, že nemohl pochopiti význam slova sua sanctitas, titulu to sv. Otce. Též liturgista ruský Alexis Malcev, jak sám vysvětloval na II. kongresu Velehradském nemohl dlouho pochopiti slovo infallibilitas pro dvojznačnost ruského slova neprogrešimost. Ale nesmíme si také mysliti, že v církvi orthodoxní jsou jen materiální schismatici. Massy lidu jsou jistě bona fide, a proto bude při misijních methodách jistě nutno velké obětavosti a lásky, poněvadž i schisma samo vzniklo jistě z mnohých chyb proti lásce. I tato terminologická otázka ukazuje nám obliče methodologie misí východních. Je velmi zajímavo zkoumati tyto metody apoštolátu a misijní práce mezi schismaticky a haeretiky východních církví. Důkladně o tom pojednal R. P. Fulbert Cayré a P. D. Graf von Galen na misiologickém týdně v Lovani (září 1923). P. Cayré klade velký důraz na

⁴⁾ Fr. Charon, le 15e centenaire . . . Rome 1909, p. 333.

zachování ritů východních. V časopisu *L'union des églises*²⁾ píše: „Jen ritem východním lze uskutečnit návrat východních církví k jednotě katolické.“ Pokládá tedy zachování ritů za nutný prostředek misijní metody, k vybudování velké církve katolické ríu východního. Dříve se nebralo ohledu na tuto metodu. Známe na př. latinisující rás misí východních ve středověku. Tehdy byla praktikována 1. zv. konverse ve velkém (*conversion en bloc*), na níž měla velký podíl i moc civilní. Metoda zachování ritu je potvrzena Kodexem a projevy papežů, hlavně však zřízením kongregace pro východní církve. Zvláště zdůrazněna byla od Pia X. a Benedikta XV. Popsána a odůvodněna je v bulle „*Orientalium dignitas Ecclesiarum*“. Sem spadá též otázka biritualismu nebo interritualismu, jehož zastáncem a obhájcem je hlavně Msgr. dr. Popp, arcibiskup mohilevský, dle něhož má kněz fakultu sloužit ve vícero ritů. Z Říma ještě nebyl všeobecně schválen, ačkoliv jistý interritualismus se praktikuje a praktikoval o větších svátcích na universitě sv. Josefa v Beyrutě, na Velehradě a v oktávě Třech králů v Římě a ve S. Andreas della Valle.

Druhá dosti obtížná otázka metodologie jest výchova zbožného, vzdělaného východního kleru. Je dosti známa zbcžnost východňanů a Rusů³⁾, ale jak všeobecně misionáři vypravují, schází jim důkladné poučení náboženské. Pro uskutečnění této výchovy jest naléhavá otázka zřízení seminářů, pracujících v duchu v církvích východních, ale podzřízených a řízených autoritou papežskou.

Uvážíme-li ovšem všechny překážky unionistických snah, jak jsme je letmo nastínili, tu pouhé zachování východního ritu nemůže býti jediným a výlučným prostředkem obrácení schismaticů. P. Cayrée píše: „Že by ritus sám uskutečnil konvers — toť utopie.“ Nutno i zde pro rozlišení kulturního a duchovního života schismaticů připravit si předem půdu. Avelké, ba snad hlavní pole úsilí má zde opět ona instituce, která je jen odleskem největší lásky — charita křesťanská. Jistý ruský schismatický biskup, jenž na vlastní oči viděl obětavost misionářů, řekl: „Zde je duch Boží.“ Vedle charitativní činnosti je velmi nutné zřízení škol a jiných ústavů výchovavacích (*écoles missionnaires*). Jiným naléhavým problémem jak v misích zámořských tak v misích východních (*mission orientale*) je založení středisek intelektuelního života. Toto praktikují již dávno Jesuité, kteří zbudovali velkou kolej sv. Josefa v Beyrutě, dále Karmelité, kteří vybudovali kolej na Malabaru a Assumptionisté v koleji v Cařihradě, kde msgr. Petit, nynější biskup athénský, vydával známé *Échos d'Orient*. Vedle těchto středisek inteligence je nutno položit základy katolického tisku východního (*presse d'Orient*), který má velký úkol v rozšíření snah unionistických.

Tím jsme krátce pojednali o naléhavých problémech misí východních. Byl-li kdy unionismus naléhavý, tak je naléhavý zvláště

²⁾ Srv. Apoštolát sv. Cyrilla a Methoděje, číslo 5, p. 164. roč. XVIII.

dnes, kdy veškeré misie církve katolické dostaly se do stádia rozhodujícího. Zářícími vzory v práci pro tyto nechť jsou nám velcí mučedníci unie jako sv. Josafat a v poslední době sestra Eftykia Roussou (Oblate de l'assumption), jež opustivši vše a obětovavši se pro velký cíl: ut omnes unum sint, nakažena tyfem, zemřela ve středisku své působnosti v Cařihrade. Mějme též při svých kněžských modlitbách na zřeteli tuto velkou věc církve svaté, obětujme utrpení a námahy pro tuto svatou věc unionismu jako mnoho hrdinných misionářů a misijních sester to činili a činí. Pořem budeme též plnit úkol, který nám dal Kristus Pán tím, že nám dal podíl na svém kněžství, které je munus catholicum et apostolicum.

Al. M.

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

ZBOR DUHOVNE MLADEŽI ZAGREBAČKE (ZAGREB, SHS).

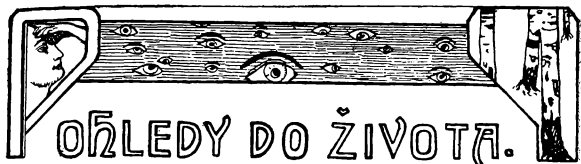
Dne 22. V. 1927. slavilo je najstarije hrvatsko književno društvo „Zbor duhovne mladeži zagrebačke“ svoju 90-godišnjicu. Osnutak društva ide u ono doba (g. 1836.), kad su veliki slovjenski preporoditelji Kollar, Šafařík, Gaj i dr. obilazili po pokrajinama širokoga slovjenskog svijeta i svuda budili zamrlu slovjensku narodnu svijest. Društvo su osnovali bogoslovi Petek i Mlinarič po uzoru tadanjega slovačkog patriotskog bogoslovnog društva u Pešti. Društvo se isprva zvalo „Kolo mladih rodoljuba“, a kasnije se prozvalo na nalog policije „Zbor duhovne mladeži zagrebačke“.

Zadaća je društva bila ljubiti domovinu Hrvatsku i širiti smisao za uzajamnost medju slovjenskim narodima. Ljubav prema domovini pokazali su rodoljubni bogoslovi time, što su marljivo izučavali narodni jezik i povijest, bavili se pisanjem pjesama, pripovijedaka i rasprava na narodnom jeziku, a osobito time, što su izdavali zabavne i poučne knjige kako za mladež tako za odrasle. Sve su to zagrebački bogoslovi činili uz najveće žrtve, jer su morali trpjeti progonsstvo od Madžara i pristalica madžarskog šovinizma (madžarona). Njihove patnje doprinijele su znatan dio današnjoj kulturi i prosvjeli hrvatskoga naroda. Ovo je očiti dokaz, da je katolički kler znao biti u prošlosti rodoljuban kako drugdje tako i u Hrvatskoj.

Osobitom ljubavlju ljubili su zagrebački bogoslovi, članovi Zbora duhovne mladeži zagrebačke, sve slovjenke narode. Iz sačuvanih se pisama zna, da su prijateljevali s najodličnijim predstavnicima slovenskog, srpskog i slovačkog naroda. Historija je društvena zabilježila, da je velika većina članova učila slovenski i češki jezik, a uvijek se našlo i takvih, koji su poznavali jezik slovački, poljski, ruski i rusinski. Knjige i časopisi na svim slovjenkim jezicima dolazili su u društvenu čitaonicu i knjižnicu.

Zbor duhovne mladeži zagrebačke vršio je časno kroz 90 godina zadaću, što su mu je namijenili njegovi osnivači, pa će je činiti i u budućnosti. Ad multos annos!

POHLEDY DO ŽIVOTA.

Bratři! Dovolujeme si Vás všechny co nejsrdečněji zvátí na náš bohoslovecký sjezd ke hrobu našeho apoštola sv. Metoděje a ke hrobu jeho velikého nástupce arcib. Antonína Cyrila, abychom posílili v sobě žár lásky k svatému dílu našich věrozvěstů, abychom se vzájemně poznali a navázali užší slyky s bratry bohoslovci jiných větví slovanských, jež budou na našem sjezdě míti své zástupce. Přispěchejme tedy na Velehrad v hojném množství, abychom ukázali shromážděným a velezasloužilým pracovníkům unionistickým, že v srdcích slovanských bohoslovců dosud hárá plamen lásky a nadšení pro otázky, jimž oni věnují své síly. — Sjezd náš totiž bude jakýmsi úvodem unionistického sjezdu a bude pořádán 19. a 20. července t. r. Sleva na dráze bude 33% a proto prosíme o zaslání přesného počtu účastníků. Programy po jejich vytištění rozešleme do všech seminářů.

„Stojanova Literární Jednota bohoslovců olomuckých.“

Ss.:

VÍRA STAVITELKA.

Na Bauerově rampě se staví výstaviště. Uprostřed velikého pole vyrostl les. Bez listí, bez života. Jako berly nesoucí člověka-chudáka, tak nesou ty holé šedé trámy železobetonové oblouky. Tak nízko se krčí k zemi, jakoby nesměle.

Ty mrtvá klenbo, obraze doby, nedochůdče, ty slabá hmofo podepřená trámovím! Tam na obzoru se klene oblouk katedrály.* Štíhlý, nedostižný! Proč?

Před architektem světového jména stanul muž-bohatec. Architekt vzhlédl ze svých listů, čar, kruhů a vzorců a pohlédl na cizince, který pravil: „Mistře! Vaše jméno leří světem, Vaše díla zdobí města, Va-

še paláce plní hrdostí jejich majitele, mistře, postavte mi katedrálu! Katedrálu, která by ukazovala ku nebi svým kamenným obloukem a podobala se katedrále mistrů starých. Postavte ji! Královsky se odměním, Vaše jméno ozářeno gloriolou umělce zastíní veškerý svět! Budete slaven, obdivován! Postavte katedrálu!

Povstal mistr, jehož jméno se stkvělo v dějinách dnešního umění, jehož slávu hlásala řada děl jeho myslí a výpočtů, a řekl: „Toť, nemožno, pane! Nedovedu toho ani já, ani nikdo jiný! Jsme všichni slabé víry!“

Zklamán odešel cizinec.

A katedrála stojí a hlasy svých zvonů volá, že byla doba, kdy lidé

ji postavili. Doba, kdy prostým rýčím vykopali základy, kdy dlátem otesali kámen, kdy z trámů postavili opěrné lešení a postavili chrám . . .

Byla to doba silné víry! Doba, kdy mistr vnuknutím Božím veden, sepjal ruce k nadšené modlitbě, a hle, jeho dlaně mu daly model klenby.

Od té doby neustal. Denně klekal, u hluboké víře vzpínal své ruce k nebi. Od modlitby chodil k oknu, aby nakreslil profil svých sepnujících rukou na čistou blánu. Denně klekal, když tento papír vtesával do tvrdé žuly. Sním klekalo sta jemu věrných pomocníků, bratrů dělníků, aby na svých rukách, vztažených k nebi — k Bohu — studovali, měřili, určovali směr zdí — k nebi — k Bohu.

A konečně poklekli naposledy a děkovali Bohu za sílu, naposled měřili obraz svých spjatých rukou — lomený, oblouk katedrály.

Užasná síla víry!

Nedostižitelná díla vytváříš!

Ty mistře, věřící staviteli, dávno dřímáš v zemi, ale Tvé dílo víry stojí. Proč?

„Protože ta Vaše doba pokroku elektřiny a železobetonu je doba slabé víry!“

Ano, víra to byla, jež mi dala sílu a naději v dokončení díla!

Ano, lomený oblouk z tvrdé žuly je obrazem mé neochvějné víry, doufající a pevné.

Ano, katedrála je obraz mých sepjatých rukou, věž — prstem ukazujícím k nebi — k Bohu. Mých rukou volajících a věřících v pomoc Nejvyššího!

Má víra života stavila a postavila!“

O víro! prameni nadšené síly! Ty vzpínáš duše lidí k nebi, přes strach smrti, Ty staviš nesmrtelná díla, nedostižitelná nevěřícím!

O víro! Naplň i naše srdce, proměň je v katedrály! Naplň srdce naše silou a změň jen v tvrdou žulu, postav ze srdcí našich ohromný oblouk, dosahující až k tránu Nej-

vyššího, ohromný oblouk mostu, po němž by přešli všichni, kteří touží po Bohu a jsou slábi!

Tisíce těch, kteří pláli láskou, leč svět ji uhasil vanem svého hřichu, nechť přejdou po mostě ze srdcí našich do „Ráje sladkých snů!“

Ty světlo víry svíj s nejvyššího bodu mostu našich srdcí těm, kteří jak slepci potácejí se planou, lichou tmou dnešního žití.

Veď je, veď je!

O Nejmilosrdnější, vlej víru do srdcí našich a učiň z nich most do věčné spásy! . . .

Víru, světlo a víru stavitelku! . . .

Stavitelku katedrály!

MISIE V ČÍNĚ.

Zajímavá jsou data a zprávy misionářů čínských, které nám dávají tušit obtíže a naléhavost misí v Číně. I přes to, že vývoj občanské války je nyní již více profibolševistický, je přece nutno uznat, že bolševismus se tiše šíří. Tšang-Kai-šek je bolševik a učitelem jeho je Sung-yať-sen, jenž první proklamoval atheistickou revoluci v Číně. P. Štimpfl, jenž do ledna 1927 působil v Číně, píše, že v posledních měsících bolševistická organizace učinila velký pokrok.¹⁾ Ve všech školách je zavedena kniha Šan-ming-tše-i (3 požadavky), jejímž autorem jest zmíněný Sung-yať-sen; šíří se v ní materialismus a úplný ateismus. Vláda náboženství (šen-tšuän) musí dle něho ustoupiti vládě hmoty. Proti křesťanství je vykonáván neslýchaný terror. „Přestáli jsme již těžké dny a můžeme se snadno státi mučedníky“²⁾, píše jeden misionář z Han-kau. Čína a misie trpí hrozně válkou. Hlavní misijní časopis německých katolíků³⁾ shrnul zprávy misionářů v tyto věty: . . . „pro všeobecný odpor proti

¹⁾ Srv. Reichspost 21. 4. 1927.

²⁾ Ibidem.

³⁾ Die katholischen Missionen, 1927, č. 3, str. 91.

cizincům vzrůstá zášť i proti misionářům a jejich školám; . . . kde vládne bolševismus, přistupuje ještě zášť proti veškerému náboženství. Kde se odehrávají boje, tam trpí misie . . . Dokud jiné moci neuznají Čínu za samostatný stát, budou misionáři trpět . . . Je v zájmu misí, aby Číně bylo dáno, oč žádá: uznání za samostatný stát a kulturní národ, neboť Čínan je docela rozumně myslící člověk.“ Misionáři soudí, že nastane-li mír v zemi, nastane též rozmach mladé Církve čínské. V „La Vie catholique“ píše jeden misionář: „Stav čínské církve, jejíž biskupy jsme viděli ve Francii, je příčinou naší víry ve slavnou budoucnost Číny.“ Vnitřní stav misí čínských ukazuje, že přes všechny obtíže církev katolická v Číně vzrůstá jak počtem tak hloubkou duchovního života. To pěkně nám ukazuje nejnovější statistika.¹⁾ V roce 1906 byla statistika následující: křesťanů: 983.058, kněží 1810 (1248, 167)²⁾; v roce 1925 křesťanů: 2.340.339, kněží 2958 (1776, 1182).³⁾ Nejlépe se daří misím v provincii Tše-li, největší to provincii severního okresu čínských misí⁴⁾ jak pěkně ukazuje statistika. Počet tento jest ovšem proli 440 milionům obyvatelstva ještě nepatrný a ukazuje nám naléhavost těchto misí, hlavně dnes, kdy náboženská krise pohanských národů je největším momentem misijního rozkazu bohočlověka: Euntes praedicate. Nutnost podpory čínských misí ukazuje též katolické školství v Číně. Apoštolský vikář biskup dr. Henninghaus

----

¹⁾ Srv. Die katholischen Missionen, 5. Jahrg. (1927), Nr. 4, p. 117 a též La Vie Catholique 4 année, Nr. 137, 14. mai 1927.

²⁾ První cifra naznačuje domorodé kněze, druhá evropské.

³⁾ Čína je rozdělena na 5 okresů misijních, z nichž první jest okres severní.

píše:⁷⁾ „Potřebujeme školy a práci vědeckou.“ Největší university v Číně jsou kolej sv. Fr. Xaverského v Tsin-ning, universita Aurora v Zik-ka-wei (u Shang-hai) a vysoká škola Jesuitů v Tien-tšin „Yung-Shang-Da-Hsüa (průmyslové a obchodní učiliště). University v Číně mohou nejlépe šířiti a prohloubiti poznání Církve a katolicismu u tohoto národa, jenž stojí na tak vysokém stupni kultury. Vůbec mají university pro Asii velký význam. Misijní práce všech (a nutnost této práce) je ještě ohromná a čeká na řešení velkých problémů a hlavně na spolupráci katolíků Evropy. Tak soudí rozumní misionáři, tak volá hlava Církve. Pracujme a modleme se, aby Královna Nebes se svým božským Děťátkem byli též středem tohoto velkého národa. X.

⁷⁾ Srv. Die kath. Heidenmission als Kulturträger od dra. Berg. Svazek 6, p. 366.

Ss.:

Z ULICE.

Do ulice zaznívá hučení stroje. V jeho hrubém rachotu můžeš slyšet i taťto slova pýchy a vědomí síly, všemocné, drtící!

Má vítězná píseň!

Jsem stroj, mající ohromnou sílu, jsem hlava velmoci tisku . . .

Má duše je v duších těch, kteří chtějí mými ústy kázati svoje myšlenky . . .

Jsem nejmocnější strojů všech! Vždyť dynamo, motory a turbíny umlknou na jediný povel mého slova, na věky uspány v ssutinách továren . . .

Jsem král! Mou říší jsou ulice, nádraží, vlaky, paláce i bídné chaty, tam všude zní hrom mého slova a lůza — i ti, kteří myslí, že jsou vznešení — mne poslouchají na slovo.

Jsem kazatel! Káži-li: „Stavte!“, staví, v zápětí zbojí vše, když vzkřiknu svými kovovými ústy . . .

Jsem mocný! Stačí mé slovo: a není míru, a lidská krev teče proudy po zeměkouli, a lidé, jak smečka se bijí . . .

A není víry! Ten bílý, blahodárný květ, tišící balsám nešťastných srdcí, je vytržen a zašlapán v prach.

Jediné otočení mých válců stačí: Aby mravnost unikla ze srdcí, vyšívána černými bičí mého slova, a na její místo aby dosedla nemravnost měnící ulice v Sodomu šílící, tančící a zpitou hříchem . . .

Aby ve vytlučených výkladech houpaly se krvavé mrtvolky, vyřeštěným okem hledící na lůzu, jak opilá ukradeným vínem a oděna uloupeným šatem jásá pod rudou vlajkou . . .

Aby padly katedrály a chrámy a na jejich místech stanul já neživý kyklop, strašný tyran, výmluvný agitátor, jehož řev by zněl místo vážného hlasu varhan a stříbrného zvuku zvonků . . .

Takový jsem! Jsem nejmocnější! Jsem hlava velmoci — fiskul!

Vám, kteří jste slyšeli, i Vám, kteří jste neslyšeli a nevěříte, Vám všem tutéž píseň pýchy šeptají písmenka denního listu, mluví ji knihy Vašich stolů a řvou je strakaté plakáty hyzdící ulici!

Slyšíte ji? Rozumíte ji?

„Potom se říká, že je málo panáčků a zatím jich jde tolik . . .“, slyšel jsem z úst dělníka-zedníka. A bylo nás pouze osm.

Ó, dělníku, kdybys nás viděl dvacet, ba padesát a řekl: „Je Vás dost!“, řeknu „Dosud málo!“ A kdyby nás šlo sto, dvě stě a Tobě, dělníku, se zamělo v očích, je nás ještě málo. Ale tehdy, až Ty, dělníku, se vrátíš k víře otců, až ty necháš svého syna jíti za hlasem srdce, volně bez nátlaku, byť by to bylo i o nenáviděné kněžství, to když uděláš a s tebou deset jiných, pak řeknu: „Dost je nás! Díky Bohu!“

NOVÉ KNIHY.

FRANTISEK ODVALIL:

SVÍTÁNÍ.

Historický román. Vydala Družina literární a umělecká v Olomouci 1927. Výtiskový Lidové závody tiskařské a nakladatelské v Olomouci Stran 310.

Trudné byly poměry naší vlasti v XVII. stol.; rod habsburský bojoval proti půlměsíci, v Uhrách řádili Kurucové, s Francií se válčilo, a dědictví španělské byly sváděny boje. Země byla vylidněna, pole ležela ladem, po zemi krácel často hlad a mor. Z doby té, po důkladných studiích historických, archaisticko-lingvistických a lidového podání, čerpá spisovatel látku pro své Svítání. Kus historie rodu Šubířova jest úzce spjat s vyličením dějin Hory Kalvarie (u Jaroměře). Mladý Šubíř jest představitelem vlasteneckých snah staré šlechty domácí. Nejasné touhy lidu po čemsi vyšším a celé pojetí duchovního života XVII. stol. jest zachyceno v románě. Na několika místech použito i. zv. lyrických průchodů (pasáží). Poněkud širší vypsání obřadů liturgických dodává románu zvláštního rázu (jen poněkud na újmu stavbě románové). Jsme spisovateli vděční za jeho dílo, které bez zkrucování pravdy historické stojí na základně katolické. —šil.

DOMINIK PECKA:
ČLOVĚČENSTVÍ NAŠE.

Povídky. V Jihlavě 1927. Nákladem vlastním.

Pod uvedeným názvem shrnul mladý nadějný spisovatel dvanáct jemných prós, které rozdělil dle čtvera ročních období. Leptá tu naše člověčenství, zpytuje lidi různých kategorií a nezavírá oči před různými problémy, ethickými a morálními. Život nám kreslí tak jak je — hořký a trpký. Štěstí je jen bludičkou, je jen pestřým motýlem, za nímž člověk se žene, je jen krásným snem, skutečnost však je vždy smutnější a tvrdší než jak se nám zdálo ve snu. Právě štěstí lze nalézt jen v Bohu, na což poukazuje hlavně v posledních číslech své sbírky. — Pecka vládne slovem mistrně, řeč jelo zní někdy jako ztlumená hudba, jindy opět v krátkých břítkých větách kreslí nám situaci a napíná nervy čtenářů. K pěknému obsahu pojí se i vzorná úprava. Těšíme se, že autor nás záhy opět novou prací překvapí a obohatí tak naši chudou literaturu.

—fb—

J. S. BAAR:

BÁBY A DĚDKOVÉ.

Vydaly česko-moravské podniky tiskařské a vydavatelské v Praze. Sebraných spisů sv. XII Str. 353. Cena 25 Kč.

Další svazek sebraných spisů Baarových obsahuje drobné i delší povídky ze života chodských starců a stařen. Ačkoli některé z těchto povídek byly již uveřejněny jinde, přece rádi sáhne po této knize plně hřejivého tepla, jak již u většiny Baarových prací vesnických jsme zvyklí. Jsou zde některé povídky spíše humoristické, ale i příběhy vážné; zasmějeme se nad příhodou Taračkovic dědečka, jemuž špalek se včelami právě na Zelený čtvrtek se odkutáel až ke kostelu, kde po tři dny lidé zdaleka musili vyhýbatí rozzuřeným obyvatelkám úlu, dojati však nad účinnou láskou k bližnímu dočítáme povídku o farské babičce. — Zvláště pro vesnické knihovny se tato kniha velice hodí, neboť život venkovský líčí věrně a poutavě. Však i pro město lze vše doporučiti.

—fv—

DR. K. VRATNÝ:

ČETBA.

Podle Bernarda Arese T. J. Vzdělávací knihovna katolická. Pořádá dr. A. Podlaha. V Praze 1926. Cyrillo-Meth. knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba, Praha II., Pštrossova ulice čís. 198. Cena Kč 7.—. — Jsou mnohé názory, s nimiž za dnešního myšlenkového a mravního uvolnění jest odvážno pouští se do křížku. Vrátného kniha se nejen takového zápasu nebojí, ale podstupuje jej i vítězně. Přečtete si sebraný v ní materiál zlobných výroků proti křesťanské víře a morálce namířených, změťte chaos, způsobený nekázněnými mysticismy a pantheistickými biouzněními, všimněte si rafinovaného způsobu, jakým jed negace jest čtenáři pod kůži vsťikáván, zvažte následky a škody z toho plynoucí a uvidíte, zda ubráníte se přisvědčení, že sunt denique fines a že dbáti přirozeného i kladného zákazu špatné četby je prosně příkazem sebezúchovy, individuální i hromadné. Kniha nezůstává však v pouhé obraně, neomezuje se na to, aby bystře vyvrátila námitky, jež jejímu názoru pod záminkou svobody vědy, volnosti umění a neomezeného kultu krásy činěny jsou, nýbrž přechází na konec k pozitivním radám a pokynům, které máme čísti, abychom z četby měli trvalý užitek. Již tento moment

sám o sobě stačí, abychom knize Vrátného věnovali zaslouženou pozornost a abychom si z ní osvojili nejen zásady správného výběru, ale i plodného způsobu četby.

DR. KAREL KETTNER:

VĚČNÝ ŽID.

Historický román. Nákladem V. Kořby, Praha II., Pštrossova 200. Cena Kč 8'80. „Zábavy večerní“ ročník 44., čís. 1.—3.

Trilogie „Věčný žid“, jejíž jednotlivé díly volně spiaty jsou postavou věčného žida, v různých dobách pod různými jmény vystupujícího rabína, zavádí čtenáře do různých prostředí určitých národností, do života a zvyků a různých dob historie světa. Jsme svědky dobývání Jerusalema římskými legiemi, sporů v židovské obci, života židovského plemene v různých krajích. V Asii, Římě, Španělsku, Holandsku, ve starověku rodícího se křesťanství, ve středověku vítězného katolicismu a v novověku upadající víry. Věčný žid, starý, tvrdý, bílý, jest kreslen živě a jest v něm vystižně ztělesněna přednost i vada židovského plemene.

Ahasver dává autoru příležitost k výhledům do vlád císařů římských od Tiberia do Vespasiana, k mistrným náčrtům revoluční nálady židovské porušené společnosti římské a jejich mravního úpadku. — Román předpokládá zralejšího již čtenáře. Doporučujeme.

A. MAZANEC:

HLUBOKO V NOCI.

Básně. Vydal a vyřkl Rud. Březina, Praha, Mlýny. Obálku provedl akademický malíř Petr Felenyko.

Naši čtenáři znají již některé z básní mladého a nadějného básníka Ant. Mazance. Byly již uveřejněny a společně s jinými vydány v pěkné úpravě. Je to prvá sbírka a ukazuje básnický talent. Řeč česká, verše mají svůj rytmus a každá báseň vyjadřuje myšlenku. — Někdy se nad verši vznášá smutek, ale mraky se zase rozlhnou a usmívá se na čtenáře slunko naděje. Ant. Mazanec se dává místy ovlivňovat symbolickou a dekadentskou poezií let devadesátých minulého století, ale nikde se necíří otrocky tehdejších vzorů, oprošťuje se od nich a co nám podává, jest skutečně jeho. Zahlédáme duši čistou a toužící povznešenu a ženoucí se za ideálem. A to právě činí sbírku tak příjemnou a milou. Ant. Mazanec, býv. předseda České Ligy Akademické, nezapírá ve svých verších svých sklonů a lze od něho v budoucnosti čekat pěkné výtvy. Kniha jest krásně vypravena a lištěna.

ANTONIN SPALE:

KNIHA POUTNÍKOVA.

Díl první. Se 212 obrázky, 19 mapami a nákresey. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. Str. 504. Cena 88 Kč, v polokoblené vazbě 148 Kč.

Kniha přináší dva veliké klady: V celku podává jednotnou, velmi podrobnou a při tom přehlednou historii Israele; v detailu a to je hlavním cílem autorovým, přináší v chronologickém sjednocení podstatnou část posvátných textů úplně zprůhledněných vhodným seřazením, psychologickým dokreslováním a přečetnými poznámkami výkladovými. K nim vykořistil autor bohatě výsledky vědy biblické i věd pomocných.

Poznámky tyto velkým uměním vypravovatelským jsou slity s posvátným textem a autorovým skizzováním obsahu v jednořadý kov četby neobyčejně přitažlivé. Do historického vypravování vsazené reflexe knih sapienciálních, žalmy, zrozené za vypravovaných okolností, velmi je oživují i samy jsou tak obohaceny novou působivostí. Veliká jasnost a četná vyobrazení doporučují knihu jako výbornou pomůcku pro vyučování. —a.

NOVÁ LEGENDA ZLATÁ.

Dořádají dr. Ant. Dolenský, prof. dr. Gustav Pallas, prof. dr. Fr. Šimek, prof. Voj. Zelinka. Vychází v Kotrbově nakladatelství v sešitech velikého formátu (25×35 cm) čtrnáctidenně. Sešit 4.80 Kč.

Prosté legendy ranného křesťanství, formou i obsahem vysoce umělecké legendy středověké (Jakuba de Voragine „Legenda aurea“ ze XIII. st. a soubor legend mnichů Bollandistů) i nejnovější zachycují jemně a podávají harmonickou, věrou zkrášenou duši křesťanskou i ducha křesťanského života vůbec v jeho přetajěmném poměru k Bohu Trojjedinému. Jsou perlami vysoké ceny literární a umělecké, vybroušené a vyčištěné lidovým uměním. Odborníci na slovo vzati vydávají z nich antologii v českém rouše. Na prvním místě vychází Passionál, chronologicky uspořádaný, rozvržený na 3 díly, jenž mimo skvostné plody literární, bude obsahovat mnoho set obrazů, celostranných i barevných, od nejlepších světových výtvarných umělců. Tuho kulturní a uměleckou monografii všech národů vřele doporučujeme každému Čechu a katolíku.

—áb—

DR. JOSEF KRATOCHVIL:

MEDITACE VĚKŮ.

Dějinný vývoj filosofického myšlení. Díl I. Filosofie starověká. Nakladem Barviče a Novořného v Brně 1927. Tisk Polygrafia, Brno. Stran 218; cena 30 Kč.

Idee věků jedněch jednou zápasí s ideami věků druhých, po druhé budují stávající na předchozích; stále kolotají, syntesují, kontrastují a při tom vždy impuls dávají celému myšlenkovému stavu lidstva v té či oné době. Při nahlížení a prohlédání oněch měnlivých tajů lidského myšlení a snah lidských chce nám pomoci uvedený spis univ. docenta dra. Josefa Kratochvila. Na základě dlouholetých prací chce nám autor v celém spise podat veškerý dějinný vývoj filosofického myšlení lidstva. Celý spis jest rozvržen na tři díly (filosofie starověká; středověká; novověká). Vyšší první díl podává nám přehledně filosofii starověkou. (Oddíl první podává filosofii orientální — indickou a čínskou filosofii — a oddíl druhý filosofii řeckou a římskou — filosofie před Sokratiká, atická, školy etické a mysticismus v antické filosofii —). Někde buduje autor na svých dřívějších spisech (zej.: Záhada Boha ve filosofii antické, Úvod do filosofie, Dějiny filosof.); jinde však vycházejí z nových poznatků a studií, disciplinu filosof. prohloubil, doplnil a osvětlil. V díle autorově jakoby vrcholila jeho životní práce a stmeleny byly jednotlivé kvádry v mohutnou stavbu. Předností knihy jest nekompromisnost a objektivita, která by měla býti vlastností každého prof., spis., učence, člověka. Jsme spisovatelé za jeho práci vděční a přejeme mu, aby skutečně svým dílem přispěl k zduchovnění českého života.

—šil.

HEINRICH FEDERER:

EINE NACHT IN DEN ABRUZZEN.

Mein Tarcisius-Geschichtlein. 12° (IV a 64 str.) M. 1'20. Herder.

Malá knížečka, která však zanechá v každém hluboký dojem. Hrdinou této povídky jest malý Tarcisius, jenž neohroženě hájil svého eucharistického Boha, kterého mu chtěla vyrvaťi pohanská zloba římská. Jak krásný příklad věrnosti až do smrti a hluboké víry v eucharistického Krista, která tolik síly dala malému mučedníkovi! Legenda tato jest sice známa, ale takovým skvělým způsobem, jak nám ji Federer vypravuje, nebyla ještě nikdy a nikým podána. J. M.

JAHRBUCH DER ANGEWANDTEN NATUR- WISSENSCHAFTEN.

33 ročník. Spolu s jinými odborníky vydal Dr. Aug. Schlatterer. 213 vyobrazení. Formát lex. (X. a 402 str.) Váz. M. 12'— Herder.

Žijeme v době přírodních věd a techniky, která milovými kroky spěchá ku předu. Alespoň částečně praktické výsledky těchto věd zachytili, jest úkolem této knihy. Celá řada osvědčených odborníků referuje v této ročence o pokrocích ve svých oborech. Vše to, co má význam všeobecný, bylo do knihy pojalto. Nalézáme tu pojednání o chemii, letectví, radiu, lékařství atd. Ačkoliv jest kniha psána přísně vědecky, zůstává přece jen přístupná širšímu kruhu čtenářů svým pouhavým podáním a zajímavým obsahem. J. M.

JOSEPH KÜHNEL:

VON GOTT UND VON UNS.

Religiöse Betrachtungen, 2. u. 3. Auflage, 1927. Herder, Freiburg im Breisgau, Str. XII a 134; cena 3 M.

Autor knihy, velký myslitel nynějšího Německa, podává nám v tomto svém spise myšlenky o Bohu a Jeho vztahu k nám, myšlenky opravdu hluboké, na základě fundamentální theologie promeditované. Kniha se musí meditoval a ne jen letmo přečíst. Hluboké myšlenky, které autor podává zvláště v kapitolách o slovech Božích, o náboženství a vědě, o věčném životě a katolicitě duše lidské nutno dvakrát i vícekrát přečísti a čtenář, a to každý si musí říci: mluví ke mně člověk hluboce myslící, který poznal vady a nedostalky dnešní materialistické kultury, jenž poznal touhu duše lidské, kdežto dnešní kultura velebí princip pomíjející — hmoťu. Kultura dnešní jest prázdnou nádobou. Proti tomu zdůrazňuje autor kulturu onoho principu v člověku, jenž má cenu a určení věčné — kulturu duše lidské, kdežto dnešní kultura velebí princip pomíjející — hmoťu. Úvahami o milosti a ctnosti poukazuje autor na věčnou důstojnost ctnostného života a milosti Boží. Na konci každé staťi uvádí autor výroky Písma sv. a velkých myslitelů lidstva. Kniha vyšla v kolekci „Bücher für Seelenkultur“, kterážto kolekce již mnoho na tomto poli vykonala. Některá místa knihy jsou těžká na porozumění. Laik i kněz mohou z knihy čerpat hojnost posilnění pro těžký dnešní boj životní, laik pro laický, kněz pro kněžský svůj apoštolát . . . X.

Z NAŠEHO RUCHU.

ZRÁVY Z JEDNOT.

ZPRÁVA O ČINNOSTI SPOLKU SV. PAVLA APOŠTOLA V SPIŠSKEJ KAPITULI.

Učinkovanie spolku sme začali slávnostnou sv. omšou za všetkých členov spolku, keďže žiadna práca bez božského požehnania sa nedarí a nenesie ovocia. Riadnych členov mal spolok 29, mimoriadnych 18. Shromáždení bolo celkom 12 a to 7 riadnych, 2 výborové, 1 záverečné, 1 valné a 1 akademia vianočná. Prednášok bolo 7. Prednášky boli rázu filozofického, kultúrneho a jubilárneho. Na každom shromáždení bola zastúpená hudobná odbočka, o čom budem osobitne referovať.

Slávnostnú akademiu sme mali na Vianoce, na ktorej boli prítomní osv. Pán biskup Ján Vojtjaššák, vysokodôst. p. kanovníci a naši páni predstavení.

Program akadémie bol pestrý. 1. Úvodné slová a prívet predniesol predseda spolku. 2. Hudobná odbočka „Cecilia“ zahrála „Vive la classe“ marche od E. Miloka, „Danaé valse“ od S. l. Breuskine. 3. Spevokol spolku zaspieval vianočné spevy „Laetentur coeli“ a „Tichá noc“. 4. Nasledovalo divadlo: „Vianoce v strážnom domku“ od Brouсила. 5. Na to nasledovali ešte hudobné body Zd. Fibich: „Ján Kubelík: Poéme“ a Jenö Hubay: „Der Geigenmacher von Cremona.“ Tieto dva body zahrál sólo školský brat Václav Ruth. 7. „Cecilia“ zahrála ešte na konci „Gnic! Gnach!“ marche od V. Parelliho. — Jedno slávnostné shromáždenie bolo venované sv. Tomášovi Aquinskému, na ktorom prednášal br. Peter Makoš.

Pestrý život napomáhajú vo spolku odbočky, ktorých má Spolok tri: literárnu s predsedníctvom br. Fr. Chrašča, hudobnú s predsedníctvom br. J. Šuňavca a spevokol s predsedníctvom br. Al. Šimičáka.

Literárna odbočka pracovala nakoľko jej sily stačili i pri tak malom čase. Mala 22 členov, z toho riadnych 10, mimoriadnych 12. Prác zaslaných do slovenských kat. časopisov mala 26.

Spevokol Spolku mal 25 členov, riadnych 20, mimoriadnych 5. Spieval na biskupských omšiach a pri liturgických výkonoch veľkonočného týždňa, okrem toho na vianočnej akadémii 2 spevy „Laetentur coeli“ a „Tichá noc“. Dakovať veľkej ochoť členov a br. predsedu, že spevokol tak krásne účinkoval, čo vidno už z toho, že sa nacvičil 7 omší: 1. „Exulte!“ od Witta. 2. „Missa in honorem Immaculae Conceptionis“ od Schweitzera, 4. „Salve Regina“ od Stehleho. 5. „Missa Seraphica“ od Stehleho. 6. „Missa in honorem s. Caroli“ od Pervsiho a 7. „Missa in honorem s. Caroli Borromaei“ od Filkeho. Zvláštnej pochvaly zasluhuje br. predseda Aloiz Šimičák, ktorý sa staral neúnavne o spevokol. — V budúcom šk. r. bude spev ešte lepšie organizovaný zvolením dirigenta a cvičiteľa a budeme sa starať čím viac slovenských travnic sa naučiť.

Hudobná odbočka pod menom „Cecilia“ zadosť učinila tiež svojej povinnosti. Naši predkovia zaoberali sa s hudbou, po ich šľapajách krá-

čajúc mali sme toho roku čulý živoľ v „Cecílii“. Na každom shromaždení vyplnili „Cecíliu“ niekoľko bodov. Po ťažkých študijných hodinách venovali členovia odbočky svoje sily v prospech bohosloveckého života.

Veľkej pochvaly zasluhujú najmä br. Julius Šuňavec, ktorý tri roky predsedal odbočke a staral sa o ňu a br. Štefan Schmidt, ktorý všetky svoje vlohy hudobné venoval k zveľadeniu tejto pre dušu človeka veľavýznamnej odbočky. Ku rozkvetu „Cecílie“ prispel hmotnou podporou Osv. pán biskup Ján Vojtaššák; týmto prejavom lásky udobril činnosť bohoslovcov i na hudobnom poli. Niektorí členovia „Cecílie“ zúčastnili sa aktívne na oslave Beethovenovej, ktorú usporiadal hudobný kruh rim.-kat. učif. ústavu v Spišskej Kapituli. „Cecíliu“ mala 5 členov riadnych a 3 mimoriadnych z br. klerikov-preparandistov. Odbočka produkovala kusy najväčších umelcov hudobného sveta. Spomeniem aspoň niektoré. „Minuetto“ od W. A. Mozarta, „Minuetto“ od J. Haydna, Nice-Station: Tellam H. „Vive la classe!“ E. Milok, „Prodaná nevesta“ (smes): B. Smetana, „Riviera“, marche: Ichim E. „Loučení“. V. Dvořák, Milka: V. Dvořák, „Nisskiri“ marche: Coda Ch., „Gnic! Gnacl!“ H. Tarelli, „L'heure jolice“: A. Grandjean, „Danaé“ valse E. G. Breuskiné, „Maurinette“ A. Monierai.

Pokladnica Spolku toho roku zažila veľkých otrasov, čo pravda vyžadovala, hojná objednávka kníh a väzba.

Knížnica sa nám zveľadila o 30 nových sväzkoch. Odjednaných kníh bolo 22 a to 10 slovenských, 4 čes., 6 nem., 1 lat., 1 maď. Jako podiel od „Dědictví sv. Prokopa“ sme dostali 5 kníh. Od Cyrillomethodejského knihkupectva v Prahe sme dostali gratis tri knihy a to: Jar. Dlouhý: „Utrpení Páně a svátost pokání“. August Wibbelt S. J.: „Knička útěchy o smrti“ a Jos. Rybák S. J.: „Za pravdou a krásou“. Knihy byly vypožičiavane riadne dvakrát týždenne. V obehu bolo 564 kníh. Celkový stav knižnice tohoto roku bol 610 sväzkov, zaviazaf sme dali 26 sv.

Spolok odoberá nasledovné časopisy: Svätá Rodina, Posol B. Srdca, Serafinský svet, Katolícky Sokol, Tatranský Orol, Duchovný pastier, Katolícké kázne, Kultúra, Slovák na najnovšie Čech.

Korešpondencia Spolku bola čulá, zvlášť sme si dopisovali s U. S. K. S., s Moyzesom a s knihkupectvom na Slovensku.

Spolok ako kultúrna ustanovizeň je členom U. S. K. S. v Bratislave, Matice Slovenskej v Turč. sv. Martine, Spolku sv. Vojtecha v Trnave a Dědictví sv. Prokopa v Prahe, odkiaľ dostávame každoročné podielové knihy.

Peter Makoš, t. č. predseda.

Julius Šimko, t. č. tajomník.

Na záverečnom shromaždení 15. V. 1927. Spolok sv. Pavla apoštola usniesol sa na nasledovnom výbore: predseda: br. Peter Makoš, V. roč., tajomník: br. Julius Šimko, IV. roč., pokladník: br. Daniel Arvaj, V. roč., zápisník I.: br. Otto Holúsek, III. roč., zápisník II.: br. Štefan Zvada, II. roč., knihovník I.: br. Ján Slodička, IV. roč., knihovník II.: br. Ján Harkabuzik, II. roč., posudzovateľ I.: br. Rudolf Seda, V. roč., posudzovateľ II.: br. Aurel Mihaliak, III. roč.

OSVALDOV, LIT. KRÚŽOK SLOV. BOHOSLOVCOV V TRNAVE.

Bratia v Kristu! Učive si Vám dovolujeme oznámiť, že na našom valnom shromaždení dňa 22. V. 1927 bol zvolený tento výbor: predseda: br. Vítazoslav Gajdošik (V. r.), miestopredseda: br. Štefan Bulka (IV. r.), ta-

jomník: br. Emil Očkovský, III. r., zapisovateľ I.: br. Vít Franko, III. r., zapisovateľ II.: br. Mikuláš Višňovský, II. r., pokladník: br. Anton Kubík, V. r., knihovník: br. František Moravčík, II. r., revizor I.: br. František Karoffa, V. r., revizor II.: br. Jakub Gajdoš, II. r.

Vířazoslav Gajdošík, predseda.

Emil Očkovský, tajomník.

SLOVENSKÝ CÍRKEVNO-LITERÁRNÝ SPOLOK BOHOSLOVCOV „BERNOLÁK“ V NITRE

Dovoľujeme si Vám oznámiť, že literárny krúžok nitrianskych bohoslovcov na záverečnom zasadnutí zo dňa 26. mája 1927 usniesol sa na voľbe nasledujúceho výboru: Predseda: Štefan Kalina, tajomník: Ján Lovíšek Rapček, pokladník: Anton Posluch, knihovník: Andrej Paldan, zápisník I.: Arnošt Žaľko, zápisník II.: Jozef Kozinka.

S bratským pozdravom za: Slovenský cirkevno-literárny spolok bohoslovcov „Bernolák“ v Nitre: Ján Lovíšek Rapček, t. č. tajomník.

ČINNOST STOJANOVY LITERÁRNÍ JEDNOTY BOHOSLOVCŮ OLOMUCKÝCH ZA SPP. ROR 1926-27.

Celková činnost Jednoty nesla se v intencích, jež určily předešlé výbory, poněvadž bylo nutno pokračovati v započaté práci a realizovati některé podniky předešlým výborem započaté. Za speciální úkol vytkla si Jednota v tomto spr. roce:

1. Obohacení sovanské knihovny a čítárny novými knihami a časopisy.

2. Ustavení apoštolátního odboru při Stoj. lit. Jednotě.

3. Zlepšení finanční stránku Jednoty.

Výbor s láskou chopil se práce a dosáhl toho, co si předsevzal.

Předprázdninová činnost Jednoty byla letos delší, poněvadž valná hromada se konala 10. března — jak stanoveno minulým výborem — v den to jmenování Antonína Cyrila Stojana arcibiskupem olomuckým. Hlavní úsilí pak věnováno velehradskému sjezdu, který se konal 30.—31. července. Řídil jej vzácný náš příznivec vysocedstp. prelát dr. Jan Hejčl. Podrobnější zpráva v Museu, 58. r., 1. č. Pán Bůh zaplať všem za spolupráci!

Dne 25. května vykonána pouť na posvátný Hostýn k oslavě 35. jubilea obnovení kaple bl. Jana Sarkandra od bohoslovců olomuckých. Poutí vydařila se skvěle. Provázal nás vldp. P. František Kuřal, superior a insgre. dr. Josef Foltynovský, který měl přednášku na malé akademii, pořádané ku cti bl. Jana Sark.

21. března. Dr. Bedřich Vašek: Co zvláště charakterisuje svěťce v milostivém létě kanonisované.

2. května. Msgr. dr. A. Kolísek: O česko-slovenském poměru.

9. května. Dr. Aug. Štancl: O salesiánském díle.

16. května. Kanovník P. Josef Olšina: Glosy k praktickému životu křesťskému.

25. května. Msgr. dr. J. Foltynovský: Bl. Jan Sarkandr a jeho význam v životě bohoslov. Poutí na sv. Hostýn.

10. října. Zahájení poprázdninové činnosti pietní vzpomínkou na zesnulého protektora Jednoty arcib. Ant. Cyrila Stojana. Přednášel kol. Šumšal (III. r.). Oslava velmi vroucí.

28. října. Oslava národního svátku slavnostní akademií. Mluvil kol. Vašica (III. r.). Ostatní čísla programu vyplnil pěvecký a hudební kroužek. Po celý den konána zase adorace. Zdařilá oslava zakončena sv. požehnáním.

31. října. P. S. Braitto O. Pr.: Regenerace katolictví.

14. listopadu. Dr. B. Vašek: O kulturních poměrech katolíků v Americe.

6. prosince. Pořádána mikulášská zábava s hojnějším programem nežli minulá léta.

16. ledna. J. Šumšal (III. r.): Durych a jeho dílo.

23. ledna. Msgr. dr. Jan Hájek: Rytmika v „Ordo missae“.

13. února. Členstvo činně se zúčastnilo akademie „na oslavu výročí sv. Otce Pia XI.“

15. února. Arcikněz Jan Hlák: Pašijové hry v Horní Amergavě se světebnými obrazy. Při přednášce vhodné sbory z Pickova „Umučení Páně“ zapěl pěvecký kroužek.

20. února. Na památku 1100. výročí narozenin sv. Cyrila uspořádána slavnostní akademie s velmi důstojným programem. Promluvil dr. Josef Vašica: Profil osoby sv. Cyrila. Akademie se zúčastnil sám nejdůstojnější pan arcibiskup a mnoho jiných vzácných hostů.

4. března. P. Ferd. Chýlek: Kongrua, kněžské pojištění. Na této schůzi zavítal mezi nás vzácný host z Ameriky pan Hynek Dostál. Po srdečném uvítání promluvil několik srdečných přátelských slov.

Vroucí vzpomínku nutno věnovati zesnulým: J. M. dru. Karlu Wisnarovi; světlícímu biskupovi, prvnímu profektoru a čestnému členu Jednoty a vzácnému příteli Jednoty dru. Josefu Novoletnému, univ. profesorovi. R. i. p.

Členstvo sešlo se na 8 schůzích, na nichž bylo informováno o práci výboru a obeznamováno s historií Jednoty. Čilý styk navázán s Apoštolátem sv. C. a M., jehož výsledkem bylo formální založení apoštolátního odboru při Jednotě. Odbor řádně organisován dle stanov s chutí dal se do práce. Dále vypracován přesný řád seniorů Stoj. Lit. Jednoty. Větší péče věnována knihovně a čítárně. Na doplnění knihovny věnován větší obnos peněžní. Pro čítárnu vypracován a schválen čítárenský řád. Čítárna sama rozhojněna o 4 nové časopisy, hlavně zásluhou dra. Vaška, čefné knihy a časové brožury. Stojanovo Museum rozhojněno o několik pěkných obrazů a cennou korespondenci. Podniknuta také akce s prodejem losů na Stojanov, která skončila dosti pěkně. Prodáno asi 130 losů. Výbor měl na zřeteli také finanční stránku Jednoty a podařilo se mu finance značně zlepšiti. Finanční obrát 27.000 Kč.

Statisticky členů na počátku spr. r. 47, ku konci 56. Čestných členů 26. Senioři 4. Řádných schůzí výboru 20 a 1 mimořádná. Protektorem Jednoty byl zasloužilý P. Josef Procházkva, lektor Vřelý díky patří všem dobrodincům a příznivcům Jednoty, kteří nás podpořili mravně neb finančně. Styky Jednoty na venek byly velmi čilé. Korespondence dostoupila jedn. č. 223. Jednota má vlastní šekové konto u pošt. šek. úřadu v Praze. Zásluhou vldp. P. Frant. Kuřala, našeho milého superiora, obdržela Jednota spolkovou místnost, která vhodně upravena pro schůze výboru a kroužků. Pracovalo se letos v pěti kroužcích, jichž zprávy podány níže.

Starý výbor podal bilanci své práce na valné hromadě 12. května 1927. Na této zároveň jednomyslně zvolen nový výbor následujícího složení: Předseda kol. J. Vrana (III. r.); místopředseda kol. A. Šindlář (III. r.), jednatel Sť. Schneeweis (III. r.), pokladník kol. Fr. Kubíček (I. r.),

knihovnik kol. A. Talanda (I. r.). Členové výboru kol. Fr. Gajdušek (III. r.), O. Bolnar (II. r.) a všichni předsedové kroužku.

Tot náčrtek činnosti za minulý správní rok. Za nepříliš příznivých pracovních podmínek vykonalo se poměrně dosti. Může se však vykonati mnohem více, přiloží-li všichni členové svorně s obětavou láskou a ochotou ruku k dílu. Kéž duch Stojanův vane mezi námi k obrodě a přiššímu rozvoji milé Jednoty, čehož jí dopřej milý Pán Bůh na přímlyvu bl. Panny Marie, sv. Cyrila a Metoděje a patrona našeho Anř. Cyrila.

Josef Vrana, odstúp. předseda. Jaroslav Šumřal, odstúp. jednatel.

Slovanská knihovna.

Po loňském knižním zkatalogisování zbývalo zařaditi časopisy a nové knihy za dvě léta nahromaděné. Nyní je vše očíslováno; i hlavní katalog, pak lístkový a oborový je hotov. Zatím vzrostla knihovna (od r. 1924) o 483 čísla, ač mnoho duplikátů je vyřazeno. Dosáhla čísla 4357; svazků je více. — O uspořádání přičinili se v uplynulých dvou letech zvláště pp. bohoslovci z III. a II. ročníku. Pán Bůh jim zaplať!

Vypůjčovalo se v r. 1926-27 již pravidelně dvakrát týdně: 74 osoby (včetně cizí) vypůjčilo 656 svazků. Nově bylo koupeno 30 knih, 40 se seřlo v darech. — Vdpp. dárcům, prof. dr. F. Hejčlovi a P. H. Coufalovi vyslovujeme vřelě díky. — K časopisům přifazeny nové: „Na hlubinu“ a „Pax“. „Sociální rozhledy“ a „Kultúru“ (slovenský) dává nám ochotně obětavý p. profesor dr. B. Vašek. Knihovnik.

Jednatelská zpráva o činnosti sociolog. kroužku za správní rok 1926/27.

Přihlížíme-li k činnosti kroužku v letech minulých, možno říci s uspokojením, že v tomto správním roce učinil kroužek opět krok ku předu. Na počátku pracovního období vzrostl kroužek o 7 členů I. roč. Vřech členů kroužku 15. Schůzí bylo celkem 9, z toho 2 inform., 7 pravidelných s přednáškami a debatou. Předneseno a prodebatováno bylo celkem 5 témat. Pořad schůzí: 16. března členská schůze organizační. 24. března přednáška kol. Malovaného (II. roč.): „Kterými prostředky možno povzněsti práci v Orle.“ 28. dubna přednáška kol. Šestáka (II. roč.): „Kapitalismus — jaké stanovisko má k němu zaujmouti katolík.“ 20. října informační schůze. 17. listopadu přednáška: „Je-li oprávněna nechuť proti spolkovému a veřejnému životu vůbec.“ (Důvody pro přednesl kol. Bílek, III. roč. — proti kol. Talanda, I. roč.) 15. ledna 1927 přednáška kol. Vrány (III. roč.): „Jak vněsti do hnutí katolické mládeže intenz. ducha?“ 26. ledna pokračováno v debatě z minulé schůze. 9. února přednáška kol. Kunovského (I. roč.): „Komunism — jeho zdroje.“ 23. února pokračování v debatě z minulé schůze.

Na valné hromadě kroužku, konané dne 2. března 1927 zvolen pro nový správní rok výbor: předseda kol. Šesták František (II. roč.), jednatel kol. Stodůlka Ignác (I. roč.).

Největší zásluhu o rozvoj kroužku nutno přičítati našemu příznivci vdpp. P. dru. Vaškovi, jenž s nevšední ochotou pokud možno všechny pravidelné schůze navštěvoval a v nejedné otázce nám názor objasnil, zároveň pak obětavému předsedovi kol. Bílkovi. Účast na schůzích dosti četná, hlavně zájem měli účastníci z I. a II. roč. Kroužek dle možnosti pracoval co nejvíce a snažil se povzněsti na úroveň nejčinnějšího kroužku Stoj. L. J. Šesták František, odstupující jednatel.

Kroužek apologeticko-cyrilometodějský.

Účelem kroužku je vzbuzovati ve členstvu zájem o otázky týkající se péče o duše venku. Hlásali Boží pravdu a vyvraceti bludy, získati odštěpené. Přihlásilo se 14 členů, kteří se mu cele věnovali, takže bylo v r 1926 schůzí 9, na nichž se vždy o předneseném rozpředla debata: 17. března: O době Husově. (Čtp. Čermák, III. r.) 5. května: Pravda a praktický život. (Čtp. Kadlíček, II. r.) 6. října: O církvi. (Čtp. Kadlíček, II. r.) 10. listopadu: O apokryfech. (Dp. P. Sil. Braitto O. P., profesor.) 24. listopadu: Poměry v srbském pravoslaví. (Čtp. Kubíček, I. r.) 19. prosince: Sekta adventistů. (Čtp. Dubina, II. r.) 12. ledna 1927: Námítky racionalistů proti zmrtvýchvstání Páně. (Čtp. Jestřibek, IV. r.) 5. února: Snahy sjednocovací vzhledem k jugosl. pravoslaví. (Čtp. Kubíček, I. r.) 25. února: Sv. Cyprian, vzor apologety. (Čtp. Vašica, III. r.)

Valná hromada konala se 3. března, na ní zvoleni: Čtp. Vašica, III r., předsedou, čtp. Dubina, II. r., zapisovatelem. U členstva jeví se zájem a láska ke staroslovenštině, aby poznáním přišlo se k jednotě.

Alois Vašica. odstup. předseda.

Literární kroužek

má dle stanov vésti výbor volený jen na jedno půlleť. Loňský výbor vedl kroužek po dvě půlleť. V práci se mu pěkně dařilo. V čele kroužku byli: předs. Jar. Šumšal, jednatel A. Svoboda (jenž pak z Liter. jedn. vystoupil), censorem A. Vašica. Schůzek kroužku bylo 10. Větší schůze ve formě večerů byly: k počtě + J. I. Baara, „Poštní večer“, „Dušičkový večer“, „Durychův večer“ a 2 debatní schůze s P. S. M. Braitto O. P. Na těchto večírcích kromě menších recitací vlastních prací delší přednášky měli: J. Vrána (Baarův život), A. Vašica (Baar — dílo), J. Šumšal (Baar — básník). Týž měl ještě delší přednášku: J. Durych v životě, díle, zájmech a názorech. P. A. Šuránek: (K. V. Rais.) Členové vystoupili také se svými básněmi i na větších oslavách: Mar. akademii, Oslavě 28. října, Oslavách Cyrilských a j. Práce uveřejňovali členové v: Našinci, Museu, Jitru, Naš. Domově, Na Hlubinu. — Na příští pololetí zvoleni za výbor: J. Papica, předsedou, A. Talanda, jednatel, Al. Vašica. cenzorem. Jar. C.

Tělovýchovný kroužek.

Přehlížíme-li veškeru činnost našeho kroužku, musí každý uznati, že bylo vykonáno dosti. Budiž brán také ohled na to, že vedení kroužku dáno bylo do rukou bohoslovců z I. roč. Přesto zájem o kroužek se jevil veliký, neboť letos počet členů vzrostl ze 16 na 22 a tím kroužek dosáhl prvního místa mezi ostatními.

Schůzí všech pořádáno bylo letos 7, z nichž 4 byly s přednáškou. Přednášeli na těchto schůzích bohoslovci sami. Themata vzata z oboru orelského a byla následující: Orel a sport (Křístek, II. r.), Výchova mládeže v Orle (Talanda, I. r.), Náboženský život v Orle (Bílek, III. r.) a Orel a tanec (Křivánek, II. r.). Více péče se však věnovalo tělocviku. Cvičovalo se pravidelně dvakrát týdně pod vedením náčelníka br. Křístka z II. r. Cvičebních hodin pravidelných bylo 38, což je pěkné číslo. Jak viděti z uvedeného, činnost a snaha o rozkvět zde byla.

Na valné hromadě dne 3. března 1927 zvolen následující nový výbor: předsedou: Křivánek R. z II. r., náčelníkem: Křístek F. z II. r., jednatel: Hradil J. z I. r.

Proto s novou chutí dál do práce, kteréžto hojně žehnej Bůh.

Josef Musil, odstup. předseda.

Pěvecký a hudební kroužek.

Kroužek měl i letos dosti příležitosti ukázat plody své práce. — Pravidelné zkoušky se konaly dvakrát týdně. Veřejně vystoupil 13krát, a sice:

25. června 1926 při pouli bohoslovců na sv. Hostýn, kdež zapěl při mši sv. v kapli bl. Jana Sarkandra několik sbor. vložek a odpoledne několik sborů na akademii pořádané sub divo na prostranství před rom. kaplí.

27.—28. července pořádal velehradskou akademii, letos ze dvou příčin méně zdařilou. Akademii řídil obětavý dirigent P. B. Vaněk.

17. října uctil svými zpěvy při pietní vzpomínce t arcib. Štěpána.

24. října doprovodil přílehlavými sbory přednášku P. Rybáka S. J. o sv. Aloisi.

27. října zpíval ve slínu lampionů v předvečer svátku národního v matečce „Bosně“ a

28. října při vlastní oslavě svátku národ. osvobození v seminární aule.

6. listopadu zpestřil jarými zpěvy program mikulášského večírku.

13. února 1927 přispěl k důstojné oslavě jubilea Sv. Otce.

20. února velebným zpěvem oslavil památku narození sv. Cyrila.

16. února doprovodil přednášku se světelnými obrazy arcikněze P. Jana Hikla (Amergavské hry) vhodnými sbory z Pickova „Umučení Páně“.

4. března pozdravil svým zpěvem na přátelském večírku redaktora K. H. Dostála z Ameriky.

13. března poctil svým zpěvem bratry podjáhny.

27. března oslavil nebeskou Matku při důstojné akademii mariánské.

Kroužek utrpěl letos tím, že dirigent složil od velikonoce funkci seminárního regenschoriho a s ním i většina zpěváků přestala býti členy církevního sboru; kdežto před velikonoce byla většina členů kroužku zároveň členy církevního sboru, jenž zpíval v seminární kapli a při pobožnostech sodálů v mariánské kapli. Nyní cvičí kroužek sbory na velehradskou akademii.

Při všech uvedených příležitostech a akademiích se plně uplatnil i hudební kroužek, jež řídil kol. Kristek (Ill. r.), který však neměl pravidelných zkoušek, nýbrž cvičil jen podle potřeby. Pro tento hudební kroužek bylo v uplynulém období zakoupeno asi za 500 Kč orchestrálních skladeb. Též pěveckému kroužku přibýlo několik nových sborů.

K. Bělík, dirigent.

ZPRÁVA O ČINNOSTI PRAŽSKÉ „RŮŽE SUŠILOVY“ ZA SPR. ROK 1926-27.

Posíláme poslední výroční zprávu „R. S.“ z památného Klementina, kde se zrodila, kde po 40 let pracovala ku povznesení vlasteneckého ducha a vnitřního zdokonalení budoucích kněží. Dlouhá je to už lícha, mnoho lidí na ní pracovalo, každoročně selo se do mladých duší semeno nadšení, lásky a vědomostí pro práci ve prospěch lidu a každoročně odcházeli noví bojovníci na duchu ozbrojeni do vřavy bitevní mezi sváděný lid. A jako se pracovalo po 40 let, tak se pracovalo i letošní rok. Ovšem nebyla tu taková řada pracovníků jako dříve, jen hrstka 24ti bohoslovců tu pracovala. A nemohla-li přes překážky vše vykonati, co by bývala ráda ještě letos vykonala, budiž uznána alespoň její dobrá vůle učiniti dobře zakončení v těchto památných zdech.

Jako jindy tak i letos snažili jsme se obohatiti svého ducha jednak kupováním nových knih a odebíráním časopisů, jednak a hlavně členskými schůzemi, na něž byli zváni co nejlepší a nejzkušenější řečníci. Podáváme zde krátký přehled členských schůzí:

30. května 1926 byla XL. řádná valná hromada „R. S.“, na níž byl zvolen tento výbor: předsedou: Jan Merell (III.), jednatelem: Al. Hudec (II.), pokladníkem: Frant. Vybíral (II.), knihovníkem: Jos. Buchtela (III.), zapisovatelem: Jan Boukal (I.).

6. června: Volba zástupce do „Ústředí katol. stud.“ (J. Merell) a na prázdninové sjezdy.

10. října kol. Merell zavedl nás ve své přednášce, doprovázené svět. obrazy, do Lurd. Po ní byly referáty o sjezdu bohosl. na Velehradě (Fr. Tuček) a uvítání kolegů Slováků do „R. S.“.

24. října dp. Boh. Muška promluvil o „Prvních postřezích z duch. správy.“

7. listopadu dr. Jar. Beneš: „O stigmatizované Ter. Neumannové.“

21. listopadu: Pracovní schůze: Volba nového zapisovatele (Imrich Kabina) a III. knihovníka (Kar. Nykodým).

8. prosince: Akademie na oslavu 700. výročí smrti sv. Františka Seraf. s tímto programem:

1. Julián ze Špýru-Trumpus: Hymnus ke chválám (sbor).

2. Ronaj: Sv. Františku! báseň (K. Nykodým).

3. F. Hruška: Ó Maria, solo, housle, harmon. (J. Boukal, J. Šnapka, Jind. Dlouhý).

4. Přednáška: Sv. František a řád společenský (Fr. Vybíral).

5. Mendelsohn-Bertholdy: Andante z konc. E-mol; housle, harmon. (J. Šnapka, J. Dlouhý).

6. Trumpus: Ty jsi Svatý Pán Bůh; sólo s harm. (J. Boukal, prof. Trumpus).

7. Přednáška: Sv. František — Apoštol lásky (J. Merell).

8. Ant. Dvořák: Largo z V. symf.; sólo, housle, harm. (J. Boukal, J. Šnapka, J. Dlouhý).

9. Jožo Záh: Anima Si. Francisci; báseň (Im. Kabina).

10. Střížovský-Trumpus: Sv. František Ser. (sbor).

23. ledna 1927: Přednáška metrop. kan. msgr. dra. Jos. Hanuše: „O eucharistickém kongresu v Chicagu“ se svět. obrazy.

6. února vldp. Jos. Hnátek: „O významu léčby Kneippovy.“

27. února kol. F. Merell předvedl nám „Život sv. Terezičky“ a kol. Al. Hudec žertovnou báseň: „Jak pan Pařil kneippoval“, obé se svět. obrazy.

13. března „O farních věstnicích“ promluvil vldp. Stan. Pilík.

27. března dr. Jos. Beran poukázal nám na význam: „Unio apostolica sacerdotum.“

8. května: Slavnostní schůze na počest 1100. narozenin sv. Cyrila s tímto programem:

1. Bože, cos ráčil (zpěv).

2. Zahájení (J. Merell).

3. J. B. Händel: Largo; housle s klavírem (J. Šnapka, J. Dlouhý).

4. Sv. Čech: Cyril a Metod, báseň (Fr. Tuček).

5. Přednáška: Sv. Cyril a Metod — ochránca Unie (Slovák J. Šimičák)

6. H. Vianowsky: Legende op. 17; housle s klavírem (J. Šnapka, J. Dlouhý).

7. Třebízský-Foerster: Modlitba za vlast (zpěv).

Dřipravuje se:

26. května: Prohlídka a rozloučení s Klementinem.

V červnu bude ještě obnova zasvěcení „R. S.“ božskému Srdci Páně
Schůzí výborových bylo 5. Těž řečnický kroužek měl několik schůzí.

Největší morální a finanční význam měla pro nás Akademie, konaná v zimním refektáři, jíž účastnil se též náš Arcipastýř J. Excel. nejd. p. arcib. Msgr. Dr. Fr. Kordač a s ním mnoho vynikajících hostů z řad duchovenstva. Finanční výtěžek (přes 800 Kč) bude věnován na zájezd téměř všech členů naší „R. S.“ na bohosl. sjezd na Velehrad, kterýžto zájezd bude též poufí k sv. Cyrilu v jubilejním roce jeho 1100. narozenin.

Končíme tímto svou poslední zprávu klementinskou a vzdáváme díky našim vzácným příznivcům, zvláště řed. arc. semináře Msgru K. Stellovi a našemu obětavému spirituáloví dr. Fr. Krusovi T. J. za rady a laskavé vycházení vsříc. Doufáme pevně, že i v novém svém působišti bude naše „R. S.“ posílati výroční zprávy alespoň s takovýmto obsahem. Všecky bratrské jednoty pozdravujeme!

Alois Hudec, jednatel.

„RŮŽE SUŠILOVA“ LITERÁRNÍ JEDNOTA BOHOSLOVCŮ V BRNĚ.

Každá hodina má na nás co žádati, neboť má perutě, jimiž se vznáší k původci času, aby mu dala zprávu o tom, jak ho používáme. I volná chvíle není nám dána, abychom zaháleli, neboť i ona má svoje požadavky. Chce, aby nebyla promrhána, ale aby jí bylo náležitě využito. V našem theolog. studiu bylo nám také letos dopřáno několik volných chvílí, které jsme obětovali naší milé „Růži Sušilové“. Jaká tato činnost byla a v jakém směru bylo v uplynulém správním roce pracováno, o tom má podati alespoň stručný nástin tato zpráva. Pracovali jsme s tím přáním a touhou, abychom se dostali v našem snažení alespoň o krůček dále. Každý dosažený vrchol musí nám však býti novou pobídkou k novým činům a musí býti můstkem k rozběhu pro nové vzlety. Chceme, aby láska k „Růži Sušilové“ byla v nás stále živá a účinná, aby proudila našimi slovy a aby zapalovala srdce k činům zítřka ve svatém nadšení a pevné naději lepší budoucnosti církve a vlasti. Prací naší v „Růži Sušilové“ chceme růsti v lásce k duším, církvi a vlasti! —

Schůzí bylo celkem 24; mimo to konány 2 schůze slavnostní společně s německými kolegy.

I. Schůze přednáškové:

28. října 1926: Slavnostní akademie ku počtě sv. Františka Seraf. s programem:

1. P. Hartmann: Z oratoria „S. Francesco“. Sbor. 2. Sv. František a dnešní doba. Přednáška (kol. Fr. Bělský, IV. r.). 3. Dancl: Petř fragment de sonate. Housle a klavír. 4. Sv. František: Sluneční píseň. Recitace. 5. Smetana: Modlitba. Sbor. 6. Kvítka sv. Františka. Hl. VIII. Recitace. 7. J. B. Singelée: Phantasie pastorale. Housle a klavír. 8. Jacopono da Todi: Má láska v oheň vzplála. Recitace. 9. Vach: Buď zdráva. Sbor.

27. února 1927: Přednáška se světelnými obrazy: „Sv. Terezie od Ježíška“ (kol. Fr. Vitek, IV. r.).

II. Slavnostní akademie společně s kolegy německými.

12. prosince 1926: Duchovní akademie k počtě sv. Aloise a sv. Stanislava Kostky:

1. Fr. Musil: „O flos amice numini.“ Sbor ke cti sv. Aloise. 2. Sv. Alois záchranou naší mládeže. Přednáška (kol. Ant. Fiala. IV. r.). 3.

Kreutzer: Den Páně. Sbor. 4. Verdaguer: „Láska“. Recitace. 5. Křížkovský: „Zdravas Maria“. Sbor. 6. Sv. Stanislav Kostka a studentstvo. Přednáška (kol. Fr. Vítek, IV. r.). 7. Beethoven: Sláva Boží. Sbor. 8. Eduard Grieg: Cestou domů Klavír. 9. E. Grieg: Potůček. Klavír. 10. X. Dvořák: Sv. Stanislav. Recitace. 11. Zvonař: Modlitba. Sbor.

8. května 1927: Pietní slavnost na paměť ndp. preláta Dra. Jos. Pospíšila a Msgra Dra. Jana Sedláka:

1. J. Nešvera: Modlitba. Sbor. 2. F. Vogel: Na Vltavu. Sbor. 3. Učitelská a literární činnost preláta Pospíšila. Přednáška (kol. Anř. Fiala, IV. r.). 4. J. Nešvera: Spravedlivý kvěsti bude. Sbor. 5. Jos. Pospíšil: a) Moje údolí; b) Na břeh Dunaje. Recitace. 6. B. Smetana: Věno. Sbor. 7. Sv. Čech: Mrtvým vlastencům Recitace. 8. Msgr. Sedlák, učenec a vychovatel. Přednáška (kol. Fr. Vítek, IV. r.). 9. Al. Čáp: a) Kněží, b) To moje nejmilejší. Recitace. 10. Bendl: Zkamenělá schránka. Sbor.

Akademie tyto byly konány ve dvoraně Nového Domova a byly přístupny také širší veřejnosti.

III. Členské schůze:

27. června 1926: (Loučení s novosvěčenci.)

17. října 1926: (Předseda referuje o účelu „Růže Sušilovy“ a podává její historii. Referát o sjezdu na Velehradě. Volba 2 zástupců I. ročníku do výboru R. S. Zvolení: kol. Fiala A. a Jos. Buš.)

19. prosince 1926: (Rozsah „Musea“.)

IV. Výborových schůzí konáno v tomto správním roce celkem deset. Jednáno o záležitostech „Růže Sušilovy“ a „Musea“.

V. Činnost vnitřní: Jednací protokol vykazuje letos celkem 256 čísel; z toho bylo odesláno 125, přijato 131 dopisů. Písemný styk se zahraničními jednotami bohoslovců nebyl letos tak čilý jako roku minulého. Se Slováký ani letos nebylo možno navázati čilejších styků. Doufáme však, že osobním stykem o unionistickém sjezdu na Velehradě budou poslední hráze odstraněny, které zabraňují bratrskému splynutí srdcí všech slovanských bohoslovců jedním zápallem a nadšením. S katolickým studentstvem udržovány i letos styky formální. Kol. Fiala Anř. (IV. r.) konal několik přednášek v mužském S. S. S. v Brně, aby zvýšil zájem o spolkový život. Čítárně a knihovně věnována také v tomto roce značná péče. V čítárně bylo stále vyloženo 70 časopisů domácích i zahraničních. Celá řada knih byla vyvázána, o což má velkou zásluhu Obec Kuřácká svým darem (300'— Kč).

Na 49. valné hromadě Jednoty, jež se konala 29. května 1927, zvolen tento výbor:

Jan Meixner (III. r.) předsedou a redaktorem „Musea“, Josef Melichar (III. r.) knihovníkem, Frant. Drábek (II. r.) jednatelem, Josef Pospíšil (II. r.) pokladníkem, Alois Fiala (I. r.) administrátorem „Musea“, Josef Buš (I. r.) archivářem.

Jan Meixner, odstup. jednatel.

Zpráva o činnosti „Sociologického kroužku“.

Pro různé ústavní podniky nebylo nám možno rozvinouti činnost kroužku tak, jak bychom si přáli. Přece však — díky horlivosti některých členů — bylo důkladně probráno několik zajímavých témat. Kol. Frant. Bělský, (IV. roč.), probral ve dvou přednáškách „Čechy a jejich význam“ kol. Alois Vrána, (IV. roč.), „Sociologii křesťanskou a evoluční“, kol. Josef Pospíšil, (II. roč.), pojednal zajímavě o „Marxismu“.

Všechny přednášky byly se zájmem sledovány, o čemž svědčily živé debaty.

Valná hromada kroužku konána 28. května 1927, na níž zvolen pro příští rok předsedou kol. Josef Pospíšil (II. roč.), místopředsedou kol. Josef Gross (I. roč.) a jednatelem Alois Michálek (I. roč.).

Josef Hübner, odstupující jednatel.

Zpráva o činnosti „Tiskového kroužku“.

Letošního roku byly učiněny zdárné kroky ke zvýšení poučné a zajímavé rubriky Musea „Pohledů“ tím, že se přihlásili referenti časopisů přicházejících čitárně, kteří budou sledovati otázky současného života náboženského, kulturního, vědeckého a sociálního, o nich v kroužku referovali a aktuality z nich uveřejňovali v „Pohledech“. Členové přispívali do jiných časopisů a novin a šířili dobrou knihu a časopisy. „Tiskový kroužek“ má mimo jiné i ten účel, aby si všimli jeho členové čelby lidu, hlavně o svátcích a prázdninách a v tom smyslu ho poučovali. Proto byla volena témata toho druhu: Moc tisku (kol. St. Burian, IV. r.) a Nebezpečí špatné knihy (kol. St. Burian, IV. r.). Přečtena parabola „Stín“ z Jörgensenových Podobensví (kol. F. Drábek, II. r.) a článek Waldorfa Francise Henryho „Moc tisku“ (kol. J. Meixner, III. r.). Uspořádána též vědecká exkurse do tiskárny Typos. Všech členů 28. Na valné hromadě (28. V.) byli zvoleni do výboru pro příští rok: kol. Fr. Drábek (II. r.) za předsedu, kol. J. Buš (I. r.) za jednatele.

František Drábek, odstupující jednatel.

LITERÁRNĚ - ŘEČNICKÁ JEDNOTA BOHOSLOVCŮ V HRADCI KRÁLOVÉ

Jako oráč, vzdělávající rodnou půdu, dříve než nasadí pluh k nové brázdě, přehlédne ještě jednou brázdou, kterou právě vyoral, aby změřil její hloubku i šířku a pak podle ní vyměřil brázdou další, tak my se zastavujeme před koncem školního roku a přehlížíme jednu brázdou svého bohosloveckého života — brázdou činnosti v „Literárně-řečnické Jednotě“. Je to brázdá, na níž každý z nás zanechává kousek své píce a volného času tím, že přispíval snahám a účelu bratrského sdružení. Činnost právě uplynulého roku je třetí brázdou, kterou připojujeme k brázdám předcházejícím v obnovené Jednotě, je krokem jejího upevnění a nadějí nového rozvoje. Činnost vyvíjela se několikerým směrem. Nejbohatší ovšem byla činnost přednášková, kterou určila si Jednota na předním místě pěstovati. Předseda kol. Mejsnar ve své řeči na první schůzi Jednoty v tomto roce naznačil program činnosti, aby schůze byly pořádaný každou středu; první v měsíci, aby věnována byla záležitostem spolkovým, ostatní přednáškám a zároveň vyzval členy k plné účasti na této přednáškové akci. Uvádím zde většinu z nich:

17. listopadu 1926 Jan Just (II.): Tovyaryšstvo Ježíšovo, jeho činnost a význam pro katolickou církev.

24. listopadu 1926: Josef Lukášek (II.): Dějiny křesťanské charity.

1. prosince 1926: Karel Tomíček (I.): Tělesná práce v minulosti a dnes.

12. ledna 1927: Jan Varhánek (II.): Alkoholismus.

Karel Tomíček (I.): Bedřich Smetana.

19. ledna 1927: Jan Pavelka (I.): Činnost křesťanského misionáře.

26. ledna 1927: Josef Doležal (III.): Latina jako liturgický jazyk katol. církve

2. března 1927: Václav Kubát (II.): Henryk Sienkiewicz.

9. března 1927: Josef Beneš (III.): K otázce židovské.

23. března 1927: Josef Doležal (III.): Nacionalismus a křesťanství.

25. května 1927: Josef Hurých (I.): Oběť a modlitba u starověkých národů.

Krásná byla přednáška vdp. Dr. Josefa Buryška dne 10. listopadu 1926 o serafinském světcí Sv. Františku a přednáška vdp. prof. Dr. Jana Konečného „Epiklese v orientální církvi“. Povzbuzující vzpomínkou zůstanou pro nás nadšená slova o kněžském povolání Dr. Fr. X. Nováka, která k nám při návštěvě semináře 24. ledna 1927 pronesl. Kromě toho nutno zmíniti se o referátě kol. Doležala „Sjezd bohoslovců na Velehradě 1926“.

Rovněž knihovna naše byla v tomto roce řádně opravena, uspořádána a doplňována, za což plného uznání zasluhuje kol. knihovník Lukášek. Bylo na ni pamatováno i z venku, takže větší část nových knih pochází od štědrých příznivců. Finanční prostředky Jednoty se letos zmenšily, poněvadž příspěvky a dary nestačí kryti všechny výdaje. Proto byli jsme nuceni část loni uloženého kapitálu vybrati.

Podniky uspořádali jsme letos tři. Výročí naší samostatnosti oslavili jsme v předvečer pěknou akademií, jejíž hudební část řídil vdp. Dr. Old. Svoboda. Před svátkem sv. Mikuláše uspořádali jsme společnou besedu s kolegy Němci. Na rozloučenou s novosvěcenci dp. Melkou a dp. Hrdinou, býv. předsedou Jednoty, konali jsme 11. listopadu 1926 večírek, na němž případné proslovy pronesli kol. Just, kol. předseda a vdp. Dr. Jos. Buryšek, jenž neopomenul i jindy pronést k nám několik povzbuzujících slov.

Vyskytla se snaha vydati provolání k abiturientům středních škol, aby věnovali se více povolání duchovnímu. Snaha taťto uskutečněna, ale žádoucího výsledku neměla. Nelze se diviti dnešní i katolické studující mládeži, že se vyhýbá ideálům mravních a náboženských ctností v životě kněžském. — Proč — je známo.

Zvláštním úkolem převzal si výbor přepracování stanov Jednoty, poněvadž duch jejich nevyhovuje dnes nově vytvořeným poměrům. Na jejich změně se horlivě pracuje, aby mohly býti předloženy valné hromadě ke schválení. Do našeho milého „Musea“ zaslány byly tři literární příspěvky.

S oblibou pěstovali jsme letos zpěv za vedení prefekta choru kol. Mejsnara a kol. Tomička. Na tělesnou činnost také pamatováno. Jelikož přestali jsme cvičiti v tělocvičně, hrajeme nyní na zahradě walley ball, abychom aspoň takto podporovali své tělesné zdraví. Počet členů 12 zůstal od loňska nezměněn. Všech schůzí od zvolení výboru až do konce května t. r. bylo 26, z nichž 13 přednáškových, 8 členských, 3 výborové a 2 zpěvu věnované. Korespondence obsahovala 46 čísel.

Tof přehled naší činnosti, tiché práce, soukromé píle uprostřed seminářského života za uplynulý školní rok. Pracovali jsme s láskou a svorností k vnitřnímu povznesení Jednoty, neboť kus sebezáporu a dobré vůle vyžaduje každý život spolkový. Nebude tomu dlouho a naše Jednota bude slaviti 50 let své existence a činnosti. V duchu její tradice chceme dále pokračovati, doplňovati v ní své vědomosti, učiti se pracovati ve spolkovém životě, pěstovati své češství, vyzískávati nové hřivny pro sebe a náš český lid. Požehnání Boží nechť provází nás v další činnosti!

Za literárně-řečnickou Jednotu bohoslovců v Hradci Králové:

Petr Mejsnar, t. č. předseda.

V. Kubát, jednatel.

